

VAASAN YLIOPISTO
FILOSOFINEN TIEDEKUNTA

Jutta Vento

EI MINUN TAKAPIHALLENI!

Retorinen diskurssianalyysi Pohjanmaan tuulivoimasuunnittelusta

Aluetieteen
pro gradu -tutkielma

VAASA 2011

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
KUVIO- JA KUVALUETTELO	3
TAULUKKOLUETTELO	3
TIIVISTELMÄ	7
1. JOHDANTO	9
1.1. Tutkimuksen tausta ja aihe	10
1.2. Tutkimuskysymysten määrittely ja tutkimusongelman rajaus	11
1.3. Tutkimuksen keskeiset käsitteet	12
1.4. Aineisto ja menetelmät	15
1.5. Tutkimuksen rakenne	17
2. YMPÄRISTÖN POLITIIKKA JA NIMBY-ILMIÖ	18
2.1. Luonto ja ympäristö ihmistoimintojen vuorovaikutuksessa	18
2.2. Ympäristön politisoituminen, valtarakenteet ja kestävän kehityksen ideologia	19
2.2.1. Kestävästä kehityksestä ekologiseen modernisaatioon	19
2.2.2. Ympäristöpolitiikka ja ympäristön politiikka	21
2.3. Ympäristöongelmat ja -konfliktit	25
2.4. Not in my backyard?	26
2.4.1. Ei vain nimbyä	29
2.4.2. Kansalaisten asenteet ja mielipiteet	33
2.4.3. Kiistoista avoimeen keskusteluun ja osallistumiseen?	36
2.4.4. Kollaboratiivinen suunnittelu	39
3. TUULIVOIMA ENERGIAN TUOTANTOTAPANA	43
3.1. Energiantuotanto ja uusiutuva energia	43
3.2. Tuulivoiman esiinmarssi	45
3.3. Tuulivoiman suunnittelu	49
3.3.1. Tuulivoiman toimijat	49

3.3.2. Suunnitteluprosessin kulku	51
3.3.3. YVA-lainsäädännön suhde muuhun tuulivoimarakentamista koskevaan lainsäädäntöön	55
3.3.4. Tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutukset	58
3.4. Tuulivoima Pohjanmaalla	61
3.5. Tutkimuskohteena Maalahden tuulivoimalahanke	63
3.5.1. Maalahti – Sidlandet	63
4. RETORINEN DISKURSSIANALYYSI	70
4.1. Diskurssianalyysin lähtökohdat	70
4.2. Selonteot julkisen keskustelun tilassa	73
4.3. Kriittinen diskurssianalyysi	77
4.4. Tuulivoimarakentamisen vakuuttaminen faktuaalistamisstrategioiden ja argumentaation näkökulmasta	79
5. DISKURSIIVISET ESIINTYMÄT TUULIVOIMARAKENTAMISEN KESKUSTELUISSA	86
5.1. Tuulivoimaan suhtautuminen ja aineiston määrällinen tarkastelu	87
5.2. Vastuun puhe	95
5.2.1. Ekologisen vastuun diskurssi	95
5.2.2. Sosiaalisen vastuun diskurssi	107
5.2.3. Talousdiskurssi	119
5.3. Kilpailukykypuhe	122
5.3.1. Teknis-taloudellinen diskurssi	123
5.4. Vaihtoehtottomuuspuhe	130
5.4.1. Energiapoliittinen diskurssi	131
5.4.2. Tiedon diskurssi	138
5.4.3. Toimintatapadiskurssi	145
5.5. Yhteenvedo	153
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	160
LÄHDELUETTELO	177

KUVIO- JA KUVALUETTELO

Kuvio 1. Ympäristökysymys kulttuurin ja politiikan prosessien risteyskohdassa	23
Kuvio 2. Wolsinkin malli kausaalisista tekijöistä, jotka ovat tuulivoimavastustuksen taustalla	31
Kuvio 3. Makro- ja mikrotason näkökulma NIMBY-ilmiöön	32
Kuvio 4. Uusiutuvan energian osuus loppukulutuksesta 1990–2005 sekä perusurassa ja tavoiteurassa vuosina 2006–2050, %	44
Kuvio 5. YVA-menettely hankkeen suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa	54
Kuvio 6. Selontekojen ja maailman välinen kaksisuuntainen suhde	74
Kuvio 7. Tuulivoimarakentamisen selonteot prosessin uusintamisen rakentajana	75
Kuvio 8. Argumentit ja diskurssit julkisen keskustelun tilassa	76
Kuvio 9. Tuulivoimakanta Pohjalaisen pääkirjoituksissa ja yleisönosasto- kirjoituksissa kirjoittajatyypeittäin	93
Kuvio 10. Tuulivoimapuheen toimijoiden ja tavoitteiden muodostamat diskurssit ja argumentit julkisen keskustelun tilassa	170
Kuvio 11. Suhtautumisen dynaamisuus kuvattuna U-muotoisen käyrän avulla	172
Kuva 1. Suomen tuulivoimaloiden sijainnit vuoden 2009 lopussa	47
Kuva 2. Sidlandetin tuulivoima-alue	64
Kuva 3. Maalahden Sidlandetin tuulivoimapuiston sijoittuminen	65

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin ulottuvuuksia ja arvioitavia muuttujia	55
Taulukko 2. Tuulivoimaan suhtautuminen tarkasteltavana ajanjaksona yleisönosastokirjoituksissa	89
Taulukko 3. Tuulivoimaan suhtautuminen yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa	89
Taulukko 4. Yleinen tuulivoimakanta ja kanta Sidlandetin tuulivoimapuistosta annettujen mielipiteiden mukaan	90

Taulukko 5. Yleinen tuulivoimakanta ja kanta Sidlandetin tuulivoimapuistosta kirjoittajien mukaan	91
Taulukko 6. Tuulivoimakanta kirjoittajatyypeittäin yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa	92
Taulukko 7. Puhetyypit ja diskurssit yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa	94
Taulukko 8. Puhetyypit ja diskurssit YVA-selostuksen mielipiteissä	94
Taulukko 9. Ekologisen vastuun diskurssin esiintymät	96
Taulukko 10. Ekologisen vastuun diskurssin argumentit yleisönosastokirjoituksissa	96
Taulukko 11. Ekologisen vastuun diskurssin argumentit pääkirjoituksissa	97
Taulukko 12. Ekologisen vastuun diskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä	103
Taulukko 13. Ekologisen vastuun diskurssin argumentit YVA-selostuksen mielipiteissä	103
Taulukko 14. Sosiaalisen vastuun diskurssin esiintymät	107
Taulukko 15. Sosiaalisen vastuun diskurssin argumentit yleisönosastokirjoituksissa	108
Taulukko 16. Sosiaalisen vastuun diskurssin argumentit pääkirjoituksissa	108
Taulukko 17. Sosiaalisen vastuun diskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä	113
Taulukko 18. Sosiaalisen vastuun diskurssin argumentit Sidlandetin mielipiteissä	114
Taulukko 19. Talousdiskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä	119
Taulukko 20. Talousdiskurssin argumentit YVA-selostuksen mielipiteissä	120
Taulukko 21. Teknis-taloudellisen diskurssin esiintymät	124
Taulukko 22. Teknis-taloudellisen diskurssin argumentit yleisönosastokirjoituksissa	124
Taulukko 23. Teknis-taloudellisen diskurssin argumentit pääkirjoituksissa	125
Taulukko 24. Energiapoliittisen diskurssin esiintymät	132
Taulukko 25. Energiapoliittisen diskurssin argumentit yleisönosastokirjoituksissa	132
Taulukko 26. Energiapoliittisen diskurssin argumentit pääkirjoituksissa	133
Taulukko 27. Tiedon diskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä	139
Taulukko 28. Tiedon diskurssin argumentit Sidlandetin mielipiteissä	139
Taulukko 29. Toimintatapadiskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä	146
Taulukko 30. Toimintatapadiskurssin argumentit Sidlandetin mielipiteissä	146

Taulukko 31. Diskurssit luokiteltuna tuulivoimakannan mukaan yleisönosastokirjoituksissa	153
Taulukko 32. Diskurssit luokiteltuna tuulivoimakannan mukaan pääkirjoituksissa	154
Taulukko 33. Diskurssien esiintyminen yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa	154
Taulukko 34. Diskurssien esiintyminen yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa kirjoitusten mukaan	155
Taulukko 35. Diskurssien esiintyminen YVA-selostuksen mielipiteissä	156
Taulukko 36. Sidlandetin diskurssit luokiteltuna hankekannan mukaan	156
Taulukko 37. Diskurssien esiintyminen YVA-selostuksen mielipiteissä kirjoitusten mukaan	157

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Jutta Vento	
Pro gradu -tutkielma:	Ei minun takapihalleni! Retorinen diskurssianalyysi Pohjanmaan tuulivoimasuunnittelusta	
Tutkinto:	Hallintotieteiden maisteri	
Oppiaine:	Aluetiede	
Työn ohjaaja:	Seija Virkkala	
Valmistumisvuosi:	2011	Sivumäärä: 199

TIIVISTELMÄ:

Monissa maissa tuulivoimakapasiteetti on kasvanut hitaasti tai kasvu on pysähtynyt. Suomi ei ole poikkeus, sillä Suomen tuulivoimatuotanto on ollut kansainvälistä kehitystä hitaampaa. Vaasan seudulla on käynnissä useita tuulivoimahankkeita. Tuulivoimahankkeiden suunnittelu- ja rakennusvaiheessa keskustelua herättää tuulivoimaloiden aiheuttamat negatiiviset ympäristövaikutukset. Vaikutukset ovat ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia. Tuulivoimarakentamisen suunnittelu ja sijaintipaikkojen valinta ovat aiheuttaneet konflikteja. Hankkeita vastustavia asukkaita on syytetty itsekkyydestä ja suhtautumista on selitetty nimby-ilmiöllä (Not In My Backyard). Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että vain harvoin kyseessä on nimby-ilmiö. On huomioitava suunnitteluprosessin kompleksisuus, makrotason rakenteelliset tekijät ja mikrotason rakenne- ja toimijalähtöiset selitykset sekä mielipiteiden dynaamisuus.

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella tuulivoimarakentamista ja siihen suhtautumista Pohjanmaalla suunnittelu- ja päätöksentekoprosessin näkökulmasta. Tutkin millaisia diskursseja tuulivoimakirjoituksista voidaan löytää ja miten tuulivoimarakentamista ja hankkeen toimijoiden näkökantoja argumentoidaan ja vakuutetaan faktaksi. Erityistarkastelussa on Maalahden Sidlandetin tuulivoimahanke, siihen suhtautuminen ja kansalaisten toimija-asema. Tuulivoimaan suhtautumista on tutkittu aikaisemmin mielipidekyselyin. Tutkimuksessani lähestyn ongelmaa toisenlaisesta näkökulmasta. Tutkin tuulivoimapuheita julkisen keskustelun tilassa. Aineistoni koostuu kaupunkilehti Pohjalaisen yleisönosasto- ja pääkirjoituksista sekä Sidlandetin tuulivoimahankkeen YVA-selostuksen mielipiteistä. Pysin kansalaisnäkökulman kautta pääsemään sisälle suunnittelu- ja rakentamisprosessien ytimeen. Lähestyn aineistoa kvalitatiivisen metodin, retorisen diskurssianalyysin ja faktuaalistamisstrategioiden kautta.

Aineistostani nousi esiin kolme tuulivoimapuheen tyyppiä: vastuun puhe, vaihtoehdottomuuspuhe ja kilpailukykypuhe. Aineistossa esiintyy kaikkiaan seitsemän diskurssia: ekologisen vastuun diskurssi, sosiaalisen vastuun diskurssi, talousdiskurssi, teknis-taloudellinen diskurssi, energiapoliittinen diskurssi, tiedon diskurssi ja toimintatapadiskurssi. Tuulivoimaan suhtautuminen on kielteistä, myönteistä tai neutraalia. Sidlandetin hankkeeseen suhtaudutaan kielteisesti ja siinä ilmenee nimby-ilmiö. Suhtautumisessa on erotettavissa yleinen myönteinen suhtautuminen tuulivoimaan ja kielteinen suhtautuminen hankkeen tuulivoimapuistoa kohtaan.

Tutkimuksen keskeisenä tuloksena voidaan todeta, että Sidlandetin tuulivoimapuiston vastustus ei johdu vain asukkaiden itsekkästä käyttäytymisestä vaan syytä voidaan hakea YVA-prosesiin rakenteellisista ja toimijalähtöisistä tekijöistä. Suunnitteluprosessi on edennyt ylhäältä-alas (top-down) -suunnittelun kautta päätä-ilmointa-puolusta -mallin mukaan ja asukkaiden osallistuminen prosessiin on ollut vähäistä. Sen sijaan hankkeiden tulisi edetä suunnittele-ilmointa-päätä-ilmointa -mallin mukaan. Hankkeita tulisi ohjata kollaboratiivisen suunnittelun suuntaan, joka parantaisi kommunikointia, lisäisi tiedottamista, avoimuutta ja luottamusta toimijoiden välillä sekä kansalaisten osallistumista suunnitteluprosessiin.

AVAINSANAT: tuulivoima, nimby-ilmiö, ympäristökonfliktit, osallistuminen, diskurssianalyysi, argumentaatio

1. JOHDANTO

Suomessa ja maailmalla on näkyvästi keskusteltu mm. energian riittävydestä ja tuottamisesta. Fossiilisten polttoaineiden ja ydinvoiman käyttöä kohtaan on esitetty yhä enemmän kriittisiä näkökantoja. Tuulivoima on yksi vaihtoehtoinen energiantuotantotapa. Suomessa tuulivoimarakentaminen on jäljessä muihin Pohjoismaihin ja Eurooppaan verrattuna. Etumatkaa yritetään saada kiinni. Maailmalla tuulivoimatuotanto on nousnut yhdeksi nopeimmin kasvavaksi energiantuotannon muodoksi, mm. sähkömarkkinoiden avautumisen johdosta (Varho 2007: 38). Vuonna 2008 tehdyn tutkimuksen mukaan tuulivoima on Suomessa kansalaisten keskuudessa suosituin energiamuoto, jonka osoittaa se, että peräti 91 % kannattaa sen lisäämistä ja vain 2 % vähentämistä (Energiateollisuus 2010). Tuulivoimarakentamisen hitaan kehityksen taustalta voidaan löytää selkeitä rakentamista rajoittavia syitä, kuten fyysiset rajoitukset, heikot taloudelliset ohjauskeinot, ja tuulivoiman saamat riittämättömät tuet (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2004: 10).

Pohjanmaalla on käynnissä useita tuulivoimaprojekteja, joiden suunnitteluprosessit ovat eri vaiheissa. Vaikka suunnitteilla on useita tuulivoimalapuijostoja, ovat ne saaneet suurimmaksi osaksi vaisun vastaanoton ja prosessit etenevät hitaasti. Suunnittelu- ja päätöksentekoprosessin hitauteen on vaikuttamassa maankäyttö ja sen omistussuhteet sekä kaavoitus. Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) on osa prosessia, ja jos siinä on ilmennyt ongelmia tai vajavaisuuksia, ei vihreää valoa rakentamiselle luonnollisestikaan ole saatu. Monet esimerkit osoittavat, että prosessien viivästyminen johtuvat mm. eriävistä mielipiteistä ja intresseistä, mistä syystä projektit ovat jääneet polkemaan paikallaan tai niistä on luovuttu prosessien pitkittymisten takia.

Ihmisten asenteet tuulivoimaloita kohtaan ovat olleet yleisesti positiivisia, mutta kun hankkeet tulevat ajankohtaisiksi omalla alueella, muuttuvat asenteet kielteisempään suuntaan. Erityisesti tuulivoimaloiden visuaaliset ja ympäristölliset vaikutukset ovat laskeneet tuulivoimaloiden kannatusta. Asenteita on muokannut mm. mahdolliset äänihäiriöt, varjot, vaikutukset lintuihin ja muihin eläimiin, vaikutukset maan arvoon sekä epäluottamus tuulella tuotetun sähkön stabiiliuteen. Ajan mittaan asenteet voivat muuttua reaktionä paikallisella tasolla tapahtuviin muutoksiin sosiaalisen vuorovaikutuksen

ja oppimisen kautta. Asenteet näyttävät hyvin usein muuttuvan negatiivisemmiksi hankkeiden suunnittelun ja päätöksenteon aikana. Asenteiden muuttumista on selitetty nimby-ilmiöllä, mutta useat tutkijat ovat todenneet sen liian heikoksi ja vääräksi selitysmalliksi, joka ei kuvaa todellisuutta. Jos nimby-selitysmallia käytetään liian tiuhaa ilman todellisia perusteluja, saattaa silloin mahdolliset oikeat selitysmallit jäädä hämärän peittoon ja vaikeuttaa konfliktien ratkaisua. Tutkijoiden pyrkimyksenä onkin ollut viime aikoina tarkastella laajemmin kyseistä ilmiötä ja löytää vedenpitävämpiä selityksiä asenteiden muuttumiselle. (Breukers 2006: 40–43.) Oman tulkintani mukaan Suomessa on menossa tällä hetkellä suuri murrosvaihe. Käsitteemme muokkautuvat aikamyyten myös muiden yhteiskunnallisten toimien ja muutosten kautta. Tuulivoimarakentaminen on vielä uutta, mutta se on noussut energiapoliittisten päätösten agendalla.

1.1. Tutkimuksen tausta ja aihe

Tutkielman aiheeseen päädyin oman kiinnostukseni kautta ympäristö- ja energia-asioita kohtaan mutta myös monivuotinen jatkohanke *LUBAT – Lärande om utveckling i Botnia-Atlantica* (2010–2013) innoitti aihevalintaan. Hankkeen aihepiirit on jaoteltu viiteen aktiviteettiin: 1) Botnia-Atlantica -instituutti, 2) Pohjoismaiset kunnat oppimassa toinen toisiltaan, 3) tehtaiden sulkemiset teollisuuskaupungeissa, 4) Turismi: matkailukohteiden kehittäminen ja 5) Vihreä energia: tuulivoiman hyödyntäminen. Aktiviteetti 5 käsittelee mm. tuulivoimarakentamisen suunnitteluprosessia ja rakentamiseen liittyvää vastustusta. Erityisesti siihen sisältyy tuulivoiman rakentamisen eri intressinäkökulmien pohjalta syntyneiden konfliktien tutkiminen, johon myös oma aiheeni sisältyy. (Botnia-Atlantica Institute 2011.)

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kuvata ja tulkita tuulivoimarakentamista Pohjanmaalla suunnittelu- ja päätöksentekoprosessin näkökulmasta. Erityistarkastelussa on yksi Maalahdessa meneillä oleva tuulivoimahanke ja siinä mahdollisesti ilmenevät konfliktit. Kytken aiheen suunnittelu- ja päätöksentekokontekstin lisäksi yhteiskunnalliseen kontekstiin ja ympäristöpolitiikkaan. Tavoite on tarkastella suunnittelu- ja päätöksentekoprosessia sekä yleisesti tuulivoimarakentamisen että kyseisten hankkeiden kannalta ja

tutkia erityisesti prosesseissa mukana olevien ja sitä seuraavien kansalaisten suhtautumista.

1.2. Tutkimuskysymysten määrittely ja tutkimusongelman rajaus

Tutkimuskysymykseni painottuvat tuulivoimarakentamisen suunnittelu- ja rakentamisprosessiin ja sen etenemiseen sekä prosessin aikana mahdollisesti ilmeneviin vastakohta-asetteluihin rakentamista vastustavien ja sen puolestapuhujien välillä. Vastakainasettelu vastustajien ja puolestapuhujien välillä saattaa kärjistyä jopa konflikteihin asti silloin kun toimijoiden intressit ovat ristiriidassa ja yhteisymmärrykseen ei päästä. Tuulivoiman rakentamisen konfliktinäkemukseen sisältyy erityisesti nimby-ilmiö. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. *Millaisena energiantuotantotapana tuulivoima esiintyy?*
2. *Millaisia diskursseja tuulivoimakirjoituksista voidaan löytää? Miten tuulivoimarakentamista ja hankkeen toimijoiden ja osallistujien näkökantoja argumentoidaan ja vakuutetaan faktaksi (tiedoksi)?*
3. *Millaisena hankkeeseen ja suunnitteluprosessiin suhtautuminen ja osallistuminen näyttäytyvät Maalahdessa? Minkälainen on kansalaisten toimija-asema? Onko merkkejä nimby-ilmiöstä?*

Tutkimuksessani pyrin kansalaisnäkökulman ja diskurssien kautta pääsemään sisälle tuulivoiman suunnittelu- ja rakentamisprosessien ytimeen ja siinä syntyviin ongelmiin. Ensimmäistä tutkimuskysymystä käsitellen luvussa 3. Tutkimuskysymykseen 2 pyrin löytämään vastauksen tarkastelemalla aineistosta esiin nousevia diskursseja ja teksteissä esiintyviä argumentteja ja faktuaalistamisstrategioita. Tutkimukseni kannalta on mielenkiintoista nähdä onko esim. ekologiset, taloudelliset vai kenties sosiaaliset aspektit hegemonisessa asemassa. Luvussa 5 käsitellen argumentteja ja diskursseja, joiden tarkastelu nousee paikallisesta julkisen keskustelun tilasta. Kysymykseen 3 selvitän vasta-

uksen analysoimalla aineistoa ja kiinnittämällä huomiota suhtautumiseen ja diskursseihin. Oletuksenani on, että aineistossa esiintyvät mielipiteet jakaantuvat positiivisiin, negatiivisiin ja neutraaleihin. Koska tuulivoiman suunnittelu- ja päätöksentekoprosessit eivät ole edenneet monien mielestä toivotulla tavalla, on hyvin mahdollista, että negatiivissävyiset ja tuulivoimaa vastustavat mielipiteet ovat yleisimpiä. Diskurssien käyttö tuottaa tietynlaista toimijuutta eli tietynlaisia piirteitä toimijalle. Nimenomaan tietyt sosiaaliset tilanteet ja käytännöt, toisin sanoen toiminta, nostavat esiin tietynlaisia toimijan ulottuvuuksia eli subjektipositioita. Toimijan mielen tutkiminen ei ole kiinnostavaa sinänsä, vaan tutkimus keskittyy subjektiposition rakentamisen prosesseihin, eli minkälaisena keskusteluihin osallistujat, tuulivoimaa vastustavat ja sen puolestapuhujat nähdään sekä löytää toiminnan rajoituksia. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 37–40.) Havainnoin kansalaisten roolien muotoutumista ja heidän osallistumismahdollisuuksiaan hankkeen suunnitteluprosessissa. Toimijoiden ulottuvuuden hahmottelun avulla pyrin vastaamaan tutkimuskysymykseen 3: Minkälainen on kansalaisten toimija-asema?

1.3. Tutkimuksen keskeiset käsitteet

Tuulivoima

Tuulivoima on ilman liikkeestä valjastettua energiaa, joka muutetaan sähköksi tuuliturbiinin avulla. Tuulivoiman tuottamiseen ei tarvitse polttoainetta. Se kuuluu uusiutuviin luonnonvaroihin ja on myös päästötöntä energiaa. (Wpd & Motiva 2010: 3). Tuulivoimaa voidaan rakentaa sekä merelle että maalle (onshore/offshore). Suomen Hyötytuuli Oy rakensi Suomen ensimmäinen offshore voimalan Porin Tahkoluotoon vuonna 2010 (Hyötytuuli 2011).

Ympäristökonflikti ja nimby-ilmiö

Kiistojen kärjistyessä syntyy yleensä konflikteja, jos niitä ei saada ratkaistua ajoissa. Kiistelevien toimijoiden erimielisyydet rakentuvat usein tietojen, intressien ja päämäärin vyyhtiin, jotka ovat luonteeltaan historiallisesti rakentuneita (Laine & Jokinen 2001:

59). Ympäristökonfliktit nähdään usein talouden ja luonnon välisenä ristiriitana, kun yhteiskuntaryhmien taloudelliset pyrkimykset ovat vastakkain ympäristönsuojelullisten pyrkimysten kanssa (Kantola & Peuhkuri 1992: 39–40).

Tuulivoimavastustus leimataan usein itsekkyydestä johtuvaksi, NIMBY-ilmiöksi (Not In My Backyard), eli ”ei minun pihalleni”. Dear (1992: 288) esittää asian näin:

”In plain language...the motivation of residents who want to protect their turf. More normally, NIMBY refers to the protectionist attitudes of and oppositional tactics adopted by community groups facing an unwelcome development in their neighbourhood...residents usually concede that these ’noxious’ facilities are necessary, but not near their homes, hence the term ’not in my back yard’.

Asukkaat ja asukasyhdistykset puolustavat omaa lähialuettaan haitallisiksi koetulta ympäristön muutoksilta, eli ei-toivottujen toimintojen ja rakentamisen sijoittamista omaan naapurustoon ja lähialueelle. Hanketta tai toimintaa ei voida hyväksyä omalle takapihal- le, mutta yleensä he hyväksyvät haittoja aiheuttavat hankkeet missä muualla tahansa. Tästä syntyy kiistoja, joita luonnehtii monenlaiset ongelmat. Kiistojen taustalla voi olla monia syitä, kuten huoli ympäristö- ja terveystarpeista, vaikutuksista paikalliseen talou- teen, epäluottamus sijoitettavia uusia toimintoja sekä näiden suunnittelijoita ja toteutta- jia kohtaan. (Kopomaa & Peltonen 2008: 9–10, 15; Peltonen 2008: 193.)

Diskurssi

Diskurssia voidaan luonnehtia tietyksi kielenkäytön alueeksi, tavaksi puhua, kirjoittaa, ajatella jne. Suomenkielessä vastineena voisi olla esimerkiksi ”puhetapa” (Lehtonen 1998: 32). Diskurssianalyysillä tarkoitetaan tutkimusotetta, jonka avulla analysoidaan jonkin tiedon kerrostuman syntyehtoja ja sisäisiä lainalaisuuksia (Summa 1995: 69). Suomalaisessa kirjallisuudessa mm. Jokinen, Juhila ja Suoninen (1993: 27) määrittelevät diskurssin verrattain eheäksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemiksi, joka rakentuu sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentaa sosiaalista todellisuutta.

Kielenkäyttö luo sosiaalista todellisuutta. Kun käytämme kieltä, annamme merkityksiä kohteille, joista puhumme, ja samalla rakennamme todellisuutta. Diskurssi on sidoksissa

sosiaalisiin konteksteihin ja sosiaalisiin käytänteihin, joissa esimerkiksi käsitteet ja luokittelet luodaan tietyissä sosiaalisissa konteksteissa. Kun ne tulevat tunnistettaviksi, eli silloin kun ihmiset alkavat hahmottaa maailmaa niiden kautta, kehittyy sosiaalisia käytäntöjä, jotka toisintavat niihin liittyviä käsityksiä ”totuuksina” (Sorsa, Pälli, Vaara & Peltola 2010: 11). Kriittinen tutkimus diskurssianalyysin suuntauksena pystyy aktivoimaan yhteiskunnallista keskustelua ja vuoropuhelua ja kannustaa uusien ratkaisujen etsimiseen. Kriittinen yhteiskuntatutkimuksen keskeinen ominaisuus on sen tapa kyseenalaistaa kulttuurisesti hyväksytyt, luonnollistetut ajattelutavat ja perinteet. (Wood & Kroger 2000: 21).

Argumentaatio ja faktuaalistaminen

Uuden retoriikan tutkimusperinteen mukaan voidaan tutkia niitä keinoja, joilla puhuja haluaa vaikuttaa yleisöön, esimerkiksi vakuuttaa, että se mitä kirjoitetaan ja sanotaan on totta tai rehellistä puhetta. Empiirisen aineiston analysoinnissa keskeisenä tulee esille argumentointi, joka tukevana analyysimenetelmänä sopii luontevasti diskurssien tutkimiseen. Sen tutkimisella voidaan nimenomaan päästä käsiksi siihen, miten lukija halutaan vakuuttaa jonkin tietyn väitteen avulla, ja miten lukija saadaan sitoutumaan siihen. Todisteet ja väite muodostavat yhdessä argumentin. Retoriikan mukaan tekstien tulkinnaassa on tärkeä ottaa huomioon puhujan ja yleisön välinen vuorovaikutus. Tekstit syntyvät aina jossakin sosiaalisessa kontekstissa, jossa ”puhujalle” ja ”kuulijalle” voidaan osoittaa roolit. (Alasuutari 1994: 154–155; Siitonen & Halonen 1997: 35–36.)

Diskurssianalyysissä vakuuttavaa retoriikkaa voidaan tarkastella faktan konstruointina eli faktuaalistamisena, joka on myös retoriikan eräänlainen äärimuoto. Pyrin saamaan selville teksteissä esiintyvät faktuaalistamisstrategiat, eli tutkin sitä miten asiat saadaan näyttämään faktoilta. Juhila (1996: 132) määrittelee faktuaalistamisstrategiat ”sellaisiksi muodoiksi, joita käyttämällä jonkun tiedon totuusarvosta tulee niin suuri, että kyseinen versio vaikuttaa itsestään selvältä ja ainoalta oikealta. Sanotulla ja totuudella ei näytä olevan eroa vaan asiat saadaan näyttämään kiistattomilta tosiasioilta.” Faktuaalinen ei välttämättä tarkoita ”oikeaa”, sitä, että asianlaita olisi tosi. Itse totuuteen ei oteta analyys-

sisä kantaa, vaan huomio kohdistuu niihin resursseihin, joita toimijat tilanteisesti käyttävät rakentaessaan kuvauksistaan ”tosiasioita” (Jokinen 1999a: 127–129).

1.4. Aineisto ja menetelmät

Aineistokseni olen valinnut kirjoitettua materiaalia. Kirjallinen materiaali voidaan jakaa yksityisiin dokumentteihin ja joukkotiedotuksen tuotteisiin. Yksityiset dokumentit ovat mm. sopimuksia, kirjeitä, puheita, päiväkirjoja jne., ja joukkotiedotuksen tuotteet ovat mm. sanoma- ja aikakauslehtiä. Omasta aineistostani löytyy joukkotiedotuksen tuotteita, mutta käytän lisäksi aineistonani julkisia dokumentteja. Tutkimukseni maantieteellinen alue on Vaasan seutu, ja erityistarkastelun kohteena on yksi Maalahden hanke-alue, Sidlandet. Aineisto pohjautuu kaupunkilehti Pohjalaisen mielipide- ja pääkirjoituksiin, jotka keskittyvät kannanottoihin tuulivoimarakentamisesta Vaasanseudulla. Kaupunkilehdet kuuluvat aineistona ns. julkisten asioiden mediaan (Fairclough 1997: 11).

Käytän hyväksi Pohjalaisen paperiversiota vastaavaa arkistoa, joka on luettavissa lehden internetsivuilla (www.pohjalainen.fi). Mielipidekirjoitukset löytyvät yleisönosastosiosta. Pohjalaisesta saatu tutkimusaineisto rajautuu noin kolmen vuoden ajanjaksolle ja siihen kuuluvat kaikki tuulivoimarakentamista koskevat mielipide- ja pääkirjoitukset, jotka löytyivät eri hakunimillä. On mahdollista, että kaikki kirjoitukset eivät ole mukana, koska hakukoneen toiminnot ovat rajallisia. Mielipidekirjoituksia on yhteensä 39 ja ne ovat ilmestyneet 3.3.2008–23.6.2011. Pituus vaihtelee muutaman kappaleen kirjoituksesta kahden A4-sivun mittaiseen kirjoitukseen. Pääkirjoituksia on puolestaan 12 ja ne ovat ilmestyneet 30.10.2008–13.11.2010. Pituus vaihtelee puolesta A4-sivusta puoleentoista sivuun. Tuulivoimaa koskeva mielipidekirjoittelu Pohjalaisessa näyttää käynnistyneen tiuhempana nimenomaan vuoden 2008 maaliskuusta alkaen. Sen selittää se, että tuolloin Vaasanseudulla tuulivoimahankkeet ovat tulleet ajankohtaisemmiksi. Muutamia kirjoituksia on toki esiintynyt jo aikaisempina vuosina. Pääkirjoitusten ajankohdan valitsin mielipidekirjoitusten ajankohdan mukaan. Aineistooni lukeutuu lisäksi tutkimani tuulivoimahankkeen YVA-selostuksesta annetut 28 mielipidettä. Mielipitei-

den pituus vaihtelee yhden A4-sivun mittaisesta kirjoituksesta kuuteen A4-sivun mittaiseen kirjoitukseen. Muutamit mielipiteet sisältävät lisäksi liitteitä.

Mielipidekirjoitus genrenä on kirjoitettua ja julkista sosiaalista toimintaa, joka esiintyy tyypillisesti painetussa tai sähköisessä mediassa ja vielä erityisesti sille tarkoitettussa paikassa (yleisönosasto, nettikeskustelu). Mielipidekirjoituksen genre on sosiaalisena ja vuorovaikutuksellisenä toimintana mielipiteen ilmaisemista tietyllä tunnistettavalla tavalla tietyntyyppisissä yhteyksissä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 81–83, 86–88.) Pääkirjoitusten kirjoittajat käyttävät merkittävästi valtaa, sillä he saavat ”konstruoida” tietoa, voivat puhua instituutioiden puolesta ja muodostaa omiin tai jonkun muun tarkoitukseen sopivia merkityksiä. Pääkirjoitukset ovat merkittäviä lehden kannalta, ja niistä voi olla hyötyä mahdollisille taustaryhmille ja rahoittajille (kustantajille, puolueille jne.), muille intressiryhmille (talouspolitiikan päättäjille, toisille toimittajille) ja luonnollisesti lukijoille (Heikkinen 1999: 262; Suhonen 1994: 64).

Tutkimussuunnaksi olen valinnut kvalitatiivisen eli laadullisen lähestymistavan. Lähestymistapa mahdollistaa tuulivoiman rakentamisprosessien hahmottamisen laajemmassa viitekehyksessä kansalaiskeskustelun pohjalta (Leskinen 1995: 5). Tavoitteena on empiiriseen aineistoon nojautuen kuvata ja tulkita ilmiötä ja löytää vastaukset tutkimuskysymyksiini. Kvalitatiivisissa menetelmissä tulkinta on osana analyysin kaikissa vaiheissa, aineiston käsittelyssä, luokittelussa ja varsinaisessa tulkinnessa. Tutkimukseni on osaltaan hermeneuttista. Hermeneuttisessa lähestymisessä tutkija käy dialogia tutkittavan aineiston kanssa. Hermeneuttisen ymmärtämisen kautta pyritään oivaltamaan ilmiöiden merkityksiä. Ymmärtämisen perustana on aina *esiymmärrys*, eli se miten kohde ymmärretään ennestään. Ymmärtäminen etenee kehämäisenä liikkeenä, jota kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi. Havaintoja tehtäessä voidaan edetä sekä yksityisestä yleiseen että yleisestä yksityiseen. (Ehrnrooth 1998: 36–40; Alasuutari 1989: 36; Tuomi & Sarajärvi 2003: 35; Laine 2001: 34–35.)

Tutkimuksen menetelmäksi valitsin diskurssianalyttisen lähestymistavan. Tuulivoiman rakentamisprosessien aikana esiintyvistä keskusteluista ja kannanotoista on erotettavissa diskursseja, joilla on yhteiskunnallinen merkitys. Eri medioissa esiintyvissä kannan-

otoissa on tilaa ilmaista eriäviä mielipiteitä, jotka mm. viestivät eriävien intressien ole-massaolosta. Se on eräänlaista politiikkaa, jolla mahdollisesti pyritään vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon muodollisen politiikan teon rinnalla. Poliittiseen päätök-sentekoon liittyvä valta, sen tavoittelu, harjoittaminen ja vastustaminen kietoutuvat sa-maan vyyhtiin. Poliitiikkaa tehdään entistä enemmän mediajulkisuuden kautta ja sen ehdoilla (Nieminen & Pantti 2004: 19).

1.5. Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksessa pyrin saavuttamaan mahdollisimman objektiivisen näkökannan. Kuiten-kaan ei ole mahdollista päästän täydelliseen objektiivisuuteen, koska tutkijana olen itse luonut tutkimusasetelman, havainnot ja tulkinnat. Teoreettiselta pohjalta ulotan tarkaste-lun koskemaan tuulivoimarakentamista globaalilta tasolta paikalliselle tasolle. Luvussa 2 käsittelen ympäristön politiikkaa ja kestävän kehityksen piirteitä. Tarkastelen kansa-laisten osallistumismahdollisuuksia, ympäristöongelmia ja -konflikteja ja erityisesti nimby-ilmion piirteitä osana suunnittelu- ja päätöksentekoprosessia. Tuulivoimaraken-taminen hahmottuu tutkimuksessani energiapoliittisena kysymyksenä, johon perehdyn luvussa 3. Luvussa käyn läpi tuulivoiman suunnittelua, toimijoiden rooleja ja heidän intressejään. Kuvaan YVA-menettelyn kulkua ja tuulivoimarakentamiseen vaikuttavaa lainsäädäntöä. Tarkastelen tuulivoimarakentamista Pohjanmaalla sekä Maalahden tuuli-voimahankkeita ja erityispiirteitä. Luvussa 4 esittelen menetelmät, joita sovellan empii-risen aineiston analyysissäni luvussa 5. Luvussa 6 teen tutkimustuloksistani yhteenve-don ja johtopäätökset.

2. YMPÄRISTÖN POLITIIKKA JA NIMBY-ILMIÖ

2.1. Luonto ja ympäristö ihmistoimintojen vuorovaikutuksessa

Luonnolla ja ympäristöllä on merkittävä osa ihmisten elämässä. Myöskään tuulivoimarakentamisessa tätä seikkaa ei pitäisi jättää huomiotta. Luonto ja ympäristö eivät tarkoita samaa asiaa. Haila ja Lähde (2003: 13–14) määrittävät ympäristön ympäröiväksi. Ihmisten *ympäristö* on heidän elinehtojaan määrävien konkreettisten tekijöiden kokonaisuus, elinympäristö. Se on paikkaan ja aikaan sidottu käsite, mutta toimii myös koko ihmiskunnan ympäristön yleiskäsitteenä. Elinympäristöön liittyvät tavoitteet muokkautuvat ympäristöä käyttävien tai sen vaikutuspiirissä elävien ihmisten tarpeiden ja arvostusten kautta. Tavoitteet voivat liittyä esim. terveellisyyteen tai ympäristön taloudelliseen hyödyntämiseen (Kettunen 1998: 34). *Luonto* on kaikkialla läsnä. Ihmisille prosessien kokonaisuus muodostaa merkityksellisen luonnon. Ihmisten elämäkäytännöt omissa elinympäristöissään sanelevat vuorovaikutuksen luonnon kanssa, joten paikkaan sidotut kokemukset antavat kasvot luonnolle. Luonto määritellään vielä suuremmaksi kuin mitä ihmisten elämäkäytäntöjen tuottamien kokemusten summa on. Luonto ulottuu havaintojemme yli mutta samalla se muodostaa olemassaolomme perustan. Luonto on vaikuttamassa yksittäisiin ympäristökamppailuihin, mutta samalla se on niiden taustalla moniulotteisena ja monimerkityksellisenä. (Haila & Lähde 2003: 13–14.)

Ympäristösosiologiassa korostuu ajatus ihmisen sosiaalisen toiminnan kuulumisesta luonnolliseen ympäristöön. Luontoa ei nähdä sosiaalisen toiminnan kontekstina, eikä sosiaalinen ole irrallisena luonnosta. Ihmisille luonto on elintärkeä, mutta samalla se merkitsee mahdollisuutta muuttaa ja vaikuttaa ympäristöön itselle positiivisella tai negatiivisella tavalla. Luonnon voidaan sanoa yhteiskunnallistuneen, sillä luonto ja yhteiskunta ovat kietoutuneet peruuttamattomasti toisiinsa. Luonto ja yhteiskunta ovat taloudellisesti ja institutionaalisesti vuorovaikutuksessa (Massa 2009: 72). Nykypäivänä vain harvoin löytää aluetta, jossa ihmisen kädenjälki ei näkyisi. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ympäristökysymyksiä ja ympäristöongelmia tulisi tarkastella aina suhteessa yhteiskuntaan. Ihmiset ovat riippuvaisia luonnosta, johon vaikuttaa ihmisten tekemät ratkaisut ja päätökset. (Valkonen & Saaristo 2010: 12–13.) Yksilöt ja heidän luontosuhteensa on

kaksijakoinen. Se, millaisia luonnonvarojen hyödyntämissääntöjä ihmiset luovat, riippuu millaisena he luonnon ymmärtävät. Toisaalta luontosuhde on myös toiseen suuntaan toimiva: se, millaiseksi yksilöt ymmärtävät luonnon, on riippuvainen siitä, millaisia luonnonvarojen käyttöä ohjaavia instituutioita he ovat luoneet (Hukkinen 2001: 61, lainattu teoksesta Hukkinen 1999). Suomalaiset arvostavat puhdasta luontoympäristöä, jolla on merkitystä ympäristöpolitiikalle mm. sen vuoksi, että yhteishyödykkeenä oleva hyvä elinympäristö saatetaan asettaa arvojärjestyksessä yksityisesti ja myös julkisesti omistettavan hyödykkeen edelle. Kun vertaa suomalaista luontokäsitystä keskieuropalaiseen, voi havaita suuriakin eroja. Esim. ”villi luonto” ei saa samaa merkitystä keskieuropalaisessa kulttuurissa (Järvelä & Wilenius 1996: 24).

2.2. Ympäristön politisoituminen, valtarakenteet ja kestävän kehityksen ideologia

2.2.1. Kestävästä kehityksestä ekologiseen modernisaatioon

Kestävän kehityksen strategiat ovat 1980-luvulta lähtien muuttaneet yhteiskuntia, kun ympäristökysymykset ovat saaneet suuremman painoarvon yhteiskunnallisissa rakenteissa ja niihin on etsitty ympäristöratkaisuja. Moninaiset ohjauskeinot ovat olleet käytössä ja niillä on pyritty ohjaamaan ihmisten, perheiden, organisaatioiden ja yritysten elämää ekologisempaan suuntaan. Ympäristöintegrointi eli ympäristönäkökulman liittäminen sekä politiikan että talouden eri sektoreiden toimintoihin on ollut tavoitteena. (Sairinen 2009: 131.) Ekologisia uhkakuvia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia on tutkittu jo 1970-luvulta lähtien, mm. Yhdysvalloissa 1972 julkaistussa Rooman klubille laaditussa raportissa *Kasvun rajat*. Raportissa kestävä kehitys ei saanut paljon painoarvoa ja kestävän kehityksen käsite otettiin käyttöön vasta 1980-luvulla yhdeksi avainkäsitteeksi poliittisissa keskusteluissa (Mannermaa 1993: 77–78).

Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan Suomessa käytössä olevan määritelmän mukaan maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Se merkitsee taistelua luontoon kohdistunutta ja kohdistuvaa liiallista kuormitusta

vastaan. Kestävä kehitys muodostaa kokonaisuuden, joka omaa ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden (Eranti 2007: 57, Allardt 1991: 11). Hirvilampi ja Massa (2009: 129) puhuvat *hyvinvointivaltion kestävä kehityksen kehän* käsitteestä. Sen ajatuksena on, että hyvinvointi pystytään säilyttämään ekomodernin talouden varassa, ja samalla ohjaamaan kehitystä ympäristön kannalta kestävä suuntaan. Kestävä kehityksen kehällä voidaan hakea kompromissia, jossa sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen ulottuvuuden edut pyritään sovittamaan yhteen niin hyvin kuin mahdollista. Mannermaan (1993: 163) mielestä taas kestävä kehityksen tarkastelut tulisi rajata koskemaan nimenomaan ihmisen ja luonnon välistä vuorovaikutusta, ekologisesti kestävä kehityksen kysymyksiin, ekosysteemin kantokykyyn ja ihmisen ja luonnon väliseen aineelliseen suhteeseen, ja esimerkiksi sosiaalisesti kestävä kehityksen pohdinnat tulisi ohittaa. Energiapoliittisissa ratkaisuisissa, kuten tuulivoimalalaitosten rakentamisessa on kyse nimenomaan mitä suurimmassa määrin myös sosiaalisesti kestävästä muutoksesta, vaikka sen huomioiminen ei ole ollutkaan niin suuressa osassa kun suunniteltaessa laitosten sijaintipaikkoja.

Tynkkynen (2006: 9) nostaa esiin yhdyskuntien suunnittelun sekä alue- ja paikallistason suunnittelun merkityksen kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumisen taustalla. Globaalin merkityksen omaavat ympäristöongelmat määräytyvät paikallisella tasolla, joten paikallisella aluesuunnittelulla on tärkeä merkitys kestävä kehityksen edistämisen moottorina. Kunnissa kestävä kehityksen haasteet on otettu vakavasti ja siellä käytetään erilaisia ympäristöjohtamisjärjestelmiä, kestävä kehityksen indikaattoreita ja ekotehokkuusmittareita, jotta kehitys pystyttäisiin mittaamaan (Hukkinen 2001: 59).

Tuulivoima on uusiutuva ja ns. puhdas energiavara, joten sen puolesta se on riskittömämpi kuin esimerkiksi ydinvoima. Tuulivoima muuttaa kuitenkin luontoa. Ennen kaikkea se on esteettinen kysymys, mutta myös ihmistoiminnot, eläimistö ja kasvisto saattavat kohdata muutoksia. Nämä muutokset voidaan kokea riskinä, joten voidaan sanoa, että riski on ihmisten kulttuurin tuote. Ympäristöriskit, niiden välttäminen ja riskitietoisuus ovat riskiyhteiskunnan keskeisiä piirteitä. Riskeihin lukeutuu mm. koko taloudellista järjestelmää koskevat riskit, kuten ilmastonmuutos sekä raaka-aine-, vesi-, ja energiavarojen riittävyyteen liittyvät ongelmat. (Massa 2009: 22–23, 102.) Näillä

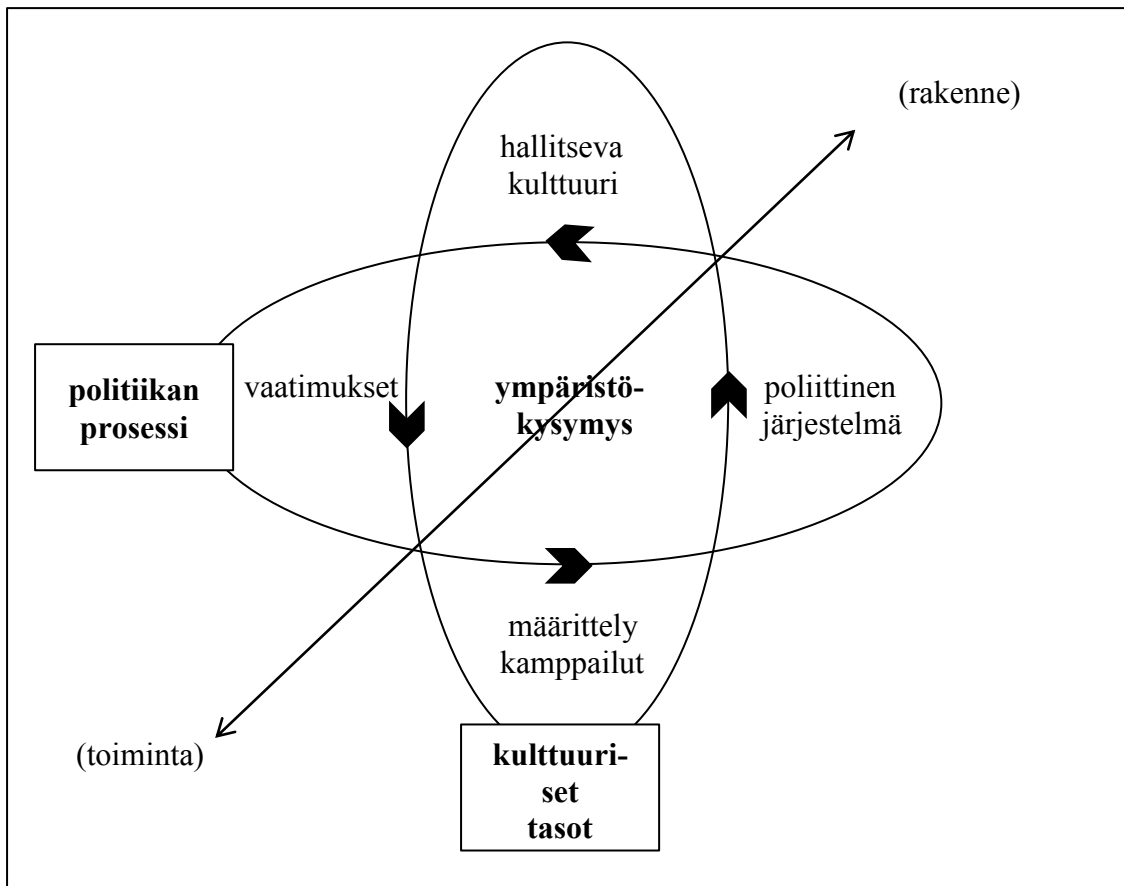
tekijöillä ja riskien puntaroinnilla on vaikutusta siihen, miten globaalisti ja kansallisesti suhtaudumme eri energiamuotoihin, ja siihen miten peilaamme niiden hyötyjä ja haittoja toisiinsa nähden oman sukupolvemme, mutta ennen kaikkea tulevien sukupolvien osalta. Tuulivoima ja muut uusiutuvat energialähteet asettuvat vastakkain fossiilisten polttoaineiden ja ydinvoiman kanssa (Jokinen, Kamppinen & Raivola 1995: 139, 141–142, 157). Ekologisen modernisaation teoria tarjoaa riskiyhteiskunnan teorioita optimisemmän näkökulman yhteiskunnan modernisaation kehityksen tarkasteluun. Se perustuu siihen, että yhteiskunnan teollistuminen, tieteellistymisen ja teknistymisen tarjoavat myös ratkaisukeinoja yhteiskunnan ympäristösuhteen parantamiseksi. Tiede ja teknologia nähdään keskeisinä instituutioina yhteiskunnallisissa ekologisissa uudistuksissa. Innovaatioiden tuottajat, yrittäjät ja muut taloudelliset toimijat ovat ekologisen uudelleenrakenteistumisen sosiaalisia toimeenpanijoita yhdessä valtiotoimijoiden ja yhteiskunnallisten liikkeiden kanssa. Valtion merkitystä painotetaan ekologisen modernisaation teoriassa. Valtiolla tulee olla aktiivinen ote ekologisen talouspolitiikan edistämiseksi. Kansalaisyhteiskunnan toimijat, kuten yhteiskunnalliset liikkeet ovat teorian yksi peruspilari. (Ylönen & Litmanen 2010: 64–67.) Ekologisen modernisaation teoria puoltaa selkeästi tuulivoimarakentamista. Se ei korosta kuitenkaan mielestäni tarpeeksi kaikkien mahdollisten toimijoiden roolia, kuten esimerkiksi kansalaisten.

2.2.2. Ympäristöpolitiikka ja ympäristön politiikka

Poliittisen järjestelmän avulla kansalaiset saavat mahdollisuuden vaikuttaa yhteiskunnallisiin päätöksiin. Kansalaisilla on ristiriitaisia tarpeita, etuja ja arvoja, jotka poliittisen järjestelmän avulla yhteen sovitetaan päätöksiksi (Kettunen 1998: 33–34). Poliitiikka voidaan Paloheimon ja Wibergin (1997: 44) mukaan jakaa avaraan ja suppeaan. Avara merkitykseen sisältyy kaikki sellainen toiminta, jossa käytetään valtaa toisiin henkilöihin. Poliitiikka suppeassa merkityksessä tarkoittaa sellaista vallankäyttöä, jota harjoitetaan erityisissä poliittisissa instituutioissa. Laine ja Jokinen (2001: 47–51) jakavat politiikan termin kahteen ulottuvuuteen: *poliittiseen toimintaan* ja *toimintapolitiikkaan*. Poliittisella toiminnalla (*politics*) viitataan poliittiseen määrittelykamppailuun ja valtataisteluun. Siinä on keskustelua, kiistelyä ja kamppailua yhteiskunnallisten ratkaisujen sisällöstä. Toimintapolitiikka (*policy*) sen sijaan on poliittisen kamppailun tuloksen saat-

taminen toimiksi, jotka virkakoneisto toteuttaa. Toimintapolitiikalla viitataan yksityiskohtaisten ohjelmien, suunnitelmien ja poliittisten elinten tekemien päätösten täytäntöönpanoon. Päätösten toimeenpanoon sisältyy kuitenkin myös poliittisen toiminnan ulottuvuus, koska toimeenpanijat käyttävät myös poliittista valtaa tulkitessaan ja toteuttaessaan päätöksiä. Energiapolitiikassa, kuten myös tuulivoimaa koskevissa päätöksenteoissa, nämä tasot ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa keskenään, eikä prosesseja ja muutoksia voida ymmärtää ilman tasojen vuorovaikutteista tarkastelua.

Laine ja Peltonen (2003: 19–20) tekevät erottelun *ympäristöpolitiikan* ja *ympäristön politiikan* välillä. Englanninkieliset termit *environmental policy* (ympäristöpolitiikka) ja *politics of the environment* (ympäristön politiikka) tekevät myös selvästi eron politiikan aspektien, toimintapolitiikan (*policy*) ja poliittisen toiminnan (*politics*) välillä. Ympäristöpolitiikka edellyttää ympäristön politiikkaa. Laine ja Peltonen (emt.) määrittelevät ympäristön politiikan poliittisen kamppailun ja politisoitumisen prosessiksi, jossa ympäristöongelmat artikuloituvat ja ympäristöön liittyvistä vaatimuksista muotoutuu ympäristökysymyksiä poliittisen päätöksenteon areenoille. Tähän aspektiin keskittyy suurelta osalta myös minun tutkimukseni, sillä siinä ympäristöpolitiikan tarkastelu ulottuu politiikan institutionaalisten rajojen yli. Siinä ympäristökysymykset kytkeytyvät kulttuuriin ja sosiaalisiin konteksteihin, missä historiallista perspektiiviä ei tule unohtaa, mutta toisaalta historialliseen perspektiiviin ei tule myöskään liikaa nojata. Kysymys koskee ympäristöön liittyvien kokemusten muuntamista vaatimuksiksi politiikan päätöksenteon piiriin, mutta toisaalta kyse on ympäristökysymysten kulttuurisesta artikuloimisesta ja niiden asemasta osana vallitsevaa kulttuuria. Ympäristökysymykset muokkautuvat politiikan ja kulttuurin prosessien risteyskohdassa ja toimivat välittäjinä yhteiskunnallisen toiminnan tason (tulkinnat, vaatimukset, määrittelykamppailu) ja rakenteellisen tason vakiintuneiden konstruktoiden (poliittinen järjestelmä, hallitseva kulttuuri) välillä. Kuvio 1 havainnollistaa tätä asetelmaa.

Kuvio 1. Ympäristökysymys kulttuurin ja politiikan prosessien risteyskohdassa (Laine & Peltonen 2003: 20).

Kansainvälisen ympäristöpolitiikan juuret voidaan sijoittaa vuoteen 1972, jolloin Tukholmassa pidettiin YK:n ensimmäinen ympäristökongressi. Tuolloin lausuttiin näin: *”to foresee and prevent potential man-made changes in climate that might be adverse to the well-being of humanity”* (Vehmas, Petäjä, Kaivo-oja, Malaska & Luukkanen 1998: 16). Globaalinen näkökulma nousi tuolloin esiin yhä enemmän ja tuolloin syntyi mm. iskulause kestävä kehitys, joka esiintyi myös Brundtlandin komission raportissa *Yhteinen tulevaisuutemme* (1987). Ympäristöpolitiikka, eli ympäristön politisoituminen on tapahtunut poliittisena prosessina, mikä on tuonut kentälle uusia toimijoita ja instituutioita (Haila & Lähde 2003: 12). Rouhinen (1991: 223) uumoili jo 90-luvun alussa artikkelissaan, kuinka ympäristöpolitiikan ja kestävä kehityksen politiikan suurimmaksi

ongelmaksi saattaa muodostua uskottavuus, legitimitteettiongelma: komentaa ei voi, vaan kansalaiset olisi saatava sitoutumaan vapaaehtoisesti vuosikymmenien projekteihin, elämäntavan muutoksiin ja itsestään selvinä pidettyjen vapauksien rajoituksiin. Tässä hän oli täysin oikeassa. Sama koskee tämän päivän tuulivoimaloiden rakentamista.

Ympäristöpolitiikka on ympäristöön liittyvän vuorovaikutuksen, päätösten ja toimenpiteitten muodostama kokonaisuus; eräänlainen prosessi, jossa ilmaistaan ympäristöön liittyviä tavoitteita, ja näiden tavoitteiden välillä tehdään valintoja ja niitä toteutetaan. Prosessiin sisältyy *vuorovaikutus*, jossa punnitaan ympäristöön liittyviä tarpeita ja tavoitteita, *päätökset* siitä, mistä ympäristöön liittyvistä asioista halutaan huolehtia yleisesti (ympäristön terveellisyys, viihtyvyys, käyttömahdollisuudet virkistäytymiseen jne.), miten valituista asioista huolehditaan (suunnitteluun panostamalla, informoimalla, taloudellisen ohjauksen avulla jne.) ja millainen taso valituissa ympäristöasioissa halutaan saavuttaa (veden ja ilman puhtaus, suojelualueiden määrä ja laatu jne.). Lisäksi prosessiin sisältyy päätökset ja *toimenpiteet*, jotka ovat tarpeellisia yleisesti hyväksytyjen ympäristöasioiden, menettelyjen ja asetetun tavoitetason toteuttamiseksi. (Kettunen 1998: 26, 35.) Ympäristöpolitiikkaa tehdään myös ns. epävirallisissa oloissa, ihmisten arkipäivän keskusteluissa, ei vain poliittisissa instituutioissa vaan koko kansalaisyhteiskunnassa (Laine & Jokinen 2001: 49–50).

Ympäristöpolitiikka on kiinteästi yhteydessä yhteiskunnan muihin toimintalohkoihin. Kettunen (1998: 35–36) korostaa, että ympäristöpolitiikkaa ei tarvittaisi, ellei ympäristö yleishyödykkeenä olisi muiden toimintalohkojen uhkaama ja tarvitsema. Ympäristön suojelemisella on vaikutusta muihin yhteiskunnan toimintalohkoihin rajoittaen toisten toimintaa ja tukien toisia. Esimerkkinä voisi sanoa luontoalueen suojelemisen silloin kun se rajoittaa maankäyttöä, mutta tukee sitä vastoin matkailuelinkeinoa. Laineen ja Jokisen (2001: 49) mukaan ympäristöpolitiikka kietoutuu muihin yhteiskuntapolitiikan alueisiin, kuten talous-, alue-, energia-, liikenne- ja maatalouspolitiikkaan. Ympäristöpolitiikan ja energiapolitiikan yhteenkietoutuminen on oman tutkimukseni kannalta merkittävässä asemassa.

2.3. Ympäristöongelmat ja -konfliktit

Ympäristöongelmia käsitellään paikallisesti, alueellisesti ja kansallisesti. Kansainvälinen käsittely on noussut esiin ympäristöongelmien globalisoitumisen kautta. Globalisoitumisessa on kysymys ympäristöongelmien maailmanlaajuisuudesta, joka perustuu ympäristöriskien ennakoituun kasautumiseen lähimmän vuosisadan aikana. Siinä on toisaalta kysymys myös ympäristöongelman vaikutuksen moniulotteisuudesta tai kaikenkattavuudesta rajatussa ympäristössä, esimerkiksi ydinvoimalaonnettomuuden aiheuttamat laaja-alaiset ympäristötuhot tai maaperän happamoitumisesta aiheutuvat häiriöt alueellisten ekologisten systeemien toiminnassa. (Järvelä & Wilenius 1996: 14.) Ympäristöongelmien näkökulmasta keskeisiin riippuvuussuhteisiin kuuluu luonnon ja ihmisen vuorovaikutus (luonnon järjestelmän suhde yhteiskunta- ja sosiaalisten suhteiden järjestelmään) sekä taloudellisen toiminnan ja sosiaalisen järjestelmän vuorovaikutus (Uusitalo 1991: 24). Ympäristöongelmat ylesterminä on varsin yleinen. Ympäristöongelma voidaan siten käsittää monella tavalla, ja se voi olla mm. jonkin lajin sukupuuttoon kuoleminen, ilmaston lämpeneminen, metsänhakuut, kemiallinen myrkkypäästö, kiistely maankäytöstä tai vesistön rehevöityminen (Saaristo 2000: 11).

Miten yhteiskunnassa pystytään takaamaan hyvä ympäristö? Yhteiskunnassa on pystyttävä tasapainottamaan ja sovittamaan yhteen keskenään ristiriitaiset toiveet ja intressit ja päättämään yhteisistä tavoitteista sekä kyettävä koordinoimaan käyttäytyminen tavoitteiden mukaan (Uusitalo 1991: 32). Elämme palveluyhteiskunnassa ja tietoyhteiskunnassa, jossa ihmisillä on suuremmat kuluttamisen tarpeet kuin koskaan aikaisemmin. Asettavatko ihmiset kuluttamisen ja tarpeensa ympäristön edelle, vai voivatko he nähdä ympäristön kollektiivisena etuna? Uusitalo (1991: 33) mainitsee, että hyvä ympäristön laatu ei ole tarve, joka ilmenee vasta kun ollaan tyytyväisiä materiaaliseen elintason, vaan se on materiaalisen elintason kanssa rinnakkainen eikä hierarkkisesti ylempänä oleva tarve.

Ihmisten ristiriitaiset intressit on sovittettava yhteen kun tehdään päätöksiä ympäristöä koskevissa asioissa. Ihmiset saattavat käydä sisäistä kamppailua omaan etuun tähtäävien tavoitteiden ja yhteisen edun välillä. Yksilöiden preferenssit ja toiveet voivat olla myös

sisäisesti epäjohtonmukaisia ja ne voivat olla keskenään vastakkaisia, epäitsenäisesti muodostettuja tai väärään informaatioon tai uskomuksiin perustuvia. Asiaan voi vaikuttaa myös olemassa olevat riskit ja aikaulottuvuus. Ihmisillä on taipumus yliarvioida asioita, joihin sisältyy suuri tappion riski ja välitön tarpeentyydytys menee usein tulevaisuuden hyötyjen edelle. (Uusitalo 1991: 34.) Tämä seikka on konfliktissa kestävän kehityksen periaatteiden kanssa. Tulevaisuutta ei rakenneta nykyiselle sukupolvelle vaan tulevia sukupolvia varten. Kun kiistat kärjistyvät, syntyy mahdollisesti konflikti. Kiistelevien toimijoiden erimielisyydet rakentuvat usein tietojen, intressien ja päämäärien vyyhtiin, jotka ovat luonteeltaan historiallisesti rakentuneita (Laine & Jokinen 2001: 59). Ympäristökongfliktit nähdään usein talouden ja luonnon välisenä ristiriitana, kun yhteiskuntaryhmien taloudelliset pyrkimykset ovat vastakkain ympäristönsuojelullisten pyrkimysten kanssa. Ympäristökiistoja tutkittaessa on otettava huomioon monipuolisemmin ympäristökysymysten kokonaisuus ja elementit intressien ohella (Kantola & Peuhkuri 1992: 39–40). Tuulivoimarakentamisessa ei ole kysymys vain energiatuotannon ja luonnonsuojelullisista intresseistä, vaan myös mm. maanomistajien toimeentulosta ja kunnan alueiden käytön suunnittelusta (Joutsenvirta 2006: 25–26).

2.4. Not in my backyard?

Kansalaisten asenteet Euroopassa ovat tutkimusten mukaan hyvin positiivisia sekä uusiutuvia energialähteitä että tuulivoimarakentamista kohtaan. Myönteisistä asenteista huolimatta tuulivoimarakentaminen, hankkeiden kulku ja niiden toteuttaminen ovat monimutkaisia prosesseja. Monet Euroopan maat, Suomi mukaan lukien, ovat kokeneet vastatuulta voimaloiden suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa. Ongelmien syyksi on usein pistetty kommunikaatio ongelmat. Maarten Wolsink (2000, 2007a) sekä Smith ja Klick (2007) ovat todenneet, että kansalaisten asenteet yleisesti tuulivoimaa kohtaan eroavat asenteista itse tuulivoimapuistoja kohtaan. Tämä ero löytyy usein taustalta kun kansalaisten asenteita tulkitaan väärin itse paikallisissa yhteyksissä. Tuulivoimavastustus leimataan usein itsekkyydestä johtuvaksi, nimby-ilmiöksi. Tämän oletuksen kuitenkin monet tutkijat kumoavat, kuten mm. Wolsink (2007a: 1188–1191). Seuraavaksi

käsittelen lähemmin tuulivoimarakentamisen oletettua estettä nimbyä ja muita varteenotettavampia selitysmalleja.

NIMBY eli *not in my backyard* -käsite ilmenee yhä useammin myös Suomessa paikallisten kiistojen yhteydessä. Käsitteen suomenkielinen vastine on ”ei meidän takapihallemme”, jonka mukaan asukkaat ja asukasyhdistykset puolustavat omaa lähialuettaan haitallisiksi koetulta ympäristön muutoksilta, eli ei-toivottujen toimintojen sijoittamista omaan naapurustoon ja lähialueelle. Hanketta tai toimintaa ei voida hyväksyä omalle takapihalle, mutta yleensä haittoja aiheuttavat hankkeet hyväksytään missä muualla tahansa. Nimby-käsitettä on käytetty ensimmäisen kerran Yhdysvalloissa 1980-luvulla kuvattaessa ydinvoiman vastustajia. Suomen mediassa nimby-ilmiötä on käsitelty laajemmin 2000-luvun alussa. Muita vastustusta kuvaavia käsitteitä on mm. LULU (Locally unwanted land-use) ja BANANA (Build absolutely nothing anywhere near anyone), eli suomenkielisin termein *Paikallisesti ei-toivottu maankäyttö* ja *Älkää rakentako yhtään mitään kenenkään lähelle* sekä NIAMBY (Not in anyone’s backyard) eli ei kenenkään takapihalle. Kiistoja luonnehtivat monenlaiset ongelmat, mutta niissä on mukana myös monia toimijoita, kuten kunnan ja valtion viranomaisia ja päättäjiä, erilaisia yrityksiä ja muita palveluiden tuottajia, yksittäisiä aktiivisia asukkaita, asukasryhmiä ja kaupunginosayhdistyksiä, maanomistajia, paikallispoliitikkoja sekä ympäristöjärjestöjä ja muita erityisryhmiä, kuten harrasteyhteisöjä. Kiistojen taustalla voi olla monia syitä, kuten huoli ympäristö- ja terveysriskeistä ja paikallistaloudesta, epäluottamus sijoitettavia uusia toimintoja sekä näiden suunnittelijoita ja toteuttajia kohtaan. Kaufman ja Smith (1997, teoksessa Peltonen 2004: 45) ovat nimenneet neljä vaikutusta, joihin vastustus nimby-kiistoissa yleensä kohdistuu: 1) *toiminnalliset vaikutukset*, 2) *taloudelliset seuraukset*, 3) *ympäristövaikutukset* ja 4) *sosiaaliset vaikutukset*. Kansalaiset ovat yhä enemmän tietoisia elinympäristöönsä liittyvistä riskeistä ja vaativat niiden perusteellista selvittämistä. Ihmisten havainnot sekä median välittämä kuva saavat ihmiset epävarmoiksi ja huolestuneiksi. (Kopomaa & Peltonen 2008: 9–10, 15; Peltonen 2008: 193; Burningham, Barnett & Thrush 2006: 4–5.)

Nimby-ilmiö on hyvin ajankohtainen tuulivoimaloiden rakentamisen kannalta. Mielestäni ilmiö on hyvin ristiriitainen kun on kyse tuulivoimarakentamisesta. Ensinnäkin il-

miöön johtavat syyt yhdistetään negatiivisiin piirteisiin, jotka huomattavasti haittaavat ihmisten toimintoja ja viihtyvyyttä. Tuulivoimahankkeet ovat kuitenkin suurelta osalta myönteisiä. Toiseksi tuulivoiman ja uusiutuvien energialähteiden kannatus on hyvin korkeaa Suomessa, joten tältäkään kannalta vastustus ei ole kovin hyvin ymmärrettävissä. Näistä näkökulmista tarkasteltuna asenne on hieman outo, ja päällisin puolin tarkasteltuna on vaikeaa löytää ilmiölle todellista syytä ja ymmärtää syy-yhteyksiä. Tuulivoiman rakentaminen ja sitä vastustava toiminta eivät kohta. Olisi löydettävä keinoja ratkaista rakentamismyönteisten ja kielteisten asenteiden kohtaaminen. Ilmiön voisi ymmärtää paremmin, kun tarkastellaan osallistumista. Nimby-kiistoja on tulkittu siltä kannalta, että ne olisivat asiantuntija- ja suunnittelujärjestelmän kritiikkiä. Paikalliset asukkaat voisivat Anthony Giddensin asiantuntija näkemyksen mukaan olla mahdollista ilmaista olevansa paikallisia asiantuntijoita (oman elämänsä asiantuntijoita) muiden toimijoiden ja intressiryhmien tavoin. Päätöksenteko- ja määrittelyvalta jää kuitenkin käytännössä niille, joille se on annettu hallinnollisesti tai muulla tavoin (Saaristo 2000: 36). Ihmiset eivät luota päätöksentekijöihin ja asiantuntijoihin, vaan he kokevat tulleen ohitetuksi päätöksenteossa. Kiistoihin osallistujat leimataan usein omaa etuaan ajaviksi ihmisiksi, jotka vain hidastuttavat välttämätöntä kehitystä. Kun vedotaan taloudellisesti rationaaliseen yksilöön, on sillä enneminkin keskustelun pysäyttävä ja muut selitykset peittävä vaikutus kuin nimby:n ymmärtämiseen tähtäävä vaikutus (Jokinen, Kamppinen & Raivola 1995: 154).

Kysymys koskee myös sitä, tietävätkö asiantuntijat mikä on parasta kansalaisille. Kuinka pitkälle paikalliset intressit ja paikallisyhteisöjen itsemääräämisoikeus voidaan sivuuttaa yhteisen hyvän nimissä? Entä ovatko ihmiset valmiita luopumaan omasta hyvinvoinnista ja sietämään epävarmuutta ympäristössään? Uusiutuvien energiamuotojen ja tuulivoimankin rakentamista perustellaan kestävä kehityksen teemalla, tulevien sukupolvien painolastin vähentämisellä. On kyse sekä kansainvälisestä että kansallisesta edusta, mutta myös kilpailukyvystä energiamarkkinoilla. Hankkeiden edustajat perustelevatkin näitä ”yleisellä edulla”, jonka puolustajiksi suunnittelijat ja päätöksentekijät julistautuvat. Julkinen valta on aina yhtenä osapuolena konflikteissa, koska lakisääteiset tehtävät ulottuvat maankäytön suunnitteluun. (Kopomaa & Peltonen 2008: 14–18; Saikonen 2008: 95.)

2.4.1. Ei vain nimbyä

Hollantilaisen politiikan tutkija Maarten Wolsinkin (1994: 853) mukaan nimby-ilmion hahmottamisessa ongelmana on, että sitä pidetään itsestään selvänä, vaikka itse ilmiö ja sen muotoutuminen tulisi pyrkiä ymmärtämään vakavasti. Wolsink esittää kuusi nimby-kehukseen liittyvää oletusta, joita hän kritisoi voimakkaasti: 1) paikallisten sijoituspäätösten tekeminen on työlästä, 2) sijoitettavat hankkeet edustavat paikallisen väestön intressejä ”korkeampia” intressejä, 3) kaikki ovat yhtä mieltä hankkeiden hyödyllisyydestä, 4) kukaan ei halua hankkeiden sijoittamista omalle pihalleen, 5) kaikki haluaisivat hankkeet jonkun muun pihalle, 6) nimby-ilmioon liittyvät asenteet ja mielipiteet ovat muuttumattomia. Nimby-kehukseen ei sisälly mahdollisuutta sijoituspäätöksen uudelleenarvioinnista (Peltonen 2008: 189, 2004: 46).

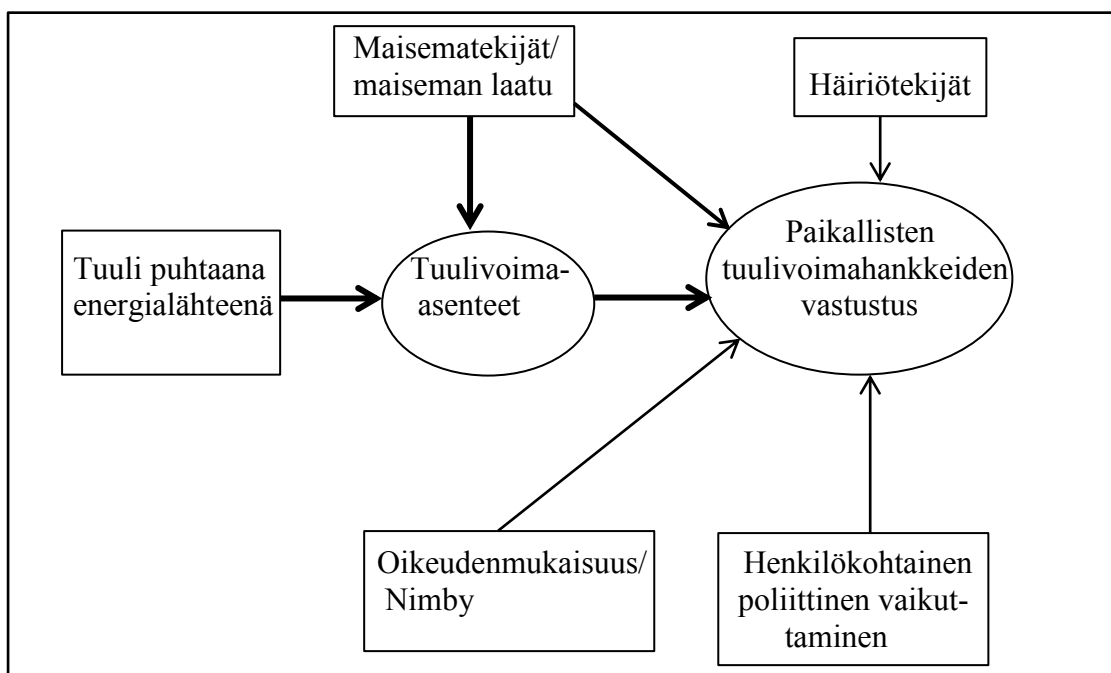
Ensinnäkään asukkaiden mielipiteet ja asenteet eivät ole muuttumattomia, vaan suunnitteluprosessin menettelytavat vaikuttavat asenteisiin. Wolsinkin kritiikki paljastaa, että Nimby-kehys on sijoituspäätösten ja niitä tukevan suunnittelun oikeuttaja. Gibsonin (2005, teoksessa Peltonen 2008: 189) mukaan Nimby-kehoksen kautta maankäytön konfliktit pelkistyvät moraaliseksi kamppailuksi järkevien ja vastuullisten suunnittelijoiden sekä irrationaalisten ja itsekkäiden asukkaiden välillä. Wolsink (2007b: 2699) kumoaa Nimby-käsityksen selittävänä tekijänä kiistojen synnylle. Hän pitää käsitettä liian pelkistettynä, eikä se näin pysty antamaan vastauksia kysymyksiin tuulivoimarakentamisen ja asenteiden dynaamisuuden vuoksi. Vaikka asukkaiden yleiset mielipiteet ja käsitykset ympäristövaikutuksista muuttuvat kriittisemmiksi suunnitelmien tullessa ilmi, ei se kuitenkaan merkitse sitä, että ihmiset alkaisivat käyttäytyä itsekkäästi vain siitä syystä, että rakennettavat laitokset sattuvat sijaitsemaan oman pihapiirin läheisyydessä. Vain harvoin on kysymys itsekkästä käyttäytymisestä ja nimby-ilmioista. Yksinkertaisesti silloin, kun hanke julkaistaan, alkaa ajatusprosessi, joka johtaa vaihtoehtojen punnitsemiseen. Käynnistyneellä harkintaprosessilla ei ole mitään tekemistä läheisyyden ja etäisyyden kanssa, eli ”takapiha-ilmion”. Kriittiset asenteet on helppo tulkita nimbyksi, mutta sen sijaan suunnittelijoiden ja viranomaisten tulisi kiinnittää huomiota sijaintiin liittyviin muihin tekijöihin. Wolsink ihmettelee sitä, että uusien hankkeiden vastustukselle täytyy aina yrittää löytää selittäviä tekijöitä ja vastustusta pyritään legiti-

moimaan. Ei tule kuitenkaan unohtaa, että on aina toinenkin osapuoli, jonka käyttäytymistä ja asenteita tulisi tarkastella. Huomion kiinnittyessä vain hankkeiden vastustajiin, sivuutetaan silloin kiistoissa täysin kannattajien näkemykset, jolloin paljastuu vain puolet totuudesta.

Peltonen (2004: 44) toteaa, että nimby-selitysmallia käytettäessä jää helposti huomiotta kiistojen muut syyt ja toimijat. Nimbyä ei pitäisi käyttää leimaamaan tiettyjä toimijoita (asukkaita), koska osapuolia on aina enemmän kuin yksi. Wolsink ja Peltonen eivät ole yksin ajatustensa kanssa, vaan myös mm. Kemptonin, Firestonen, Rouleauin, ja Whita-kerin (2005) tutkimus osoittaa, että nimby-ilmiö ei selitä vastustusta. Nimby-termiä ei tulisi käyttää kolmesta syystä: se on yleisesti alentava ja vihjaa itsekkääseen käyttäytymiseen, se kuvaa virheellisesti paikallisten tuulivoimalaprojektien vastustusta, ja siinä ei selitetä todellisia vastustuksen, vaan ne jäävät hämärän peittoon. Termi on yksinkertaisesti liian epätarkka ja yksinkertainen. On yleisesti taipumus mieltää kaikki spatiaalisen rakentamisen vastustus nimby:n piiriin. Kun nimby-termillä kuvataan kaikkea maankäyttöä koskevaa vastustusta, ei se silloin ole enää kuin vain nimi vailla merkitystä. Wolsink ehdottaa uudenlaisia näkökantoja ja työkaluja, jotta nimby-käyttäytyminen pystytään erottamaan muista selityksistä. Ennen kaikkea olisi kiinnitettävä huomiota suunnittelutilanteen kompleksisuuteen ja yksinkertaistavia oletuksia olisi vältettävä. (Wolsink 2007b: 2700.) Smith ja Klick (2007: 2) toteavat, että tuulivoima-asenteita mittaavat tutkimukset ovat laajoja, mutta yksittäiset kysymykset yksinkertaistavat asian ja ovat pinnallisia.

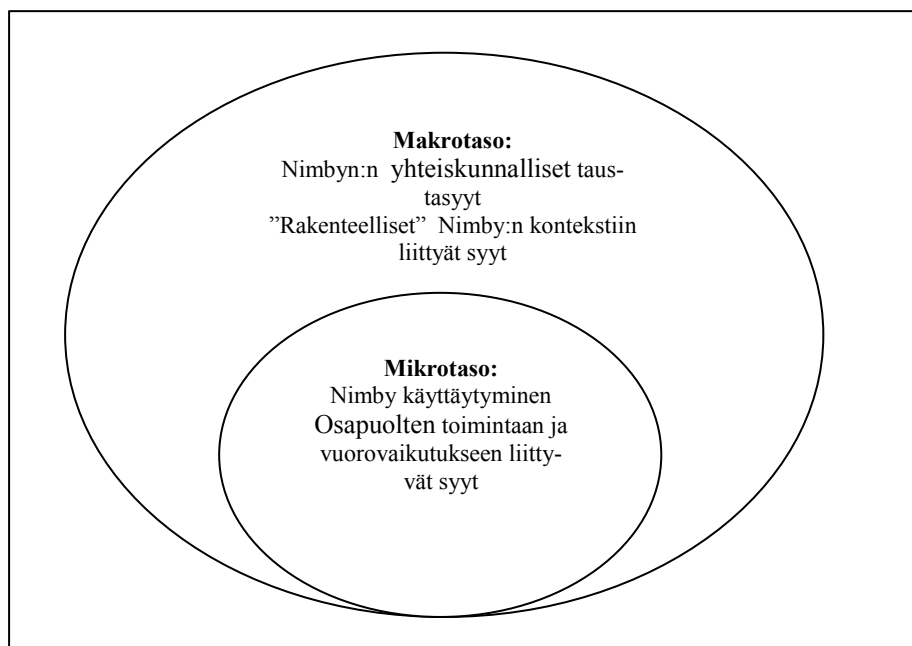
Tuulivoima nähdään yleensä puhtaana luonnonvarana sekä globaalilla että kansallisella tasolla, mutta sen negatiiviset vaikutukset koskettavat yksinomaan paikallista tasoa. Konfliktin synty on aina mahdollista ympäristönsuojelun ja taloudellisen kasvun välillä, joista molemmat ovat tärkeitä välineitä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa (Khan 2003: 565). Kuvioista 2 voi havaita sen, miten tuulivoimaturbiinien soveltuvuutta arvioidaan maiseman laadun, maisematekijöiden ja seurausten perusteella (Wolsink 2007a: 1195). Tuulivoiman maisemalliset vaikutukset ovat tutkimusten mukaan hallitsevin selittävä tekijä kansalaisten asenteiden eroille. Maisematyyppi vaikuttaa maisemallisten vaikutusten arvioihin, joten suunnittelussa ja päätöksentekoprosessissa olisi

otettava huomioon maisematyypin ja sijaintivaihtoehtoista olisi keskusteltava avoimesti. Jos hankkeen vetäjät ja viranomaiset sivuuttavat sijaintitekijät, jää silloin yksi päätekijöistä huomioimatta ja sen seurauksena pelikenttä avoimeksi konflikteille. Kun siirrytään tuulivoimaloiden suunnittelussa paikalliselle tasolle, saavat maisemalliset tekijät vielä suuremman negatiivisen painoarvon. Häiriötä aiheuttavat tekijät, kuten äänet, valot, varjot sekä vaikutukset lintuihin ja luontoon eivät vaikuta merkittävästi yleisiin asenteisiin. Ne muuttuvat kuitenkin merkittäviksi tekijöiksi paikallisella tasolla. (Wolsink 2007a: 1194, 2007b: 2696–2698.) Nimbyssä ei ole kysymys itsekkyydestä, vaan pikemminkin halusta toteuttaa oikeudenmukainen päätöksenteko, jossa ei ole havaittavissa vääryyttä. Oikeudenmukaiseen päätöksentekoon liittyvät kansalaisten näkemykset ympäristöriskeistä. Prosessin oikeudenmukaisuus on välttämätön kaikissa infrastruktuurihankkeissa, niin kuin tuulivoimarakentamisessa. (Wolsink 2007: 2071.)

Kuvio 2. Wolsinkin malli tuulivoimavastustuksen taustalla olevista tekijöistä (Wolsink 2007a: 1195; Dewine-Wright 2004: 132).

Kun Nimby-kiistoja lähdetään ratkaisemaan tulisi huomioida sekä makro- että mikrotason tekijät. Kiistoja ei ratkaista vain olosuhteita muuttamalla, sillä rakenteellisia, hitaasti muuttuvia yhteiskunnallisia tekijöitä ei millään pystytä muuttamaan ratkaisevasti aikavälillä, joka sopisi myös suunnitteluprosessien aikatauluun. On kuitenkin tärkeä ymmärtää rakenteellisten tekijöiden merkitys, sillä ne auttavat hahmottamaan nimby-ilmion syitä sekä organisaatioiden, instituutioiden ja lainsäädännön kehittämisen tarpeita. Nimbyä tulisi tarkastella dynamisesta näkökulmasta, jossa rakenteellisten tekijöiden lisäksi huomioidaan mikrotason rakenne- ja toimijälähtöiset selitykset (ks. kuvio 3), jotka vaativat sosiaalipsykologisen vuorovaikutuksen ja viestinnän lainalaisuuksien ymmärtämistä. Näin kiistojen tarkastelussa voidaan yhdistää monia selitysmalleja osaksi samaa kuvaa, johon on mahdollista sijoittaa yhtä lailla yksilötoimijoihin liittyviä tekijöitä kuin laajempia, konfliktin taustatekijöihin liittyviä syitä. (Peltonen & Villanen 2004: 19; Peltonen 2008: 207.)

Kuvio 3. Makro- ja mikrotason näkökulma nimby-ilmioon (mukaillen Peltonen & Villanen 2004: 20).

Kun konflikteja lähdetään ratkaisemaan, vaatii makrotason ilmiöiden muuttaminen instituutioiden kuten lainsäädännön tarkastelua, ja mikrotason ratkaisut puolestaan vaativat sosiaalipsykologisen vuorovaikutuksen ja osallistumisprosessin ymmärtämistä ja laajentamista (Peltonen 2004: 51).

2.4.2. Kansalaisten asenteet ja mielipiteet

Asukkaiden asenteet ovat riippuvaisia esimerkiksi suunnitteluprosessin menettelytavoi-
ta. Ei voida olettaa, että kaikkia hankkeita vastustettaisiin paikallisesti, vaan vastustus on situationaalista ja relationaalista – tietyistä tilanteista ja niissä vaikuttavista suhteista nousevaa toimintaa. Paikallisten prosessien historia vaikuttaa keskeisesti kiistojen kärjistymiseen. Usein tapahtuu niin, että suunnittelun ja päätöksenteon historia ohitetaan nimby-kiistoissa ja kiistojen nähdään alkavan vasta asukkaiden vastustuksesta. Tällöin ei oteta huomioon osapuolten aikaisempia kohtaamisia ja näissä muotoutuneita suhteita, suunnittelu- ja päätöksentekoprosessin aikaisempia vaiheita eikä osallistumismahdollisuuksia ja -järjestelyjä. (Peltonen 2008: 189, 198–200.) Jos suurin osa päätöksistä on jo tehty, eikä kansalaisten puheenvuoroja ole otettu huomioon, on aivan ymmärrettävää, että kansalaisille tarjoutuu vain valittajan ja häiritsijän roolit (Jokinen ym. 1995: 154–155). Toisaalta myös asuinpaikan merkitys, erityisesti sen myönteiset merkitykset muodostavat sosiaalisen kiinnikkeen ja muodostuu yhteisöllisyys. Usein vastustajien taholta vedotaan paikallistuntemukseen: paikan historiaan, paikan nykyiseen käyttöön, paikan ominaispiirteisiin ja niiden muuttumiseen. Identifioituminen omaan kotiseutuun on hyvin perustavanlaatuista. Kiintyminen paikkaan, tietoisuus paikasta ja paikan arvosta johtaa sosiaaliseen sulkemiseen, eli halutaan rajoittaa ulkopuolisten pääsyä paikan resursseihin ja mahdollisuuksiin. (Litmanen & Peltonen 2008: 215.)

Wolsink (2007b: 2698–2699) on tutkinut asenteiden ja mielipiteiden muuttumista tuulivoimaloiden suunnitteluprosessien aikana. Näyttäisi hyvin selkeästi siltä, että paikallisten asukkaiden mielipiteen muodostus on dynaamista, mikä selittäisi yleisen positiivisen asenteen muuttumista negatiivisempaan suuntaan kun siirrytään paikalliselle tasolle ja itse yksittäisiin hankkeisiin. Asenteiden muuttuminen muodostaa *U-muotoisen käyrän*, joka vaihtelee ensin positiivisesta asenteesta (kun tuulivoimasuunnitelma ei koske vielä

omaa asuinaluetta) kriittisempään asenteeseen (kun hankkeesta on ilmoitettu). Kun rakentaminen on saatu päätökseen ja siitä on kulunut jo aikaa, kääntyvät asenteet jälleen positiivisempaan suuntaan. Tämä muutos olisi huomioitava myös suomalaisessa tuuli-voima-asenteiden tarkastelussa, koska virheelliset tulkinnat voivat johtaa aivan väärin johtopäätöksiin. Maiseman arviointi muodostaa samanlaisen U-muotoisen käyrän kuin asenteet. Tosin käyrä on jopa hieman voimakkaampi kuin asenteiden käyrä. Asenteet muuttuvat negatiivisemmiksi siinä vaiheessa, kun hankkeesta ilmoitetaan ja jälleen positiivisemmiksi, kun turbiinit ovat pystyssä. Negatiivisin asenneilmasto tuulivoimaloita kohtaan näyttäisi siis vallitsevan suunnittelu- ja päätöksentekoprosessin aikana.

Koskisen (2007: 98) kysely- ja haastattelututkimukset tuulivoimasta paljastivat, että haastateltavien negatiivinen suhtautuminen tuulivoimaa ja tuulivoimaloita kohtaan johdetaan suurimmaksi osaksi ihmisten ennakkoluuloista. Tämä on hyvin mahdollista, sillä tuuli-voima on vielä uusi ja tuntematon energiamuotona suomalaisille. Faktatieto saattaa olla puutteellista ja siten ennakoasenteet pääsevät vaikuttamaan ihmisten mielipiteisiin ja luomaan negatiivista mielikuvaa.

Suomalaisten suhtautumista energiapoliittisiin kysymyksiin on seurattu jo kahdenkymmenen vuoden ajan. Tutkimukset osoittavat, että suomalaiset ovat tuulivoimatuotannon lisäämisen kannalla ja puoltavat kivihiiilen ja muiden fossiilisten polttoaineiden käytön rajoittamista. Miten kansalaiset näkevät mahdollisuutensa vaikuttaa energiapoliittisiin päätöksiin? Ihmiset kokevat nimittäin päätöksenteon energia-asioissa etäiseksi vaikutusmahdollisuuksien jäädessä vähäisiksi. Jopa 67 % mielestä kansalaisten mielipiteitä ei ole riittävästi kuultu energiapoliittisissa ratkaisuisissa. Kuitenkin kansalaiset suhtautuvat tutkimusten mukaan todella positiivisesti tuuli- ja aurinkovoiman käyttöönottoa kohtaan, jos vain tutkimus- ja kehitystoimintaan haluttaisiin panostaa varoja. Teknologiaan uskotaan edelleen, mikä onkin positiivista mm. alueille, kuten Pohjanmaalle, joka haluaa panostaa juuri teknologiaan ja osaamiseen. (Energiateollisuus 2010, Pohjanmaan liitto 2010c.) Myös Koskisen (2007) Korsnäsin tuulivoimaloita koskevan kyselytutkimuksen tulosten mukaan ihmiset suhtautuvat positiivisesti uusiutuviin energiatuotannon muotoihin, tuuli-voimaan ja tuulivoimaloiden rakentamiseen. Kuitenkin tutkimustulokset paljastavat, että ihmisten suhtautuminen on paljon negatiivisempaa, jos tuulivoimala

sijaitsee oman mökin tai asunnon läheisyydessä. Mökkiläiset vastustivat kaikkein eniten tuulivoimaloiden sijoittamista mökin tai asunnon läheisyyteen. Tutkimuksen teemahaastattelujen pohjalta todettiin, että vastaajat kannattavat uusiutuvan energiatuotannon muotoja kuten tuulivoimaa. Kannattamisen taustalta löytyi useita syitä, kuten luonnon säästäminen, saasteettomuus, vaihtoehtojen luominen sekä luonnollisuus. Teemahaastatteluissakin tuli ilmi, että mökkiläisistä kukaan ei ollut valmis asumaan tuulivoimaloiden läheisyydessä eikä ainakaan näköetäisyydellä.

Kansalaisten mielipiteet ovat osoittaneet, että ihmiset ovat yllättävänkin valmiita tinkimään omasta elintasosta energiantuotannosta aiheutuvien ympäristöhaittojen ja riskien vähentämiseksi. Useampi kuin kuusi kymmenestä (61 %) on valmis tinkimään, kun viidennes (20 %) ei ole. Kansalaiset näyttävät tutkimusten mukaan priorisoivan ympäristöllis-sosiaalisia arvoja enemmän kuin teknis-taloudellisia arvoja. Vajaan viidenneksen (18 %) mukaan tuulivoiman käytön lisääminen johtaisi huomattaviin ympäristöhaittoihin tuulivoimaloiden rumentaessa maiseman laajoilta alueilta. Kuitenkin 71 % on eri mieltä. Ihmisillä ei kuitenkaan vielä voi olla niin paljoa omakohtaista kokemusta ja havaintoja voimaloista, joten sinänsä tulos on positiivinen ja se kertoo jotain myös ihmisten asenteista. (Energiateollisuus 2010.)

Ihmisten mielipiteiden muodostamisen taustalla on aina tai tulisi ainakin olla asiaa koskeva tieto. Paldaniuksen (1992: 3) mukaan tieto on aina tavalla tai toisella arvo- ja intressidonnaista. Energiaa koskevien päätösten taustalla on aina teknis-luonnontieteellis-taloudelliset kysymykset, josta johtuen ihmisten on vaikea saada tarvittavaa tietoa, mikä taas johtaa siihen, että kansalaisten on pakko luottaa erilaisiin asiantuntijoihin. Ongelmaksi muodostuu se, keihin tulisi luottaa? Eri intressejä edustavat asiantuntijat, poliitikot ja muut päättäjät saattavat olla keskenään hyvin eri mieltä. Tiedon ja mielipiteiden ristiriitaisuus muodostuu mutkikkuuden ohella haittaavaksi tekijäksi. Lähes joka toisen kansalaisen mielestä energia-asioista tulisi olla saatavilla riittävästi luotettavaa tietoa. Kansalaiset eivät ole tyytyväisiä tiedon saantiinsa, mutta vielä mutkikkaammaksi asian tekee se, että arvoihin ja tietoihin koskeviin näkemyseroihin tulisi jollakin tavalla ottaa kantaa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. (Energiateollisuus 2010, Paldanius 1992: 3.) Smith ja Klick (2007: 8–11) tutkivat miten tuulivoima-

asenteet muuttuvat kun ihmiset saavat enemmän faktuaalista tietoa ja tietoa tuulivoiman hyödyistä ja haitoista. Tiedon lisääntyessä tuki tuulivoimaa kohtaan väheni. Tiedon lisääntyessä kyselyyn vastaajat ajattelivat tuulivoimaa yksityiskohtaisemmin, mikä johti mielipiteiden muuttumiseen. Tietyt faktat alensivat tuulivoiman kannatusta, kuten tieto siitä, että tuulivoimalat voivat alentaa kiinteistön arvoa ja tuulivoimalla tuotetun sähkön hinta on korkeampi kuin muilla sähköntuotantotavoilla tuotettuna. Tieto tuulivoiman saasteettomuudesta puolestaan lisäsi kannatusta. Wolsink (2005: 1193) on kuitenkin todennut, että tiedon ja asenteiden välillä ei ole yhteyttä tai jos on, niin vain heikko yhteys.

2.4.3. Kiistoista avoimeen keskusteluun ja osallistumiseen?

Tavallisesti kiistat nähdään negatiivisessa valossa, ja niiden nähdään vain hidastuttavan hankkeiden edistymistä. Vastustajat kuvataan usein epärealistisiksi, irrationaalisiksi tai ymmärtämättömiksi (Jokinen ym. 1995: 154). Toinen mahdollisuus olisi nähdä Nimby-ilmio positiivisessa valossa. Kiistat voisivat mahdollisesti pakottaa suunnittelijat ja päättäjät kehittämään parempia ratkaisuja. Kopomaa ja Peltonen (2008: 20–21) toteavatkin, että ristiriitatilanteet voivat edesauttaa moniarvoista suunnittelua, ja parhaassa tapauksessa ristiriita tuottaa uusia innovatiivisia ajatuksia ja ratkaisuja.

Suomessa osallistumisesta alettiin keskustella suuren kaupungistumismurroksen alussa. Vaikka suunnittelukeskustelua on käyty kiivaasti senkin jälkeen, on suunnitteluun osallistuminen Suomessa edelleen kohtalaisen marginaalinen ilmiö. Ongelmat näyttäisivät löytyvän mm. suurten taloudellisten intressien alueelta ja toisaalta hierarkkisesta ja virkamiesjohtoisesta hallintokulttuurista. (Horelli & Kukkonen 2002: 243–245.) Yhtenä ongelmakohtana on asukkaiden osallistumisen ja suunnittelijoiden asiantuntija-aseman välinen yhteismitattomuus. Suunnittelijat näkevät yleisesti asukasosallistumisen kasvavan, mutta samalla esiintyy käsitys, että suunnittelua tekevät vain ammattilaiset eli virkamiehet. Asukkaiden osallistuminen suunnitteluun voi auttaa toteutuksessa, mutta se ei saa vaikuttaa suunnittelujärjestelmään tai -kulttuuriin. Kysymyksenä onkin tuolloin, että miten uusi toimija tuodaan mukaan suunnitteluprosesseihin järjestelmän muuttumatta. (Leino 2001: 56.)

Suora osallistuminen tarkoittaa sitä, että kansalainen yksin tai osana suurempaa ryhmää pääsee tavalla tai toisella vaikuttamaan kunnallisen politiikan ja hallinnon sisältöön. Osallistumista voi olla hankala kytkeä vallitseviin rakenteisiin. Päätöksentekijät saattavat olla haluttomia avautumaan, voi olla vaikea löytää kuntalaisille sopivaa roolia tai ongelmia voi aiheuttaa myös uuden ja lisääntyvän osallistumisen aiheuttama syötteiden tulva päätöksentekoon. Käytännössä haasteena saattaa olla vain vaikeus muuttaa totuttuja menetelmiä. Osallistumisen ideaali ei välttämättä toteudu mm. seuraavista syistä: kansalaisten voimattomuus, välinpitämättömyys sekä hallinnollisen järjestelmän professionaalisuus, joka vaatii tiettyjä taitoja ja tietoja. (Koskiaho 2001: 35; Kettunen 2002: 20–21, 32–33.)

Tuulivoimaloiden suunnitteluprosessissa keskeisesti esiintyvä kysymys on, että kuinka hyvin intressit ja näkemykset pääsevät esille ja vaikuttamaan yhteiskunnallisessa keskustelussa, suunnittelussa ja päätöksenteossa? Osallistuva ja vuorovaikutteinen suunnittelu ja kansalaistoiminta ovat keinoja, joilla erilaiset arvoja ja todellisuutta koskevat näkemykset voidaan kanavoida toisaalta kansalaisten omaehtoiseen toimintaan, toisaalta yhteiskuntapoliittisiksi päätöksiksi. Kansalaisten kannalta osallistuva suunnittelu on ennen kaikkea myös moniarvoinen oppimis- ja kasvatustilanne, jossa kansalainen saa tietoa ja kokemuksia hänelle tärkeistä ympäristökysymyksistä sekä yhteiskunnallisen suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmän toiminnasta ja siihen vaikuttamisesta. (Paldanius 1992: 1–5, 13–14.) Suunnitteluprosessien onnistumisen takeena voidaan pitää avoimuutta ja läpinäkyvyyttä, jotka mahdollistavat osallistumisen (Pakarinen 2002: 89).

Nimby-kiistat ovat lisääntyneet osaltaan osallistumisen kasvun johdosta. Osallistumismahdollisuudet ovat kasvaneet mm. lainsäädännön kehityksen myötä. Vaikka osallistumismahdollisuudet ovatkin lisääntyneet, en kuitenkaan välttämättä puhuisi vain suppeasti osallistumisesta, vaan enneminkin siinä tulisi ottaa myös huomioon konkreettiset mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon. Ympäristöasioiden vastuu kuuluu kaikille Suomen lainsäädännön mukaan ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan kaikille mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Osallistumista on laajentanut mm. laki ympäristövaikutusten arvioinnista, maankäyttö- ja rakennuslain uudistus sekä kuntauudistus. Osallistuminen tulisi pitää erillään varsinaisesta vaikutta-

misesta. Toinen asia on miten uudet lait ovat toteutuneet ja ovatko ne tarpeeksi riittäviä välineitä lisäämään osallistumista ja demokratiaa. Kysymys onkin Nimby-kiistoissa paljolti siinä, että voivatko asukkaat olla oikeassa ja ovatko he kypsiä käsittelemään suunniteluun kohdistuvia kysymyksiä. Yhteiskunnallinen asema sanelee osaltaan osallistumista. Vaikuttavia tekijöitä ovat mm. asumismuoto, henkilön koulutus sekä ympäristötietoisuuden taso. (Kopomaa & Peltonen 2008: 16–18.) Nyky-yhteiskunnassa ihmisillä on käytettävissään ennennäkemätön määrä tietoa. Olisiko mahdollista nähdä nimby-kiistojen yleistymisen osana yhteiskunnallista kehitysvaihetta, joka tietyllä tavalla ruokkii tai edistää kansalaisten kykyä haastaa auktoriteetit (Litmanen & Peltonen 2008: 233)?

Informaation ja avoimuuden lisäämistä hankkeiden jokaisessa vaiheessa puoltaa myös tutkija Veli-Pekka Tynkkynen (2009) tutkimustensa mutta myös omakohtaisen kokemuksensa pohjalta. Hän havaitsi, että vastustusta herättää nimenomaan hallintatapa, byrokratia ja hankkeista saatava epämääräinen tai jopa saamatta jäänyt tieto. Sosiaalisesti arkaluontoiset ja näin nimby-aktiivisuutta ruokkivat hankkeet etenevät ehkä nopeammin tietoa pimittämällä ja toimimalla minimaalisesti lain edellyttämällä tavalla kuin jos toimijat pelaisivat avoimin kortein. Myös Breukers (2006: 46) toteaa, että oikea-aikainen osallistuminen vaikuttaa ratkaisevasti paikallisten sidosryhmien käsityksiin hankkeen oikeudenmukaisuudesta. Tyytymättömyys hankkeen suunnittelua ja päätöksentekoa kohtaan voi luoda negatiivisia mielikuvia koko tuulivoimarakentamisesta.

Koskisen (2007: 96–98, 109) mukaan ihmiset ovat suhteellisen halukkaita vaikuttamaan tuulivoimaloiden rakentamiseen erityisesti silloin, kun tuulivoimaloita oltaisiin rakentamassa heidän mökkinsä tai asuntonsa lähetyville. Ihmiset eivät kuitenkaan ole välttämättä tietoisia siitä, mitä kautta he voivat vaikuttaa. Nimenomaan tämä tiedon puute, joka koskee vaikuttamisen mahdollisuutta, voi hyvin olla yksi kynnyskysymyksistä. Se tulee ratkaista, jotta negatiiviset asenteet saadaan käännettyä positiivisiksi ja saadaan kansalaiset osallistumaan hankkeisiin, ja tätä kautta mahdollisesti välttämään mm. nimby-ilmiö ja muut negatiiviset seuraukset, jotka hidastuttavat rakentamista ja hankkeiden edistymistä. Wolsinkin (2007, ks. kuvio 2, s.36) kausaalisten tekijöiden mallissa *henkilökohtainen poliittinen vaikuttaminen* voisi kuvata Koskisen tutkimaa vaikuttamisen

halukkuutta. Habermasin ja Foucault'n teorioista tutut valtasuhteet ovat yksi iso este vaikuttamisen toteutumisen tiellä. Tarvitaan osallistumista julkisuuteen ja lisäksi siinä käytettävät diskurssit on myös hallittava. Julkisuudessa käytävä taistelu on myös taistelu diskurssin säännöistä, tarkoittaen sitä, mistä asioista ja millä tavoin julkisuudessa voidaan keskustella. Koskisen (2007) tutkimus paljasti, että ihmiset eivät olleet varmoja mistä hakea tietoa vaikuttamisen mahdollisuuksista, vaikka halukkuutta vaikuttaa oli-kin. Keskustelut, vaikuttaminen, osallistuminen ja päätöksenteko tuulivoiman rakentamisesta muotoutuvat aina myös historiallisen tilanteen mukaan, jossa vallalla on vaikutusta. (Koivisto & Väliverronen 1987: 72–73.)

2.4.4. Kollaboratiivinen suunnittelu

Tuulivoimarakentamista tukemaan tarvitaan useita uudistuksia. Asenteiden vaikutusta on usein ylikorostettu tuulivoimahankkeiden epäonnistumisen syynä. Asenteet eivät ole välttämättä se avaintekijä, vaikkakin kansalaisten tuki on tärkeää. Ongelmat saattavat löytyä institutionaalisista tekijöistä. Vaikka asenteet ovat henkilökohtaisia, on päätöksentekoprosessi tekijä, jolla on vaikutusta. Wolsink (2007: 2702) ehdottaa, että tuulivoimarakentamisessa otetaan ohjenuoraksi ekologisen modernisaation piirteet: avoin ja demokraattinen päätöksenteko, osallistuminen ja avoin lähestymistapa, jotka mahdollistavat useat näkökulmat sekä laajoja institutionaalisia muutoksia.

Tuulivoimarakentaminen nähdään uudenaikaisena teknologiana, joka edistää energiajärjestelmän ekologista muutosta (Breukers 2006: 48). Poliittisten päättäjien ja tuulivoiman kehittäjien tulisi keskittyä kasvattamaan tuulivoiman institutionaalista pääomaa (tietoa, relationaalisia resursseja, mobilisaatiokykyä). Tämä voidaan saavuttaa päättämällä yhteisistä suunnittelun menettelytavoista ja lisäämällä sosiaalista pääomaa kollaboratiivisen suunnittelun kautta. Kollaboratiivisen suunnittelun tavoitteena on rakentaa yhteisymmärrystä, ottaa suunnitteluun mukaan kaikki sidosryhmät, tunnistaa eriävät intressit ja rohkaista niitä, jotka eivät yleensä aktiivisesti ota osaa suunnitteluun. Kollaboratiivisen suunnittelun avulla voitaisiin välttää mahdolliset kommunikaatio-ongelmat, jotka rajoittavat osallistumista. Monissa maissa ongelmana on, että suunnittelujärjestelmät eivät rohkaise noudattamaan avointa suunnitteluprosessia ja yhteisön osallistumista.

Institutionaaliset rajoitukset vaikuttavat tuulivoimahankkeiden toteutumiseen mahdollisesti enemmän kuin kansalaisten hyväksyntä (Wolsink 2000: 63; 2005: 1191; 2007a: 1204). Myös Khan (2003: 567, 577) nostaa kansalaisten osallistumisen yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi, kun halutaan kehittää tuulivoimarakentamista. Osallistuminen tulisi olla kiinteä osa yleisen maankäytön suunnittelua kuin myös yksittäisiä hankkeita. On kuitenkin vaikea saada kansalaisia osallisiksi hankkeisiin aikaisessa vaiheessa, koska laki ei sitä vaadi. YVA:n rooli jää melko laimeaksi ja toimijoilla on pelivaraa moneen suuntaan (Kojo & Hokkanen 2004). YVA- ja SVA -menetelmät ja käytännön opetukset prosesseista antavat kiinnostavia eväitä myös nimby-kiistojen käsittelyyn ja niissä esiintyvien haittojen arviointiin (Peltonen & Litmanen 2008: 263).

Kojon ja Hokkasen (2004: 34, 40) mukaan nimby-kiistoja voidaan pyrkiä hallitsemaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä, ja he määrittävätkin YVA:n arvopainotteiseksi ristiriitojen käsittelyn, yhteensovittamisen ja yhteistyön koneistoksi, jossa korostuu tiedon, suunnittelun ja ympäristöpolitiikan arvosidonnaisuus. Nimby-ilmiötä voidaan taltuttaa YVA:n tuottaman systemaattisuuden ja ennakoitavuuden johdosta. Osa-
puolten näkemykset voidaan koota järjestelmällisesti ja oikea-aikaisesti suhteessa suunnittelu- ja päätöksentekoprosessiin. Oman näkemykseni mukaan YVA, kuten myös SVA ovat vain yksittäisiä välineitä koko suunnitteluprosessin ja hankkeiden onnistumisen kannalta, eikä niiden varaan voi jättää koko prosessin onnistumista ja ennen kaikkea prosessin oikeudenmukaisuutta, niin pitkälti kuin sitä on vain mahdollista toteuttaa. Osallistuminen voi jäädä YVA:n käytöstä huolimatta laimeaksi. Ensinnäkin YVA:n ja päätöksenteon välillä on melko heikko linkki, toiseksi hankevastaavalla on mahdollisuus määritellä ongelma ja kolmanneksi hankevastaavalla on mahdollisuus vaikuttaa osallistumisen järjestämiseen. Hankevastaavalla on avaimet kädessään, sillä hän omaa melkoisesti valtaa jakaessaan tietoa hankkeesta sekä määritellesään keskusteluagendaa ja sitä, mikä on ”oikeaa” tietoa. (Kojo & Hokkanen 2004: 37, 41.)

Kollaboratiivista suunnittelua voidaan pitää hyvänä konfliktien ehkäisyn välineenä, mutta se ei ole ihmelääke, joka varsinaisesti ratkaisisi tuulivoimaloiden sijoittamien ongelmia. Se ei myöskään takaa asukkaiden motivaatiota osallistua suunnitteluprosessiin. Kollaboratiivinen suunnittelu on väline, jonka avulla osalliset voivat oppia luo-

maan viitekehyksen, joka on tarpeeksi kannustava hankkeiden toteutuksen kannalta. (Breukers 2006: 46.)

Khan (2004: 575) nimeää neljä tärkeää argumenttia, jotka tukevat kansalaisten osallistumista: 1) lisätä demokratiaa; 2) edesauttaa laajempien näkökantojen kautta parempien päätösten syntyä; 3) parantaa päätösten hyväksyttävyyttä ja legitimitettä; ja 4) kehittää osallistujien henkilökohtaisia taitoja. Tulisi myös miettiä enemmän sijainnin merkitystä, koska usein käy niin, että ensin päätetään sijainti, jota seuraa ylhäältä-alas (top-down) suunnittelu. Tämä on ollut tilanne mm. Hollannissa, jossa hankkeet suunnitellaan ensin ja vasta sen jälkeen pyritään saamaan kolmannen osapuolen hyväksyntä, *päätä-ilmoita-puolusta* -mallin (*decide-announce-defend model, DAD*) mukaan. Asioista päätetään ensin, sitten suunnitelma tuodaan julki kansalaisille, ja viimeisenä kansalaiset saavat antaa vastauksensa. Tämäntapainen suunnittelu loukkaa paitsioon jääviä osapuolia, ja se on siten osoittautunut tuhoisaksi tuulivoimakapasiteetin lisäämispyrkimyksissä. Hanke-suunnittelijoilla voi olla kiusauksena edetä juuri tämän mallin mukaan, sillä silloin voi olla mahdollista välttää aiheettomat viivästykset. DAD-lähestymistapa kertoo siitä, että paikallista tietoutta ja intressejä ei pidetä hyödyllisinä ja legitimeinä ja, että paikallinen huoli vain johtuu tiedon puutteesta. Tämä mahdollinen aukko olisi korjattavissa informaation jakamisella ja koulutuksella, eli ottamalla kansalaiset keskusteluun mukaan aikaisessa vaiheessa. (Wolsink 2000: 58, 62–63; Breukers 2006: 43, 45.)

Myöskään Bell, Gray ja Haggett (2005, teoksessa Burningham, Barnett & Thrush 2006: 14–17) eivät ole vakuuttuneita siitä, että ainoastaan ihmisten asenteet selittäisivät tuulivoimarakentamisen kangertelua. He käyttävät termiä ”*sosiaalinen kuilu*” (*social gap*) kuvaamaan vastakohtaa yleisesti positiivisten asenteiden ja suunnitteluvaiheessa ilmenevien negatiivisempien asenteiden välillä. He nimeävät kolme selitysmallia sosiaalisen kuilun synnylle. Ensimmäisen selityksen mukaan päätöksentekoprosessi johtaa sosiaalisen kuilun syntyyn. Vaikka yleisesti enemmistö antaa tukensa tuulivoiman rakentamiselle, niin kuitenkin paikallisella tasolla syntyy vastustusta. Tämä ilmiö saattaa johtua siitä, että hankkeita kontrolloi tuulivoimaa vastustava vähemmistö. Tuolloin kyseessä ei ole nimby-ilmiö, vaan DAD-malli, jolloin kansalaisten tehtävä on ilmaista kriittisyytensä. Ratkaisu löytyy suunnitteluprosessin muokkaamisesta ja sen muuttamisesta kollabo-

ratiiviseen suuntaan. Toinen mahdollinen selitys voi olla se, että vaikka tuulienergialla on korkea kannatus, niin tuki muodostuu vain tietyin *edellytyksin*. Tutkimusten ja kyselyiden avulla ei välttämättä havaita näitä ihmisten asettamia edellytyksiä. Hankkeet toteutuvat parhaiten silloin kun hankesuunnittelijat ottavat huomioon sijaintiin liittyvät tekijät. Kolmas mahdollinen selitys on nimby-ilmiö. Kyseessä on tuolloin *individuaalinen kuilu* yleisen asenteen ja yksittäistä hanketta koskevan asenteen välillä. Nämä selitysmallit korostavat yhteisön osallistumista päätöksentekoprosessiin. Kuitenkin on todettava, että vaikka kuilu pystyttäisiin kuroma umpeen, ei se välttämättä tee päätöksenteosta sen rationaalisempaa. Vastustus voidaan nähdä myös tärkeänä osana onnistunutta päätöksentekoa.

3. TUULIVOIMA ENERGIANTUOTANTOTAPANA

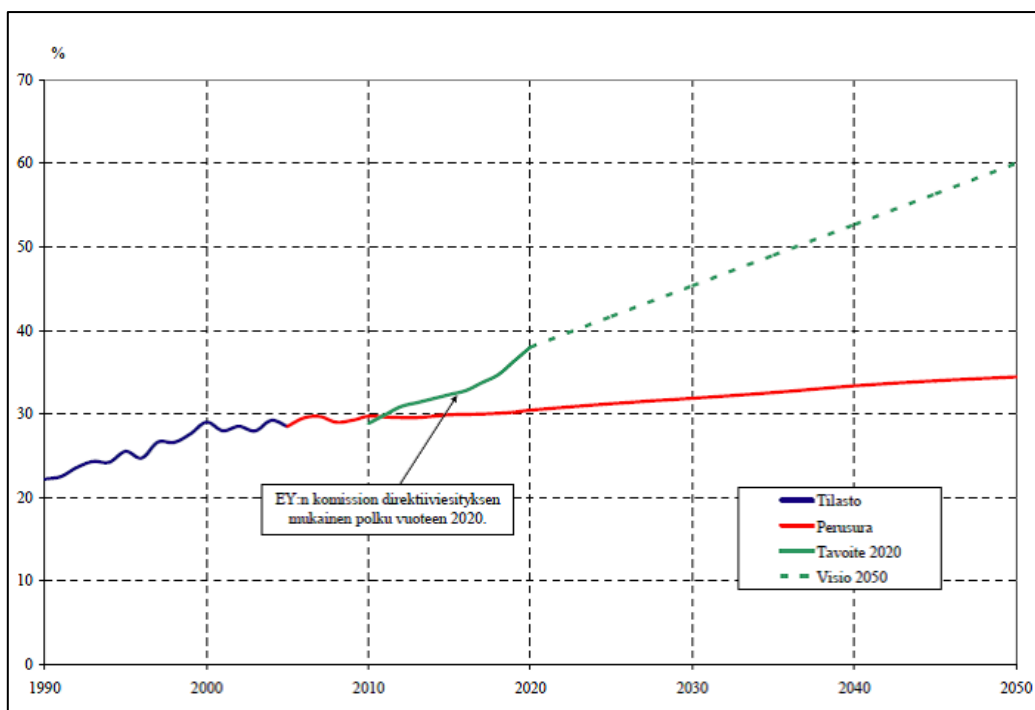
3.1. Energiantuotanto ja uusiutuva energia

Viimeisten vuosikymmenten aikana maailman energiankulutus on kasvanut melko tasaisesti, mutta kulutuksen painopiste on siirtynyt Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta Aasiaan voimakkaan talouskasvun myötä. Esimerkiksi öljyn kulutus on kasvanut ja hinta noussut Kiinan ja Intian kohoavan elintason, teollistumisen ja lisääntyneen autoistumisen johdosta. Fossiilisten energiamuotojen ja uusiutuvan energian hintasuhteet ovat muuttuneet merkittävästi uusiutuvan energian eduksi. Nykyisen energiapolitiikan jatkuminen eri maissa merkitsisi energian kysynnän kasvua lähes 60 %:lla vuoteen 2030 mennessä. (TEM 2008: 14–15, Maa- ja metsätalousministeriö 2005: 32.)

Euroopan unionissa ilmasto- ja energiapolitiikka ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Välineitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ovat mm. YK:n ilmastopöytäkirja (UNFCCC) ja Kioton pöytäkirja. EU:n kuudes ympäristöä koskeva toimintaohjelma (6.EAP) sisältää puitteet ja tavoitteet unionin ympäristöpolitiikalle vuosiksi 2002–2012, ja se tukee osaltaan ilmastonmuutoksen hillitsemistä. EU:n keskeisimpinä energia- ja ilmastostrategian pitkän aikavälin tavoitteina on vähentää kasvihuonepäästöjä vähintään 20% vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 määrästä ja nostaa uusiutuvien energialähteiden osuus energian loppukulutuksesta vuoden 2005 8,5%:sta 20%:iin vuoteen 2020 mennessä. (Ympäristöministeriö 2008: 24–29, 2009: 35; TEM 2008: 17–19, Häkkinen, Kamensky & Tähtinen 1997: 11; Vehmas ym. 1998: 17.)

YK:n ilmastopöytäkirjan sekä Kioton pöytäkirjan sovitut ilmasto- ja energiapolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat Suomen ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelua ja toimeenpanoa (Ympäristöministeriö 2008: 32). Fossiilisista polttoaineista luopuminen edellyttää sekä energiakulutuksen vähentämistä energiatehokkuuden kautta että energiatarpeen tyydyttämistä uusiutuvilla energialähteillä. Uusiutuvien energialähteiden tekninen potentiaali on huima. Kaikista maista löytyy huomattavia uusiutuvan energian lähteitä, ja vuonna 2009 uusiutuvilla energialähteillä tuotettiin lähes viidennes maailman sähköstä. Fossiilisten polttoaineiden ja öljyn hinnan kallistuminen avaa entisestään uusiutuman energian markkinoita suuremmiksi. (Sawin & Moomaw 2009: 153–159.)

Mikäli Suomi saa käännettyä laskuun ja pysäytettyä energian kokonaiskäytön, voidaan visioiden mukaan uusiutuvan energian osuutta nostaa oleellisesti vuoteen 2050 mennessä vuoden 2020 tavoitetta suuremmaksi mikä näkyy kuviossa 4. Perusura on muodostettu nykyisten kehitysnäkymien pohjalta. Visiona on, että uusiutuvien energialähteiden osuus olisi n. 60 % vuoteen 2050 mennessä. Edellytyksenä ovat liikenteen uudet energiaratkaisut sekä se, että tulevina vuosikymmeninä ei enää rakenneta yhtään uutta fossiilisia polttoaineita pääpolttoaineenaan käyttävää voimalaitosta tai lämpökeskusta ilman hiilidioksidin talteenottoa. (Ympäristöministeriö 2008: 29; TEM 2008: 45, 52–53.)

Kuvio 4. Uusiutuvan energian osuus loppukulutuksesta 1990–2005 sekä perusurassa ja tavoiteurassa vuosina 2006–2050, % (TEM 2008: 42).

Metsäteollisuuden prosessien sivutuotteet energiantuotannossa ovat avainasemassa, kun Suomi tähtää uusiutuvan energian lisäämiseen. Metsähaketta on käytetty energiantuotannossa enenevässä määrin viime vuosien aikana ja sen käyttö on kasvanut lähes nelinkertaiseksi vuodesta 2000. Lämmityksessä käytettävää mineraaliöljyä pyritään korvaa-

maan biopohjaisilla polttoaineilla. Aurinkolämmön liittämistä vesikiertoiseen lämmitykseen pyritään edistämään. Aurinkosähkö voidaan ottaa laajamittaiseen käyttöön vasta seuraavien vuosikymmenten aikana, ja tutkimus- ja kehitystoiminnan tulokset vaikuttavat siihen voimakkaasti. (TEM 2008: 46–47.) Maatalouspohjaista bioenergian tuotantoa ja käyttöä on lisätty Suomessa merkittävästi vasta 2000-luvulla. Maataloussektori tarjoaa useampia raaka-aineita uusiutuvan energian tuottamiseksi: kasvimassat, kasvi- ja eläintuotteet, joita voidaan jalostaa nestemäisiksi polttonesteiksi, ja eläin- ja kasviperäiset biomassat, joita voidaan prosessoida biokaasuksi. Vesivoima käsittää nykyään n. 3–4 % Suomen koko energian hankinnasta. Muita uusiutuvan energian lähteitä on jätteen energiankäyttö ja tuulivoima, jota tarkastelen seuraavassa alakappaleessa. (TEM 2008: 48–50.)

3.2. Tuulivoiman esiinmarssi

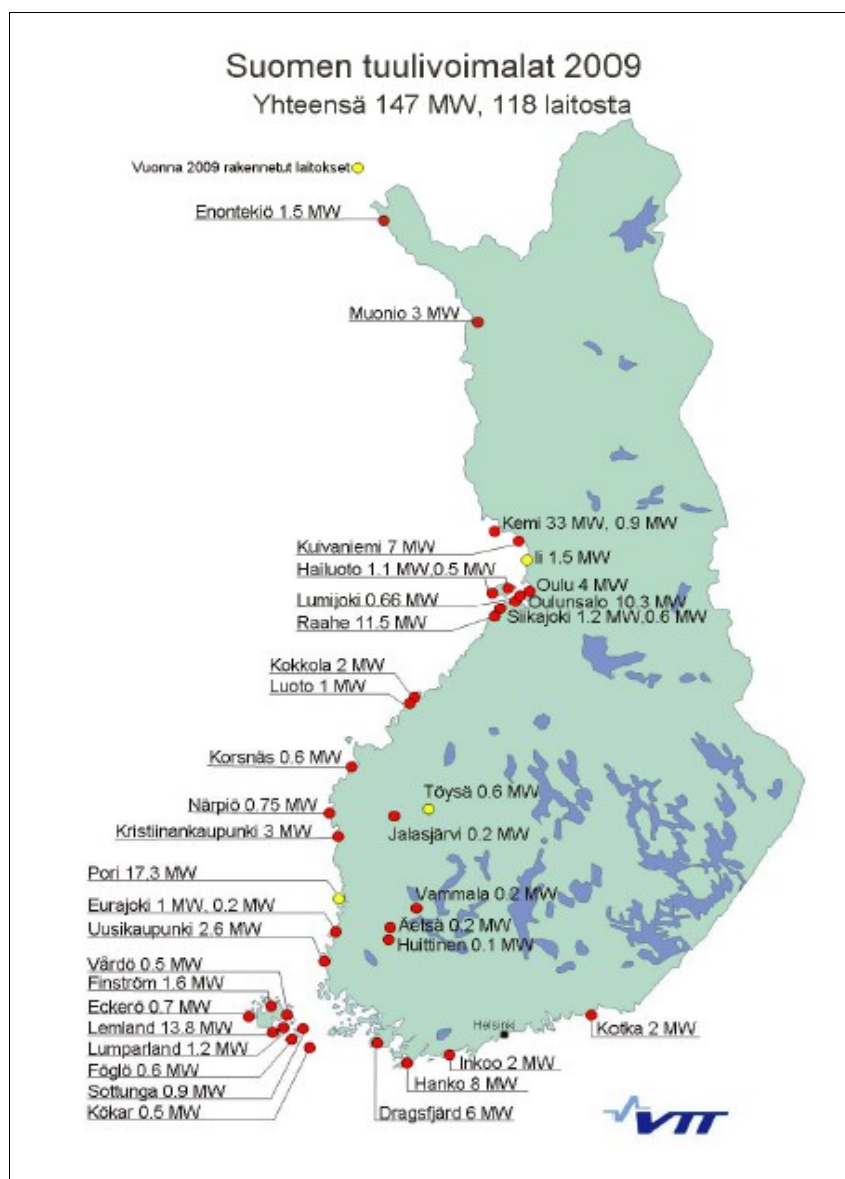
Suomessa tuulen käyttö sähkön tuotannossa sai alkunsa vuonna 1986 Kopparnäsiin pystytetyn 300 kW:n turbiinin voimin. Vuonna 1991 otettiin Paljasselällä käyttöön pieni 65 kW:n testiturbiini. Samana vuonna neljä 200 kW:n turbiinin lähti pyörimään Korsnäsissa. Vuosien 1986–1996 tuulivoimarakentamisen vaihetta kutsutaan kokeilu- ja demonstraatiovaiheeksi, jolloin hankkeet olivat osin tutkimusluonteisia ja osin paikallisten jake-lusähköyhtiöiden pieniä esikaupallisia hankkeita. Vuosien 1997–1999 aikana tuulivoimarakentaminen kasvoi voimakkaasti. Ilmiön takana oli teknologian voimakas kehittyminen ja ”vihreän” sähkön kysynnän kasvuun varautuminen. Vuosituhannen vaihteessa tapahtui rakentamisen osalta lamaanus, mutta vuodesta 2002 rakentaminen alkoi elpyä uusien investointien johdosta, joita puolsivat sähkön hintojen kohoaminen, varautuminen päästökaupan vaikutuksiin, vihreän sähkön kysynnän kasvu, kasvavat tuulivoimailoiden laitoskoot ja kehittyvä teknologia. (Varho 2007: 39–40; Kauppa- ja teollisuusministeriö 2004: 9–10.) Tuulivoiman rakentamiselle asettaa omat haasteensa tuulivoiman tuotantoon soveltuvien hyväksyttävien sijoituspaikkojen rajallisuus, lupaprosessit, tuulivoimatoimittajien toimituskapasiteetti sekä asennus- ja suunnitteluhenkilöstön riittävyys. Tuulivoimaa rakennetaan sellaisille soveltuville alueille, jossa se on kustannustehokkainta. Suomen *tuuliatlas* on apuna kun pyritään kartoittamaan soveltuvimmat alu-

et tuuliolosuhteiden kannalta. Tuuliatlaksen avulla voidaan kartoittaa tuuliolosuhteet maalla sekä merellä vuotuisten tai kuukausittaisten tietojen mukaan (ks. myös Suomen tuuliatlas 2010, www.tuuliatlas.fi).

Tuulivoimalat sijoittuvat sopivimmin avoimille ja tuulisille alueille. Tuuliolosuhteiltaan parhaita paikkoja ovat rannikot ja saaristot sekä Lapin tunturit. Euroopan mittakaavassa korkeammalle ympäristöstään kohoavat tuntureiden lakialueet ovat tuulioloiltaan hyvää luokkaa ja rannikkoalueetkin keskitasoa. Suomen metsäisyys rajoittaa jonkin verran rakentamista. Kun sijoittamisedellytyksiä harkitaan, voidaan silloin keskituulennopeutta 6 m/s laitoksen napakorkeudella pitää suuntaa antavana alarajana. Parhaiten tuulivoimaykäy alueille, joilla puhaltavat tasaiset, melko voimakkaat tuulet. Suomessa keskimääräiset vuotuiset tuuliolot ovat edullisimmat Ahvenanmaalla ja Varsinais-Suomen saaristossa. Tuulivoimaloita pyritään nykyään keskittämään usean voimalaitoksen muodostamiin ryhmiin, mikä on tarpeen teknistaloudellisista syistä sekä maisemakuvan kannalta. Tuulivoimalaryhmäkoot vaihtelevat, ja suurimmat ryhmät ovat kooltaan noin 100 yksikön muodostelmia. Nykyaikaisten voimaloiden mallit ovat vaihtuneet nopeaan tahtiin ja kehittytyö on edelleen käynnissä, jotta saataisiin vielä tehokkaampia voimaloita. Väriykseltään voimalat ovat yleensä harmahtavan valkoisia. (Motiva 1999: 31–32; Weckman 2006: 6, 8.)

Vuoteen 2020 mennessä tavoitteena on nostaa tuulivoiman asennettu kokonaisteho vuoden 2008 120 MW:n tasosta noin 2000 MW:iin. Jotta tämä tavoite olisi mahdollista saavuttaa, edellyttää se ohjauskeinojen tehostamista ja rakenteiden kehittämistä (TEM 2008: 49–50; Motiva 2010). Nykyisin tuulivoimatuotannon kapasiteetti on n. 150 MW. 2000 MW:n tavoite edellyttää vuositasolla voimakasta lisärakentamista, noin 150–200 MW vuodessa, mikä vastaa noin 50–70 kappaleen 3 MW tuulimyllyn käyttöönottoa vuosittain. Sinänsä tavoite ei ole epärealistinen, koska tuulivoimasta kiinnostuneiden yritysten suunnitteleminen rakennushankkeiden yhteenlaskettu tuulivoimakapasiteetti ylittää tämän tavoitteen moninkertaisesti. Tuulivoiman rakentamiselle löytyy monia rajoituksia, mm. käytettävissä olevan kaluston niukkuus, kaavoitus- ja rakennuslupaprosessit sekä ympäristövaikutusten arviointi-, ja ympäristölupaprosessi. Suomessa oli vuonna 2010 parhaillaan vireillä lähes 100 tuulivoimapuistohanketta, joiden suunniteltu

teho oli 6000–9000 MW. Valmiita voimaloita oli 2010 lopussa yhteensä 130 ja niiden yhteenlaskettu teho oli 197 MW. Tammikuun 2011 aikana Suomessa oli tuulivoimahankkeita noin 6000 MW:n edestä, joista merelle suunniteltujen hankkeiden osuus oli noin puolet. Voimakkainta kasvun odotetaan olevan vuosina 2014–2016. Mahdollisesti sen jälkeen rakentamista hillitsevät tarvittavan rakennuskaluston niukkuus ja luonnollisesti rajallinen tuulienergiasta maksettava hintataso. (Pohjanmaan liitto 2010a: 7; Suomen Tuulivoimayhdistys ry 2011a/b.)

Kuva 1. Suomen tuulivoimaloiden sijainnit vuoden 2009 lopussa (VTT 2011).

Joulukuussa 2010 hyväksyttiin elinkeinoministeri Mauri Pekkarisen ajama laki uusiutuville energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta ja maaliskuussa 2011 laki tuli kokonaisuudessaan voimaan kun Suomi sai Euroopan komission hyväksynnän valtiontuen käyttöönottoa varten. Lakiin sisältyy *syöttötariffijärjestelmä (feed-in tariff)*, joka on tärkeä tuki tulevaisuuden tuulivoimarakentamiselle. Suomessa syöttötariffijärjestelmän käyttöönotolla tavoitellaan ennen kaikkea ennustettavaa, vakaata ja tuulivoimarakentamista lisäävää tukijärjestelmää, joka osaltaan motivoisi rahoittajia sijoittamaan tuulivoimarakentamiseen, mutta josta ei samanaikaisesti koituisi liiallista rasitusta veronmaksajille. Se rahoitetaan valtion talousarviosta. Syöttötariffijärjestelmä valmisteltiin huolella, mutta lopputulos ei välttämättä ole täysin onnistunut, koska siihen liittyy joitakin riski- ja epävarmuustekijöitä erityisesti tuulivoimahankkeen rahoittajan näkökulmasta. Tuulivoiman tariffin taso määrätään hallinnollisesti, mutta myöhemmin tulisi selvittää kilpailuttamista. Syöttötariffin tavoitehinnaksi tuli 83,5 euroa megawatilta ja sitä maksetaan 12 vuoden ajan. Lisäksi jos tekee nopean investoinnin voimalat saavat enintään kolmen vuoden ajaksi korotetun takuuhinnan, joka on 105,3 euroa megawatilta. Tukijärjestelmään voidaan hyväksyä voimaloita niin kauan kunnes niiden yhteisteho (näennäisteho) ylittää 2500 MVA. (Hailikari, Kyntölä, Kallio & Krogerus oy 2010: 6; TEM 2010; TEM 2011.) Suomen Tuulivoimayhdistyksen mukaan tuki on hyvin positiivinen asia, mutta he näkevät sen riittämättömäksi silloin kun tuulivoimaa rakennetaan merialueille, lähinnä korkeampien rakennuskustannusten ja suurempien teknisten riskien takia, tai sisämaahan rakennettaessa, jossa vallitsee heikommat tuuliolot (Suomen Tuulivoimayhdistys ry 2009). Tutkimukset ovat osoittaneet, että syöttötariffilla olisi positiivisia vaikutuksia asenteisiin sekä kansalaisten haluun investoida tuulivoimahankkeisiin paikallisesti (Breukers 2006: 39).

Tuulivoimarakentaminen kansainvälisessä kontekstissa

Tuulivoimarakentaminen on ollut myötätulessa monessa maassa, kuten Saksassa, Tanskassa ja Espanjassa, mutta on myös maita, joissa tuulivoimakapasiteetin lisäys on edennyt hitaasti, kuten Ruotsissa, Kreikassa, Italiassa ja Ranskassa. Hollanti on esi-merkki maasta, jossa tuulivoimatuotannolle asetetut tavoitteet ovat lähes täysin epäonnistuneet. Samoin on Iso-Britannian laita. Alankomaiden huonon menestyksen takana

ovat mm. institutionaaliset syyt. (Wolsink 2007b: 2692.) Tekniikka & talous raportoi tuulivoimarakentamisen kääntyneen laskuun vuonna 2010 etenkin Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa, jossa käyttöönotto laski jopa 50 prosenttia. Esimerkiksi Saksassa ja Espanjassa rakentaminen laski. Kiinassa ja Intiassa rakentamisvauhti jatkui puolestaan vilkkaana. Tanska on pioneeri tuulivoiman rakentamisessa, ja jo 80- ja 90-luvuilla asetettiin pitkän tähtäimen tavoitteet. Maassa oli vuonna 2010 noin 5200 tuuliturbiinia, joidenka osuus oli noin 20 % maan sähkönkulutuksesta. Rakentaminen on ollut menestyksestä mm. selkeän pitkätähtäimen kaavoituksen, laajojen poliittisten sopimusten sekä vahvojen ja pitkäkestoisten markkinaohjauskeinojen ansiosta. 90-luvulla käyttöönotetut syöttötariffit ja myöhemmin offshore-voimaloille myönnetty korkeammat tariffit käynnistivät hankkeita tosissaan. Merkitystä hankkeiden onnistumiselle on ollut myös alueellisten viranomaisten vetämät joustavat lupaprosessit sekä tutkimuksen ja kehityksen tukeminen. (Ekstrand 2010: 8–9; Lukkari 2011.)

3.3. Tuulivoiman suunnittelu

Tuulivoimaloiden rakentamiseen liittyy erilaisia intressejä monien toimijoiden osalta. Intressit voivat olla näkyviä, piilossa tai ne voidaan pyrkiä tekemään näkymättömiksi. Seuraavassa tarkastelen lähemmin tuulivoimarakentamisen toimijoita ja heidän intressejään.

3.3.1. Tuulivoiman toimijat

Tuulivoimarakentamisen kuten myös muitakin ympäristöön liittyviä päätöksiä tehtäessä eri toimijoiden ja ryhmien vaatimukset eivät ole tasa-arvoisia. Joillakin toimijoilla on enemmän painoarvoa kuin toisilla. Tämä tarkoittaa sitä, että toiset vaatimukset saavat enemmän painoarvoa kuin jotkin toiset. Suunnitteluprosessit ja päätösten syntyprosessit ovat aina erilaisia, koska tapauskohtaisesti päätöksentekijät, päätöksenteon järjestelyt ja ihmisyhteisöt ovat erilaisia. (Laine & Jokinen 2001: 57).

Tuulivoima- ja ydinvoimarakentaminen saatetaan nähdä toistensa vastakohtina. Suomen tavoitteena on lisätä uusiutuvien energiamuotojen käyttöä ja saada tulevien vuosien kestävän kehityksen tavoitteet täytettyä. Kataisen hallituksen uudessa hallitusohjelmassa tuulivoiman osalta pyritään pitämään sovitun tukitason, jotta kotimaiset hankkeet pystytään turvaamaan ja edistämään teknologian kehittämistä ja vientiä. Ohjelmassa todetaan mm. näin: ”*Selkeytetään ja nopeutetaan tuulivoiman kaavoitusta, luvitusta, ympäristövaikutusten arviointia ja korvauskäytäntöjä maanomistajien oikeudet huomioiden*”. (Cision Wire 2011; MTV3 2010; Hallitusohjelma 2011: 41–41, 72.) Ympäristöpolitiikan ja tuulivoimarakentamisen toimijoita ovat lisäksi Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus (TEKES), Ympäristöministeriö ja Ympäristöministeriön alaiset Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja alueelliset Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset (ELY) (Tekes 2011; Ympäristöministeriö 2011c, 2011d). Suomessa on monia organisaatioita ja lobbausryhmiä, jotka aktiivisesti ajavat tuulivoiman kehittämistä. Organisaatioista jotkut ovat vihkiytyneet ajamaan juuri tuulivoimateollisuuden ja -tuotannon kasvua, mutta toisille organisaatioille tuulivoima-asiat ovat vain yksi osa toimintaa (Varho 2007: 50). Tällaisia ovat mm. Suomen Tuulivoimayhdistys ry., sen ruotsinkielinen sisaryhtiö Vindkraftföreningen r.f., ja Tuulivoima-alan toimittajat (Ratinen 2011: 2; Suomen Tuulivoimayhdistys ry 2011c.; Teknologiateollisuus 2011).

Organisaatiot, järjestöt ja muut toimijat ovat tehneet yhteistyötä ja kasanneet internettiin tietopaketteja tuulivoimasta. On tehty mm. Tuulivoimaopas-palvelu (www.tuulivoimaopas.fi) ja Tuulivoiman tietopaketti (www.tuulivoimatieto.fi) (Tuulivoimaopas 2011; Motiva & Suomen tuulivoimayhdistys 2011). Tuulivoimaa myös vastustetaan, jonka tueksi on perustettu mm. yhdistyksiä. Tällainen yhdistys on Pro Malax-Petalax skärgård rf – Pro Maalahden-Petolahden saaristo ry. Sen tarkoituksena on koota yhteen saariston asukkaat ja taistella luonnon säilyttämisen puolesta (Yle 2010). Suomessa tuulisähköä tuottavat mm. Lumituuli Oy, Tunturituuli Oy, Suomen Hyötytuuli Oy, Vattenfall Oy ja useat muut. Oman tutkimukseni kannalta keskeisin sähkön tuottaja on EPV Energia Oy. EPV Tuulivoima Oy on perustettu valistelemaan tuulivoimahankkeita erityisesti Pohjanmaan alueelle. Tällä hetkellä työn alla on kymmenen eri tuulivoimapuistoa. Fortumilla on Maalahden Bergön tuulivoimaloiden lisäksi suunnitteilla

muutamia muitakin hankkeita Suomessa ja Ruotsissa. (EPV Tuulivoima Oy 2011; Suomen Tuulivoimayhdistys ry 2011d.)

Kunnan ja sen päättäjien kanta tuulivoimaloiden rakentamiseen on merkittävä projektien läpiviemiseksi. Halukkuus toteuttaa hankkeita on edellytys hankkeiden onnistumiselle. Tuulivoiman edistämistä puoltavat poliittiset päätökset ja lait mutta myös kunnan oma aktiivisuus sekä toimiva yhteistyö rakennushankkeiden toteuttajien kanssa edesauttavat onnistumista. Kuntien maankäytön suunnitelmat ja strategiat ilmentävät niiden suhtautumista tuulivoimaan. Tuulivoimarakentaminen vaatii kokonaisvaltaista maankäytön suunnittelua. (Khan 2003: 565–566, 575.)

3.3.2. Suunnitteluprosessin kulku

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA)

Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (468/1994) tavoitteena on edistää erilaisissa hankkeissa ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) tuli voimaan Suomessa vuonna 1994, mutta se omaksuttiin läntisissä teollisuusmaissa jo 1970-luvun alkupuolelta lähtien. YVA-menettely on ennen kaikkea ennaltaehkäisevä ympäristöpolitiikan väline, jonka avulla pyritään arvioimaan järjestelmällisesti ja kokonaisvaltaisesti vaikutuksia sekä lisäämään ympäristöä koskevaa tietoa sekä suunnittelussa että päätöksenteossa. Menettelyssä korostuu lisäksi kansalaisten ja eri osapuolten osallistuminen, jonka avulla pyritään laajentamaan osallistumisen tietopohjaa. YVA-menettely, joka toteutetaan osana hankkeen suunnittelua, voidaan nähdä sekä oikeudellisena että tiedollisena ohjauskeinona. Siinä tuotetaan tietoa suunnittelua ja päätöksentekoa varten, mutta se ei ole päätöksenteko- eikä lupamenettely. Päätökset tehdään ja luvat käsitellään arviointimenettelyn jälkeen kutakin hanketta koskevan erityislainsäädännön mukaisesti. (Litmanen & Peltonen 2008: 262; Jantunen & Hokkanen 2010: 7–11; Karjalainen 2010.) Tuulivoimalahankkeet kuuluvat kesäkuun 1. päivästä 2011 lähtien YVA-asetuksen hankeluetteloon. Tuulivoimalalaitosten kokorajaksi on määritelty vähintään

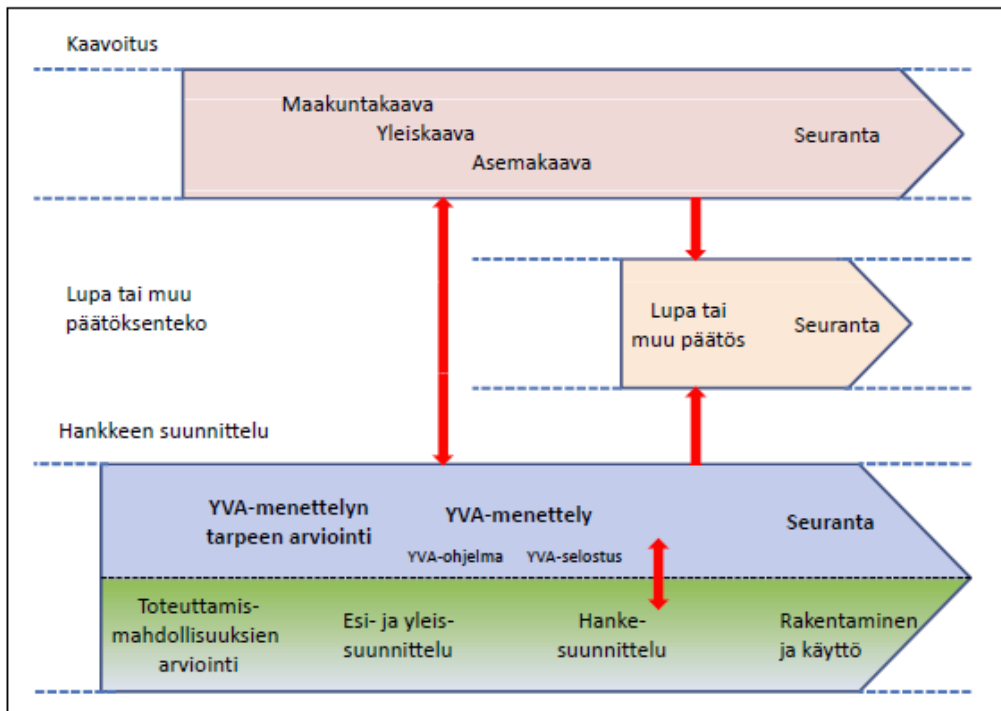
10 yksittäistä laitosta tai vähintään 30 MW:n kokonaisteho. Hankekokonaisuuteen kuuluvat lisäksi rakentamiseen, huoltoon ja käyttöön tarvittavat rakenteet. Tämän asetusmuutoksen jälkeen on kuitenkin edelleen mahdollista soveltaa arviointimenettelyä yksittäistapauksissa tehdyllä ELY-keskuksen päätöksellä myös pienempään kuin 10 yksittäisen laitoksen tai kokonaisteholtaan alle 30 MW:n tuulivoimalahankkeeseen. (Ympäristöministeriö 2011b.)

YVA-menettely on Suomessa kaksivaiheinen, joka alkaa aina kun hankevastaava toimittaa *arviointiohjelman* yhteysviranomaiselle. Arviointiohjelmassa tulee esittää mitä hankkeen vaihtoehtoja ja vaikutuksia tullaan selvittämään, sekä mm. hankkeen perustiedot, suhde muihin rinnakkaisiin menettelyihin, lupiin ja päätöksiin sekä kuvaus aikataulusta ja tiedottamisesta. Kun on selvitetty arviointiohjelmassa esitetyt vaihtoehdot ja niiden vaikutukset, kootaan sen jälkeen tieto *arviointiselostukseen*. Yhteysviranomaisella on keskeinen rooli arviointiselostuksen laadun arvioinnissa. Yhteysviranomaisen tehtävänä on tiedottaa sekä arviointiohjelman sekä -selostuksen vireilläolosta, koota niistä kansalaisten, viranomaisten ja muiden tahojen antamat mielipiteet ja lausunnot, ja laatia niiden sekä oman asiantuntemuksensa pohjalta lausunnot. Kansalaisia kuullaan ohjelmavaiheen aikana, mikä on tärkeää vaikuttavuuden ja kansalaisten tiedonsaannin ja osallistumismahdollisuuksien kannalta. Tällä pyritään saavuttamaan varhainen osallistuminen. Selvitysten riittävyyden tai laadun arvioimisesta ei ole säädetty YVA-direktiivissä, joten niiden varmistaminen jää periaatteessa yhteysviranomaisen harteille. Yhteysviranomaisen tehtävä on antaa lausunto arviointiselostuksesta ja sen riittävyydestä. Kun lausunto on annettu arviointiselostuksesta, päättyy silloin YVA-menettely. Arvioinnin riittävyys on merkittävä osa ympäristövaikutusten arviointia, sillä hankkeen toteuttamisen kannalta olennaisesta päätöksestä voi valittaa sillä perusteella, että arviointi on olennaisilta osilta puutteellinen tai sitä ei ole suoritettu lainkaan. Arvioinnin riittävyyteen liittyy myös vaikutusten merkittävyys, jota erityisesti arvioidaan YVA-menettelyssä. Merkittävyyttä arvioitaessa voidaan apuna käyttää faktatietoja, mutta pohjimmiltaan merkittävyys on aina subjektiivista ja arvosidonnaista. Siksi eri tahojen näkemykset tulisi ottaa laajalti huomioon. Tavoitteena YVA-menettelyn aikana on tunnistaa merkittävimmät ympäristövaikutukset sekä arvioida niitä riittävästi ja raportoida ne

selkeästi. Näin selvitysten riittävyys ja vaikutusten merkittävyys ovat sidoksissa toisiinsa. (Jantunen & Hokkanen 2010: 45–49.)

YVA-menettelyn yhtenä keskeisenä tavoitteena on kansalaisten tiedonsaannin ja osallistumisen lisääminen. YVA-laissa osallistuminen määritellään väljästi vuorovaikutukseksi hankkeesta vastaavan, yhteisviranomaisen ja eri toimijoiden välillä. On tärkeää, että YVA-menettelyssä mahdollisimman monilla toimijoilla on mahdollisuus ottaa osaa hankkeen suunnitteluun. Osallistumiskanavien kautta kansalaisilla, kansalaisjärjestöillä ja muilla osapuolilla on mahdollisuus esittää näkemyksensä ja huolensa. Eri hallinnonalojen viranomaiset ja kunnat saavat näkemyksensä esille vähintäänkin arviointiohjelmasta ja -selostuksesta annettavien lausuntojen muodossa. Osallistumista voidaan perustella suunnittelun ja päätöksenteon lisääntyneellä läpinäkyvyydellä sekä sillä, että se kasvattaa luottamusta toimijoiden välillä ja mahdollistaa riittävän yhteisymmärryksen saavuttamisen kansalaisten elinympäristöä koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Osallistumisen minimivaatimus on mahdollisuus antaa mielipide yhteisviranomaiselle arviointiohjelmasta ja -selostuksesta. YVA-laki ei edellytä kuulemismenettelyyn liittyvän osallistumismahdollisuuden lisäksi muuta osallistumista. On toki vaihtoehtoja YVA-menettelyyn osallistumiselle, kuten yleisötilaisuudet, erilaiset yhteistyö-, ohjaus-, ja pienryhmät, työpajat sekä asukaskyselyt. Osallistumista tukee lisäksi suunnittelukävelyt, näyttelyt, avoimet ovet ja messut sekä erilliset YVA-yhteyshenkilöt. Osallistumismahdollisuudet ovat pääosin hankkeesta vastaavan aktiivisuuden varassa. YVA-lainsäädännössä ei osallistumisen vaikuttavuutta turvata kovinkaan paljon. Yhteisviranomaisen kokoaa yhteenvedon esitetyistä mielipiteistä, mutta lainsäädännössä ei todeta muuta vaikuttavuudesta tai osallistumisen välittymisestä suunnitteluun. (Jantunen & Hokkanen 2010: 55, 57.)

Kuviossa 5 näkyy YVA-menettely osana hankkeen suunnittelua sekä hankkeen suunnittelun suhde kaavoitukseen ja hanketta koskevaan päätöksentekoon. YVA-menettely kytketty hankkeen tyypistä, sitä koskevasta erityislainsäädännöstä ja suunnittelutilanteesta riippuen eri tavoin muihin menettelyihin.

Kuvio 5. YVA-menettely hankkeen suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa (Jantunen & Hokkanen 2010: 11).

Sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA)

YVA:n rinnalla voidaan arvioida myös sosiaalisia vaikutuksia (SVA). Sen avulla voidaan selvittää hankkeiden vaikutuksia ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja hyvinvointiin. Sosiaaliset vaikutukset ovat hankkeesta tai suunnitelmasta aiheutuvia välittömiä tai välillisiä vaikutuksia yhteiskunnalle ja yhteisöille tai eri väestöryhmien ja ihmisten elinolosuhteille, elämäntavoille ja koetulle elämänlaadulle. Vaikutukset kohdistuvat usein alueellisesti ja ne saatetaan kokea eri tavoin eri väestöryhmien osalta. SVA voidaan liittää osaksi kaavoitusta sekä laajoja hankkeita, joista laki edellyttää YVA:n laatimista. SVA on jäänyt harmillisesti paljolti taloudellisten ja ekologisten vaikutusten arviointien varjoon. Sosiaalisia kysymyksiä tulisi kuitenkin kriittisesti punnita osana suunnittelua. Arviointeja tulisi tehdä, jotta voidaan selvittää ja ennakoida hankkeesta aiheutuvia muutoksia ihmisten elämän laadulle tai alueen kehitykselle, arvioida tai ennustaa yhteisön/alueen kykyä sopeutua muuttuviin olosuhteisiin, sekä arvioida muutosten merkitys-

tä tai merkittävyyttä eri toimijoiden ja ihmisryhmien kannalta. On tärkeä ottaa huomioon ja sovitella toimista aiheutuvia ristiriitoja. (Päivänen, Kohl, Manninen, Sairinen & Kyttä 2005: 3–8.)

Päivänen ym. (2008) esittelevät sosiaalisten vaikutusten ulottuvuudet sekä muuttujat mm. kaavasuunnittelussa. Perusulottuvuudet ovat alueen sosiaalinen luonne, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Nämä sopivat mielestäni lähtökohdiksi myös tuulivoiman suunnittelussa. Taulukossa 1 on esitelty ulottuvuudet sekä sosiaaliset muuttujat.

Taulukko 1. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin ulottuvuuksia ja arvioitavia muuttujia (Päivänen ym. 2005: 26).

Ulottuvuus	Arvioitavia sosiaalisia muuttujia
<i>Alueen sosiaalinen luonne</i>	Hyvinvoinnin jakautuminen Alueiden erilaistuminen Alueen identiteetti ja imago Yhteisöllisyys
<i>Toiminnallisuus</i>	Liikkuminen Palvelut Virkistys Työpaikat
<i>Koettu Ympäristö (elämyksellisyys)</i>	Luonnon- ja kulttuuriympäristön kokeminen Esteettisyys Turvallisuus Elvyttävyys

3.3.3. YVA-lainsäädännön suhde muuhun tuulivoimarakentamista koskevaan lainsäädäntöön

Ympäristövaikutusten selvittäminen ennakkoon on kirjattu useisiin ympäristön käyttöä sääteleviin lakeihin. On tärkeää ympäristölainsäädännön toimivuuden kannalta, että eri lakien mukaiset arvioinnit sovitetaan yhteen päällekkäisten selvitysten välttämiseksi. Tuulivoimarakentamisessa sovelletaan samoja ympäristölainsäädännön alueiden ja ympäristön käyttöä koskevia säännöksiä kuin muussakin rakentamisessa. Ympäristölain-

säädännöstä löytyy ainoastaan kaksi nimenomaisesti tuulivoimalaa koskevaa säännöstä: maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999, MRA) 62.1 §:n 4 kohdassa säädetään tuulivoimalan toimenpideluvanvaraisuudesta ja 64 §:ssä tuulivoimalan rakennus- ja toimenpidelupahakemukseen liitettävistä selvityksistä. YVA-menettely sovitetaan yhteen muihin arviointeihin mm. hyödyntämällä muita selvityksiä, jotka on tehty hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista muissa yhteyksissä. Kaavoitusten selvityksiä voidaan esimerkiksi hyödyntää ympäristövaikutusten arvioinnissa. Useisiin sektorilakeihin on kirjattu säännös, jonka mukaan siltä osin kuin arviointiselostukseen sisältyy kyseisen lain soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, jolloin selvitystä ei tarvitse tehdä uudestaan. Tämä tukee eri lakien selvitysvollisuuksien yhtensovittamista. Tarvittavista ympäristönsuojelutoimenpiteistä ei YVA-menettelyssä tehdä oikeusvaikutteisia päätöksiä eikä ratkaista hankkeen oikeudellista sallittavuutta. Tämän takia ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vaikutukset hankkeen toteuttamiseen ovat riippuvaisia oikeudellisesta näkökulmasta, erityisesti siitä, millä tavalla arvioinnin tulokset on otettava huomioon hanketta koskevissa lupa- ja muissa sitä vastaavissa menettelyissä. YVA-menettelyä ja päätöksentekoa on pyritty vahvistamaan mm. YVA-menettelyn tulosten huomioonottamisvelvoitteella, mutta se ei kuitenkaan varmista arvioinnissa kerättyjen tietojen välittymistä päätöksentekoon, sillä YVA-menettelyn tulosten huomioonottaminen tapahtuu sen lain mukaan, johon päätös perustuu eikä YVA-menettely vaikuta erillislain harkintaperusteisiin. Esimerkiksi hankkeen sosiaaliset vaikutukset, jotka ovat ympäristövaikutusten piirissä, jäävät useasti lupamenettelyjen ulkopuolelle. (Jantunen & Hokkanen 2010: 61; Ympäristöministeriö 2002: 18.)

Tuulivoimarakentamiselle asettaa puitteet ennen kaikkea *maankäyttö- ja rakennuslain* (132/1999, MRL) kaava- ja lupajärjestelmä. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) sekä yleispiirteiset ja yksityiskohtaiset kaavat muodostavat maankäyttö- ja rakennuslain alueiden käytön suunnittelujärjestelmän. Yleispiirteisiä kaavoja ovat *maakuntakaava* ja *yleiskaava*, ja yksityiskohtaisena kaavamuotona on *asemakaava*. Rakennushankkeen toimeenpaneminen edellyttää rakennuslupaa ja toimenpidelupaa. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa annetaan tuulivoimarakentamisen osalta maakuntien liitoille toimeksianto ”*Maakuntakaavoituksessa on rannikko- ja tunturialueilla osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat on*

sijoitettava ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin”. Lisäksi mm. energiahuoltoa koskien on annettu erityistavoite, joka merkitsee tuulivoimarakentamiselle sitä, että tuulivoimaloiden sijoittumiselle tulisi luoda maakuntakaavassa alueidenkäytölliset edellytykset. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan tuulivoimarakentamisessa pyritään keskitettyihin ratkaisuihin sovittamaan yhteen tuulivoimarakentaminen ja muut alueidenkäyttötarpeet. Tuulivoimarakentaminen tulee käsitellä maakuntakaavassa, ja niiden sijoittuminen perustuu yksittäisten tuulivoimaloiden ja voimalapuistojen sekä niiden muodostaman kokonaisuuden vaikutuksiin muuhun alueiden käyttöön, erityisesti maisemallisiin vaikutuksiin. Maakuntakaava on ohjaamassa yksityiskohtaisempaa kaavoitusta ja yleispiirteisenä kaavana se antaa jatkosuunnittelulle liikkumavaraa. (Ympäristöministeriö 2002: 18–21.)

Hutikuun alussa 2011 astui voimaan maankäyttö- ja rakennuslain muutos (134/2011), joka koskee yleiskaavojen käyttöä tuulivoimaloiden rakennuslupien perusteena ja poikkeamistoimivaltaa rannoilla. Yleiskaava mahdollistaa tuulivoimaloiden lupien myöntämisen. Lakiin sisältyy säännöksiä tuulivoimaloiden rakentamista ohjaavan yleiskaavan erityisistä sisältövaatimuksista. (Suomen kuntaliitto 2011.) Tämä uusi lakimuutos voi olla mahdollisesti yksi merkittävä tekijä vaikuttamassa tuulivoimarakentamisen edistymiseen. Myös Wolsink (2007b: 2701) on sitä mieltä, että rakennuslupien ja kaavojen täytyy olla ehdottomasti ajan tasalla ennen kuin tuulivoimalahankkeiden luvista voidaan edes keskustella. Näin on käynyt myös tutkimissani Maalahden tuulivoimalahankkeiden kanssa.

Yleiskaavan laadintaa ohjaa maakuntakaava ja sen tehtävänä on mm. kunnan alueidenkäyttötavoitteiden ohjaaminen ja asemakaavoituksen ohjaaminen. Tuulivoimarakentamisen kannalta on merkittävää, että yleiskaavaa on mahdollista käyttää suoraan rakennuslupan perusteena toisaalta ranta-alueilla ja toisaalta kyläalueilla ja muilla maaseutu-alueilla, joilla rakentamispaine on vähäistä. *Asemakaavassa* säännellään yksityiskohtaisesti kunnan rakentamista ja muuta maankäyttöä. Asemakaavan laatimistarpeen ja suunnittelutarveratkaisun välinen rajanveto on olennainen tuulivoimarakentamisen ja yksittäisen tuulivoimahankkeen toteuttamisedellytysten kannalta. Asemakaavassa ratkaistaan rakennuspaikan sopivuus eli kaavassa on osoitettava tuulivoimaloille raken-

nusala ja annettava tuulivoimaloiden ulottuvuuksia koskevia määräyksiä. Tuulivoimalapuiston sijainnin suhde ympäröiviin alueisiin on tärkeä arviointiperuste valittaessa suunnittelutarveratkaisun ja asemakaavan väliltä. (Ympäristöministeriö 2002: 21–23.)

Tuulivoima ei kuulu ympäristönsuojeluasetuksessa lueteltuihin ympäristöluvanvaraisiin toimintoihin, mutta jossakin tapauksessa rakentaminen saattaa edellyttää *ympäristönsuojelulain* ympäristölupaa ja *vesilain* mukaista rakennuslupaa. Tuulivoimala vaatii ympäristöluvan, jos sen toiminnasta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapurussuhteista annetun lain (26/1920, naapuruussuhdelaki) 17.1 §:ssä tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Vesilain, VL 2 luvun säännöksiä on sovellettava, jos voimala rakennetaan vesistöön tai rakentamisella on vaikutusta vesistöön (vesitaloushanke). Kun vesilupa myönnetään, määrätään siinä samalla korvaukset tuulivoiman rakentamisesta ja käytöstä aiheutuvista vahingoista ja haitoista. (Ympäristöministeriö 2002: 25–26; Karjalainen 2010.)

Tuulivoimarakentamisessa on huomioitava luonnonarvoja ja kulttuuriperinnön suojelemista koskevat ympäristölainsäädännön säännökset, kuten *luonnonsuojelulaki* (LsL) ja *muinaismuistolaki*. Luonnonsuojelliset näkökulmat on tärkeä huomioida tuulivoimala-alueita suunniteltaessa ja tuulivoimaloita toteutettaessa. Tuulivoimarakentamista ei tulisi suunnitella alueilla, jossa on luonnonsuojeluohjelmien tai Natura 2000-verkoston osoittamia erityisiä luonnonarvoja. Tuulivoimarakentamisen mahdollisuus Natura-alueilla tai sen läheisyydessä riippuu erityisesti niistä luonnonarvoista, joiden suojelemiseksi alue sisältyy Natura 2000-verkostoon. Natura-alueen läheisyys edellyttää Natura-arvioinnin tarveharkintaa (LsL 65 ja 66 §). (Ympäristöministeriö 2002: 18, 26–30; Karjalainen 2010.)

3.3.4. Tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutukset

Tuulivoimaloiden sijoituspaikkaa valittaessa joudutaan yleensä tekemään kompromisseja eri tekijöiden välillä. Tuulisuuden lisäksi myös muut tekijät painavat päätöksenteossa, kuten infrastruktuuri (tie- ja sähköverkko), maankäyttö ja asutus, ympäristötekijät, maa-alueen saatavuus sekä laitosten sijoitteluun liittyvät kysymykset (Motiva 1999: 31).

Tuulivoimaloiden ympäristövaikutuksia voivat olla esimerkiksi globaalit ympäristövaikutukset (päästöjen väheneminen muualla), vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön, arkeologiset ja historialliset vaikutukset, ekologiset vaikutukset, vedenalaiset ja hydrologiset vaikutukset, vaikutukset viestintäyhteyksiin (telekommunikaatioon), meluvaikutukset, vaikutukset elinkeinoihin ja paikalliseen talouteen, vaikutukset alueiden käyttöön (asutus, virkistys, liikenne, puolustusvoimat) (Ympäristöministeriö 2004: 17).

Visuaaliset eli maisemalliset vaikutukset

Maisemallisten vaikutusten voidaan katsoa olevan merkittävimpiä tuulivoimalaitoksiin liittyvä ympäristövaikutuksia. Nämä vaikutukset ovat sidoksissa voimaloiden ulkonäköön, kokoon ja näkyvyyteen. Tuulivoimaloiden vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle niiden koon vuoksi. Tuulivoimarakentamisessa maisema saattaa saada visuaalisesti teollisen tai teknisen luonteen ja muuttuu identiteetiltään ”tuulivoima-maisemaksi”. Kun rakennetaan maisemakovaltaan herkälle alueelle tai sen lähistölle, saattaa silloin rikkoutua maisemakuvan eheys, yhtenäisyys ja mittakaava tai siitä voi aiheutua muunlainen häiriö. Koskemattomiin ympäristöihin rakentaminen tuottaa suurempaa ristiriitaa tuulivoimaloiden ja maiseman välillä. Maisemallisesti herkimät paikat ovat mm. valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuurihistoriallisesti merkittävät ympäristöt. (Motiva 1999: 69; Weckman 2006: 10, 12–14.)

Melu ja vaikutukset eläimiin

Tuulivoimalaitoksesta lähtevä ääni voidaan jakaa mekaaniseen eli turbiinien koneiston käymisestä syntyvään ääneen ja aerodynaamiseen eli siipien liikkeestä aiheutuvaan viuhunaan. Nykyään äänet syntyvät kuitenkin vain voimalan lapojen liikkeestä, koska uusi tekniikka mahdollistaa entistä hiljaisemmän koneiston. Meluvaikutusten merkittävyys riippuu tuulivoimalaitoksen aiheuttaman äänitason lisäksi tuulivoimalaitoksen sijainnista (äänen eteneminen ympäristöön), tuulivoimalaitoksen ja häiriintyvien kohteiden välisestä etäisyydestä, laitosten lukumäärästä ja keskinäisistä etäisyyksistä, maaston korkeuseroista ja pinnanmuodoista, maanpinnan materiaaleista ja kasvillisuudesta sekä alueen taustamelusta. Kasvillisuus ja pehmeä maa absorboivat merkittävästi ääntä. (Motiva

1999: 71–72; Uosukainen 2010: 18; ks. myös Di Napoli 2007). Tuulivoimalasta aiheutuva ääni saattaa pelottaa eläimiä ja kaikkein herkimmät lajit saattavat jopa kadota tuulivoimalaitosten läheisyydestä kokonaan, erityisesti silloin kun pesintä häiriintyy. Vaikutukset linnustoon aiheutuvat pääasiassa lintujen törmäämisriskistä sekä käyntiäänien ja lapojen liikkeen häiritsevistä vaikutuksista pesintään ja ravinnon etsimiseen (Motiva 1999: 73). Koistisen (2004: 24–25) mukaan tuulivoimalan sijainnilla on vaikutusta lintujen törmäysriskiin. Riski pienenee, jos seuraavia lintujen osalta huonoimpia sijoituspaikkoja voidaan välttää. Ericsonin, Johnsonin, Stricklandin, Youngin, Sernkan ja Goodin (2001: 19) mukaan sijoittamalla tuulivoimaloita alueille, joissa linnustoa ja erityisesti petolintuja on vähemmän, voidaan parhaiten estää törmäykset.

Vedenalaiset vaikutukset, kalastus sekä matkailu

Tuulivoimalat vaikuttavat merenpohjaan pääasiassa ruoppauksen sekä perustusten rakentamisen ja vedenalaisten sähkökaapeleiden asentamisen seurauksena. Vaikutukset sijoittuvat yleensä alueellisesti. Eliöiden elinympäristössä tapahtuvat muutokset voivat johtaa kalojen ja hylkeiden lisääntymis- tai syönnösalueiden menetyksiin sekä elintilan pienenemiseen. (Ympäristöministeriö 2002: 16.) Tuulivoimalat saattavat vaikuttaa kalastukseen kalastomuutosten ja kalastuksen vaikeutumisen kautta. Voimalat eivät sinällään estä kalastusta rakenteiden läheisyydessä, mutta ne saattavat rajoittaa troolikalastusta ja huonoissa sääolosuhteissa lisätä jonkin verran alusten törmäysriskiä. Tuulivoimalat saattavat vaikuttaa haitallisesti matkailuun, mikäli rakennelmat muuttavat matkailukohteen vetovoimaisuuden perusteena olevia merkittäviä luonnonmaisemia. Vaikutukset voivat olla myös positiivisia. (Ympäristöministeriö 2004: 28.)

Vaikutukset kasvillisuuteen ja maaperään

Kasvillisuuteen ja maaperään kohdistuu suurimmat vaikutukset tuulivoiman rakennusvaiheen aikana. Maaperään vaikuttaa tie- ja sähkölinjojen rakentaminen sekä tuulivoimalaitosten perustuksien kallioporaukset (Motiva 1999: 74).

3.4. Tuulivoima Pohjanmaalla

Aluekehittämisellä ja aluesuunnittelulla on merkitystä myös tuulivoimarakentamisen tulevaisuuteen. Tulevaisuuteen pyritään vaikuttamaan erilaisten sopimusten, strategisen suunnittelun ja ennakoinnin avulla. Aluetason suunnittelusta on esimerkkinä Pohjanmaan maakuntaohjelma, jossa on kiinnitetty huomiota EU-tason sekä valtakunnan tason pyrkimyksiin kestäväen kehityksen lisäämiseksi. Tämä tulee esille aika voimakkaasti ja Pohjanmaan maakuntaohjelman 2011–2014 yhtenä toimintalinjana onkin kansallista ja kansainvälistä kestäväen kehityksen pyrkimyksiä mukaileva *Luonnon ja ympäristön hyvinvointi - Pohjanmaa, ilmastonmuutoksen hillitsemisen huippualue*. Taistelu ilmastonmuutosta vastaan on avainasemassa kun Pohjanmaa pyrkii edistämään luonnon ja ympäristön hyvinvointia. Tällä hetkellä Pohjanmaalla sähköntuotannosta yli puolet voimalaitospolttoaineista on fossiilisia. Tavoitteena maakunnassa on strategioiden mukaan hiilidioksidipäästöjen pienentäminen ja sen kautta fossiilisten polttoaineiden radikaali vähentäminen ilman, että alueen kilpailukyky heikkenee. Energia- ja ilmastostrategian lisäksi maakunnassa on vahva energiateknologian klusteri, joka toimii aktiivisesti energiatuotannon monipuolistamiseksi ja tehostamiseksi. Ilmastonmuutos voidaan tähän pohjautuen nähdä paitsi uhkana mutta myös mahdollisuutena. Ilmastonmuutosta pyritään hillitsemään mm. uusiutuviin energialähteisiin perustuvan energiatuotannon avulla ja sovittamalla se yhteen muuhun alueiden käyttöön. Pohjanmaan liiton maakuntakaavan vaihekaavassa määritellään tuulivoiman sijoittaminen maakuntaan eri intressit huomioiden. (Pohjanmaan liitto 2010c: 9–10, 52–53.)

Pohjanmaan maakunnassa on vielä suhteellisen vähän tuulivoimaloita. Vuonna 2009 Pohjanmaan maakunnassa oli yhteensä neljä tuulivoimala-alueita, joilla sijaitti yhdeksän voimalaa. Tuulivoimaloiden teho vastasi noin 4 % Suomen tuulivoimatuotannosta. Maakunnassa on eri vaiheissa suunnitteilla useita tuulivoimala-alueita ja vuonna 2010 niitä oli 25. Ympäristövaikutusten arviointi- ja kaavoitusprosessi on meneillään usealla alueella. Koko Suomen mittakaavassa tuulivoimarakentajien, yritysten ja toimijoiden kiinnostus kohdistuu erityisesti Pohjanmaan liiton alueeseen. Tästä kertoo hyvin vireillä olevien hankkeiden osuus tehomäärin laskettuna, joka on alueella noin 30 % kaikista hankkeista. Tämä puhuu selkeää kieltä tuulivoimatuotannon edellytyksistä maakunnan

alueella. Pohjanmaan liiton skenaarion mukaan Pohjanmaan maakunnassa vuonna 2030 olisi asennettuna tehoa n. 1500–1800 MW. Se tarkoittaisi noin 500 toiminnassa olevaa voimalaa vuonna 2030. Lisäksi *Pohjanmaan maakuntasuunnitelman 2040* visiona on, että se tunnetaan vuonna 2040 uuden energian tuotannon ja käytön ehdottomana edelläkävijänä. Tavoite on saavuttaa alueella monipuolinen energiantuotanto ja huoltovarmuus. Näyttää siltä, että maakunta on ottanut kestävän kehityksen haasteen vakavasti. (Pohjanmaan liitto 2010a: 7–8; Pohjanmaan liitto 2010d: 13.)

Merinova on teknologian sekä osaamisen kehittäjä ja verkottaja Vaasan seudulla. Se on esittänyt tuulivoimaa koskevat tavoitteensa: Pohjanmaa julistetaan tuulivoimamaakunnaksi oli sitten kysymys tekniikasta, tietämyksestä tai tuotantopotentiaalista, tuulivoiman hyväksyttävyyttä edistetään ylläpitämällä neutraalia tietoa ja faktaa, ja tuulivoimatuotannon suunnitteluprosessia yksinkertaistetaan ja nopeutetaan. Skenariossaan Merinova tähtää suurimittakaavaiseen energiantuotantoon Pohjanmaan liiton alueella liiketoiminnan ollessa kansainvälistä ja yli maakuntarajojen tapahtuvaa (Pohjanmaan liitto 2010a: 8). *Pohjanmaan maakuntasuunnitelmassa 2040* sanotaan: ”Pohjanmaan usko teknologiaosaamiseensa on vahva selkeiden ja nopeiden tuulivoima-alueiden kaavoitusta ja tuulivoimaloiden rakentamista edistävien päätösten myötä” (Pohjanmaan liitto 2010d: 19). Pyrkimyksenä on saada tämän hetken tuulivoiman suunnitteluprosessiin muutoksia ja nopeuttaa päätöksentekoa. Ilmi ei kuitenkaan tule kuinka tämä aiotaan toteuttaa.

Maakuntakaavassa on suunniteltu yleispiirteisesti alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella. Sen tehtävä on myös ratkaista valtakunnalliset, maakunnalliset ja seudulliset alueiden käytön kysymykset. Tarkoitus on ohjata kuntien kaavoitusta ja viranomaisten muuta alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua (Ympäristöministeriö 2011a). Pohjanmaan maakuntakaava (Ympäristöministeriö 2010: 1, 27–28) on koko maakunnan käsittävä maakuntakaava ja korvaa kaikki aiemmat seutukaavat. Tuulivoimarakentaminen on keskeisellä sijalla maakuntakaavassa, josta kertoo myös lukuisat kaavassa esille tulleet valitukset. Vuonna 2000 hyväksytyt valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet olivat voimassa uuttaa Pohjanmaan maakuntakaavaa laadittaessa. Kaavassa on erityistavoitteita koskien yhteysverkostoja ja energiahuoltoa. Niiden mukaan maakuntakaavoit-

tuksessa on meri-, rannikko-, ja tunturialueilla osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat tulisi sijoittaa ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin. Maakuntakaavoituksella ratkaistaan tuulivoimahankkeen alueidenkäytölliset edellytykset vain yleispiirteisellä tasolla. Kun maakuntakaavaa laadittiin, niin samalla tehtiin selvitys tuulivoiman tuotantoon soveltuvista meri- ja rannikkoalueista. Tavoite oli löytää teknistaloudellisen edullisuusvertailun sekä ympäristötarkastelun perusteella tuulivoimatuotannolle taloudellisesti edullisimpia ja ympäristövaikutuksiltaan haitattomimpia alueita. Tarkastelussa oli 21 merelle sijoittuvaa aluetta sekä 17 pienempää osin maa-alueella sijaitsevaa kohdetta. Pohjanmaan alueelle sijoittui viisi aluetta, joista kaksi merelle sijoittuvaa aluetta soveltuu selvityksen mukaan aluerajauksia tarkentamalla tai muuttamalla hyvin tai melko hyvin tuulivoimatuotantoon, kun taas kolmen maa-alueen osalta todettiin, että tuulivoimatuotanto on todennäköisesti mahdollista ilman merkittäviä haitallisia vaikutuksia, mutta suositeltavampaa on keskittää tuotanto suurempiin ja paremmin soveltuviin kohteisiin. (Ympäristöministeriö 2010: 27–28.)

3.5. Tutkimuskohteena Maalahden tuulivoimalahanke

Tutkimuksessani tarkastelen Maalahdessa vireillä olevaa tuulivoimahanketta, joka on EPV Tuulivoima Oy:n tuulivoimahanke Sidlandetin alueella. Pohjanmaan liiton (2010a: 3–4) alkuvuodesta 2010 tekemän kyselyn mukaan *EPV Tuulivoimalla* ei ole vielä voimaloita, mutta vireillä on kahdeksan tuulivoimahanketta, joista kuusi YVA- ja viisi kaavoitusvaiheessa ja yksi rakennuslupavaiheessa. Lisäksi suunnitteilla on kolme hanketta. Suosituksena EPV:llä on, että tuulivoimarakentamista tulisi suosia kohteissa, missä ei ole rakentamista poissulkevia tekijöitä, kuten luontoarvoja ja asutusta.

3.5.1. Maalahti – Sidlandet

Maantieteellisesti Sidlandetin alue sijoittuu Maalahden kuntakeskuksen lounaispuolelle, noin kolmen kilometrin päähän keskustasta, Maalahti-Korsnäs seututien molemmin puolin. Aluetta voidaan kuvata melko tasaiseksi ja metsätalousalueeksi, jota luonnehtii

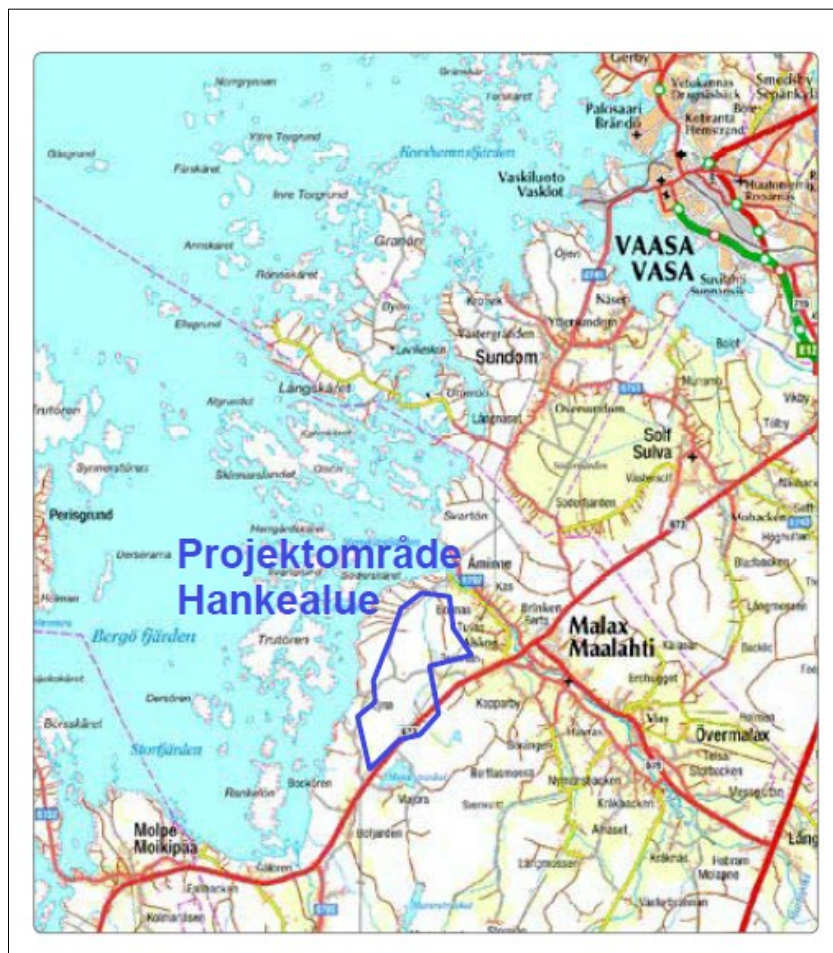
matalat kallio- ja moreenikumpareet ja ojitetut soistumat. Sidlandetin alue on tuulisuudeltaan ja tuotto-odotukseltaan vaihteleva alue, jossa keskituuli vaihtelee pohjoispään 6,6-6,7 m/s:sta eteläpään hieman yli 6 m/s:iin. Alueella maanomistus on melko pirstaleista ja tilojen määrä on keskimääräistä suurempi. Alueen koon puolesta sinne voidaan rakentaa noin 30 voimalaa. Alueella ei ole asuinrakennuksia, mutta alle kahden kilometrin etäisyydellä niitä on hieman keskivertoa enemmän (n. 320 asuntoa), joista puolet on lomakäytössä. Kuitenkin lähimmät talot sijaitsevat vajaan kilometrin etäisyydellä. On arvioitu, että tästä ei kuitenkaan aiheutuisi melu- ja varjostusvaikutuksia. (Pohjanmaan liitto 2010b: 17.)

Kuva 2. Sidlandetin tuulivoima-alue (Pohjanmaan liitto 2010b: 17).

Alueella sijaitsevilta useilta taloilta on suora näköyhteys voimaloihin, sillä asutuksen ja voimaloiden välissä on avoimia peltoalueita. Hankkeen epävarmuustekijöinä ovat merkittävät vaikutukset saaristo- ja kulttuurimaisemalle sekä jossakin määrin linnustolle.

Maisemalliset ympäristövaikutukset korostuvat, sillä jokilaakso lukeutuu valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin. On myös mahdollista, että voimalat muuttavat Åminnen kulttuurihistoriallisesti arvokkaalta kalasatamalta avautuvaa maisemaa. Lähistöllä on huvila-asutusta. Alueella sijaitsevaan turkistarha-alueeseen, maa-ainesten otto-toimintaan ja eteläosan muinaismuistoihin kohdistuvat haitat pystytään välttämään kun jätetään riittävä suojavyöhyke. 2,5 kilometrin etäisyydellä sijaitseville luonnonsuojelukohteille ei luultavasti aiheudu merkittäviä vaikutuksia. Linnustovaikutuksia aiheutuu merikotkille sekä muuttolinnuille, sillä muutto alueella on selvästi keskivertoa vilkkaampaa. Aluetta suositellaan toissijaisesti tuulivoimarakentamiseen ja se soveltuu varausin maakuntakaavan tuulivoimala-alueeksi. (Pohjanmaan liitto 2010b: 17–18.)

Kuva 3. Maalahden Sidlandetin tuulivoimapuiston sijoittuminen (EPV Tuulivoima Oy 2010: 32).

Tuulivoimapuiston kokonaiskapasiteetiksi on suunniteltu enintään yhteensä 87–145 MW ja se tuotettaisiin yhteensä enintään 29 turbiinilla. Lisäksi vaihtoehtoina ovat 0, 22, ja 26 voimalaa. Tuulivoimalaitokset olisivat 3–5 MW kokoisia. Hankealue on pinta-alaltaan noin 1150 hehtaaria. EPV on arvioinut tuulisuusanalyysien avulla, että Sidlandetin alue soveltuu hyvin tuulivoimapuiston sijoituspaikaksi. EPV Tuulivoima Oy käynnisti vuonna 2008 YVA-menettelyn. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma annettiin maaliskuussa 2009 ja siinä tarkasteltiin kaikkiaan kolmen mahdollisesti toteutuvan vaihtoehdon kannalta hanketta. Kuulutus ja arviointiohjelma olivat virallises-ti nähtävillä 30.3–29.4.2009. Hankkeen arviointiohjelmasta järjestettiin myös tiedotus- ja keskustelutilaisuus huhtikuun lopulla 2009. Hankkeella on useamman hankkeen kanssa yhteinen ohjausryhmä sekä kunnallinen seurantaryhmä. Länsi-Suomen ympäris-tökeskus (2009) antoi lausunnon ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Lausunnois-sa puollettiin tuulivoimaa. Arviointiohjelman tietoihin ja esitystapaan esitettiin korjauk-sia ja lisäyksiä, painotettiin mm. yhteisvaikutusten, luontoon, maisemaan ja ihmisiin kohdistuvien vaikutusten ja esim. linnustoon kohdistuvien ja melu-, varjo-, välke-, ym. vaikutusten huolellista selvittämistä ja arviointia. Länsi-Suomen ympäristökeskus oli tyytymätön YVA-ohjelmaan ja piti sitä suppeana. Ympäristövaikutusten arviointiselos-tus julkaistiin 2010, johon annettiin elokuussa 2010 mielipiteet ja lausunnot. Annettuja mielipiteitä käsittelevän luvun 5. (EPV Tuulivoima Oy 2010: 7–8, 19–24, 33; Länsi-Suomen ympäristökeskus 2009: 4.)

Sidlandetin aluetta ei ole osoitettu maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueeksi. Han-kealueen osat, jotka sijoittuvat kaava-alueelle ovat maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ympäristöarvoja. Hankealueen pohjoisosa rajautuu Övermalax – Åminnen valtakunnal-lisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Osa suunnittelualueesta sijoittuu maisema-alueelle, joka edustaa Etelä-Pohjanmaan rannikkoseudun tyypillisiä kulttuurimaisemia. Länsi-Suomen ympäristökeskus päätti vuoden 2008 lopulla, että hankkeeseen sovelle-taan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Sidlandetin hanke on YVA- lain 4 §:n 2 momentin mukainen hanke, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Lisäksi todettiin, että hanke on lisäksi suuri ja alue laaja. (Länsi-Suomen ympäristökeskus 2008: 1–2.)

Länsi-Suomen ympäristökeskus totesi myös, että tuulivoimapuiston todennäköisiä ja merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ovat vaikutukset maisemaan, luonnon monimuotoisuuteen, erityisesti linnustoon, maankäyttöön, ihmisten elinolosuhteisiin ja virkistykseen. Korostettiin myös, että mahdolliset vaikutukset kulttuuri- ja luonnonperintöön on myös selvitettävä, koska hanke rajautuu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen ja suunnittelualan eteläkärjessä on Natura 2000-alue. Hankealueen länsipuolelle on ollut suunnitteilla merenläheistä asumista. (Länsi-Suomen ympäristökeskus 2009.)

1. Vaikutukset yhdyskuntarakentamiseen ja maankäyttöön

Hankealueelta on etäisyyttä Maalahden kuntakeskukseen vähimmillään noin 2,5 kilometriä. Hankealueen läheisyydessä on paljon asutusta, ja vakinainen asutus on keskittynyt hankealueen pohjoispuolelle jokilaaksoa myötäilevän Tuvasvägen-tien varrelle sekä itäpuolelle Rantatien varrelle. Hankealueen itäpuolella sen välittömässä läheisyydessä on kaksi vakituisessa asuinkäytössä olevaa kiinteistöä sekä yritystoimintaan liittyviä rakennuksia. Myös Öjnan kylästä länsipuolelta löytyy asutusta. Hankealueen länsipuolella ranta-alueella noin 0,5–1 kilometrin etäisyydellä on runsaasti loma-asutusta. Alueen edustalla merialueella on myös paljon lomarakennuksia. Hanke-alueen maa on yksityisten maanomistajien omistuksessa. Niiden tilojen kanssa on tehty vuokrasopimuksia, joihin tuulivoimalaitokset on tarkoitus rakentaa. Yksityiset henkilöt omistavat myös hankealueen läheisyydessä olevat maa-alueet ja tilajaotusta voikin luonnehtia hyvin pirstoutuneeksi. (EPV Tuulivoima Oy 2010: 60–62.)

Hankealueelta löytyy maakuntakaavassa osoitettuja kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokkaita alueita: hankealueen pohjoispuolella sijaitseva Maalahdenjoen jokilaakson maisema-alue, noin 5 kilometrin etäisyydellä hankealueesta pohjoiseen sijaitseva Sulva-Söderfjärdenin maisema-alue ja noin 12 kilometrin etäisyydellä hankealueesta luoteeseen sijaitseva Bergön kylä. Öjna, joka sijaitsee hankealueen länsipuolella on osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaaksi alueeksi. Tuulivoimaloista ai-

heutuva melu ja välkyntä rajoittavat tuulivoimaloiden lähellä vakituisen ja lomaa-asumisen rakentamista. YVA:ssa todetaan, että hankkeesta ei kuitenkaan aiheutuisi merkittäviä yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvia vaikutuksia ja että hankealue säilyisi pääosin pääkäyttötarkoitukseltaan maa- ja metsätalousalueena. (EPV Tuulivoima Oy 2010: 65, 69.)

2. Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Tuulivoimaloiden suunnitellulla alueella maiseman sietokyky ei ole kovin hyvä, sillä näkymät ovat laajoja. Suurimmat vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan aiheutuvatkin muutoksista Maalahdenjoen avoimen viljelymaiseman maisemakuvassa. Hankealueella ei sijaitse muinaisjäännöksiä, mutta 300 metrin päässä hankealueesta sijaitsee kaksi muinaisjäänöskohdetta. Kaikissa vaihtoehdoissa tuulivoimalat muuttavat sekä lähi- että kaukomaisemaa sekä saaristosta että mantereelta katsottaessa, eikä vaihtoehtojen välillä ole suuria eroja. Vaikutuksiin tulee kuitenkin vaikuttamaan voimaloiden lopullinen koko ja malli. Maalahdenjoen kulttuurimaisema-alueelle eli Övermalax-Åminnen maisema-alueelle kohdistuu vaikutuksia, kuin myös Sulvan Söderfjärdenin maisema-alueelle, toki lievempinä. Tuulivoimaloiden yhteydessä rakennettavat voimajohtot muuttavat maisemaa koko linjauksensa matkalta. (EPV Tuulivoima Oy 2010: 9, 77–83.)

3. Vaikutukset luonnonympäristöön

Tuulivoimaloiden rakennusvaiheessa saattaa pintavesiin kohdistua vaikutuksia. Haitan on arvioitu olevan merkityksetön ja hyvin lyhytaikainen. Kahden tuulivoimalan rakennuspaikan (26 ja 9) läheisyydessä sijaitsee merkittävimmät luontoarvot. Voimala numero 9 sijoittuu ojitetun lehtokorven alueelle, ja kun lehtokorvet ovat uhanalaisia ei se välttämättä ole paras mahdollinen paikka. Voimalan 26 eteläpuolella sijaitsee arvokas luontokohde, vanha kalliomännikkö ja uhanalaisen lajin pesä. Hankevaihtoehto 3 olisi paras mahdollinen vaihtoehto luonnonympäristön kannalta johtuen voimaloiden vähäisestä määrästä. (EPV Tuulivoima Oy 2010: 88–107.)

Hankealueella esiintyy linnustaselvityksen perusteella 21 eri suojeluluokituksissa mainittua lajia, joista joidenkin pesiminen alueella vuosittain on kuitenkin epävarmaa. Näistä lajeista kolmen, merikotkan, käenpiian ja tiltaltin, tila määritellään vaarantuneeksi. Merikotka ja käenpiika kuuluvat uhanalaisiin ja erityisesti suojeltaviin lajeihin. Hankealueella on ainakin yksi merikotkan pesäpuu ja alueen läheisyydessä toinen. Luonnonsuojelulain 39 § nojalla merikotkan pesäpuut on rauhoitettu. Hankealue on myös muuttolintujen aluetta. Tuulivoimapuiston rakentaminen vaikuttaa linnustoon. Kuitenkin rakentamisesta aiheutuvat vaikutukset arvioidaan merkitykseltään pieniksi niiden kohdistuessa pääasiassa metsäympäristöille tavallisiin lintulajeihin. Tuulivoimapuiston rakentaminen ja siitä aiheutuva melu ja ihmistoiminnan lisääntyminen alueella häiritsevät mahdollisesti lintujen lisääntymistä ja pesintää. Petolintujen, erityisesti merikotkan, ja metson uskotaan häiriintyvän kaikkein eniten. Hankealue muodostaa lintujen muuton kannalta merkittävän muuttoreitin. Liito-oraville voi aiheutua tuulivoimalaitosten, huoltotieyhteyksien ja voimajohtojen rakentamisen seurauksena soveltuvien elinympäristöjen menetyksiä tai niiden pirstoutumista sekä turvallisten kulkuyhteyksien katkeamista. (EPV Tuulivoima Oy 2010: 112–131.)

4. Vaikutukset ihmisiin

Hankealueen ja sen ympäristön nykyisen kaltaiseen melutilaan vaikuttavat lähinnä tie-liikenne sekä ajoittain maa- ja metsätaloustyössä käytettävät työkonet. Hankealueen asuinalueet tulisivat sijaitsemaan lähimmistä tuulivoimalaitosyksiköistä 650–750 metrin etäisyydellä. Yksittäisiä asuinrakennuksia sijaitsee noin puolen kilometrin etäisyydellä tuulivoimalaitoksista. Hanke tulee vaikuttamaan lähialueen ja hanke-alueen ulkopuoliseen melutasoon. Vaikutukset ovat riippuvaisia voimalalaitosyksikön tyypistä, voimalaitosyksikköjen koosta sekä sääolosuhteista. Tuulivoimaloista aiheutuu myös varjostusta. Liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen kohdistuu vaikutuksia kaikkein eniten voimalaitosten rakentamisen aikana, jolloin liikennemäärät kasvavat merkittävästi alueen tiestöllä. Rakentamisvaihe haittaa jonkin verran lähistön asumisviihtyvyyttä, alueella liikkumista sekä hankealueen virkistyskäyttöä. Hanke voisi luoda jopa 33–58 uutta työpaikkaa. (EPV Tuulivoima Oy 2009: 144–165.)

4. RETORINEN DISKURSSIANALYYSI

4.1. Diskurssianalyysin lähtökohdat

Diskurssianalyysi (DA) voi olla sekä yhteiskuntatieteellisesti että kielitieteellisesti suuntautunutta. Kielitieteellisessä analyysissä kielenkäyttö ja sen piirteet ovat tarkastelun kohteena kun taas yhteiskuntatieteellisessä analyysissä tutkitaan kielen kautta muita ilmiöitä. Lähestyn itse aineistoani ensisijaisesti yhteiskuntatieteellisen diskurssianalyysin näkökulmasta. Siinä liikutaan sosiaalisista rakenteista, ilmiöistä ja suhteista kieleen päin, kun taas kielitieteellisen diskurssianalyysin suunta on päinvastainen. Lähestymistavat parhaimmillaan täydentävät toisiaan (Pietikäinen 2000: 192–193.) Diskurssianalyysin aineiston käytön mahdollisuus on laaja. Siihen soveltuu esimerkiksi haastattelut, kokoustallenteet, lehtiartikkelit, uutiset, tieteelliset tekstit, julkiset asiakirjat jne. Jos aineisto sisältää erilaisia näkökulmia, eri merkityssysteemeihin tunnistettavia paloja ja jos aineisto on vuorovaikutteista, on se vain rikkaus aineiston laadun suhteen (Suoninen 1993: 50).

DA ei ole yhtenäinen tai vakiintunut tutkimusmenetelmä vaan väljä teoreettis-metodologinen viitekehys, jonka avulla voidaan tutkia hyvin erilaisia kielen käyttöön liittyviä kysymyksiä. Se on joukko kieltä, sen käyttöä ja yhteiskuntaa koskevia teoreettisia lähtökohtaoletuksia (Valtonen: 1998: 96; Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 17). Diskursseihin liittyy keskeisesti käsite *intertekstuaalisuus*, jonka mukaan diskursiivisia käytänteitä ei ole mahdollista ymmärtää irrallisina, vaan kaikki kirjoitetut ja puhutut tekstit viittaavat aina toisiin teksteihin (Valtonen 1998: 99). Tekstien homogeenisuuden eli yhdenmukaisuuden tai heterogeenisuuden (intertekstuaalisuus) eli monien näkemysten sekoituksen, voidaan kuvitella liittyvän valtarakenteisiin, jotka ovat kiinnittyneinä puheena olevaan ilmiöön ja instituutioon. Kriittinen diskurssianalyysi on suuntaus, jossa nähdään yhteys valtarakenteiden ja tekstin potentiaalisen heterogeenisuuden puuttumisen välillä. Yhteiskunnallisia rakenteita voidaan siis tulkita mm. julkisten tekstien intertekstuaalisuuden asteen pohjalta. Esimerkiksi sensuroiduissa teksteissä tämä ilmenee niin, että teksteistä puuttuu erilaisia ja vastakkaisia näkemyksiä esittelevät diskurssit. Sen voidaan tulkita liittyvän yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja siinä vallalla olevaan

ideologiaan ja valtasuhteisiin. Tällä tavalla diskurssit sekä osallistuvat sen hetkisiin muutosprosesseihin ja valtasuhteisiin että kuvaavat niitä. (Pietikäinen 2000: 199.) Mitä pidemmälle vuorovaikutusketjut ovat edenneet ja mitä moninaisemmin aiemmat tekstit tuovat keskusteluun merkityspotentiaaleja, sitä mahdottomaksi käy sen määrittelemisen, kuka on äänessä; toimija, hänen kanssatoimijansa tai yleisönsä vai kulttuuriset diskurssit (Suoninen 1999: 28).

Michel Foucault (1926–1984) oli ranskalainen jälkistrukturalisti, joka tutki mm. vallan olemuksen sekä tiedon ja vallan yhteenkietoutuneisuutta. Foucault puhui diskursseista ja viittasi niillä kiteytyneisiin, kulttuurisesti jaettuihin merkityksellistämisen (puhe- ja ajattelu) tapoihin, jotka muokkaavat puhunnan kohdetta (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 26). Tavat eivät ole yksilöllisiä, mutta ne eivät ole myöskään universaaleja, vaan historiallisesti ja sosiaalisesti muuttuvia. Näkemys korostaa kielen ja diskurssin merkitystä sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa (Väliaverron 1998: 25). Foucault tarkasteli myös sitä, miten jonkin yhteiskunnallisen ilmiön määrittäminen ja sitä koskevan tiedon muodostuminen ovat sidoksissa tiettyihin yhteiskunnallisiin ehtoihin sekä siihen tapaan, jolla kyseinen tieto tuotetaan (esim. mielenterveyden häiriöt ja rikollisuus). Teoksessa *Tiedon arkeologia* (2005) Foucault erittelee teoreettisesti tiedon muodostumisen ehtoja diskursiivisen muodostuman käsitteen avulla. Diskursiiviseksi muodostumiksi sanotaan vakiintuneita tiedon kerrostumia. (Summa 1995: 69.) Diskursiivinen muodostuma ei koostu yhdestä lausumasta, vaan useista lausumista. Foucault`n mukaan:

”Kutsumme diskurssiksi joukkoa ilmauksia sikäli kuin ne kuuluvat samaan diskursiiviseen muodostumaan. Se ei muodosta retorista tai muotoon liittyvää, loputtomiin toistettavissa olevaa ykseyttä, jonka historiallinen ilmaantuminen ja käyttö voitaisiin yksiselitteisesti paikantaa (ja tarvittaessa selittää). Se koostuu rajalliseksi määräksi ilmauksia, joiden olemassaolon ehdot voidaan määrittää.” (Lehtonen 1998: 68)

Diskurssit, jotka ulottuvat tiedotusvälineiden diskursseista (televisio, sanomalehdet) institutionalisoituihin (kuten kirjallisuuden ja tieteen) diskursseihin, voidaan luonnehtia seuraavin piirtein:

- a) ne ovat yhteiskunnallisia käytäntöjä, jotka muokkaavat sosiaalista todellisuutta (diskursiivinen ulottuvuus)
- b) ne eivät muokkaa todellisuutta yksin, vaan muodostavat suhteessa toisiinsa diskursseihin (interdiskursiivinen ulottuvuus)
- c) ne määrittyvät suhteessa diskurssin ulkopuolisiin suhteisiin ja voimiin, kuten instituutioihin, sosiaalisiin prosesseihin ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin (ekstradiskursiivinen ulottuvuus). (Lehtonen 1998: 70)

Foucault'n filosofian yksi merkittävimmistä kysymyksistä on se, miten käytännöt objektivoivat ihmisiä erilaisiksi subjekteiksi. Esimerkiksi sairaalat, vankilat ja kasvatustilat kuuluvat instituutioihin, jotka muuttavat toimintansa kohteena olevien ihmisten subjektiivista objektivoimalla heidät, ottamalla heidät instituutioille tyypillisten ajattelu- ja toimintatapojen kohteeksi. Käytäntöjä on sekä diskursiivisia että ei-diskursiivisia. Diskursiiviset käytännöt ovat erityinen käytäntöjen joukko, joka ohjaa ihmisten toimintaa diskurssissa, eli sitä, mitä diskurssissa on mahdollista sanoa ja mitä ei. Eiidiskursiivisiin käytäntöihin kuuluvat kaikki käytännöt, jotka jäävät diskurssien ulkopuolelle. Ihmiset eivät välttämättä ole tietoisia käytännöistä, vaan toimivat niiden mukaan tiedostamatta tätä. Käytännöt ovat meille yksinkertaisesti liian ilmeisiä. Käytäntöjen voidaan sanoa olevan vakiintuneita tapoja muodostaa diskurssin lausumia. (Alhanen 2007: 16, 22, 30–31, 44.)

Foucault näkee diskursseilla konstruktiiivisen, eli luovan luonteen. Tämä merkitsee, että diskurssilla (discourse) on sosiaalisia vaikutuksia ympäröivään maailmaan; niihin asioihin ja ilmiöihin, joista puhutaan tai kirjoitetaan. Sosiaalinen todellisuus nähdään merkityssysteemien kirjona tai erilaisten diskurssien pelikenttänä. Sosiaalinen todellisuus esittäytyy kielen käyttäjälle moninaisena kilpailevien ja keskenään ristiriitaistenkin diskurssien kenttänä, jossa kukin diskurssi merkityksellistää maailmaa, sen prosesseja ja suhteita eri tavoin, ikään kuin eri näkökulmista käsin. Diskurssi osallistuu yhteiskunnan eri alueiden, kuten sosiaalisten identiteettien, sosiaalisten suhteiden, tiedon ja uskomusten uudelleen rakentamiseen, kuin myös yhteiskunnan muuttamiseen. Ympäröivällä maailmalla on sen sijaan vaikutusta siihen, miten kieltä käytetään jossakin tietyssä tilanteessa. Ihmisillä saattaa olla erilaisia näkemyksiä samasta asiasta, joka ilmenee myös

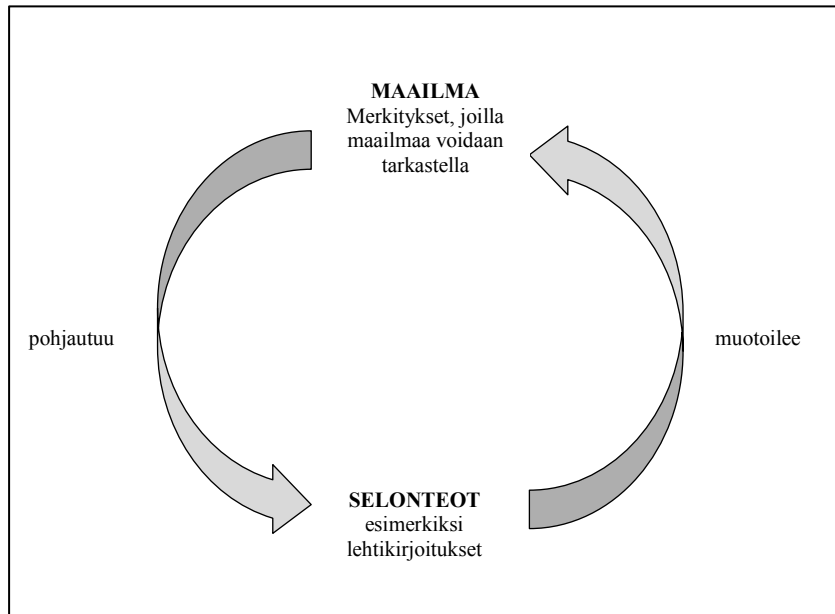
erilaisessa kielenkäytössä. Näihin voidaan viitata monikollisella termillä diskurssit (a discourse). Esimerkiksi lääketieteellisen diskurssin kautta voi jäsentää fysiologisia sairauksia. Merkityksellistämisen tavat ovat pitkien historiallisten prosessien tulos, joissa ihmisten kanssakäymisellä on ollut merkittävä rooli. Merkityksellistämisen voidaan erottaa kaksi vastakkaista tendenssiä. Siinä on käynnissä merkitysten vakiinnuttamisen prosessi ja toisaalta siinä tapahtuu myös merkitysten rajojen hämärtymistä, merkitysten moninaistumista sekä merkitysten muuntumista ja uusien merkityksellistämisen tapojen esiinnousua. Merkitysten muotoutuminen ja merkitysten väliset kamppailut johtavat siihen, että jotkut merkitykset saavat vahvemman ja pidempiaikaisemman jalansijan kuin toiset. Vastaus tähän voidaan löytää mm. sosiaalisista prosesseista ja ihmisten välisistä suhteista sekä vallan kietoutumisesta prosesseihin. Yhtä yksittäistä teemaa tai aiheetta voidaan katsoa useasta eri diskursiivisesta viitekehystä käsin. Teema saa kuskakin diskurssissa erilaisia merkityksiä ja painoarvoja. Diskurssia ei voi rinnastaa puheen teemaan tai aiheeseen, kuten oman aiheeni tuulivoima ei ole tuulivoimadiskurssi. Diskurssianalyysissä eksplikoidaan erityisesti sitä, miten diskurssit aktualisoituvat erilaisissa käytännöissä. (Valtonen 1998: 97–98; Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 28; Jokinen 1999b: 39–40; Pietikäinen 2000: 192.)

Samalla kun kielenkäyttö nähdään sosiaalisena toimintana, ovat kielenkäyttäjät sosiaalisia toimijoita, joilla on erilaisia mahdollisuuksia ja resursseja toimia, käyttää kielivaltaa, vastustaa ja uudistaa sekä neuvotella siitä, miten asiat ovat. Nämä näkökulmat tulevat esille kriittisessä diskurssianalyysissä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 14).

4.2. Selonteot julkisen keskustelun tilassa

Diskurssianalyysin piirissä nimitetään tarkasteltavia kuvauksia usein selonteoiksi. Niiden avulla ihmiset tekevät toisilleen ymmärrettäväksi omaa itseään ja maailmaa ja ne pohjautuvat niihin asioiden ymmärrettäväksi tekemisen tapoihin, merkityksiin, joita selonteon antaja ammentaa maailmasta. Toisaalta selonteot vaikuttavat siihen millaiseksi toimijat jatkossa ymmärtävät maailman. Selonteot ovat osa kulttuuria ja pitävät sitä yllä kolmella tavalla. Ensinnäkin, niiden sanotaan pitävän yllä niitä konventionaalisia

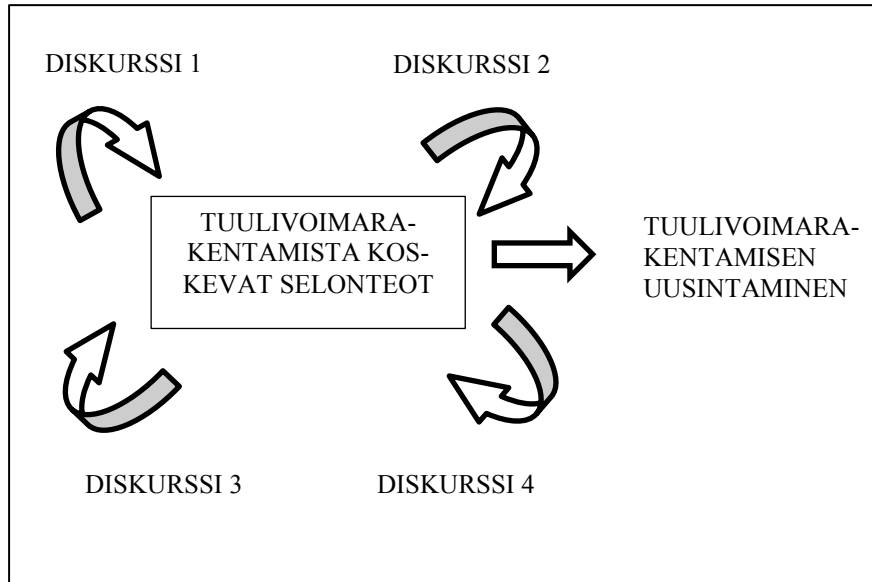
rakenteita, joiden noudattamista tai joista poikkeamista ne perustelevat. Toisekseen, ne pitävät yllä diskursseja, joihin viitataan tai vedotaan yleisöä vakuuttaessa. Kolmanneksi ne tuottavat monenlaisia vaikeasti pääteltävissä olevia symbolisia ja aineellisia seurauksia. Tätä kuvaa kuvio 6.

Kuvio 6. Selontekojen ja maailman välinen kaksisuuntainen suhde (Koskennurmi-Sivonen 2006; Suoninen 1999).

Tutkielmassani käsitän selonteot sellaisiksi laajemmiksi kokonaisuuksiksi, jotka tulevat esille erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (mm. puhe, teksti, asiakirjat, laite). Laajempi kokonaisuus tarkoittaa tuulivoimarakentamisesta puhuttaessa *vastustavia*, *myötäileviä* tai *neutraaleja* selontekoja. Itse näen selontekojen muodostuvan myös eräänlaisiksi *päämääriksi* tai *toimintavaihtoehtoiksi* (rakennetaan tuulivoima/ei rakenneta tuulivoimaa). Käsitän tutkimuksessani käyttämäni sanomalehti-, haastattelu-, ja muut aineistot selonteoksi, joiden avulla tuulivoiman rakentamista kuvataan. Sisällytän myös tutkimukset konstruktivisiksi selonteiksi, kuten Jokinen, Juhila ja Suoninen (2004: 23–24) tekevät. Selonteot voivat toimia välineenä kun halutaan suoraviivaisesti oikeuttaa tai vastustaa yhteiskunnallista vallankäyttöä. Tähän tarvitaan retorisia keinoja eli argumen-

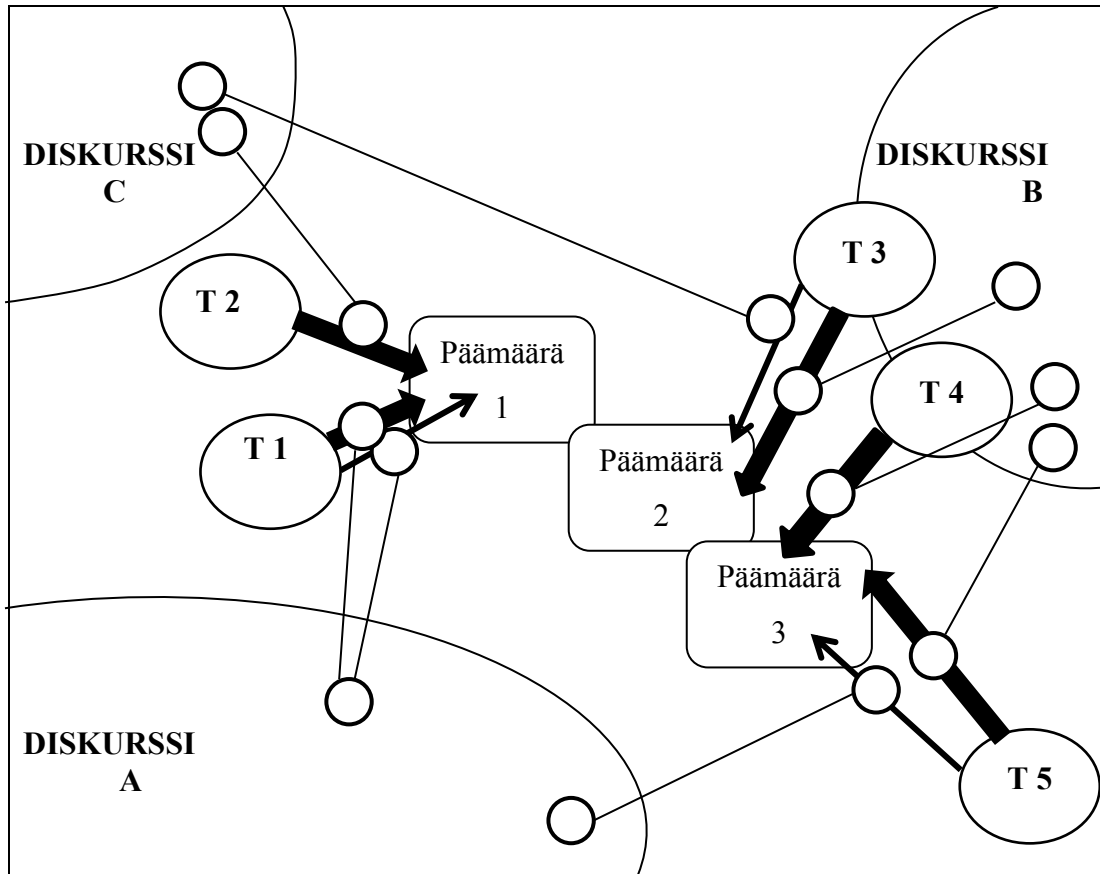
taatiota. Kuvio 7 havainnollistaa tuulivoimarakentamisen prosessien muotoutumista ja uusintumista selontekojen ja diskurssien näkökulmasta (Suoninen 1999: 20–24).

Kuvio 7. Tuulivoimarakentamisen selonteot prosessin uusintamisen rakentajana (muokailen, Suoninen 1999: 22).

Hahmotan kuvion 8 avulla oman tutkimukseni lähtökohtia, jossa selonteot (päämäärät), diskurssit, toimijat ja argumentit kietoutuvat toisiinsa. Kuviossa ilmenevä toiminta kokonaisuutena voidaan mieltää julkisessa tilassa tapahtuvaksi. T1, T2 jne. kuvaavat tuulivoimarakentamisen kontekstissa olevia toimijoita ja nuolet osoittavat toimijoiden argumentit kun he puolustavat erilaisia päämääriä (1, 2, 3). Argumentit taas puolestaan tukeutuvat eri diskursseihin (Diskurssit A, B, C). Kuten kuviosta ilmenee, voivat joidenkin toimijoiden argumentit tukeutua tiukasti yhteen diskurssiin, samalla kun jollakin toisella toimijalla on käytössään laajemmat argumentaatiokeinot, jolloin tukeudutaan erilaisiin kilpaileviin diskursseihin ja lisätään näin vakuuttavuutta useampien toimijoiden silmissä. Oletettavaa on, että argumentit, jotka nojaavat hegemonisiin diskursseihin vakuuttavat vähemmällä. Argumenttien voima piilee siinä, että ne ylläpitävät tiettyjä diskursseja samalla kun ne kyseenalaistavat toisia. Valitsemani lähestymistavat (diskurssianalyysi, argumentaatioanalyysi, faktuaalistamisstrategiat) mahdollistavat aineis-

ton tarkastelun toimijoiden jäsenyyksistä (selonteoista) sekä toiminnasta käsin. Niillä voidaan lisäksi osoittaa miten merkitykset rakentuvat osana toiminnallisia prosesseja (Jokinen, Suoninen & Wahlström 2000: 20).

Kuvio 8. Argumentit ja diskurssit julkisen keskustelun tilassa (Laine & Peltonen 2003: 93).

Tutkittavan aineiston konteksti on tärkeä ymmärtää ja kiinnitänkin siihen paljon huomiota tutkimuksessani. Ei ole aivan sama miten ja mistä kyseinen aineisto on peräisin ja kerätty, millaisia tallennus- ja muokausprosesseja se on käynyt läpi ja mitä siitä on rajattu pois. Tutkittava aineisto liittyy suomalaisessa yhteiskunnassa meneillä olevaan energiapoliittiseen muutokseen, jonka tarkoituksena on ehkäistä ilmastonmuutosta ja turvata energiantuotanto tulevaisuudessa. Keskustelun avulla voidaan reflektoida jota-

kin, ehkä aikaisemmin diskurssin piirin ulkopuolista asiaa, joka on tuotu myöhemmin diskurssin piiriin eli siitä on tultu tietoiseksi. Reflektion kautta muodostuu kohde ja se vaikuttaa ajatteleviin toimijoihin (Alasuutari 2007: 36). Tuulivoimarakentaminen puolestaan sijoittuu energiantuotannon turvaamisen kontekstiin ja se nähdään yhtenä tämän tarkoituksen toteuttamisen välineenä. Muun muassa artikkeleiden *tilannekonteksti* (sosiaalinen tilanne, jonka osana kielenkäyttö on) on lehtijuttu, jolle on annettu tietty määrä tilaa lehdessä. Sanomalehtien mielipidekirjoitukset ja artikkelit tuulivoimasta kuuluvat *julkisen keskustelun* piiriin. Julkinen keskustelu voidaan käsittää kahden tai useamman sosiaalisen toimijan väliseksi vuoropuheluksi, joka luo dialektisesti todellisuutta ihmisten tajuntaan, mm. uusia asiantiloja, kantoja, mielipiteitä, näkemyksiä ja argumentteja. Näiden sisältö on usein enemmän kuin vain alkuperäinen yksittäinen puheenvuoro. Todellisuutta koskevat kuvaukset on aina tuotettu tietystä näkökulmasta (Lehtonen 1998: 46). Keskusteluja luonnehtii useimmiten muutos, mutta jokin käynnissä oleva julkinen keskustelu ei jokaisena ajanhetkenä merkitse muutosta. Joukkotiedotus ja journalismi muotoilee puhetta ja informaatiota tietyn tyyppisiksi kokonaisuuksiksi julkisuuteen. *Julkisuudella* tarkoitan tässä erityisesti tiedotusvälineiden kautta julkisuuteen saatettua tietoa, kirjoitusta tai keskustelua. Tuulivoimaa koskeva julkinen keskustelu oletettavasti koostuu yksittäisten keskusteluun osallistuvien energia- ja ympäristöpolitiikkaan kietoutuvista mielipiteistä, argumenteista, lausumista ja puhetavoista. (Haverinen 1992: 66; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 31.)

4.3. Kriittinen diskurssianalyysi

Kriittinen diskurssianalyysi kuuluu kriittisen teorian piiriin, jossa ollaan kiinnostuneita ideologiakritiikistä ja vallasta, erityisesti dominanssista ja vallan väärinkäytöstä. Kriittisen teorian koulukuntia yhdistää kiinnostus tarkastella yhteiskunnan epäkohtia ja saada aikaan yhteiskunnallinen muutos kriittisen ymmärryksen ja tietoisuuden kautta (Pietikäinen 2000: 200–201). Kriittisessä diskurssianalyysissä (Critical Discourse Analysis/CDA) tarkastellaan kielenkäyttöä kontekstissaan ja kielen ja sosiaalisten rakenteiden ja tapahtumien välistä suhdetta kriittisestä näkökulmasta (Luukka 2000: 152). CDA on toki lähinnä väljä yleisnimi kielenkäytön tutkimuksille, joissa tutkitaan miten kielen

sosiaalinen käyttö ja valtasuhteet ovat kietoutuneet toisiinsa (Pietikäinen 2000: 193, 195). CDA on saanut vaikutteita Foucault'n valtakäsityksestä. Vallan ajatellaan jakautuvan epätasaisesti yhteiskunnallisten toimijoiden kesken (Valtonen 1998: 99). Siinä lähdetään ajatuksesta, että havainnoimme ympäristöämme aina jonkin diskurssin puitteissa ja sen kautta. Kuten tämän tutkielman kohde tuulivoiman rakentaminen voi olla useiden erilaisten ja keskenään kamppailevien diskurssien kohteena. Voidaan puhua hallitsevista tai hegemonisista diskursseista – tai sellaisiksi pyrkivistä – ja niiden kanssa kamppailevista vaihtoehtoisista diskursseista (Nieminen & Pantti 2004: 129–130).

Yhtenä vallan teoriana voidaan käyttää teoriaa *hegemoniasta*, joka on peräisi Gramscilta ja jonka problematiikkaa erityisesti Foucault on kehitellyt monissa teksteissään. Siinä tieto, valta ja totuus yhteenkietoutuvat ja valta-aseman saavuttaminen myöntymisen, integroimisen ja kulttuuristen käytänteiden kautta korostuu. CDA:ssa tämän teorian kautta voidaan tarkastella *miksi* erilaiset diskursiiviset käytänteet jäsentyvät tietyllä tavalla ja *miksi* toiset jäävät marginaaliseen asemaan tai hiljennetään kokonaan. Koska diskurssit elävät erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä, on oivallista tarkastella sitä, *miten* aineistosta tunnistettuja hegemonisia diskursseja tuotetaan ja uusinnetaan näissä käytännöissä. Ajattelua voidaan vielä viedä pidemmälle, kun mietitään, onko diskurssien hegemonisoitumisprosessien taustalta paikannettavissa tietoista toimintaa vai tapahtuu-ko kaikki toimijoiden huomaamatta. Hegemonia on jatkuvasti uhattuna ja pakotettu puolustautumaan. Toisaalta hegemonioiden vaihtoehdotkin ovat uhattuna, sillä hegemonian säilyttäminen edellyttää modifikaatioita. Niiden kautta vaihtoehtoiset tulkinnat ovat vaarassa artikuloitua osiksi hegemonisia prosesseja. Hegemoniset diskurssit on mahdollista löytää tarkastelemalla diskurssin esiintymistä: mitä useammin ja useammassa yhteydessä tietyn diskurssin palat toistuvat sen hegemonisemmasta diskurssista saattaa olla kyse. Toisaalta diskurssi on usein hegemoninen ja sitä vahvempi, mitä itseltään selvempänä ja vaihtoehdottomampana se esiintyy, vaikka se ei dominoisikaan aineistoa lukumääräisesti. Tuolloin määrällisesti useimmin toistuvat diskurssit saattavat vain legitimoida sen oikeutusta. (Pietikäinen 2000: 201–203; Jokinen & Juhila 1993: 89–90; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 59; Ahonen & Kallio 2002: 72; Jokinen & Juhila 1996: 57.)

Kriittiseksi näen oman tutkimukseni, koska puhetapojen analysointi voi antaa viitteitä tuulivoimarakentamisen suunnittelu- ja päätöksentekoprosessista, sen onnistumisesta tai epäonnistumisesta, ja koska tarkastelen kriittisestä ja objektiivisesta näkökulmasta kansalaisten ja sidosryhmien (toimijoiden) vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Tuulivoimarakentaminen on ristiriitoja synnyttävä ilmiö, josta ollaan montaa mieltä, ja siten se sopii kriittisen analyysin alle. Analyysissa on hedelmällistä tarkastella diskurssien keskinäisten suhteiden muotoutumista. Kansalaisten osallistumista suunnitteluprosessiin ja päätöksentekoon on erittäin mielenkiintoista tarkastella myös sen kannalta, että onko kysymyksessä ns. monologinen päätöksentekoprosessi, jonka lopputuloksen hyväksymiseen tarvitaan vain kansalaisten ja asukkaiden ”suostumus”. Vai onko kyseessä enemmän dialoginen prosessi, jossa asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa varhaisessa vaiheessa, eikä vain hyväksyä hiljaisesti tai protestin muodossa päätöksen lopputulos. (Jokinen, Kamppinen & Raivola 1995: 54.)

4.4. Tuulivoimarakentamisen vakuuttaminen faktuaalistamisstrategioiden ja argumentaation näkökulmasta

Retoriikka, eli oppi siitä, miten asioita esitetään vakuuttavasti ja suostuttelevasti lähti kukoistukseen antiikin aikana Ateenassa filosofien ja sofistien välisten keskustelujen kautta. Rooman vallanpitäjät tukivat auktoriteettiasemaansa retorisin keinoin ja pystyivät siten luomaan kansassa myönteistä, alistuvaa mielialaa ja työntämään sivuun sen materiaalisia vaateita (Haapanen 1996: 23, 44). Summa (1989: 89, 92–93) toteaa retoriikka sanan omaavan nykyään vähättelevän sävyn. 60-luvusta lähtien voidaan puhua ”uuden retoriikan” syntyisestä, jolloin retoriikkaa alkoi jälleen yleistyä. Uusi retoriikka laajensi klassiseen retoriikkaan verrattuna argumentoinnin käsitettä ja merkitystä kielellisen vuorovaikutuksen tarkastelussa, ja se pitää vakuuttamista ”normaalina” järjeställisen inhimillisen ajattelun ja vuorovaikutuksen tekniikkana. Moderneista argumentaatioteorian kehittäjistä mainitsemisen arvoisia ovat esim. Toulmin, Brockriede, Ehninger ja Perelman.

Retoriikkaa ei voida luokitella yhdeksi oppirakennelmaksi tai metodiksi sen traditioiden ja käyttötapojen moninaisuuden vuoksi (Palonen & Summa 1996: 7). Retoriikkaa voidaan jaotella kielenkäytön tason mukaan joko puheiden tai esitysten retoriikkaan, argumentoinnin retoriikkaan ja trooppien tai kielikuvien retoriikkaan (Palonen & Summa 1996: 10). Argumentoinnin retoriikka on oman tutkielmani kannalta keskeinen. Argumentaatio on yksinkertaisesti sanottuna väitteiden esittämistä ja niiden perustelemista. Argumentaatioteorioissa sillä tarkoitetaan yleisesti päättelyä. Argumentointi on käyttökelpoinen väline nimenomaan silloin kun on kysymys epävarmoista asioista tai arvoihin liittyvistä kysymyksistä. Argumentaatioteoriaa voidaan käyttää kommunikatiivisten prosessien analyysin menetelmänä. Argumentoinnin tutkimisella voidaan olla kiinnostuneita yksittäisten päätelmien loogisesta pätevydestä, ja pyrkiä arvioimaan sen perusteella joidenkin ratkaisujen tai toimenpiteiden oikeutusta. Tämä näkökulma esiintyy analyysissäni. Käytän *uuteen retoriikkaan* perustuvaa Chaïm Perelmanin argumentaatioteoriaa analyysin välineenä, koska siinä keskitytään tarkastelemaan niitä keinoja, joilla erilaisia väitteitä tehdään uskottaviksi ja synnytetään sitoutumista niihin. Argumentaatiolla pyritään hankkimaan tai vahvistamaan yleisön hyväksyntää tai kannatusta esitetyille väitteille. (Summa 1989: 101, 1995: 75–76, 86; Perelman 1996: 11–12, 16.)

Lähden siitä oletuksesta, että ei ole vain yhtä tapaa puhua tuulivoimasta, vaan useampia ja vaihtoehtoisia eri lähtökohtiin perustuvia. Nämä tavat (diskurssit) ovat muuttuvia ja liittyvät kiinteästi poliittisiin päätöksiin. Erilaisin argumentein puolestaan oikeutetaan, perustellaan ja faktuaalistetaan näitä diskursseja. Uusi retoriikka lähtee siitä, että argumentointi tähtää yhteisymmärryksen saavuttamiseen tilanteessa, jossa on mahdollista valita useamman kuin yhden vaihtoehtoisen päätelmän tai uskomuksen välillä. Argumentointi on aina persoonallista, kohdistettua kommunikointia, joka ei ole riippuvainen viestinnän tavasta. Yksittäisen argumentin ymmärtämisen kannalta argumentatiivisella kontekstilla on merkitystä. (Summa 1989: 93–94, 100.)

Kansalaisten, päättäjien, vaikuttajien jne. esittämät argumentit tuulivoimarakentamisen kontekstissa nojaavat osaltaan kulttuurissa esiintyviin arvoihin ja *esioletuksiin*, jotka voidaan havaita tutkimalla tuulivoiman synnyttämiä käsityksiä ja niitä tukevia argumentteja. Arvot ja esioletukset pohjautuvat *kulttuurin ilmentymiin*, mutta argumentit

pohjautuvat viime kädessä, etenkin lehtien mielipidekirjoituksissa, henkilön omiin päämääriin ja intresseihin, mutta myös ennakkoluuloihin. Alun perin Louis Lavallen esittämä määritelmä arvosta käy myös tässä tutkielmassa käytettäväksi. Arvosta on kyse silloin ”*kun asioiden välinen yhdenvertaisuus tai tasa-arvo murtuu, kun yksi on asetettava toisen edelle tai yläpuolelle tai katsottava muita paremmaksi tai ensisijaiseksi*” (Perelman 1996: 33). Tämä määritelmä koskee erityisesti tilanteita, joissa hierarkkiset elementit on selkeästi ilmaistu. Välttämättä kyse ei tarvitse olla arvojen vertailusta vaan arvot voivat tulla esille ilman vertailuakin. Arvot voivat ilmaista suopeaa tai torjuvaa asennetta ilman vertailua: hyväksi, oikeaksi, kauniiksi tai todelliseksi luonnehdittua arvostetaan ja epäoikeudenmukaisena, rumana tai vääränä pidettyä halveksitaan. (Emt.) Myös silloin kun tekoja halutaan oikeuttaa, sisältävät näkemykset viittauksia yleisön arvojärjestelmään. Argumentaation kautta tapahtuva teon sosiaalinen oikeuttaminen on ”olennaisesti joko sen osoittamista että teko on yhteensopiva jonkun hyväksytyin arvojärjestelmän kanssa tai että se on tehokas (hyväksyttävä tms.) tapa saavuttaa jokin haluttu päämäärä” (Wiberg 1989: 264–265).

Seuraavassa esittelen Perelmanin argumentaatioteorian keskeisimpiä näkökulmia oman tutkimukseni kannalta. Tutkin mm. toiminnan ja toimijoiden muotoutumista tuulivoiman rakentamisprosessissa. Modernissa retoriikassa korostuu retoriikan ja retorisen argumentoinnin yhteys toimintaan ja maailman muuttamiseen. Myös Perelman korostaa retoriikan ja toiminnan välistä yhteyttä. Hänen mukaansa retorisen argumentoinnin näkökulmasta ero ”vain järkeen” vetoavan *vakuuttamisen* ja toimintaa tuottavan *vaikuttamisen* välillä on ainoastaan näennäinen. Osapuolten välinen kommunikointi voi johtaa tilanteen uudelleen määrittelyyn ja sitä muuttavaan toimintaan. Voidaan sanoa, että retoriikka tarkastelee tekstuaalisia tuotteita *tekoina*, maailmaa muuttavina tarkoituksellisina tuotteina, joiden aikaansaamiseksi on täytynyt tehdä valintoja. Retoriikkaa käyttämällä voidaan päästä käsiksi tarkastellun kielellisen tuotteen seurauksiin, niihin merkitysvaihtuksiin, ja nimenomaan puhujan ja kuulijan välisen suhteen näkökulmasta. (Summa 1989: 94–95, 99.) Olennaista ei ole vain se, että päästään tarkastelemaan merkitysvaihtuksia, vaan myös se mitä jätetään sanomatta (Vihinen 1996: 223). Parhaimmillaan tuulivoiman suunnittelu ja rakentaminen voitaisiin nähdä retorisen prosessina, jossa esitet-

täisiin argumentteja ja vasta-argumentteja. Tämä edellyttäisi läpinäkyvyyttä, avoimuutta, vuorovaikutteisuutta ja monipuolisia osallistumiskanavia.

Perelmanin argumentaatioteoria voidaan jäsentää kolmeen osaan, jotka ovat 1) argumentoinnin viitekehys, 2) argumentoinnin lähtökohdat ja 3) argumentaatiotekniikka. Argumentaatiotekniikka on tutkimukseni kannalta oleellisin ja se koostuu niistä rakenteellisista periaatteista, joita noudattaen argumentaatio etenee. Perelman erottaa assosiativisen ja dissosiativisen tekniikan. Assosiativinen tekniikka etenee kytkemällä yhteen ennen erillisiä käsitteitä tai ilmiöitä ja mahdollistaa siten niiden arvioinnin toistensa avulla. Dissosiativinen tekniikka puolestaan erottaa toisistaan ennen yhteenkietoutuneita käsitteitä tai ilmiöitä, ja uudelleenstrukturoi siten vallitsevaa käsiteavaruutta. (Summa 1989: 101–102.) Assosiativisen argumentoinnin alalajeihin kuuluvat *kvasiloogiset argumentit, todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit* sekä *rakennetta luovat tai perustavat argumentit*. Näitä kutsutaan myös sidostyypeiksi (Perelman 1996: 59).

Kvasiloogiset argumentit voidaan rinnastaa loogiseen tai matemaattiseen ajatteluun. Kvasiloogisen argumentin käyttö edellyttää todellisuuden pelkistämistä tiettyyn loogiseen tai matemaattiseen kaavaan, johon päättely perustuu, vaikka johtopäätös sijoittuu-kin konkreettiseen todellisuuteen. Sille ovat ominaisia ei-formaaliset elementit ja epämuodollinen päättely syllogistisen rakenteen muodossa. Argumenteilla pyritään antamaan kuva ”laboratorio-olosuhteista”, kun samalla suljetaan pois inhimilliseen toimintaan erottamattomasti kuuluvat kilpailevat tulkinnat, yksilölliset arviointiperusteet ja muuttuvat ympäristötekijät. Argumentaatiossa pyritään kvantifioimaan käytetyt elementit sekä esittämään niiden väliset suhteet niin, että niiden avulla on mahdollista operoida kuten matemaattisilla suureilla. *Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit* kuvaavat todellisuuden eri osien välisiä suhteita. Voidaan pyrkiä osoittamaan joko tietyn teon tai sen seurausten tai tavoitteen ja keinojen välinen yhteys, eli jonkinlainen riippuvuussuhde johonkin jo aikaisemmin hyväksytyyn faktaan tai arvostelmaan. Riippuvuussuhde voidaan esittää esimerkiksi niin, että osoitetaan elementtien esiintymisen peräkkäisyys, kuten syy-seuraus -suhteen nojalla. Elementtien välinen riippuvuussuhde on mahdollista osoittaa myös viittaamalla niiden rinnakkaiseen esiintymiseen, kuten

silloin kun kytketään toisiinsa henkilö ja hänen tekoansa koskeva arvio, jokin kokonaisuus sen osiin tai ryhmä sen muodostaviin yksilöihin. *Todellisuuden rakennetta luovissa argumenteissa* tehdään jostakin annetusta tilanteesta ennakkotapaus, esimerkki, malli tai yleinen sääntö, johon päättelyllä nojataan. Siinä voidaan turvautua analogiseen päättelyyn, jonka avulla on mahdollista jäsentää tuntematonta tai ottaa siihen kantaa. Argumentissa *teeman* yhteyteen tuodaan jokin toinen alue, *foros*, jonka sisäisten suhteiden kuvaus siirtää siinä osoitetun rakenteen teeman alueelle. Yksi tällainen keino on metaforien käyttö. (Perelman 1996: 59–61; Kuusisto 1996: 280–284; Summa 1989: 107–108.)

Lehtimäen (2005: 29) mukaan yhä enemmän suhtaudutaan skeptisemmin ihmisten kykyyn päästä yksimielisyyteen faktoista ja niiden luonteesta. Retorista analyysivälineistöä voidaan käyttää kun tarkastellaan sitä, miten asiat saadaan näyttämään faktoilta. Faktuaalistamisstrategioiden tarkasteleminen toimii oivana välineenä kun tavoitteena on tutkia faktojen rakentumista. Juhila (1996: 132) määrittelee faktuaalistamisstrategiat ”sellaisiksi muodoiksi, joita käyttämällä jonkun tiedon totuusarvosta tulee niin suuri, että kyseinen versio vaikuttaa itsestään selvältä ja ainoalta oikealta. Sanotulla ja totuudella ei näytä olevan eroa vaan asiat saadaan näyttämään kiistattomilta tosiasioilta.” Faktuaalinen ei välttämättä tarkoita ”oikeaa”, sitä, että asianlaita olisi tosi. Faktuaalinen premissi ei välttämättä ole empiirisesti oikea toteamus, mutta sen sijaan se on *uskomus*, että väite on fakta. Väitteen tukena voi olla todisteita, jotka enemmän tai vähemmän ovat valideja. Niiltä voi siis puuttua jopa täysin kokonaan totuus pohja. (Simon 1997: 69.) Voidaan kuitenkin lähteä siitä oletuksesta, että mitä faktuaalisempaa kielen käyttö on, sitä helpompi on vakuuttaa kuulijat asian todenperäisyydestä. Kielenkäyttö näin määriteltynä on retorisuusasteeltaan erittäin vahvaa. (Juhila 1996: 132).

Ihmisten elämää ohjaavat näkemykset pohjautuvat heidän omiin käsityksiinsä tietyistä (todellisuuden) faktuaalisista aspekteista. Ihmisten näkemykset muovautuvat ”argumentatiivisen vaihdon” kautta, eikä niinkään yksilöllisen ongelmanratkaisun kautta. Järkeily tapahtuu argumentatiivisen dialogin kautta, joka merkitsee sitä, että yksilöllinen ajattelu mallintaa julkista argumentointia. Tämä tarkoittaa sitä, että käynnissä olevat tuulivoimakeskustelut muokkaavat käsityksiämme tuulivoimasta. Retorisen kontekstin kannattajat ja vastustajat määräävät mitä argumentteja käytetään ja ennen kaikkea mitä argu-

mentaatio- ja faktuaalistamisstrategiaa käytetään. Vain julkisessa keskustelussa tapahtuvan kommunikoinnin, argumentoinnin ja julkisten mielipiteiden avulla voi päästä käsiksi henkilökohtaisiin tai tietyn ryhmän mielipiteisiin ja strategioihin. Kun mielipiteitä esitetään julkisessa kommunikaatiossa nimenomaan kriittiselle kuulijalle, esiintyy enemmän faktuaalisia argumentteja. Samoin on laita yksityisten mielipiteiden kanssa, jotka esitetään enemmistön positiosta käsin. (Wegman 1994: 287–288, 309–310.)

Esimerkiksi Kirsi Juhila (2003) on tutkinut faktuaalistamisstrategioita viranomaispuheessa ja Arto M. Rautajoki on tutkinut väitöskirjassaan (2009) asiantuntijuuden vakuuttamista. Heidän tutkimuksissaan tutkitaan viranomaispuheita ja asiantuntijuuspuheita, ja yleisesti puheiden oletetaan pohjautuvan faktoihin. Oman tutkimusaineistoni kirjo on laajempi, sillä tarkasteltaviin toimijoihin sisältyy asiantuntija -sanana varsinaisen merkityksen ulkopuolelle lukeutuvat ei-asiantuntijat. He ovat tavallisia kansalaisia osallistumassa päätöksentekoprosesseihin, vaikka heillä mahdollisesti saattaakin olla elämäkokemuksensa tai jonkin toisen yhteyden kautta enemmän tietoa (faktaa) kuin varsinaisilla asiantuntijoilla. Tämän asiantuntijuuden puuttumisen seurauksena totuuksien ja tosiseikkojen rinnalla voi ilmetä myös *otaksumia*, jotka eivät ole yhtä varmoja kuin faktat, mutta tarjoavat perustan mielekkäälle vakaumukselle (Perelman 1996: 32). En kuitenkaan sulje pois tosiasiaa, että aivan jokaisen toimijan puheessa, oli hän sitten asiantuntija tai ei, voi ilmetä otaksumia. Tarkastelen miten tuulivoimarakentaminen konstruoituu diskurssissa, mihin ja miten päättelyssä nojaututaan.

Aineistoni analysoinnin taustalla vaikuttavat Juhilan (emt.) muodostamat viisi erilaista faktuaalistamisstrategiaa: 1. itse todettuun vetoava strategia, 2. vaihtoehdottomuusstrategia, 3. kvantifioiva strategia, 4. sosiaalisiin normeihin tukeutuva strategia, 5. asiantuntijuusstrategia. Lähdän siitä oletuksesta, että nämä strategiat mahdollisesti löytyvät myös minun aineistostani, minkä lisäksi saattaa löytyä myös muita strategioita. Itse todettuun vetoavassa strategiassa on olennaisena vetoaminen puhujan itsensä läsnäoloon. Puhuja kuvaa tietyssä ajassa ja paikassa tapahtuneita asiantiloja ja tapahtumia, jotka puhuja on itse havainnoiden nähnyt ja kuullut. Ulkopuolinen kuulija ei voi epäillä esitettyjen tietojen totuusarvoa, koska ei ole itse ollut paikalla niitä toteamassa. Esimerkiksi minä-muotoista puhetta voidaan käyttää faktuaalistamisen tehosteena. Vaihtoehdotto-

muusstrategiassa pyritään vakuuttamaan kuulijat siitä, että asiat on mahdollista ja järkevä hoitaa ja ratkaista vain yhdellä tavalla. Tietyt tapahtumat ja asiantilat johtavat itsensä selviin asioihin. Kvantifioivassa strategiassa faktuaalistaminen perustuu asiantilojen ja tapahtumien kvantifiointiin. Täsmällisten lukujen avulla voidaan nostaa tiedon totuusarvoa, mutta jo suuntaa-antavakin määrällistäminen voi lisätä argumentoinnin vakuuttavuutta. Strategiassa voidaan ennen kaikkea käyttää numeerista kvantifiointia, mutta se voidaan tehdä myös määriä, osuuksia ja suhteita kuvaavilla sanallisilla ilmauksilla, kuten paljon, melko, kaikki, marginaalinen jne. Sosiaaliin normeihin tukeutuvasa strategiassa asiantilojen ja tapahtumien faktuaalistaminen tapahtuu tukeutumalla yhteisesti jaettuihin sosiaaliin normeihin. Sosiaalisten normien itseänselvyyttä perustellaan mm. useimpien ihmisten käsitysten ja kuvausten yhteneväisyydellä. Se nojautuu jonkinlaiseen enemmistöperiaatteeseen. Asiantuntijuusstrategiassa tukeudutaan faktuaalistamisessa asiantuntemukseen, johonkin erityistietämykseen (esimerkiksi hallinnolliseen, professionaaliseen tai tieteelliseen). Strategiassa voidaan vedota myös puhujan omaan asiantuntemukseen. (Juhila 1996: 136–153, 2000: 157–181.)

5. DISKURSIIVISET ESIINTYMÄT TUULIVOIMARAKENTAMISEN KESKUSTELUISSA

Diskurssianalyysiin ei kuulu mekaanista merkityssysteemien jäsentämisen tekniikkaa. Seuraavaksi kerron hieman yksityiskohtaisemmin ne logiikat, joilla konstruoin aineistoni merkityssysteemejä. Tutkimusaineistojen hankinnan jälkeen aloitin varsinaisen analysoinnin lukemalla artikkelit läpi useamman kerran aina yksi kerrallaan, jotta sain ensiksi mahdollisimman hyvän yleiskuvan. Tämän aikana myös jaottelin artikkelit suhtautumisen mukaan, mikä helpotti minua analyysi- ja tulkintaprosessin kuluessa. Ensimmäisellä lukukerralla havaitsin, että monissa kirjoituksissa näkökannat viittaavat Nimby-ilmiöön ja moni kirjoitus liittyi jollakin tavalla energiapoliittiseen keskusteluun, jossa mm. tuulivoimaa ja ydinvoimaa peilattiin toisiinsa. Ensimmäisten lukukertojen jälkeen kävin artikkelit huolellisemmin läpi, josta alkoi myös tarkempi sisällönerittelyvaihe ja mahdollisten diskurssien esiin nostaminen. Analyysini eteni osista ja niiden välisten merkityssuhteiden hahmottamisesta kokonaisuuksiin (diskursseihin). Tietyllä tavalla tietoisestikin rikoin ainakin osittain ”toivottavaa” diskurssien rakentamisen tapaa, sillä poimin aineistosta tässä vaiheessa väitteet, jotka jaoin myös teemoihin. Teemoiksi muodostui talous, tekniikka, osallistuminen/päätöksenteko/suunnittelu, energiapolitiikka, ympäristö ja luonto. Jokinen ja Juhila (1991: 63) toteavat, että aineiston tulkinnassa ei tulisi lähteä liikkeelle kategorioista, teorioista tai käsitteistä käsin, sillä diskurssianalyttiseen lähestymistapaan ei kuulu valmiit sisällölliset jäsennykset. Analyysi voi jäädä näin ”olemassa olevan vangiksi”. Vaikka teinkin osittain ohjeiden vastaisesti, en tosin antanut ajatusteni karata merkityskokonaisuuksien hahmottamisesta ja pyrin tietoisesti irtautumaan teemoista. Pidin kuitenkin tärkeänä teemoittamista, koska teemat tukevat argumenttien analysointia ja ymmärtämistä sekä argumenttien suhteuttamista diskursseihin. Teemoittelu mahdollisti myös analyysin aineiston osittaisen kvantifoinnin myöhemmin diskurssien muodostumisen jälkeen. Faktuaalistamisstrategioiden tutkimisen puolestaan aloitin keräämällä aineiston argumenteista faktuaaliset asiantilat, jotka lisäksi ohjasivat minua myös diskurssien hahmottamisessa.

Vaikka tutkimuksessani tuon esille kirjoittajien suhtautumisen ja näkökulmat, en kuitenkaan ota yksilöä, yksittäistä artikkelin kirjoittajaa analyysiyksiköksenä. Pyrin sen

sijaan tulkitsemaan kirjoittajia kokonaisuutena, kulttuurisessa kontekstissa, jossa argumentoidaan tuulivoimarakentamisesta. Sosiaaliset käytännöt ovat siis analyysini kohteena eivätkä yksilöt, mikä mahdollistaa toisaalta tilannekohtaisen kielenkäytön analysoinnin mutta myös laajempien merkityssysteemien analysoinnin. Henkilöiden kirjoituksissa saattaa esiintyä yhden diskurssin sijasta useampikin diskurssi. Ei ole myöskään poissuljettu, että ne ovat ristiriitaisia keskenään.

Nimby-kiistoissa kuten muissakin konflikteja synnyttävissä konteksteissa on mukana monia toimijoita, joilla on eriäviä intressejä. Toimijoilla on erilaisia asemia eli subjektipositiota. Subjektipositiolla tarkoitetaan asemaa, johon yksilö tai ihmisryhmä on asetettu kyseisen position haltijana. Asema voi luoda yksilölle mahdollisuuksia ja resursseja, mutta myös rajoituksia. Toimijan asemat ovat joko hetkellisiä tai pysyviä ja rajoittavia tai sallivia. Lisäksi yksilöillä voi olla hallussaan useita positioita, jotka määrittävät hänen tilannettaan eri tavoin. Subjektipositiot kuten myös konteksti ovat merkittäviä tekijöitä muovaamassa yksittäisiä tuulivoimahankkeita. Liian usein niputetaan toimijat, eikä huomioida toimijoiden lähtökohtia, motiiveja sekä kunkin tilanteen ominaispiirteitä. Toimijoita ei voi siirtää kontekstista toiseen, vaan myönteisten ja kielteisten tuulivoiman rakentamisen kannanottojen taustalta voi löytyä hyvin erilaisia perusteita, erilaisia tulkintakehyksiä ja -resursseja, erilaisia pyrkimyksiä ja toimintakeinoja. Lisäksi samakin toimija voi käyttää hyvin erilaisia vaikuttamiskeinoja ja tulkintakehyksiä kulloises-takin kontekstista riippuen. (Saaristo 2000: 58; Alasuutari 2007: 178, 182.)

5.1. Tuulivoimaan suhtautuminen ja aineiston määrällinen tarkastelu

Määritin jokaisesta tutkimastani tuulivoimakirjoituksesta (yleisönosasto- ja pääkirjoituksesta) yleisnäkemyksen, joka kuvasi suhtautumista tuulivoimarakentamiseen. Sidlandetin tuulivoimapuistohankkeen mielipiteistä määritin yleisen suhtautumisen lisäksi suhtautumisen kyseistä hanketta kohtaan. Luokittelin suhtautumisen kielteiseen, myönteiseen tai neutraaliin suhtautumiseen. Ei ollut kuitenkaan poikkeavaa, että myönteisesti tuulivoimaan suhtautuvan kirjoituksen argumenteista osa oli myös sävyltään kriittisiä. Joissakin tapauksissa selkeän kannan hahmottaminen oli vaikeaa, koska tekstit olivat

osaltaan siis hyvin vaikeita tulkittavia, joten suhtautumisen saattoi paljastaa vain yksi sana. Tulkitsin suhtautumista osaltaan deonttisten sallimista ja velvollisuutta ilmaisevien sanojen *voi, saa, täytyy, on pakko* mukaan. Deonttisilla ilmaisuilla on tapana luoda tekstiin instruktiivinen, toimintaan ohjaava sävy (Leiwo & Pietikäinen 1996: 91–92). Yleisönosastokirjoituksista neutraaliin suhtautumiseen kuuluvista kirjoituksista ilmenee kahdessa nimby-ilmiö, joten suhtautuminen ei ole yksiselitteinen. Jos tuulivoimaa rakennetaan oman tontin läheisyyteen, on suhtautuminen kielteistä, mutta jos sitä puolestaan rakennetaan toisaalle, on suhtautuminen myönteistä tai neutraalia.

Kirjoitusten ajallinen jakautuminen ja suhtautuminen

Yleisönosastokirjoituksissa suhtautuminen tuulivoimaan ajalla 3.3.2008–23.6.2011 oli huomattavasti vaihtelevampaa kuin pääkirjoituksissa. Osassa kirjoituksia otettiin rohkeasti kantaa meneillä oleviin tuulivoimahankkeisiin. Näissä kirjoituksissa suhtautuminen oli osaltaan jopa ristiriitaista, ja niissä oli selkeästi havaittavissa nimby-ilmiö. Noin kolmasosassa kirjoituksia oli ilmiöön viittaavia piirteitä, ja suurimman osan näistä kirjoituksista luokittelin kuuluvaksi kielteiseen tai neutraaliin suhtautumiseen. Kuitenkin muutamissa näistä kirjoituksista suhtautuminen yleisesti tuulivoimarakentamista kohtaan oli myönteistä. Tuulivoimaan suhtautuminen oli vaihtelevaa koko ajanjakson aikana, mutta tietynlainen ajallinen jakautuminen on havaittavissa aineistosta. Niinpä suhtautuminen voidaan jaksottaa kolmeen ajanjaksoon (ks. taulukko 2). Ajanjaksona 3.3.2008–28.8.2009 suhtautuminen oli selkeästi kielteisempää. Yksitoista kirjoitusta viidestätoista on kielteisiä (73,5%) ja vain neljä on myönteisiä (26,5%). Ajanjaksona 28.8.2009–22.5.2010 suhtautuminen on puolestaan kääntynyt päinvastaiseen suuntaan. Kymmenen kirjoitusta neljästätoista on myönteisiä (71,5%), kolme kirjoitusta kielteisiä (21,5%) ja yksi kirjoitus neutraali (7%). Viimeisen ajanjakson 25.5.2010–23.6.2011 suhtautumista voi kuvailla vaihtelevaksi. Kolmessa kirjoituksessa kymmenestä suhtautuminen on myönteistä (30%), neljässä kirjoituksessa kielteistä (40%) ja kolmessa neutraalia (30%).

Taulukko 2. Tuulivoimaan suhtautuminen tarkasteltavana ajanjaksona yleisönosastokirjoituksissa.

Ajanjakso	Myönteinen	Kielteinen	Neutraali	Yhteensä
1. 3.3.2008-28.8.2009	4 (26,5%)	11 (73,5%)	-	15 (100%)
2. 28.8.2009-22.5.2010	10 (71,5%)	3 (21,5%)	1 (7%)	14 (100%)
3. 25.5.2010-23.6.2011	3 (30%)	4 (40%)	3 (30%)	10 (100%)

Ensimmäisen ajanjakson kirjoituksista yli puolet (54%) viittaa nimby-ilmiöön. Tämä selittää osaltaan kielteisen suhtautumisen painottumista. Kielteisen suhtautumisen määrään voi löytää vastauksen siitä, että nimenomaan tuona ajanjaksona tuulivoimahankkeiden suunnitteluprosessit olivat lähteneet kunnolla Vaasan seudulla käyntiin. Toisen ajanjakson myönteisempi suhtautuminen ja nimby-ilmiön vähentyminen saattaa kertoa siitä, että tuulivoima on tullut tutummaksi ja turvallisemmaksi ihmisille.

Taulukossa 3 on esitelty tuulivoimaan suhtautuminen yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa. Tuulivoimaan suhtautuminen yleisönostokirjoituksissa jakaantui melko tasan kannattavien ja vastustavien mielipiteiden kesken. Suhtautuminen oli myönteistä 44 %:ssa, kielteistä 46 %:ssa ja neutraalia 10 %:ssa kirjoituksista. Pääkirjoituksissa suhtautuminen oli huomattavasti myönteisempää (67%). Täysin kielteinen kanta ilmeni yhdessä kirjoituksessa (8%) ja neutraali kanta kolmessa kirjoituksessa (25%).

Taulukko 3. Tuulivoimaan suhtautuminen yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa.

Kanta	Yleisönosastokirjoitukset	Pääkirjoitukset
Myönteinen	17 (44%)	8 (67%)
Kielteinen	18 (46%)	1 (8%)
Neutraali	4 (10%)	3 (25%)
Yhteensä	39 (100%)	12 (100%)

Tarkastelemani kaksitoista pääkirjoitusta ajanjaksolta 30.10.2008–13.11.2010 ovat luonteeltaan ns. pehmeitä tuulivoima- ja energia-asenteita edustavia. Kirjoituksissa ei ilmene kovinkaan kriittisiä kannanottoja, vaan niiden voisi sanoa olevan kuvailevia ja edustavan myönteistä puhetapaa. Pohjalaisen pääkirjoitusten suhtautumista voi kuvata sanonnan ”ajattele globaalisti, toimi paikallisesti” mukaan, missä Vaasan seutu nähdään tulevaisuuden energiaosaamisen paikkana.

Tuulivoimaan suhtautuminen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mielipiteissä

Taulukko 4 kuvaa Sidlandetin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mielipiteissä esiintyvää suhtautumista. Mielipiteitä annettiin yhteensä 28. Selkeä ero löytyy yleisen tuulivoimaan suhtautumisen ja hankkeeseen suhtautumisen väliltä. Yleisesti tuulivoimarakentamiseen suhtauduttiin enimmäkseen myönteisesti (61%) tai neutraalisti (32%). Kielteinen suhtautuminen näkyi vain seitsemässä prosentissa mielipiteistä. Kun tarkastellaan hankkeeseen suhtautumista, näkyy mielipiteissä tapahtuneen täyskäännös. Myönteisesti hankkeeseen ei suhtauduta lainkaan ja neutraalisti suhtaudutaan kuudessa mielipiteessä (21%). Kielteinen kanta (79%) dominoi hankkeeseen suhtautumista. Hyvin useissa mielipiteissä ilmoitettiin selkeästi, että tuulivoima on sinänsä hyväksyttävä energiantuotantotapa ja tuulivoimaa tulisi rakentaa. Kielteinen kanta hanketta kohtaan ilmoitettiin sekin lähes poikkeuksetta mitään kaunistelematta. Hanke nähdään täysin mahdottomana toteuttaa ja suunnittelu tulisi hyvin pitkälti lopettaa.

Taulukko 4. Yleinen tuulivoimakanta ja kanta Sidlandetin tuulivoimapuistosta annettujen mielipiteiden mukaan.

Kanta	Yleinen kanta	Sidlandet
Myönteinen	17 (61%)	-
Kielteinen	2 (7%)	22 (79%)
Neutraali	9 (32%)	6 (21%)
Yhteensä	28 (100%)	28 (100%)

Mielipiteiden allekirjoittajamäärät vaihtelivat yhdestä allekirjoittajasta seitsemääntoista allekirjoittajaan. Yhteensä mielipiteensä antaneita oli 68. Allekirjoittaneiden määrä on paljon suurempi kuin mielipiteiden määrä, joten on hyvä tarkastella suhtautumisen jakautumista myös allekirjoittajamäärän perusteella. Taulukossa 5 olen kuvannut suhtautumista mielipiteen allekirjoittajien mukaan. Prosenttiosuuksia vertailemalla voi huomata, että suuria muutoksia suhtautumisessa ei synny. Yleisesti tuulivoimaan suhtaudutaan jopa hieman myönteisemmin (68%). Suhtautuminen on melkein identtisesti jakautunut myönteiseen, kielteiseen ja neutraaliin suhtautumiseen kirjoittajamäärän prosenttiosuuksia ja mielipiteiden määrän prosenttiosuuksia vertailtaessa.

Taulukko 5. Yleinen tuulivoimakanta ja kanta Sidlandetin tuulivoimapuistosta kirjoittajien mukaan.

Kanta	Yleinen kanta	Sidlandet
Myönteinen	46 (68%)	-
Kielteinen	3 (4%)	53 (78%)
Neutraali	19 (28%)	15 (22%)
Yhteensä	68 (100%)	68 (100%)

Suhtautumisessa on selkeästi havaittavissa nimby-ilmiö. Tuulivoimaan suhtautuminen on yleisesti myönteistä, mutta kun hanketta suunnitellaan oman asuin- ja vapaa-ajanviettopaikan läheisyyteen, muuttuu suhtautuminen kielteiseksi ja tuulivoimaloiden toivotaan löytävän paikkansa etäämmältä, vaikka naapurin takapihalta. Käsittelen ilmiötä tarkemmin diskurssien yhteydessä, jotka antavat ilmiön syistä melko hyvän kuvan kun niitä tarkastelee yhdessä argumenttien kanssa.

Aineisto kirjoittajatyypeittäin

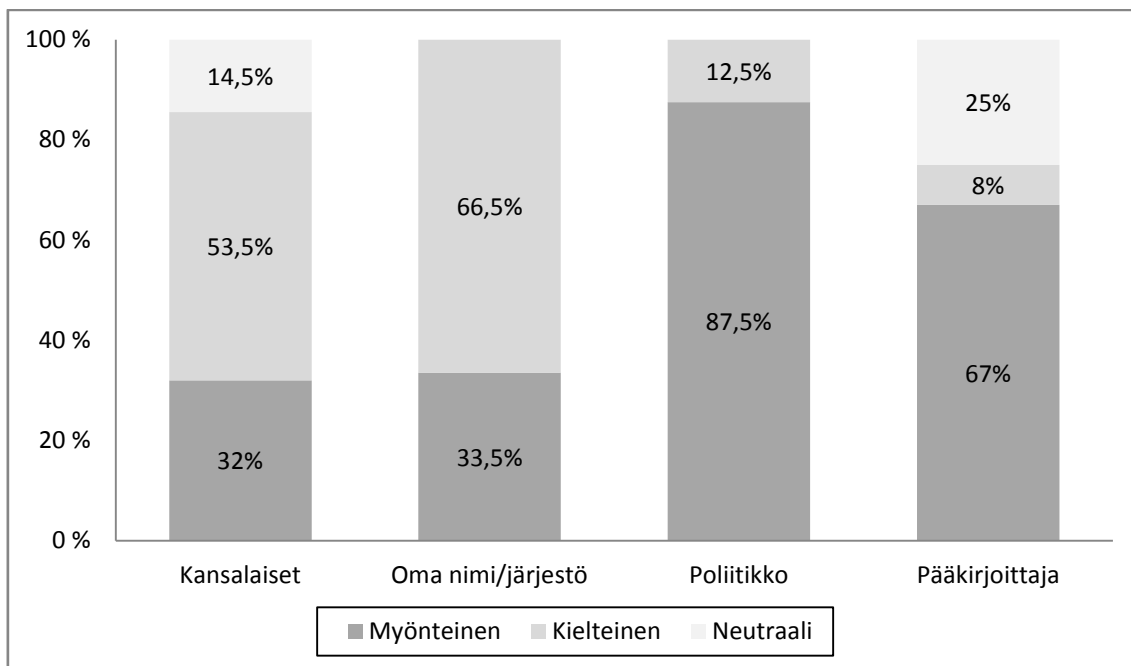
Lehtien mielipidepalstoilla on mahdollista esiintyä omalla nimellä tai nimettömänä. Nimettömänä tai nimimerkillä esiintyminen mahdollistaa anonyymina säilymisen. Silloin saattaa olla helpompaa esittää mielipiteensä julkisella foorumilla. Mielipidepalstalla kirjoitettaessa anonyymina pitäytyminen on perusteltua, jos ei halua kaikkien tietävän

henkilökohtaisia mielipiteitä ja arvoasetelmia. Oman nimen esiintuominen voi olla keino saada nimensä kuuluviin aktiivisena kansalaisena, joka ottaa kantaa polttaviin kysymyksiin. Omalla nimellä sekä kansanedustajana, poliitikkona jne. esiintyminen voi olla keino saada arvostusta kirjoitukselle ja mielipiteille. Tuolloin henkilöllä voi olla vahvempi tarve vaikuttaa poliittisiin päätöksiin ja saada ihmiset vakuuttuneiksi.

Yleisönosastokirjoituksissa esiintyviä kirjoittajatyyppejä oli useampia. Kirjoittajatyypit voidaan ryhmitellä viiteen luokkaan: omalla nimellä yksityishenkilönä kirjoittavat, omalla nimellä ja tittelillä kirjoittavat, omalla nimellä ja järjestön nimellä kirjoittavat, kansanedustajana, kansanedustajaehdokkaana tai poliitikkona kirjoittavat ja nimettömänä tai nimimerkillä kirjoittavat. Taulukko 6 ja kuvio 9 kuvaavat tuulivoimaan suhtautumista kirjoittajatyypeittäin. Luokka *kansalaiset* sisältää kaikki yksityishenkilönä, nimimerkillä tai nimettömänä kirjoittavat ja luokka *poliitikko* puolestaan kaikki poliitikot, kansanedustajat sekä kansanedustajaehdokkaat. Kirjoittajan kuuluminen poliitikko/kansanedustajaehdokkaas/kansanedustaja -luokkaan tuli ilmi joko tekstin lopussa olevasta nimestä tai sitten tekstin esittelyosuudesta. Kansalaiset-luokka saattaa sisältää myös tähän ryhmään sopivia kirjoittajia, mutta kirjoituksissa ei niihin kuitenkaan viitata. Oletan, että tuolloin kirjoittaja on halunnut tuoda oman henkilökohtaisen mielipiteen ilmi, ilman poliittista sitoumusta.

Taulukko 6. Tuulivoimakanta kirjoittajatyypeittäin yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa.

Kanta	Kansalaiset	Oma nimi/järjestö	Poliitikko	Pääkirjoittaja
Myönteinen	9 (32%)	1 (33,5%)	7 (87,5%)	8 (67%)
Kielteinen	15 (53,5%)	2 (66,5%)	1(12,5%)	1 (8%)
neutraali	14 (14,5%)	-	-	3 (25%)
Yhteensä	28	3	8	12

Kuvio 9. Tuulivoimakanta Pohjalaisen pääkirjoituksissa ja yleisönosastokirjoituksissa kirjoittajatyypeittäin.

Yhteenvedoista voi huomata, kuinka kansalaisten suhtautuminen on enemmän kielteistä kuin myönteistä. Poliitikkojen suhtautuminen sitä vastoin on selkeästi myönteisempää. Poliitikkojen kirjoitusten myönteisyyden voi tulkita juontuvan Suomen energiapolitiittisten päämäärien tuulivoimamyönteisyydestä ja uusiutuvien energialähteiden lisäämistarpeesta sekä jo allekirjoitettujen uusiutuvia energialähteitä koskevien tavoitteiden sisällöstä. Kirjoittajat saattavat siten puhua kirjoituksissa puolueensa kannan puolesta. Kansalaisjärjestöjen, yritysten ja yhdistysten yleisönosastokirjoituksia on suhteellisen vähän (3 kpl) *Oma nimi/järjestö* -luokassa. Yritysten poisjäännin selittää se, että heidän mielipiteensä ja tavoitteensa saattavat tulla esille paremmin lehden muissa osastoissa, kuten maakunnan tapahtumia koskevissa uutisoinneissa.

Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan aineistosta esille tulleita diskursseja sekä sitä, miten niitä pyritään vakuuttamaan eli diskurssien argumentaatiota ja argumenttien faktuaalisitusta. Aineistoni yleisönosasto- ja pääkirjoitukset sekä Sidlandetin hankkeen YVA-selostuksen mielipiteet voidaan jakaa kolmen tyyppiseen puheeseen: vastuun puhee-

seen, kilpailukykypuheeseen ja vaihtoehdottomuuspuheeseen. Esittelen seuraavaksi puhetyypit ja niiden sisällöt sekä niitä kuvaavat diskurssit argumentteineen. Pysin luomaan mahdollisimman selkeän kuvan puhetyypeistä ja diskursseista esimerkkien avulla. Esimerkeissä analysoin faktuaalistamisstrategioita ja argumentaatiokeinoja. Taulukossa 7 ja 8 on esitetty käsiteltävät puhetyypit ja diskurssit. Yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa esiintyy kaikki kolme puhetyyppiä, joihin ekologisen vastuun diskurssi, sosiaalisen vastuun diskurssi, teknis-taloudellinen diskurssi ja energiapoliittinen diskurssi sijoittuvat. YVA-selostuksen mielipiteissä ilmenee vain kaksi puhetyyppiä. Vastuun puheeseen sijoittuvat ekologisen vastuun diskurssi, sosiaalisen vastuun diskurssi ja talousdiskurssi, ja vaihtoehdottomuuspuheeseen sijoittuvat tiedon diskurssi ja toimintatapadiskurssi.

Taulukko 7. Puhetyypit ja diskurssit yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa.

	PUHETYYPIT		
	<i>1. Vastuun puhe</i>	<i>2. Kilpailukykypuhe</i>	<i>3. Vaihtoehdottomuuspuhe</i>
DISKURSSIT	Ekologisen vastuun diskurssi	Teknis-taloudellinen diskurssi	Energiapoliittinen diskurssi
	Sosiaalisen vastuun diskurssi		

Taulukko 8. Puhetyypit ja diskurssit YVA-selostuksen mielipiteissä.

	PUHETYYPIT		
	<i>1. Vastuun puhe</i>	<i>2. Kilpailukykypuhe</i>	<i>3. Vaihtoehdottomuuspuhe</i>
DISKURSSIT	Ekologisen vastuun diskurssi		Tiedon diskurssi
	Sosiaalisen vastuun diskurssi		Toimintatapadiskurssi
	Talousdiskurssi		

5.2. Vastuun puhe

Vastuun puheeseen sisältyy yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa kaksi diskurssia: *ekologisen vastuun diskurssi* ja *sosiaalisen vastuun diskurssi*. Vastuun puhe on vahvaa yleisönosastokirjoituksissa, mutta melko vähäistä pääkirjoituksissa. Puheessa korostetaan vastuun ottamista luonnosta, eläimistä, ihmisistä ja asuinympäristöstä. Vastuu tarkoittaa tässä pitkän tähtäimen tekoja, nykyisten ja tulevien sukupolvien huomioonottamista. Lyhytnäköisyyttä halutaan välttää. Ihmiset koetaan osana luontoa, jota on suojeltava ja arvostettava. Tuulivoima nähdään näiden päämäärien saavuttamiseksi joko negatiivisena tai positiivisena voimavarana. Kahtiajakautuminen näkyy molemmissa diskurssissa, erityisesti yleisönosastokirjoituksissa.

Sidlandetin hankkeen mielipiteissä puheeseen sisältyy *sosiaalisen- ja ekologisen vastuun diskurssin* lisäksi *talousdiskurssi*. Mielipiteissä vastuun puhe on suhteellisen vahvaa. Hankkeen vetäjän odotetaan ottavan vastuuta sosiaalisten ja ekologisten tekijöiden lisäksi myös taloudellisista asioista, erityisesti maanomistajia, tontin ja asunnon hintaa koskevissa seikoissa. Tuulivoimaa tarkastellaan hyödyn ja haitan näkökulmista. Kun joku hyötyy tuulivoimasta, niin sitten joutuu joku toinen puolestaan kärsijän rooliin. Puheessa kärsijän roolin ottaa osa asukkaista ja toisaalta myös Maalahden kunta. Vain EPV Tuulivoima ja osa maanomistajista hyötyy tuulivoimapuiston rakentamisesta. Maalahden kunnan odotetaan myös kantavan vastuunsa. Asukkaat ovat valmiita toimimaan vastuullisesti, mutta toisaalta heillä ei tunnu olevan suuria mahdollisuuksia vaikuttaa hankkeen suunnittelu- ja päätöksentekoprosessin aikana.

5.2.1. Ekologisen vastuun diskurssi

Ekologisen vastuun diskurssin esiintyminen yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa

Ekologisen vastuun diskurssi esiintyy pääosin vastuun puheessa, mutta lisäksi se liittyy tiiviisti kilpailukykypuheeseen ja vaihtoehtomuuspuheeseen. Ekologisen vastuun diskurssi tukee vahvasti sosiaalisen vastuun diskurssia, mutta myös teknis-taloudellista diskurssia. Se esiintyi yhdeksässätoista yleisönosastokirjoituksessa (taulukko 9). Näistä

yli puolet (58%) lukeutui kielteiseen suhtautumiseen, 26% myönteiseen ja 18% neutraaliin. Ekologisen vastuun diskurssi esiintyi vain kolmessa pääkirjoituksessa, joista yksi lukeutui kielteiseen suhtautumiseen ja kaksi myönteiseen. Yleisönosastokirjoituksista diskurssi kattoi 24% aineistosta ja pääkirjoituksista puolestaan vain 12%.

Taulukko 9. Ekologisen vastuun diskurssin esiintymät.

Kanta	Yleisönosasto- kirj. (N=78)	Pääkirjoitukset (N=26)
Myönteinen	5 (26%)	2 (75%)
Kielteinen	11 (58%)	1 (25%)
Neutraali	3 (18%)	-
Yhteensä	19 (100%)	3 (100%)

Ekologisen vastuun diskurssin näkyvä poissaolo pääkirjoituksissa kertoo sen heikosta asemasta, ja muiden diskurssien hegemonisesta asemasta. Taulukoissa 10 ja 11 on lueteltu argumentit, joilla viitataan tuulivoimarakentamiseen tämän diskurssin sisällä. Argumenttien perässä oleva numero kertoo, kuinka monta kertaa kyseinen argumentti esiintyy kirjoituksissa. Yleisönosastokirjoituksissa argumentteja esiintyi 35 kappaletta, joista 17 esiintyi yhden tai useamman kerran. Pääkirjoituksissa argumentteja esiintyi 8, joista kaikki esiintyivät vain yhden kerran (ks. taulukko 11).

Taulukko 10. Ekologisen vastuun diskurssin argumentit yleisönosastokirjoituksissa.

EKOLOGISEN VASTUUN DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Tuulivoimarakentamisen pitäisi perustua kestävän kehityksen periaatteeseen	1
2. Tuulivoimalat ovat huono ”ekosähkön” status ja imago	1
3. Tuulivoima vähentää päästöjä tehottomasti	1
4. Tuulivoimalat heikentävät ympäristön laatua	3
5. Alueella on suojeltuja lajeja	3
6. Tuulivoimalat tuhoisia ja peruuttamattomia eläimistölle	
7. Alueella on suojeltuja miljöitä	1

8. Tuulivoimalat voivat aiheuttaa ympäristökandaalin	1
9. Kalasääski ja merikotka kuolevat törmätessään voimaloihin	3
10. Ojitus uhkaa kaloille tärkeitä kutupaikkoja	1
11. Tuulimyllyt tuhoavat luonnonvaroja	6
12. Tuulimyllyt pilaavat maiseman	5
13. Voimalat pitää meteliä	3
14. Voimalat tuhoaa linnuston	5
15. Tuulivoimalat tuhoisia ja peruuttamattomia kasvistolle	2
16. Tuulivoimarakentaminen merialueelle vaatii huolellista suunnittelua ja har- kintaa	1
17. Tuulivoimalat tuhoavat luontoarvoja	3
18. Tuulivoimalat tuhoavat visuaalista arvoa	1
19. Tuulivoimalat aiheuttavat varjoja	1
20. Tuulivoima on puhdasta energiaa	2
21. Tuulivoima on ekologista energiaa	1
22. Tuulivoimalla taistellaan ilmastonmuutoksen uhkaa vastaan	2
23. Ekologiset kustannukset ovat kertaluontoinen menoerä	1
24. Tuulivoimalan rakenteet voidaan käyttää uudelleen ja materiaali kierrättää	2
25. Tuulivoimalat ovat kauniita	1
26. Tuulivoimalat estävät ympäristökatastrofit	1
27. Voimaloiden ekologiset vaikutukset on huomioitava	2
28. Tuulivoimaloiden sijoittelun täytyy olla sopusoinnussa ympäristön kanssa	1
29. Tuulivoimalat eivät saa heikentää luonnonarvoja	2
30. Tuulivoimalat eivät saa haitata maisema-arvoja	1
31. Tuulivoimalat tuhoavat arvokkaan saaristomaiseman	6
32. Tuulivoimalat uhka maailmanperintöalueelle	6
33. Tuulivoiman kannattajat eivät ymmärrä tuulivoiman mittasuhteita	1
34. Tuulivoimalat voidaan rinnastaa tehdasrakennuksiin	3
35. Tuulivoimalat eivät vertaudu muuhun ympäristöön kokonsa vuoksi	1
YHTEENSÄ	77

Taulukko 11. Ekologisen vastuun diskurssin argumentit pääkirjoituksissa.

EKOLOGIEN VASTUUN DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Uusiutuvuus tuulivoiman valtti	1
2. Puhtaus on tuulivoiman valtti	1
3. Ilmastonsuojelulliset velvoitteet laittavat rakentamaan	1
4. Tuulivoima ja luonto eivät aina lyö kättä	1
5. Tuulivoima on puhdas tapa tuottaa energiaa	1
6. Maisemallista merkitystä ei saa vähätellä	1
7. Tuulipuistoa ei pidä rakentaa maailmanperintöalueelle	1
8. Vaasan seudun rannikkoalue sopiva sijoituspaikka	1
YHTEENSÄ	8

Tuulivoiman puolestapuhujat argumentoivat puhtaan ja ekologisen energian ja tuulivoimaloiden ekologisen kestävyuden puolesta sekä pitävät tuulivoimaa ilmastonmuutoksen ja ympäristökatastrofien selittäjinä. Lisäksi kirjoituksissa argumentoidaan luon-

nonvarojen riittävyden, luontoarvojen ja visuaalisuuden, lajien ja miljöön elinvoimaisuuden puolesta. Muutamassa myönteisessä kirjoituksessa puhutaan tuulivoiman puolesta, mutta painotetaan kuitenkin, että voimaloiden ekologiset vaikutukset, luonnonarvot ja maisema-arvot on huomioitava tuulivoimaloita rakennettaessa. Myönteiseen kannanottoon kuuluvassa kirjoituksessa jopa puhutaan tuulivoiman kauneuden puolesta, mutta vain yksittäistapauksena. Kun vertaa tuulivoiman puolesta ja vastaan esitettyjä argumentteja, voi niistä huomata, että samat argumentit esiintyvät myönteisten ja kielteisten kantojen vakuuttamiskeinoina. Selkeästi on kuitenkin havaittavissa, että tässä diskurssissa kielteisesti tuulivoimaan suhtautuvien argumentit dominoivat.

Tuulivoimaa puoltavissa, vastustavissa ja neutraaleissa kirjoituksissa argumentoidaan miljöön ja luonnon puolesta. Esimerkissä 1 argumentoidaan kriittisesti tuulivoiman soveltuvuuden ja sopivan sijainnin puolesta. Tuulivoima ei sovi joka paikkaan, vaan sijaintia suunniteltaessa on otettava huomioon ympäristön ja luonnon lisäksi muu alue-suunnittelu. Tuulivoiman nähdään sopivan teollisuusalueille ja ulkomerelle. Se kertoo siitä, että tuulivoimalat rinnastetaan muihin teollisuuslaitoksiin. Esimerkissä nojaudutaan vaihtoehdottomuusstrategiaan, josta kertoo pakkoa ilmaiseva sana *täytyy*, vaihtoehdottomuutta ilmaiseva *on sijoitettava* ja itsestään selvyyttä ilmaiseva *ei voi olla muuttamatta*. Argumentin vakuuttavuutta tehostetaan kvantifioinnilla: *100 kpl, 60-kerroksisen, 15–25 kilometriä*. Kvantifioinnin avulla tuulivoimaloista tietämättömät lukijat voivat muodostaa voimaloiden koosta mielikuvan ja suhteuttamaan voimalat asuinympäristöönsä. Ääri-ilmaisu *oleellisesti* tehostaa sanoman perillemenoaa. Esimerkissä 2 käytetään puolestaan kvantifioivaa strategiaa. Ääri-ilmaisuilla *merkittävimmit* korostetaan siitä, että tuulivoima aiheuttaa paljon vaikutuksia maisemaan, jonka vaikutukset menevät äänen, vaaratekijöiden ja linnustovaikutusten edelle. Siinä on kyse tietynlaisesta arvottamisesta, jolloin maisemalta yleensä odotettu abstrakti arvo *kauneus* asetetaan vastakkain konkreettisen arvon *linnuston* kanssa (Perelman 1996: 34–35). Myös esimerkissä 3 kvantifioidaan sanoilla *valtavat* ja *suurta*, kun halutaan painottaa luonnolle aiheutuvan vahingon määrää.

(1) *Tuulivoimaloiden sijoittelun täytyy kuitenkin olla sopuoinnussa muun ympäristön ja aluesuunnittelun kanssa. Tuulivoimalat on sijoitettava teollisuudelle sopiville alueille tai ulkomerelle niin, että niistä ei aiheudu haittaa asutuk-*

selle, luonnolle ja tärkeille maisema-arvoille. - Lähes 100 kpl 60-kerroksisen talon korkuisia torneja 15-25 kilometriä Vaasasta ei voi olla muuttamatta ympäröivää saaristoa ja sen luontoa oleellisesti.

(2) Tuulivoimarakentamisen merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat yleensä maisemaan. Muut vaikutukset, kuten esim. voimalan käyntiääni, putoavan lumen ja jään aiheuttamat vaaratekijät sekä linnustovaikutukset ovat enemmän paikallisia, joskaan eivät vähäisempiä.

(3) ...valtavat ”myllyt” aiheuttaisivat suurta vahinkoa luonnolle...

Ekologisen vastuun diskurssissa luonnon lisäksi argumentoidaan lajien monimuotoisuuden puolesta. Erityisen vahvana tulee esille eläinlajien, kuten merikotkan haavoittuvuus ja häviäminen hankkeen kattavalta alueelta (esimerkki 4). Siinä käytetään sekä kvantifioivaa strategiaa että asiantuntijuusstrategiaa. Hallinnolliseen asiantuntijuuteen vedotaan viittaamalla *luonnonsuojelulainsäädäntöön* ja lisäksi lajien määrää kvantifoidaan sanallisesti *useita*. Esimerkkeinä annetaan kalasääski ja merikotka, joiden varmaa kuolemaa vakuutetaan ulkopuolisella asiantuntijuudella viittaamalla *Norjan kansainvälisiin tutkimuksiin*. Esimerkissä 5 nojaututaan omaan asiantuntijuuteen. Otteessa käytetään paljon yksityiskohtaista tietoa, jonka avulla vakuutetaan tuulivoimaloiden aiheuttamaa peruuttamatonta haittaa linnuille. Yksittäisten lintujen kuolemien nähdään johtavan lintuyhdyskuntien tuhoon. Esimerkissä käytetään runsaasti sanallista kvantifiointia: *kymmeniätuhansia, kapean, ahtaalle, suuren, runsaasti, pahimmassa*. Kuvailevan kerronnan avulla lukijan halutaan ymmärtävän paremmin lintujen elinolot ja alueen tärkeyden linnuille. Otteessa käytetään myös toistoa, joka on oiva vakuuttamisen keino.

(4) Alueella on useita luonnonsuojelulainsäädännössämme suojeltuja lajeja ja miljöitä. – muun muassa kalasääski ja merikotka, jotka todistettavasti kuolevat törmätessään tämän tyyppisiin voimaloihin, kuten kansainvälisissä tutkimuksissa, esimerkiksi Smölassa Norjassa, on todettu.

(5) Tuulivoimaloilla ja niiden rakentamisella on merkittäviä vaikutuksia maisemaan ja mereen sekä kasvillisuuteen ja eläimistöön. – Nyt esitettyjen tuulivoimaloiden sijoituspaikat ovat matalikkoja, jotka ovat tärkeitä ruokailupaikkoja sekä lähisaaristossa pesiville että alueen kautta muuttaville linnuille. Kesällä matalikoille kerääntyy esimerkiksi kymmeniätuhansia haahkoja ruokailemaan, lepäilemään ja sulkimaan. – Tuulivoimalat on suunniteltu alueelle, jolla liikkuu runsaasti muuttavia lintuja ympäri vuoden. Kapean saariston vuoksi muutto keskittyy ahtaalle väylälle, jolle sijoitetut tuulivoimalat aiheuttavat suu-

ren törmäysriskin. – Tuulivoimaloiden huono sijoittelu aiheuttaa pahimmassa tapauksessa runsaasti lintukuolemia ja lintuyhdyskuntien tuhoutumisia.

Luonnonvarojen ja arvojen säilyvyyden puolesta ei olla yleisesti valmiita tinkimään energiaomavaraisuuden ja uusiutuvien energiavarojen kasvun kustannuksella. Tuulivoimaan kielteisesti suhtautuvissa kirjoituksissa ei uskota tuulivoiman avulla päästävän kestäväen kehityksen päämääriin. Päinvastoin, sen uskotaan olevan este kestävien arvojen saavuttamiselle ja luonnon ja ihmisten hyvinvoinnille. Tämä tulee esille esimerkeissä 6 ja 7. Oteissa tuulivoima ja ydinvoima asetetaan vastakkain ja niiden ominaisuuksia vertaillaan. Tässä kilpailussa ydinvoima vie voiton. Esimerkissä 6 tuulivoimalan kokoa verrataan stadionin torniin. Vertauksella pyritään luomaan mitattavissa oleva mielikuva tuulivoimaloista. Tuulivoimalan piirteiden korostamiseen käytetään kvantifioivaa strategiaa. Ääri-ilmaisuilla *jättimäisiä, suorastaan kauhistuttava, rumiluksia* ja sanallisella kvantifioinnilla: *joka paikkaan, yhden ainoan, noin 1500, kaikki mahdolliset, täyteen*, luodaan mielikuva tuulivoiman mitattavuudesta. Esimerkissä 7 tuulivoimaa pidetään huonompana vaihtoehtona kuin ydinvoimaa luonnonvarojen kulutuksen takia. Tuulivoiman kilpailuvaltti *päästöttömyys* ei ole tarpeeksi suuri valtti kilpailussa ydinvoimaa vastaan, kun puhutaan pitkän tähtäimen ympäristöongelmien voittamisesta. Oteessa käytetään asiantuntijuusstrategiaa ja kvantifioivaa strategiaa sanallisen ja numeerisen kvantifioinnin keinoin: *edullista, vähäpäästöistä, suurimmat, pahimpana, vuoden 1990, vuoteen 2050, kallista, yli 40-kertaisesti*. Asiantuntijuus ilmenee siitä, että tiedot esitetään vaihtoehdottomina faktoina.

(6) *Nyt ns. tuulimyllyntoilijat haluaisivat jättimäisiä myllyjä joka paikkaan, vaikka niiden ekologinen jalanjälki on suorastaan kauhistuttava. Yhden ainoan atomivoimalan korvaamiseksi tarvittaisiin noin 1500 jättimäistä tuulivoimalaa. Siis kaikki mahdolliset paikat täyteen stadionin korkuisia rumiluksia pilaamaan maisemaa, pitämään meteliä, tuhoamaan linnustoa jne.*

(7) *Yhteiskunta tarvitsee edullista ja vähäpäästöistä energiaa. Oikea energia-valinta edellyttää eri vaihtoehtojen punnitsemista. On myös huomattava, että sähkön kasvu vähentää kokonaisenergian tarvetta. Suurimmat ympäristöongelmat ovat ilmastonmuutos, terveydelle vaaralliset pienhiukkaset, ydinvoimaonnettomuuksien säteilypäästöt sekä jätteiden loppusijoitus. – Pahimpana ympäristöhaittana pidetään ilmastonmuutosta. Maailman päästöjen tulisi vuoden 1990 päästöihin verrattuna pudota puoleen vuoteen 2050 mennessä, jotta lämpötilan nousu jäisi siedettäväksi. - Tuulivoima on päästötöntä...se on kallista ja kuluttaa luonnonvaroja yli 40-kertaisesti ydinvoimaan verrattuna.*

Esimerkissä 8 otetaan kantaa siihen, että tuulivoimarakentaminen ajaisi vain kaupallisia päämääriä, eikä lainkaan kestävän kehityksen tavoitteita. Kestävän kehityksen päämääriä korostetaan vaihtoehtottomuudella, mikä ilmenee sanasta *pitäisi*. Sitä pidetään itseltään selvänä päämääränä ja muut vaihtoehdot häivytetään. Asian täydellistä vaihtoehtottomuutta on toki lievennetty konditionaalini käytöllä. Esimerkeissä 6, 7 ja 8 esiintyy myös metaforia, tarkemmin sanottuna arkipäiväisiä, uinuvia metaforia mm.: *ekologinen jalanjälki, kestävä kehitys*. Ne ovat niin kiinni jo kielessämme, että niiden merkitystä ja vaikuttavuutta on vaikea huomata. Esimerkissä 9 ylistetään tuulivoiman puhtautta ja ekologisuutta. Tuulivoima koetaan vahvaksi tekijäksi taistelussa ilmastonmuutosta vastaan.

(8) *Tuulivoiman rakentamisen pitäisi maassamme perustua ensisijaisesti kestävän kehityksen periaatteeseen, ei lyhytnäköiseen kaupalliseen arvailuun.*

(9) *Tuulivoima itsessään on puhdasta ja ekologista energiaa. – Tuulivoima on tärkeä osaratkaisu ilmastonmuutoksen uhkaan ihmiskunnalle, joskaan se ei yksinään sitä ratkaise.*

Esimerkeissä 10 ja 11 verrataan tuulivoiman ja ydinvoiman ekologisuutta. Esimerkeissä vedotaan tuulivoiman materiaalien paremmuuteen ja kierrätettävyyteen. Niissä viitataan nimenomaan kestävään kehitykseen.

(10) *Ydinvoimala vaatii vähemmän raaka-aineita tuotettua energiayksikköä kohden, mutta siihen kuluneet raaka-aineet eivät ole kierrätettävissä samalla tavalla kuin tuulivoimalan.*

(11) *Ydinvoima on ongelmajätettä käytön päätyttyä.*

Melu pidetään yhtenä häiritsevänä tekijänä. Esimerkissä 12 ilmenee kuitenkin, että se ei ole kuitenkaan aivan yleinen mielipide. Tuulivoimaa pidetään kauniina, jota vakuutetaan käyttämällä asiantuntijuusstrategiaa. Esimerkissä vedotaan omaan asiantuntijuuteen mutta myös oletukseen.

(12) *Oma kokemukseni on, että tuulivoimalat ovat kauniita ja niiden ääni hukkuu niitä pyörittävän tuulen kohinaan. Olen kuullut, että Inkoon suunnalla oli meluisia voimaloita. Meluongelma on käsittäkseni vähäinen uudemmassa voimalassa,...*

Yleisönosastokirjoituksissa nousee vahvasti esiin kysymys saaristo- ja maailmanperintöalueen ainutlaatuisuudesta. Saaristo koetaan arvokkaaksi ja sen koskemattomuus ja luonto halutaan säilyttää ennallaan. Jos tuulivoimaloita rakennettaisiin, tuhoutuisi silloin maailmanperintöalue lopullisesti ja samalla se menettäisi arvonsa. Tuulivoimarakentaminen nähdään uhkana saariston eheydelle. Saaristo koettaisiin tuotantomaisemaksi ja Merenkurkun saaristo putoaisi maailmanperintölistalta. Saaristoa pidetään ainutlaatuisena maailmanlaajuisessa mittakaavassa. Luontoarvojen säilymistä ja ihmisten viihtyvyyttä arvostetaan enemmän kuin taloudellisia intressejä. Esimerkissä 13 miljoonaa pidetään ainutlaatuisena asiana. Tuulivoiman rakentaminen alueelle tuhoisi maailmanperinnön uskottavuuden. Otteessa argumentoidaan itse todettuun vetoavan strategian voimin, mikä tulee ilmi siitä, että kirjoittaja kertoo olevansa huvila-asukas. Esimerkissä korostetaan maailmanperinnön menetystä metaforalla *projekti syö maailmanperinnön uskottavuutta* ja esimerkissä 14 metaforalla *saaristo putoaa listalta*. Esimerkissä 14 todetaan kaikkien markkinointiin ja investointeihin käytettyjen satsausten menneen hukkaan. Esimerkki 15 esiintyi pääkirjoituksessa. Siinä tuulivoimaloiden uhkaa maailmanperintöaluetta kohtaan korostetaan kvantifioidulla vertauksella: *Näsinneulan korkuisten*.

(13) *Huvila asukkaana haluan ponnistella tämän ainutlaatuisen miljööön säilyttämiseksi. Asian on merkitykseltään suurempi kuin muutaman mökkiasukkaan huoli. Projekti syö maailmanperinnön uskottavuutta: tehtävät toimet olisivat tuhoisia ja peruuttamattomia kasvistolle, eläimistölle ja ihmiselle.*

(14) *Jos tuulivoimalat toteutuvat Merenkurkun saaristo putoaa melko varmasti listalta, jolle se pääsi vuonna 2006 ainoana Suomesta yhdessä Ruotsin Höga Kustenin kanssa. Jos näin käy, ovat maailmanperintöalueeseen liittyvät investoinnit ja markkinointisatsaukset olleet turhia.*

(15) *Tuulivoimasuunnitelma ei saa uhata maailmanperintöaluetta. Näsinneulan korkuisten tuulimyllyjen on pysyttävä rajan ulkopuolella.*

Ekologisen vastuun diskurssin esiintyminen Sidlandetin hankkeen mielipiteissä

Sidlandetin hankkeen mielipiteissä ekologisen vastuun diskurssi kattoi 15% kaikista diskursseista, joten diskurssi esiintyi melko harvakseltaan. Diskurssin vähäinen esiintyvyys selittyy osaltaan toisten diskurssien kautta, mm. *tositiedon diskurssin* ja *toiminta-*

tapadiskurssin kautta. Suurin osa Sidlandetin hankkeen mielipiteiden argumenteista viittaa kyseiseen hankkeeseen eikä yleiseen tuulivoimarakentamiseen, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Taulukosta 12 näkyy, kuinka diskurssissa suhtaudutaan tuulivoimarakentamista kohtaan myönteisesti (77%), mutta Sidlandetin hanketta kohtaan suhtautuminen on selkeästi kielteistä (92%).

Taulukko 12. Ekologisen vastuun diskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä.

Kanta	Yleinen tuulivoimakanta (N=88)	Sidlandet (N=88)
Myönteinen	10 (77%)	-
Kielteinen	1 (8%)	12 (92%)
Neutraali	2 (15%)	1 (8%)
Yhteensä	13 (100%)	13 (100%)

Ekologisen vastuun diskurssin argumentteja esiintyi yhteensä 13, joista kymmenen argumenttia esiintyi kolme kertaa tai useammin (taulukko 13). Argumenttien kokonaismäärä (56) kertoo siitä, että mielipiteissä argumentit olivat hyvin homogeenisiä. Argumenteista ilmenee niiden kielteinen sävy.

Taulukko 13. Ekologisen vastuun diskurssin argumentit YVA-selostuksen mielipiteissä.

EKOLOGISEN VASTUUN DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Hanke on merikotkien suojelun vastainen	3
2. Tuulivoimalat aiheuttavat lintujen kuolemia	5
3. Liito-oravia kuolee tuulivoimaloihin	1
4. Lepakot kuolevat tuulivoimaloihin	1
5. Alueella on uhanalaisia lajeja	3
6. Tuulivoimalat sijaitsevat liian lähellä merikotkien pesää	4
7. Tuulivoimalat vaikuttavat kalakantaan	4
8. Tuulivoimasta ei ole apua ilmastonmuutoksen torjunnassa	1
9. Tuulivoimalat vaikuttavat kielteisesti maisema-arvoihin	6
10. Tuulivoimalat muuttavat saariston ilmeen	7
11. Kulttuurimerkitys katoaa / tuhoaa maailmanperintöalueen	10

12. Luonnon moniarvoisuuden tasapaino järkkyy	4
13. Alue muuttuu teollisuusmaisemaksi	7
YHTEENSÄ	56

Ekologisen vastuun diskurssin argumentit korostavat vastuun kantamista eliölajien, luonnon ja maiseman puolesta. Myös saariston visuaalisuus tulee esille argumenteissa. Huomionarvoista on se, että vain yhdellä argumentilla otetaan kantaa ilmastonmuutoskysymykseen. Argumenteista tulee hyvin ilmi alueen ainutlaatuisuus. Ihmiset pitävät aluetta ainutlaatuisena sen kulttuurin ja maailmanperintöstatuksen vuoksi. Alueen nähdään muuttuvan todella rajusti, jos tuulivoimapuisto rakennetaan. Kaunis saaristomaisema muuttuisi tuulivoimaloiden myötä teollisuusmaisemaksi, eikä kelpaisi enää nykyiseen käyttötarkoitukseensa. Mielipiteissä painotetaan sitä, että nimitystä ”tuulivoimapuisto” ei tulisi käyttää lainkaan, koska se on harhaanjohtava.

Ekologisen vastuun diskurssin argumenteista kaksikymmentä argumenttia viittaa eliölajiin. Lintujen ja erityisesti merikotkien uhanalaisuudesta ollaan hyvin huolissaan. Esimerkissä 16 todetaan tuulivoimaloiden vaikuttavan eläimiin, kaloihin ja lintuihin, mikä järkyttää herkkää aluetta. Tuulivoimalat tuhoaisivat lintujen mahdollisuudet elää alueella, koska ne sijaitisivat muuttolintujen reitillä ja sen läheisyydessä. Lintujen pelätään siten lentävän tuulivoimalan siipiin. Tuulivoimaloiden tiedetään sijaitsevan liian lähellä merikotkan pesää, ainakin jos ottaa huomioon suositukset suojavyöhykkeen koosta. Esimerkissä 17 otetaan kantaa suojavyöhykkeen tarpeellisuuden puolesta. Oteesta tukeudutaan asiantuntijuusstrategiaan ja todetaan, että YVA-selostuksessa ei ole otettu kantaa WWF:n eikä muidenkaan tahojen suosituksiin. Myös esimerkissä 18 uskotaan tuulivoimaloiden tuhoavan nykyisten lintujen ja tulevien sukupolvien elinmahdollisuudet alueella. Oteesta tukeudutaan asiantuntijuusstrategiaan viittaamalla *tähän mennessä oleviin tietoihin ja WWF:n kannanottoon*. Merikotkat ja linnut eivät ole ainoita, joiden elämää tuulivoimalat häiritsevät. Liito-oravat ja lepakot kuuluvat myös riskiryhmään, kuten esimerkissä 19 osoitetaan. Myös tässä esimerkissä tukeudutaan asiantuntijuusstrategiaan viittaamalla tehtyihin tutkimuksiin ja tutkijoiden lausuntoihin: *i många utredningar konstaterats, vissa forskare, man har konstaterat ja ett känt faktum*.

(16) *Djur, fisk- och fågellivet påverkas och med dessa ingrepp i naturen rubbas mycket av det känsliga i området.*

(17) *Mikä on riittävä turvavyöhyke merikotkien pesille ja reviirille – onko 800m tarpeeksi? Missä merikotkat ruokailevat Maalahdessa? Esim. viittaukset WWF:n suosituksiin 2 km turvavyöhykkeestä, Ruotsin soveltamaan 3km suoja-
vyöhykkeeseen tai muihin lähteisiin tukeutuminen siitä, miten merikotkien suo-
jelu tulisi ottaa huomioon alueella olisi ollut selvityksen objektiivisuuden kan-
nalta toivottavaa.*

*- On selvää, että versiossa 22 myllyä on otettu huomioon se, ettei merikotkan pesäpuuta voi suomen lain mukaan kaataa tuulivoimalan tieltä, mutta tosiasias-
assa kaikki etelässä olevat myllyt (15, 19, 24, 21, 17, 14, 18) ovat liian lähellä
merikotkan reviiriä ja syömäpaikkoja (Narnesjön) ja näin ollen merikotkien
suojelun vastaisia.*

(18) *Tähän mennessä olevien tietojen perusteella tiedetään, että linnut kartta-
vat aluetta vähintään noin kilometrin säteellä. Tämä tarkoittaa käytännössä si-
tä, että lähes kaikki nykyään alueella pesivien lintujen tulevat sukupolvet muut-
taisivat pois alueelta. On erittäin valitettavaa, että alueella elävän suhteellisen
runsaan ja monipuolisen linnuston pesimis-, levähdys- ja elinolosuhteiden
luontaiset elinalueet ”tuhoutuisivat”. Merikotkat pesivät suunnitellulla alueel-
la. Tuulivoimapuiston tulisi olla vähimmillään 10km päästä merikotkan pesä-
paikasta (viitaten WWF:n kannanottoon, VBL 10.8.2010).*

(19) *Det har i många utredningar konstaterats att stora mängder fladdermöss
dör i vindkraftparker. Vissa forskare anser t.o.m. att fladdermusdöden är ännu
mer omfattande än fågeldöden...Man har konstaterat att insikter gärna samlas
i närheten av vindkraftverk. Det är också ett känt faktum att insikter dras till
lysande lampor. Risken finns därför att fladdermössen jagar insiktarna som
flyger kring kraftverkens lysande lamporna nattetid och då endera kolliderar
med de roterande rotorbladen eller dör p.g.a. tryckskillnaden.*

Alueen luontoa ja maisemaa pidetään suuressa arvossa. Saaristo- ja kulttuurimaisema ovat ainutlaatuisia koko Suomen mittakaavassa. Alueen visuaalisuutta pidetään kantavana voimavarana. Esimerkeissä 20 ja 21 argumentoidaan, että tulivoimalat pilaavat koko saaristomaiseman. Luontoa, kuten myös eläimiä pidetään hyvin haavoittuvina. Sanallisella kvantifioinnilla pyritään lukija saamaan vakuuttuneemmaksi: *gigantiska, hela, mycket känslig, förekomst av flera*. Esimerkissä 21 Åminnen maisemaa pidetään kulttuuriarvoltaan ainutlaatuisena. Maisema-arvojen tuhoutumista vahvistetaan vertauksella, jossa tuulivoimaloita kuvataan *muuriksi*. Esimerkissä 22 argumentoidaan niin ikään maiseman muuttumista vastaan. Tuulivoimalat dominoisivat selkeästi maisemakuvaa, jos ne rakennettaisiin suunnitelmien mukaan. Otteessa annetaan lisäksi suora lainaus YVA-selostuksesta, jossa selkeästi todetaan tuulivoimaloiden muuttavan tuntu-

vasti kulttuurimiljöötä ja maisemakuva. Mielenpitoissa argumentoidaan useaan otteeseen siitä, että alue muuttuu teollisuusalueeksi. Esimerkissä 23 viitataan vaihtoehtottomuuteen (*borde sägas*), jolla vedotaan siihen, että YVA-selostuksessa olisi selkeästi ilmaistava, että alue muuttuu teollisuusalueeksi.

(20) *Placeringen av dessa gigantiska vidkraftverk skulle inverka och förstöra hela utseendet av skärgårdsbilden av vårt fina kultur och kustlandskap. Inom det planerade området finns mycket känslig natur och känsligt djur och fågelliv med förekomst av flera fredade djurarter som flygekorre, fladdermöss, havsörns bo...*

(21) *Mielestämme Suomenkin mittakaavassa ainutlaatuinen Åminnen idyllinen maisema-alue, jossa on noin 200 venevajaa ja vanha kalasatama, menettäisi kulttuurimerkityksensä. Suunnitellut tuulivoimalat muodostaisivat lähes 150–200 metriä korkean (siivet mukaan lukien) ”muurin”, joka vaikuttaisi kielteisesti maisema-arvoihin häiriten (fyysisesti ja psyykkisesti) asuntojen ja lomaintuntojen asukkaiden elämää.*

(22) *Vindmöllornas planerade placering skulle bli ett mycket dominerande inslag i landskapsbilden om kraftverken byggs enligt planerna. Detta är även konstaterat i miljökonsekvensbeskrivningens sammandrag på s 11 3.1 ” projektet har en påtaglig inverkan på kulturmiljön och landskapet genom förändringar i landskapsbilden i det öppna odlingslandskapet”.*

(23) *Det borde klart och tydligt sägas i MKB att om alternativ 3 (och i värsta fall alt 1 eller 2) förverkligas förvandlas området till ett industriområde.*

Natura-alueen ja maailmanperintöstatuksen ainutlaatuisuuden puolesta argumentoidaan esimerkeissä 24, 25 ja 26. Tuulivoimalat eivät uhkaa ainoastaan Suomen maailmanperintöstatusta, vaan lisäksi Ruotsin Höga Kustenin maailmanperintöstatusta. Maailmanperintöstatusta pidetään arvokkaana ja tavoiteltuna. Pelko maailmanperintöstatuksen menettämisestä on ilmeinen.

(24) *Maalahden kunnan ”alue” on Natura-alueiden ja Unescon Maailmanperintöalueen ympäröimä. Mielestämme on kohtuutonta kaapata alueen keskeltä maa-alue, joka ulottuu lähes rantaan, ja rakentaa massiivisia rakennelmia, joiden vaikutukset ulottuisivat kauas kyseisille alueille.*

(25) *...Eftersom världsarvet är en utvidgning av Sveriges Höga Kusten hotar detta gigantiska projekt även deras världsarvsstatus.*

(26) *Trots att naturen behandlas ingående har ingen hänsyn tagits till att UNESCOs världs naturarv ligger nära. Möllorna kommer att synas också i världsarvet och kanske till och med riskera att vårt land förlorar denna hett eftertraktade och värdefulla status.*

5.2.2. Sosiaalisen vastuun diskurssi

Sosiaalisen vastuun diskurssin esiintyminen yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa

Sosiaalisen vastuun diskurssi esiintyi kiinteänä osana *vastuun puhetta*. Diskurssi esiintyi prosentuaalisesti lähes yhtä monessa yleisönosastokirjoituksessa (22%) ja pääkirjoituksessa (18%). Taulukosta 14 näkyy, kuinka diskurssi lukeutuu pääkirjoituksissa selkeästi myönteiseen suhtautumiseen (100%). Yleisönosastokirjoituksissa se jakaantui kuitenkin myönteiseen (47%), kielteiseen (35%) ja neutraaliin (18%) suhtautumiseen.

Taulukko 14. Sosiaalisen vastuun diskurssin esiintymät.

Kanta	Yleisönosastokirj. (N=78)	Pääkirjoitukset (N=26)
Myönteinen	8 (47%)	5 (100%)
Kielteinen	6 (35%)	-
Neutraali	3 (18%)	-
Yhteensä	17 (100%)	5 (100%)

Sosiaalisen vastuun diskurssin argumentteja esiintyi yleisönosastokirjoituksissa yhteensä 19, joista kolme argumenttia esiintyi yhden tai useamman kerran (ks. Taulukko 15). Pääkirjoituksissa argumentteja esiintyi 10, joista yksi esiintyi kaksi kertaa (ks. taulukko 16).

Taulukko 15. Sosiaalisen vastuun diskurssin argumentit yleisönosastokirjoituksissa.

SOSIAALISEN VASTUUN DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Tuulivoimaloiden melu häiritsee	1
2. Huomioitava negatiiviset vaikutukset ihmiselle	1
3. Myllyt aiheuttavat kohtuutonta haittaa saarelaisille	2
4. Tuulivoimalat laskevat kiinteistöjen arvoa	1
5. Tuulivoimalat tarvelevät saariston asuin ympäristön ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet	1
6. Tuulivoima ei sovi asutuksen lähelle	12
7. Tuulivoimalat tuhoisia ja peruuttamattomia ihmisille	1
8. Oleskelu tuulivoimalan lähellä mahdotonta	1
9. Tuulivoimarakentaminen Pohjanmaalle lyhytnäköistä	1
10. Tuulivoimaloiden meluongelma on vähäinen	1
11. Tuulivoima ei haittaa terveyttä	1
12. Tuulivoima takaa tulevien sukupolvien turvalliset elinehdot	1
13. Tuulivoimarakentaminen takaa palveluiden säilymisen	1
14. Tuulivoima takaa koko alueen elinvoimaisuuden	1
15. On hallittava sosiaaliset vaikutukset	1
16. Tuulivoiman rakentamisessa on kuunneltava paikallisten mielipiteitä	1
17. Paikalliset asukkaat eivät hyväksy tuulivoimapuistosuunnitelmia	2
18. Hankkeessa huono tiedottamisen taso	1
19. Hankeen vetäjät tietämättömiä alueen väestörakenteesta	1
YHTEENSÄ	32

Taulukko 16. Sosiaalisen vastuun diskurssin argumentit pääkirjoituksissa.

SOSIAALISEN VASTUUN DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Asukkaat tottuvat tuulivoimaloihin	1
2. Tuulimyllyt pitää sijoittaa mahdollisimman kauas asutuksesta	2
3. Lupa-asiat ja rakennuspaikat ovat ongelmana	1
4. Rannikko on parempi paikka rakentaa kuin sisämaa	1
5. Eteneminen on vaikeaa valitusprosessien takia	1
6. Vaasan seudulla lupakysymyksillä suuri merkitys	1
7. Lupa- ja kaavoitusasiat ovat mutkikkaita	1
8. Asennetasolla tuulivoima on lyönyt itsensä läpi	1
9. Vaasa sopii Merventon tuotantopaikaksi erinomaisesti	1
10. Merventon miljoonahanke on suuri mahdollisuus Vaasalle	1
YHTEENSÄ	11

Sosiaalisen vastuun diskurssi liittyy siihen, että tuulivoimarakentamisen vaikutukset ulottuvat ihmisiin ja ihmistoimintoihin. Tämä diskurssi kamppailee huomiosta ekologisen vastuun diskurssin kanssa. Diskurssissa argumentoidaan ihmisten ja tuulivoimaloiden lähiasukkaiden oikeuksien puolesta. Kantaa otetaan mm. siihen, missä tuulivoimaloiden tulisi sijaita ja mitkä sijainnit ovat ihmisten kannalta edullisimmat. Tuulivoima-

laiden ja tuulivoimapuistojen tulisi mieluiten sijaita sellaisilla alueilla, joissa niistä ei aiheudu haittaa asukkaille. Kantaa otetaan myös tulevien sukupolvien elinolojen puolesta. Osa argumenteista liittyy hankkeiden suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseihin. Pääkirjoituksissa vedotaan Vaasan erinomaisuuteen tuulivoiman tuotantopaikkana ja tuulivoiman uskotaan luovan uusia mahdollisuuksia Vaasan kehitykselle. Ekologisen vastuun diskurssissa saaristo- ja maailmanperintöalue nähtiin ainutlaatuisina ja tuulivoima negatiivisena alueen kehitykselle. Nyt päinvastoin pääkirjoituksissa esiintyvissä argumenteissa Vaasan alue nähdään ainutlaatuisena, tuulivoimalle sopivana tuotantopaikkana. Jos tuulivoimaa ei rakenneta, ei silloin Vaasan alue pysty kamppailemaan energiateknologian kärkialueena.

Esimerkissä 27 suhtaudutaan myönteisesti tuulivoiman rakentamiseen. Tuulivoimaa verrataan ydinvoimaan, ja niiden ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia peilataan toisiinsa. Ydinvoiman väitetään saastuttavan, vaikuttavan terveyteen negatiivisesti ja sitä pidetään turvattomana tapana tuottaa energiaa. Tuulivoima puolestaan nähdään puhtaana ja terveyttä ajatellen parempana energiantuotantotapana. Argumentaatiossa käytetään sosiaalisiin normeihin tukeutuvaa strategiaa. Ihmisten, erityisesti suomalaisten terveyttä arvostetaan korkeimmalle ja se oletetaan itsestäänselvytenä. Myös suomalaisten turvallisuus oletetaan itseisarvona. Tuulivoimalla tuotettua energiaa pidetään vaihtoehtottomana ratkaisuna, mihin viittaavat vaihtoehtottomuutta ilmaisevat: *kukaan ei pysty ja ei pysty takaamaan*. Otteessa pyritään luomaan konsensus käyttämällä me-retoriikkaa ja viittaamalla suurempaan ihmisjoukkoon. Se ilmenee esimerkiksi kysymyslauseesta, jossa viitataan suomen kansalaisiin ja puhuttelevista ilmaisuista: *että me kansalaiset olisimme turvassa, muistakaa hyvät kansalaiset ja annetaan myös lapsiemme*. Esimerkissä 28 asetetaan jälleen nämä kaksi energiamuotoa vastakkain ja vedotaan siihen, että ydinvoima ei ole tarpeeksi turvallinen vaihtoehto.

(27) *Vaikka uudet voimalat ovat turvallisiksi tai vaarattomiksi luokiteltuja laitoksia, kukaan ei silti täysin pysty takaamaan etteikö voimala voisi räjähtää tai radioaktiivista ainetta pääsisi Suomen maaperään tai ilmaan. Myöskään jätteen loppusijoituspaikka ei pysty takaamaan täysin, että me kansalaiset olisimme turvassa. Esimerkkinä Tsernobyl, suurin osa Suomesta saastuisi loppuiäksi. Minne eloonjääneet kansalaiset sijoitettaisiin sairastamaan. Kuka haluaa asua vanhan ydinvoimalan juurella ja saada epämuodostuneita lapsia radioaktiivisen säteilyn takia? Tuulivoimalat voidaan sijoittaa asuma-*

alueiden ulkopuolelle ja tuottaa niillä puhdasta energiaa eivätkä ne aiheuta mutaatiota Suomen kansalaisille.

Muistakaa hyvät kansalaiset, että on turvallisempia vaihtoehtoja kuin ydinvoima. Annetaan myös lapsiemme elää turvallisessa ja saasteettomassa Suomessa.

(28) Onko mitään järkeä ottaa riskiä, joka onnettomuuden tapahduttua tuhoaisi ainakin puolet Suomesta elinkelvottomaksi ja aiheuttaisi ennenaikaisen kuoleman lähes puolelle kansasta?

Tuulivoima, vesivoima, bioenergia, metsät ja muut uusiutuvat energialähteet tarjoavat paljon turvallisempia ja aivan vastaavia energiaratkaisuja.

Useissa kirjoituksissa pohdittiin tuulivoiman soveltuvuutta asutuksen läheisyyteen. Esimerkissä 29 asumisen mahdottomuutta perustellaan sillä, että tuulivoimaloista lähtevät vilkkuvat varjot tekevät asuinympäristön levottomaksi. Oteessa pyritään kvantifioinnin keinoin kuvailemaan tuulivoiman haittavaikutusten säännönmukaisuutta: *jatkuvasti ja monen sadan metrin*. Esimerkissä 30 viitataan EPV Tuulivoiman käynnissä olevaan tuulivoimahankkeeseen. Oteessa otetaan kantaa paikallisten asukkaiden itsemääräämisoikeuteen ja demokratiaan. Paikallisen vastustuksen tulisi kaataa hanke nurin. Oteessa vedotaan sekä hankkeen vetäjiin että paikallisiin asukkaisiin. Sitä vakuutetaan käyttämällä asiantuntijuusstrategiaa. Siinä vedotaan paikallisena asukkaana saatuun omaan asiantuntemukseen ja ulkopuoliseen asiantuntemukseen, konsulttiyritys Rambolin teettämään asukastutkimukseen. Asian piirteitä on korostettu käyttämällä kvantifioitua ääri-ilmaisuja: *erittäin voimakkaasti, huomattava osa* ja käyttämällä sanallista kvantifiointia: *kaksi kolmasosaa asukkaista, kaikkien ystävien*. Oteessa pyritään vetoamaan myös asukkaiden tunteisiin käyttämällä me-pronomillista rakennetta, jolloin lause saa puhuttelevan luonteen: *ainutlaatuisen saaristomme ystävien ja huomattava osa saaristoamme*. Kun puhuja ja puhuteltava esitetään samassa veneessä olevina, luodaan silloin kuva yhteisöllisyydestä, jolloin kaikkien on kannettava vastuunsa ja ryhdyttävä toimimaan.

(29) Melusaasteen ohella tuulivoimala heittää jatkuvasti vilkuttavat varjot monen sadan metrin päähän voimalasta. Tuulivoimalan ympäristöstä tulee niin levoton, että oleskelu tai asuminen tuulivoimalan naapurissa on mahdotonta.

(30) ...paikalliset asukkaat vastustavat projektia erittäin voimakkaasti.

Konsulttiyritys Rambollin tutkimusten mukaan kaksi kolmasosaa paikallisista asukkaista ei hyväksy tuulivoimapuistosuunnitelmia.

Nyt kaikkien ainutlaatuisten saaristomme ystävien on aika tehdä jotakin ja alkaa vastustaa tätä mieletöntä projektia, joka saattaa lopulta johtaa siihen, että huomattava osa saaristoamme muuttuu teollisuusalueeksi.

Edellisissä otteissa on tullut ilmi, että tuulivoimalat eivät sovellu asutuksen läheisyyteen, varsinkaan silloin, jos vastustus on voimakasta. Seuraavissa esimerkeissä otetaan kantaa siihen, mihin tuulivoimalat tulisi sijoittaa. Niissä argumentoidaan tuulivoimaloiden soveltuvan paremmin mm. tehdasalueille, merelle ja sisämaahan. Esimerkissä 31 pidetään parhaimpina paikkoina teollisuus-, satama-, moottoritie- ja avomerialueita. Tuulivoimalat rinnastetaan muihin tehdasrakennuksiin, ja siksi niiden ei nähdä soveltuvan asuinalueille. Sijainnin sopivuutta vakuutetaan vetoamalla ulkopuoliseen asiantuntijuuteen, mikä ilmenee siitä, että otteen lopussa viitataan ulkopuolisiin teoksiin: *Ympäristöministeriön julkaisun ja Tuulivoimalat ja maisema*. Esimerkissä 33 tuulivoimaloiden nähdään soveltuvan lähelle runkoverkkoa kauas asutuksesta.

(31) Teollisen kokoluokan tuulivoimalat voidaan rinnastaa muihin suurimittaisiin elementteihin, kuten tehdasrakennuksiin, piippuihin yms. Suuret tuulivoimalat leimaavat ympäristönsä tekniseksi tuotantomaisemaksi. – Maisema- ja viihtymisvaikutukset huomioiden soveltuvat tuulivoimalat parhaiten jo valmiiksi rakennettuun teollisuus- ja liikennemaisemaan. Mittakaavaltaan suuripiirteinen maisema (teollisuus-, satama-, moottoritie- sekä avomerialueet) kestää yleensä hyvin sijoittamisen ympäristöönsä (Ympäristöministeriön julkaisu 5/2006: Tuulivoimalat ja maisema / Emilia Weckman).

(32) Suuret tuulivoimalat pitää sijoittaa kauas asutuksesta lähelle runkoverkkoa.

Esimerkissä 33 otetaan kantaa siihen, että tuulivoimapuiston pienempi koko ja vähäisempi määrä myllyjä ei välttämättä muuta asukkaiden elinolosuhteita yhtään paremmiksi, sillä myös kuljetuksilla ja voimalinjalla on omat vaikutuksensa. Asukkaiden oloihin vedotessa viitataan vaihtoehdottomuuteen pakkoa ilmaisevalla sanalla *täytyy*.

(33) 39 tuulivoimalaitosta näkyy ja kuuluu, olivat ne maailmanperintörajan sisä- tai ulkopuolella. Ylemmänasteisessa maakuntakaavassa (vahvistamaton) on 5-8 myllyä 800 hehtaarin alueella, yhteensä korkeintaan 15 MW. Sillan ja maailmanperintöalueen läpi tapahtuviin pakollisiin raskaisiin kuljetuksiin ja

voimalinjan rakentamiseen muutaman myllyn poistolla ei ole vaikutusta. Ei myöskään asukkaiden elinolosuhteisiin, joita täytyy myös suojella.

Esimerkki 34 esiintyy pääkirjoituksessa ja se edustaa puolestaan vastakkaista näkökantaa. Voimaloiden korkeutta ei nähdä ongelmana, vaan lähinnä tottumuskysymyksenä. Otteessa ilmenee sosiaalsiin normeihin tukeutuva strategia; aina ennenkin kaikkeen on totuttu, niin miksi ei myös tuulivoimaloihin olisi mahdollista tottua. Ainoastaan tuulivoimaloiden koon nähdään vaikuttavan asukkaiden mielipiteeseen, mikä sinänsä saattaa olla aivan väärä johtopäätös. Otteesta ilmenee myös se, että asukkaiden mielipiteelle ei anneta kovinkaan suurta painoarvoa. Esimerkissä 35 otetaan kantaa nimby-ilmiöön, ja kansalaisten vastustusta pidetään merkittävänä tuulivoimarakentamisen jarruna. Siinä kerrotaan ensin kansalaisten suhtautuvan myönteisesti tuulivoimaan, mutta syyllistetään sitten paikallisia asukkaita hankkeen vastustamisesta. Tuulivoimaloiden kokoon otetaan kantaa myös tässä esimerkissä. Koon kasvaessa luvan saaminen vaikeutuu ja vastustus lisääntyy. Otteessa käytetään kvantifiointia ja ääri-ilmauksia, kuten *merkittävä, yhä korkeampia ja yhä suurempia ja pitempiä*.

(34) Pohjalaismaakuntiin suunniteltavat tuulimyllyt olisivat korkeudeltaan noin satametrisiä tai vähän ylikin. Kyllä kai lakeuden asukkaan silmä niihinkin tottuu. On se tottunut moneen muuhunkin.

(35) Vaikka asennetasolla tuulivoima on lyönyt itsensä jo hyvin läpi, kansalaismielipiteestä on tullut merkittävä jarru nyt, kun voimaloiden rakentamissuunnitelmia on alkanut valmistua tukuttain ja edessä olisi toteutusvaihe.

Tulevaisuudessa lupaongelmat voivat vielä korostua, kun tuotantokyvyn nostamiseksi tarvitaan yhä korkeampia voimalatorneja ja niiden päihin yhä suurempia koneita ja pitempiä siipiä.

Sosiaalisen vastuun diskurssissa tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa kirjoituksissa vedotaan mm. alueen kehitykseen ja tulevaisuuden näkymiin, kuten esimerkissä 36. Tuulivoimarakentaminen vaikuttaa positiivisesti alueen infrastruktuuriin ja sähkön saatavuuteen. Metaforalla *kultasuoni* viitataan nimenomaan rahalliseen arvoon. Alueen koko elinvoimaisuuden uskotaan katoavan ja palveluiden häviävän ilman tuulivoimaa. Tuulivoima todetaan siten välttämättömäksi. Luonnonvarojen rikkauden muuttaminen rahalliseen arvoon toisi sosiaalista hyvinvointia myös asukkaille. Retorisena keinona

otteessa käytetään muitakin metaforia: *merkittävä askel, luonnonvaroiltaan rikas, elinvoimaisuudesta ja ei sammuta ihmisten tarpeita*. Otteessa vedotaan ihmisten sosiaalisiin normeihin, perimmäisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, hyvinvoinnin saavuttamiseen ja ihmisten tarpeiden (nälkä, jano, työnteke) tyydyttämiseen.

(36) Tuulivoimapuisto olisi merkittävä askel alueen kehitykselle. Sen myötä koko alueen infrastruktuuri paranisi. Teiden pitäisi olla huippukunnossa, jotta puisto voitaisiin rakentaa ja ylläpitää. Raippaluotolaiset saisivat varmimmin sähköä...- Jos kehitystä, ei edes tätä kultasuonta, oteta vastaan, saadaan sanoa pian hyvästit kaikille palveluille. Kyse on koko alueen elinvoimaisuudesta. Raippaluoto on luonnonvaroiltaan rikas, mutta niiden myös tulee edistää kyläläisten hyvinvointia.

Kaikki tämä ihanuus ei estä kehitystä. Luonnon kauneus ei sammuta ihmisten tarpeita, nälkää, janoa, tarvetta tehdä työtä.

Sosiaalisen vastuun diskurssin esiintyminen YVA-selostuksen mielipiteissä

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mielipiteissä sosiaalisen vastuun diskurssi esiintyi 22 kertaa ja se kattoi 25 prosenttia diskursseista. Prosentuaalisesti sen esiintyminen oli hegemonisin yhdessä *tositiedon diskurssin* kanssa. Taulukosta 17 voi havaita, kuinka yleinen myönteinen tuulivoimakanta (64%) muuttuu kokonaisuudessaan täysin kielteiseksi ja neutraalista kannastakin kaksi kolmasosaa saa kielteisen kannan.

Taulukko 17. Sosiaalisen vastuun diskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä.

Kanta	Yleinen tuulivoimakanta (N=88)	Sidlandet (N=88)
Myönteinen	14 (64%)	-
Kielteinen	2 (9%)	20 (91%)
Neutraali	6 (27%)	2 (9%)
Yhteensä	22 (100%)	22 (100%)

Sosiaalisen vastuun diskurssin argumentteja esiintyi 33 kappaletta, joista 25 esiintyi kaksi kertaa tai useammin (taulukko 18). Argumenttien suhteellisen suuri kokonaismäärä 131 kappaletta kertoo siitä, että argumentit olivat melko homogeenisiä. Moni argumentti esiintyi yli kymmenessä mielipiteessä, yksi argumentti jopa 16 kertaa. Tämä kertoo siitä, että asukkaiden suhtautuminen on yhteneväistä ja asioita havainnoidaan ja argumentoidaan samankaltaisin ilmaisin.

Taulukko 18. Sosiaalisen vastuun diskurssin argumentit Sidlandetin mielipiteissä.

SOSIAALISEN VASTUUN DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Melu on ihmiselle terveystriki / melu häiritsee	16
2. Vilkkuva valo/varjo on terveystriki / häiritsee	12
3. Tuulivoimalat häiritsevät asukkaiden elämää	10
4. Putoileva jää luo vaaratilanteita	3
5. Infraääni vaikuttaa luontoon ja ihmisiin	3
6. Tuulivoimalat on turvallisuusriski	2
7. Tuulivoimalat rajoittavat liikkumista	1
8. Alue ei kestä tuulivoimaloita / sijoituspaikat ovat vääriä	6
9. Tuulivoimalat vaikuttavat lähiympäristöön	3
10. Maalahden kunta autioituu	2
11. ”Merenläheinen asuminen ” katoaisi	3
12. Tuulivoimalat voivat aiheuttaa liikenneonnettomuuksia	1
13. Tuulivoimalat vaikuttavat alueen tulevaan kehitykseen	3
14. Tulevat sukupolvet kärsivät	2
15. Voimalat pilaavat virkistysmahdollisuudet	4
16. Voimalat pilaavat metsästysmahdollisuudet	2
17. Voimalat voidaan sijoittaa muualle Maalahteen /Suomeen	15
18. Tuulivoimaloita ei tulisi sijoittaa asutuksen lähelle	13
19. Tuulivoimalat tulisi sijoittaa teollisuusalueelle	3
20. Tuulivoimalat eivät täytä CE merkinnän vaatimuksia	1
21. Maanomistajien saamista korvauksista seuraa eriarvoisuutta	3
22. Kiinteistönomistajat tulevat hakemaan korvauksia	2
23. Ihmiset ovat tulleet petetyiksi	2
24. Maakuntakaavoituksen puute on merkittävä uhka oikeusturvalle	1
25. Ympäristöministeriön ajan tasalla olevien ohjeiden puute on uhka Oikeusturvalle	1
26. EPV voi jatkaa päästökaupan avulla kivihiiivoimaloiden käyttöä	3
27. Maanomistajien maiden käyttömahdollisuudet rajoittuvat	5
28. Maanomistajat menettävät mahdollisuuden tuulivoimatuotantoon	1
29. Turismi kärsii	3
30. Kunnan velvollisuus on etsiä sopivat sijoituspaikat	1
31. Hanke syrjii ihmisiä /alentaa arvoa	2
32. Hanke ei ole demokraattinen	1
33. Kansalaisten perustuslaillisia oikeuksia ei ole huomioitu	1
YHTEENSÄ	131

Sosiaalisen vastuun diskurssissa kiinnitetään huomiota erityisesti tuulivoimaloiden haitallisiin tekijöihin, jotka vaikuttavat negatiivisesti ihmisten elinympäristöön ja huonontavat elämänlaatua. Tuulivoimaloista lähtevät äänet, infraääni, lapojen pyörimisestä tulevat varjot ja tuulivoimaloiden merkkivalot askarruttavat ihmisten mieliä. Ne koetaan alueen nykyisten toimintojen joukkoon epäsopiviksi. Niistä kehittyy turvallisuusriski ja ihmiset ovat erityisen huolissaan niiden aiheuttamista terveyshaitoista. Aluetta ei koeta lainkaan sopivaksi suunnitellulle tuulivoimapuistolle. Jos tuulivoimalat rakennettaisiin, muuttaisivat ne niin paljon alueen luonnetta, että asukkaat muuttaisivat pois eivätkä uudetkaan asukkaat kiinnostuisi alueesta. Voimalat eivät vaikuttaisi pelkästään lähiympäristöön, vaan niiden vaikutus ulottuisi huomattavasti kauemmaksi jo kokonsakin vuoksi. Maalahti on houkutellut alueelle asukkaita tarjoamalla ”merenläheistä asumista”. Asumismuoto muuttuisi asukkaiden mukaan nyt aivan toiseksi ja kunta saisi unohdtaa tämän sloganin. Asukkaiden elämäntyyli ja tuotanto-olot muuttuisivat ja virkistymismahdollisuudet eivät olisi enää entisellään.

Paikallisten asukkaiden mielestä muualla on parempia alueita, jonne voi rakentaa häiritsemättä ihmisten elämää. Asukkaat hyväksyisivät tuulivoimaloiden rakentamisen jopa muualla Maalahteen, mutta ei omalle tontille tai sen läheisyyteen. Muualla Maalahdessa asuvat ihmiset voisivat tosin olla asiasta eri mieltä. Tässä tulee hyvin esille Nimby-ilmö. Ihmisiä ei kuitenkaan tässäkään tapauksessa voi suoralta kädeltä lähteä tuomitsemaan itsekkäiksi ja omaa etuaan tavoitteleviksi, vaikka osassa arviointiselostuksen mielipiteissä tällaisen kuvan voisi saada, jos ei kiinnitä huomiota kaikkiin argumentteihin sekä hankkeen ja suunnitteluprosessin kokonaisuuteen. Tuulivoimaloita ei saisi rakentaa asutuksen läheisyyteen, vaan pikemminkin ne sopisivat teollisuusalueille. Asukkaat kokevat, että he ovat oikeutettuja saamaan korvausta, siinä tapauksessa jos tuulivoimalat rakennetaan. Hanketta pidetään diskurssissa epädemokraattisena.

Mielipiteissä tuli selkeästi esille suunniteltujen tuulivoimaloiden liian suuri määrä. Vaihtoehtoja pidettiin epärelevantteina ja sijainteja huonosti valittuina. Ainoastaan 0-vaihtoehto nähtiin tyydyttävänä. Mielipiteissä vaadittiin objektiivisia vaihtoehtoja jo annettujen vaihtoehtojen tilalle (esimerkki 37). Vaihtoehtoja ei pidetä todellisina vaihtoehtoina, joiden mukaan voitaisiin arvioida tuulivoimaloista aiheutuvia ympäristövai-

katuiksi. Esimerkissä omaa mielipidettä vahvistetaan muiden antamalla *mielipiteillä* ja *yhteysviranomaisen lausunnolla*. Esimerkissä 38 argumentoidaan sopivampien sijaintivaihtoehtojen puolesta. Tuulivoimapuisto muuttaisi Sidlandetin teollisuusalueeksi, joten sopivampi rakennuspaikka tuulivoimaloille olisi jo valmiiksi rakennettu teollisuusalue. Monessa mielipiteessä vedotaan eri tahojen antamiin suosituksiin tuulivoimaloiden sijainnista asutukseen nähden. Etäisyydeksi annetaan yleensä kaksi kilometriä, niin kuin esimerkiksi 39 vaihtoehtottomuusstrategiaa (*bör ej finnas*) käyttämällä todetaan. Tuulivoimaloille tulisi löytää sopivat sijainnit, jotka eivät ole asutuksen läheisyydessä.

(37) Alkuperäisessä arviointiohjelmassa oli kaksi vaihtoehtoa: Niin sanottu 0 vaihtoehto ja 35 tuulivoimalan vaihtoehto. Useat mielipiteet ja Yhteysviranomaisen lausunnossaan ehdottivat todellisten vaihtoehtojen analysoimista, jotta ympäristövaikutuksista saataisiin oikea ja kattava kuva. Nyt valmistunut arviointiselostus ei täytä tätä vaatimusta. Arviointiselostuksessa esitetään neljä vaihtoehtoa: 0 vaihtoehto, 29, 26 tai 22 tuulivoimalan vaihtoehdot. Nämä vaihtoehdot eivät ole todellisia vaihtoehtoja, jotka olisi valittu sillä perusteella, että selvitetäisiin objektiivisesti millaisia ympäristövaikutuksia tuulivoimalasta aiheutuu ja minkä kokoinen tuulivoimala sopisi Sidlandetin alueelle parhaiten. Jos olisi haluttu tutkia todellisia vaihtoehtoja olisi valittu esimerkiksi vaihtoehdot 29, 22, 25, 8 ja 0...ovat vaihtoehtoina liian lähellä toisiaan ja siinä suhteessa epärelevanttejä.

(38) Det finns andra mera lämpliga områden som redan är typ industriområden som kunde användas för ändamålet i stället för att ytterligare göra ett nytt industriområde av Sidlandet.

(39) VKV bör ej finnas mindre än 2 km från befolkning. Andra områden, med mindre bosättning, kunde undersökas för VKV.

Tuulivoimaloiden ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia kuvataan kauaskantoisiksi, peruuttamattomiksi ja radikaaleiksi. Negatiiviset vaikutukset eivät kohdistu ainoastaan tuulivoimaloiden ympärille, vaan myös lähialueiden ympäristöön. Tuulivoimaloiden vaikutuksia ei koeta vain lyhytaikaisiksi, vaan negatiiviset vaikutukset siirtyvät myös seuraaville sukupolville. Esimerkissä 40 kritisoidaan nimenomaan tuulivoimaloiden suurta määrää ja niiden aiheuttamia vaikutuksia ihmisten elämään. Yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa tuli esille selvästi voimakkaammin ihmisten huoli tulevien sukupolvien elinympäristöstä. Hankkeen mielipiteissä tämä ei ilmene niin selkeästi, vaan huoli kohdistuu nykyisten asukkaiden elämiseen ja viihtyvyyteen. Tuulivoimaloille asetettavat suoja-alueet rajoittaisivat tulevaisuuden maankäyttöä, merenläheistä asumista ja uudis-

rakentamista. Esimerkissä 41 otetaan huomioon paikallisyhteiskunnan tulevaisuus. Hanke tulee nähdä kokonaisuutena paikallisten näkökulmasta ja lisäksi tulisi huomioida se, että jos tuulivoimatuotantoa voisi kehittää paikallisyhteiskunnan hyväksi. Ihmiset ovat muuttaneet alueelle nykyisten rauhallisten elinolosuhteiden vuoksi. Monet asuvat alueella ympäri vuoden, mutta lisäksi monilla on alueella loma-asunto. Esimerkissä 42 todetaan, että Maalahden merenläheinen ja viihtyisä asuminen romuttuisi niin pahoin, että kuntaan ei muuttaisi enää asukkaita ja äärimmäisessä tapauksessa kunta jopa autioituisi. Alueella on monia käyttötarkoituksia, joita ovat esimerkiksi asuminen, pienteollisuus, ulkoilu ja turismi. Esimerkissä 43 esitetään, että nämä kaikki mahdollisuudet heitetään hukkaan tuulivoimaloiden rakentamisen myötä. Esimerkin 44 mukaan elinkeinoista metsätalous tulee kärsimään rakentamisen takia. Lisäksi aluetta ei voi enää käyttää virkistys- ja metsästys alueena.

(40) Projektes omfattning (22–29 kraftverk) är för stort för att man ska kunna undvika radikala negativa inverknings på levnadsförhållanden för boende på och intill projektområdet. Dessutom har en så omfattande kraftverkspark med stor sannolikhet negativa inverknings på samhällsutvecklingen för kommunen gällande bosättning i framtiden. Konkret avses här kraftverkens skyddszoner, på minst 500-800 meter, som i framtiden kommer att begränsa nybyggande och bosättning på de nu befintliga områdena för bosättning i t.ex. Tuv (Yttermalax), Åminne, Öjna, havsnära boende på Sidlandet.

(41) Man bör kunna bedöma om projektet som helhet gynnar lokalsamhället eller om den nya möjligheten att bedriva vindbruk kunde utnyttjas på ett bättre sätt.

(42) Maalahden kunnan ”slogan” – merenläheisestä ja viihtyisästä asumisesta – menettäisi merkityksensä. Kuntaan ei muuttaisi muualta veronmaksajia (?) em. seikkoihin vedoten. Maalahden kunta ”autioituisi”...

(43) De områden som kunde expandera med boende, småindustri och friluftsliv både till lands och på vatten och turism förstörs.

(44) Skogsbruket i närheten av möllorna kommer att försvåras och områdets användningsmöjligheter som rekreations- och jaktområde kommer att gå om intet.

Tuulivoimaloista aiheutuva melu, varjot ja infraääni voivat olla lähellä asuville ihmisille epämiellyttäviä. Esimerkissä 45 otetaan esille erityisesti tuulivoimaloiden aiheuttamat varjostukset, joiden haittaavaa vaikutusta pidetään vaihtoehdottomana (*kommer att stö-*

ra). Varjojen aiheuttamaa haittaa vakuutetaan käyttämällä oman asiantuntemusta, joka perustuu omaan kokemukseen. EPV toteaa selvityksessään, että ihmiset kokevat varjot objektiivisesti. ”Tuulivoimalasafarilla” saatuun omaan kokemukseen nojautuen todetaan, että varjojen vaikutus ihmisiin ei ole yksilöllistä, vaan kaikki ihmiset, jotka elävät tuulivoimaloiden lähellä kärsivät varjoista. Myös öisin vilkkuvat valot näkyvät pitkälle. Niitä esimerkissä verrataan diskovaloihin. Esimerkissä 46 nostetaan varjojen vaikutusten lisäksi esiin melun aiheuttamat vaikutukset, jotka ulottuvat sekä asutuksen lähelle että lähialueille.

(45) Skuggor kommer att störa en del av husen. Hur människan reagerar på dessa skuggor sägs i rapporten vara objektivt. Vår familj reste förra sommaren på en ”vindmöllsafari” till Brahestad, Uleåborg och Björneborg och fick själva möjlighet att uppleva de roterande rörliga skuggorna. Vi konstaterade genast att detta var helt outhärdigt. Vi kan inte tro denna upplevelse var individuell utan alla som utsätts för dessa roterande skuggor lider oerhörd.

Vindkraften kommer att förSES med blinkande ljus nattetid... Dessa ljus kommer att synas mycket långt vid mörker och uppfattas ungefär som blinkande diskoljus.

(46) Buller och skuggeffekter har en markant inverkan på bebyggelse och när-områden på orten.

Seuraavat esimerkit käsittelevät demokratian puuttumista hankeen suunnittelun aikana. Esimerkissä 47 otetaan kantaa siihen, että hankkeen suunnittelua on viety eteenpäin epädemokraattisin keinoin. Hanketta on pidetty salassa ja suunnittelu on edennyt piittaamatta paikallisten asukkaiden intresseistä, vaikka alue on täysin epäsoveltu tuulivoimaloille. Esimerkissä 48 käytetään argumentaatiokeinona kysymystä. Lain ja viranomaisten tulisi olla maanomistajien ja kiinteistönomistajien tukena. Esimerkissä tuulivoimayritysten pyrkimyksiä ei nähdä demokraattisina, koska samalla maanomistajien rakennusluvut mitätöidään ja tehdään muita alueidenkäyttörajoituksia. Esimerkissä 49 otetaan esiin maanomistajien kanssa tehdyt vuokrasopimukset, jotka ovat epädemokraattisia, sillä sopimuksista ei ole neuvoteltu kaikkien maanomistajien kanssa. Alueen maanomistajat eivät vältty tuulivoimaloiden vaikutukselta, mutta silti 90% maanomistajista on jätetty täysin huomioimatta. Kyse on korvauksesta, joka olisi maksettava huomattavasti useammalle, kuin mitä EPV Tuulivoima on suunnitellut. Maanomistajat joutuvat toisin sanoen maksumiehiksi.

(47) *Enligt vår åsikt avancerar planeringen av vindkraftsparken på Sidlandet i Malax i rakt motsatt ordning till vad som borde vara fallet i en demokrati av finländska mått. EPV Vindkraft började under stort hemlighetsmakeri planera en vindkraftspark på det aktuella området redan 2007. Bolaget har utan nämnvärd hänsyn till de boende och andra med intressen i området hållit fast vid sina planer trots att området är uppenbart olämpligt för ändamålet.*

(48) *Hur kan lagen och myndigheter tillåta att andra markägare, egendomsägare fråntas byggnadsrätter eller utsätt för andra områdesanvändningsbegränsningar pga. en företagsetablering?*

(49) *Företaget har endast ingått arrendeavtal med markägare som äger marken där verken planeras att byggas. EPV Vindkraft har totalt ignorerat ca. 90% av markägarna som äger marken omkring de planerade verken trots att vindkraftsparken skulle förorsaka betydande konsekvenser för samtliga markägare. De markägare som ingått avtal med EPV Vindkraft får en ersättning, medan alla övriga markägare får kraftigt begränsande användningsmöjligheter för sin mark, utan ersättning. Dessa markägare betalar således indirekt för vindkraftsutbyggnaden...*

5.2.3. Talousdiskurssi

Vastuun puheeseen kuuluva talous diskurssi esiintyi ainoastaan YVA-selostuksen mielipiteissä. Diskurssi esiintyi yhdessätoista kirjoituksessa, joka oli prosentuaalisesti kaikkein vähiten kaikista diskursseista. Se kattoi vain 12%. Sidlandetin hankkeen osalta 82% diskursseista lukeutuu kielteiseen suhtautumiseen ja loput 18% neutraaliin (taulukko 19).

Taulukko 19. Talousdiskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä.

Kanta	Yleinen tuulivoimakanta (N=88)	Sidlandet (N=88)
Myönteinen	8 (73%)	-
Kielteinen	1 (9%)	9 (82%)
Neutraali	2 (18%)	2 (18%)
Yhteensä	11 (100%)	11 (100%)

Taulukosta 20 näkyy, kuinka argumentteja esiintyi yhteensä yhdeksän, ja joista kuusi argumenttia esiintyi kaksi kertaa tai useammin.

Taulukko 20. Talousdiskurssin argumentit YVA-selostuksen mielipiteissä.

TALOUSDISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Maalahti ei saa taloudellista hyötyä	4
2. Kuntaan ei muuta veronmaksajia / kunta menettää verotuloja	3
3. Kiinteistöjen / maan arvo laskee	9
4. Johtaa tulonsiirtoon kiinteistön omistajilta maanomistajille	1
5. EPV:n tavoite on maksimoida taloudellinen tulos	1
6. Maalahdessa ei ole tarpeeksi tietoa ja tekniikkaa	1
7. Tuulivoima ei saa asettaa rajoituksia yrityksen toiminnalle	2
8. Hanke aiheuttaa maanomistajille taloudellisen katastrofin / Metsätalous häiriintyy	3
9. Asunnon arvo laskee	5
YHTEENSÄ	29

Talousdiskurssissa on kyse taloudellisesta vastuusta. Kunnan ja EPV:n tulisi ennen kaikkea huomioida asukkaat ja kantaa myös vastuunsa kuntalaisten taloudellisista menetyksistä. Mielipiteissä ei vedota tuulivoimaloiden tekniikan kehittymättömyyteen, mikä on ehkä yllättävääkin. Sen sijaan mielipiteistä tulee esille näkemys, jonka mukaan kuntalaisten taloudellisista menetyksistä ei tällä hetkellä tunnu ottavan vastuuta kukaan.

Diskurssissa painotetaan kiinteistöjen, asuntojen ja maan arvon alentumista. Noin puolet diskurssissa esiintyvistä argumenteista liittyvät arvon alentumiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että asukkaat ovat huolissaan oman ja osaltaan myös tulevien sukupolvien taloudellisen tulevaisuuden puolesta. Esimerkissä 50 puhutaan asuntojen arvon laskusta. Siinä käytetään asiantuntijuusstrategiaa viittaamalla *kansainvälisiin tutkimuksiin*, joiden mukaan kiinteistöjen arvo alenisi 30 %. Tämä johtaisi siihen, että EPV ja Maalahden kunta suorittavat tulonsiirron kiinteistön omistajilta maanomistajille. Esimerkissä 51 otetaan esiin se, että selvitykseen ei ole kirjattu mitään omaisuuden ja maan arvon alenemisesta. Esimerkissä 52 painotetaan sitä, että tuulivoimalat aiheuttavat taloudellisen katastrofin maanomistajille. Tuulivoimatuotannon tarjoamia mahdollisuuksia ei ole tutkittu tar-

peeksi. Koska kaikille maanomistajille ei ole tarjottu sopimusta, menettävät he näin mahdollisuuden tuulivoimatuotantoon, ehkä jopa omaan sellaiseen.

(50) Rapportissa ei juurikaan viitata siihen tosiasiaan, että laaja teollinen tuulipuisto lähellä aluetta, jonka Maalahden kunta kaavoitti ja markkinoi vain muutamia vuosia sitten ”Merenläheisen Asumisen” alueena ja jonne on rakennettu paljon pysyvää kesä- ja ympärivuotista asutusta tulee menettämään arvoaan kiinteistömarkkinoilla...30 % hinnanlasku on tunnustettu normiksi useissa kansainvälisissä tutkimuksissa 2 km säteellä tuulivoimaloista. Tämä tarkoittaa, että EPV ja Maalahden kunta suorittavat miljoonien eurojen tulonsiirron 210 kiinteistön omistajalta 15 maanomistajalle.

(51) Skogsmarkens pris kommer att sjunka. Ramboll har även inget skrivet om värdeminskning på mark och egendom.

(52) Detta projekt är en ekonomisk katastrof för största delen av markägarna och ett synnerligen dåligt sätt för kommunen och lokalsamhället att utnyttja de möjligheter de nya förutsättningarna för vindbruk ger. Detta har över huvudtaget inte utretts eftersom det inte torde ligga i företagens intresse.

Paikallisten asukkaiden lisäksi selostuksesta ovat antaneet mielipiteensä yhdistykset ja yritys, joiden näkökannat olisi huomioitava. Sidlandetin alueella on pienyritystoimintaa, mm. kivenlouhimo. Tuulivoimalat eivät saisi asettaa rajoituksia yrityksen toiminnalle. Tuulivoimaloiden tarjoamat työpaikat aiheuttavat hämmennystä asukkaiden keskuudessa. Asukkaat eivät ole lainkaan vakuuttuneita siitä, että Maalahtelaiset saisivat syntyvät työpaikat, niin kuin EPV väittää. Tästä ristiriidasta kertoo esimerkki 53, jossa ilmenee skeptisyyttä työpaikkojen sijoittumisen suhteen. Esimerkissä vedotaan asiantuntijuusstrategiaa käyttämällä aiheesta *tehtyihin aikaisempiin tutkimuksiin ja kokemuksiin*. Kokemukset eivät ole osoittaneet työpaikkojen jäävän kuntalaisille vaan työpaikat ovat menneet ulkopuolisille. Kuntalaisilla ei ole sellaista kokemusta ja koulutusta, jota tuulivoimaprojekteissa vaaditaan. Tuulivoimayhtiön puolelta on myös ilmoitettu, että kunta saisi enemmän verotuloja tuulivoimapuiston myötä. Tämän asian paikkansapitävyydestä asukkaat eivät ole kuitenkaan aivan samaa mieltä. Esimerkissä 54 argumentoidaan, että suuremmat verotulot katoavat alentuneiden valtiontukien myötä. Esimerkissä 55 otetaan myös kantaa verotulojen katoamiseen. Kun asukkaat muuttavat alueelta pois tuulivoimaloiden takia, menettää kunta saamansa verotulot.

(53) *Vindkraftsbolaget påstår att en etablering skulle betyda många nya arbetstillfällen för malaxborna. En närmare utredning har ändå inte visats...Knappast finns det i Malax tillräckligt med sakkunskap och teknik för sådana gigantiska projekt! Erfarenheter från andra ställen har också visat att bolagen lovat de lokala arbeten innan tillstånden varit godkända men sedan har i praktiken arbetskraft anlitats utifrån.*

(54) *Inverkan på kommunens skatteintäkter är överdriven. De ökade skatteintäkterna från vindkraftverken äts upp av minskade statsandelar.*

(55) *Dom inkomster från vindkraften som framhålls i beskrivningen är försumbara i jämförelse med skatteinkomster som tappas när folk börjar flytta från Malax eller avstår från att bosätta sig i Malax, då ingen normalfuntad människa vill bo vid dessa jättesnurror.*

5.3. Kilpailukykypuhe

Kilpailukykypuhe esiintyy vain yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa. Puheessa päämääränä on ihmisten hyvinvoinnin ja taloudellisen kasvun jatkuminen. Taloudellisen kasvun jatkuminen saavutetaan mm. tehokkaalla ja tuottavalla energiatuotannolla ja teknisellä osaamisella. Taloudellisen kasvun takaa myös hyvinvoinnin. Puhe on osaltaan hyvin realistista ja tuulivoiman kilpailukykyyn kasvuun uskotaan. Erityisesti puheessa otetaan kantaa Suomen ja Vaasan seudun tulevaisuudennäkymiin, joita on mahdollista parantaa vain korkean tekniikan osaamisella ja koulutuksella. Puheessa korostetaan Suomen energiaomavaraisuutta. Se loisi tietynlaista itsenäisyyttä ja energialähteiden valinnan osalta itsenäistä päätöksentekoa ja vallankäyttöä. Riippuvaisuus muiden maiden energiasta siirtää vallan pois suomalaisilta päätöksentekijöiltä ja kansalaisilta. On vaarana, että riippuvaisuus johtaa myös katastrofeihin ja heikentää talouden kehitystä. Esimerkiksi öljyn epävarmuus ja sen saatavuuden huononeminen nähdään eräänä uhkakuvana. Vain energian omavaraisuuden avulla pystytään takaamaan turvallinen tulevaisuus ja teollisuuden alojen kasvu.

Tuulivoimarakentamisen potentiaalin kanssa kilpailevat muut uusiutuvat energialähteet ja ydinvoima. Ydinvoimaa pidetään osaltaan tällä hetkellä paljon kilpailukykyisempänä kuin tuulivoimaa. Tuulivoiman kilpailukykyyn kasvuun uskotaan kuitenkin vahvasti, erityisesti pääkirjoituksissa. Tuulivoiman tekniset ratkaisut eivät ole vielä saavuttaneet

potentiaaliaan, ja siksi uskotaankin, että erityisesti Vaasan alueelle voisi kerääntyä innovaatioita, jotka vievät teknisiä ratkaisuja eteenpäin ja samalla alueen kehitystä. Aineistossa esiintyvä toteamus ”*Kuka tuulivoimaa vastustaa sahaa hyvinvointimme oksaa*”, kuvaa hyvin myönteistä suhtautumista. Vastakkaisen näkemyksen mukaan tuulivoiman kasvukykyyn ei uskota, ja se koetaan tehottomana energiantuotantotapana, joka ei pysty teknis-taloudellisten puutteidensa vuoksi kilpailemaan vahvempien energiamuotojen kanssa. Se nähdään vain taloudellisena rasitteena, joka ei pysty kehittymään ja kilpailemaan kuin ainoastaan tukien ja tariffien varassa. Tuolloin ihmiset ja paikalliset asukkaat joutuvat kärsimään ja maksamaan laskun.

5.3.1. Teknis-taloudellinen diskurssi

Teknis-taloudellinen diskurssi esiintyy yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa. Diskurssissa esiintyvä puhetapa on vahvaa kilpailukyky puhetta. Se ilmenee erityisesti pääkirjoituksissa, mutta yleisönosastokirjoitusten teknis-taloudellinen diskurssi liittyy osaltaan vastuun- ja vaihtoehdottomuuspuheeseen. Vastuun puheeseen liittyneenä se esiintyy yhdessä sekä ekologisen vastuun diskurssin että sosiaalisen vastuun diskurssin kanssa. Vaihtoehdottomuuspuheeseen liittyneenä se puolestaan esiintyy energiapoliittisen diskurssin kanssa.

Taulukosta 21 voi nähdä, kuinka teknis-taloudellinen diskurssi esiintyi 22 yleisönosastokirjoituksessa, joissa suhtautuminen oli myönteistä 50%:ssa, kielteistä 41%:ssa ja neutraalia 9%:ssa kirjoituksia. Teknis-taloudellinen diskurssi esiintyi kymmenessä pääkirjoituksessa ja suurin osa (80%) lukeutui myönteiseen kantaan ja loput 20% neutraaliin kantaan. Diskurssin runsas esiintyminen yleisönosastokirjoituksissa 28 prosentin ja pääkirjoituksissa 37 prosentin osuuksilla kertoo niiden hegemonisesta asemasta. Erityisen vahvasti se kulkee kirjoituksissa käsi kädessä energiapoliittisen diskurssin esiintymien kanssa. Ne ikään kuin tukevat ja vahvistavat toisiaan.

Taulukko 21. Teknis-taloudellisen diskurssin esiintymät.

Kanta	Yleisönosastokirj. (N=82)	Pääkirjoitukset (N=27)
Myönteinen	10 (50%)	8 (80%)
Kielteinen	9 (41%)	-
Neutraali	2 (9%)	2 (20%)
Yhteensä	22 (100%)	10 (100%)

Yleisönosastokirjoituksissa argumentoitiin teknis-taloudellisen diskurssin puolesta yhteensä 49 kertaa, joista 17 argumenttia esiintyi kaksi kertaa tai useammin (taulukko 22). Yhteensä argumentteja esiintyi 81 kappaletta. Pääkirjoituksissa argumenttien määrä oli 24, joista seitsemän esiintyi kaksi kertaa tai useammin (taulukko 23). Argumentteja esiintyi yhteensä 35 kappaletta.

Taulukko 22. Teknis-taloudellisen diskurssin argumentit yleisönosastokirjoituksissa.

TEKNIS-TALOUELLISEN DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Tuulivoimaloita ei kannata rakentaa ilman valtion tukea	7
2. Tuulivoima on kallein uusiutuvan energian tuotantotapa	2
3. Tuulivoiman työllistävä vaikutus on vaatimaton	4
4. Tuulivoima ei työllistä paikallisia yrityksiä	1
5. Tuulivoima on tilaa vievin uusiutuvan energian tuotantotapa	2
6. Tuulettomana aikana tarvitaan säätövoimaa	3
7. Tuulivoima on hyötysuhteeltaan ja toimitusvarmuudeltaan epäedullisin energiamuoto Suomen oloissa	1
8. Tuulivoima on epätasainen energiamuoto	3
9. Tuulivoima on kustannustehottomin energiamuoto	5
10. Tuulivoima on taloudellinen uhkatekijä	1
11. Maailmanperintöstatus menetetään (<i>tulot</i>)	1
12. Hankkeista miljardiluokan tulonsiirto sähkönkäyttäjiltä voimayhtiöille	2
13. Tuulivoimayhtiöt kaatuvat pankkien ja veronmaksajien syliin	2
14. Tuulivoima on riippuvainen syöttötariffeista	3
15. Tuulivoimalat korottavat sähkömaksua	1
16. Tuulivoima kuormittaa kantaverkkoa	1
17. Merellä tuulee enemmän (taloudellisesti kannatavampaa)	1
18. Off shore voimaloiden infrastruktuuri vähäisempi	1
19. Off shore tuotanto halvempaa kuin on shore	1
20. Sähköautoihin siirtyminen pakottaa hyväksymään tuulimyllyt	1
21. Tuulivoiman kasvu vaatii kotimarkkinoiden kehitystä	1

22. Tuulet eivät laannu kriisitilanteissa	1
23. Kunnalla mahdollisuus profiloitua vihreäksi kunnaksi	1
24. Tuulet eivät laannu kriisitilanteissa	1
25. Rakentaminen tarjoaa korkean tekniikan työpaikkoja	2
26. Kaikkea sähköä ei tarvitse ostaa muilta	1
27. Suomessa on osaamista/ vahvistaa osaamista	2
28. Tarvitaan panostusta koulutukseen	1
29. Energiaosaamisella voidaan selättää lama	1
30. Tuulivoimalat tuovat lisätuloa kunnille kiinteistöverojen kautta	2
31. Tuulivoimateollisuus on paikallista toimintaa	1
32. Ei suuria investointikustannuksia	1
33. Tuulivoima ei tarvitse säätö tai varavoimaa	1
34. Tuulivoima estää pääomakadon alueelta	1
35. Tuulivoima tuo työpaikkoja	3
36. Tuulivoima muuttaa rantojen kivet kullaksi	3
37. Tuulee aina samalla hinnalla	2
38. Voimme luoda vedenpitävän talouden	1
39. Tuuli tuo alueen kehittämiseen tehoa/kehittää aluetta	1
40. Alueen infrastruktuuri paranee	1
41. Tuulivoima ei rasita kantaverkkoa	1
42. Tuuli on ilmaista	2
43. Ei suuria purkukustannuksia	1
44. Uusiutuva energia ei loppu	1
45. Tuulisähkö on kalliimpaa kuin ydinsähkö	1
46. Tuulivoima ei tarvitse niin paljon tukea kuin ydinvoima	1
47. Henkilöstötarve pienempi ydinvoimaan verrattuna	1
48. Tuulivoimaloilla lyhyempi käyttöikä kuin ydinvoimalalla	1
49. Tuulivoimala tarvitsee enemmän rakennusmateriaalia kuin ydinvoimala	1
YHTEENSÄ	81

Taulukko 23. Teknis-taloudellisen diskurssin argumentit pääkirjoituksissa.

TEKNIS-TALOUDELLISEN DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Tuulivoima nojaa veronmaksajien tukeen	2
2. Tuulivoima ei ole tuottoisampia bisneksiä	2
3. Valtion on tuettava tuulivoimaa massiivisesti	4
4. Tuulivoima vaatii takuuhinnan	1
5. Tuulivoiman nykytekniikka ei ole kilpailukykyinen sähköntuotannossa	1
6. Vaasassa on jo ennestään energiateollisuuden osaamista ja tuotantoa	2
7. Tuulisähkö on kallista nykytekniikalla	3
8. Vaatii tuotantokyvyn kasvua	1
9. Ilman takuuhintaa tuulivoima tuskin kehittyisi	2
10. Tuulivoiman kannattavuus on vielä heikko	3
11. Rakennuskustannukset pysyvät kohtuudessa rannikoilla	1
12. Merelle rakentaminen on kallista	1
13. Rannikolla tuulee riittävästi	1
14. Tarvitaan korkeampia voimalatorneja	1
15. Sähkön tuotannon tehokkuus laskee mentäessä sisämaahan päin	1
16. Tehokkuus on tärkeätä	1
17. Tuulivoima on tehoton sähköntuottaja	1
18. Alan kehitys vaatii voimakkaita sytykkeitä	1
19. Mervento työllistää	1

20. Tuulisähkö puolet kalliimpaa kuin ydinsähkö	1
21. Tuulisähkön ei tarvitse olla avoimessa hintakilpailussa muiden energiamuotojen kanssa	1
22. Suomeen rakennetaan tuulivoimaa vaikka se ei olisi kannattavaa	1
23. Tuulivoimatekniikka voi kehittyä kun rakennetaan enemmän	1
24. Tuulivoima edistää teknologia vientiä	1
YHTEENSÄ	35

Kielteisesti tai epäilevästi tuulivoimaan suhtautuvien argumentaatioissa tulee ilmi vahvasti se, että tuulivoima tarvitsee tuntuvaa tukea valtiolta kehittyäkseen ja pystyäkseen kilpailemaan markkinoilla muiden energiamuotojen kanssa. Syöttötariffitaso on nykyään suhteellisen hyvä kansainvälisestäikin vertailtuna. Toisaalta jotkut näkevät, että tariffi on liian hyvä ja vain etunenässä voimayhtiöt, maanvuokraajat ja kunnat hyötyvät siitä sähkönkäyttäjien jäädessä maksumiehiksi, kuten esimerkeistä 56, 57 ja 58 ilmenee. Laskun maksavat veronmaksajat, kun energiaveroa nostetaan. Esimerkissä 56 argumentaatiota faktuaalistetaan ulkopuolisella asiantuntijuudella (*EPV Tuulivoiman Tommi Mäkipelto*) ja esimerkissä 57 puolestaan nojaututaan vaihtoehdottomuuteen (*tullaan lihottamaan*). Ilmaisuja on väritetty metaforin: *tulonsiirto, osuu asian ytimeen, tullaan lihottamaan, kilpajuoksun*. Tuulivoimaa pidetään huonompana vaihtoehtona kuin ydinvoimaa, koska se tarvitsee varavoimaa. Mutta päinvastainenkin argumentti esiintyy. Tuulivoimaa pidetään kalliina ja kustannustehottomana energiamuotona, ja kirjoituksissa sitä verrattiinkin usein ydinvoimaan. Tuotantokustannukset ovat paljon korkeammat markkinoilta saatavaan hintaa verrattuna. Esimerkissä 58 ylistetään ydinvoiman paremuutta sanallisella kvantifioinnilla: *kallista vs. halpaa, puolta halvempaa*. Vaikka tuulivoimaa merkityksellistettiin huonoksi vaihtoehdoksi tukipaketien välttämättömyyden takia, nähtiin tuet kuitenkin pääkirjoituksissa hyvin positiivisena voimavarana. Kuten esimerkistä 59 tulee esille, tekee takuuhinta tulevaisuuden kehityksestä turvallisemman. Jos tuulivoima joutuisi kilpailemaan muiden energiamuotojen kanssa, ei se mitä todennäköisimmin pärjäisi.

(56) *Tuulivoimahankkeet tietävät toteutuessaan miljardiluokan tulonsiirtoa sähkönkäyttäjiltä voimayhtiöille. Pohjalaisessa EPV Tuulivoiman Tommi Mäkipelto osuu asian ytimeen todetessaan, että ”ilman valtion tukea tuulivoimailoita ei Suomessa kannata rakentaa”.*

(57) *Odotettuakin runsaskätisempi syöttötariffitaso, jolla tullaan lihottamaan voimayhtiöitä ja maanvuokraajia sekä kiinteistöveroja saavia kuntia, on aiheuttanut hallitsemattoman kilpajuoksun tuulivoimaloiden sijoituspaikoista...*

(58) *Ydinvoima on yksinkertaisesti sanottuna kallista ja vaatii aina varavoi-
mamahdollisuuden. Laskut tulevat yleensä lopulta veronmaksajien maksetta-
viksi jättitukien kautta...Ydinvoima on halpaa, ainakin tuulivoimaan verrattuna
puolta halvempaa. Se ei myöskään tuota ilmansaasteita.*

(59) *Takuuhinta tekee tulevaisuuden näkymistä paljon turvallisempia, kun tuu-
lisähkön ei tarvitse olla avoimessa hintakilpailussa muiden energiamuotojen
kanssa.*

Tuulivoimapuistojen ja niiden rakentamisen aikana syntyvien työpaikkojen määrä ja laatu jakoi paljon mielipiteitä. Osa piti työpaikkojen määrää liioiteltuna ja epärealistisena, ja osa puolestaan koki tulevien työpaikkojen määrän todella tarpeellisena kunnan ja alueellisen kehityksen kannalta. Esimerkeissä 60 ja 61 ilmenee nämä vastakkaiset näkökannat. Esimerkki 60 on yleisönosastokirjoituksesta ja esimerkki 61 on pääkirjoituksesta. Pääkirjoituksessa Merventon hanketta kvantifioidaan sanallisesti *suureksi mahdollisuudeksi* ja *miljoonahankkeeksi*. Hankkeen nähdään nostavan Vaasan kilpailukykyä. Yleisönosastokirjoituksessa hankkeen ilmoitettuja työllisyyslukuja ei pidetä totuudenmukaisina ja otteessa kehotetaan, että lukijat ottaisivat sen huomioon. Kirjoituksissa ilmenee toisaalta se, että Vaasan seutu elää hieman paineen alla ja pelätään sitä, että jos nyt ei toimita ja rakenneta tuulivoimaloita, niin mahdollisuudet menetetään toisille kunnille. Alueen osaaminen koetaan vahvaksi, mutta paikalle ei voi jäädä junnaamaan, vaan osaamista ja koulutusta on jatkuvasti kehitettävä, jotta pysytään mukana kehityksessä. Esimerkissä 62 puhutaan tuulivoimahankkeesta ja siinä argumentoidaan myönteisten vaikutusten puolesta. Huoli taloudellisista menetyksistä on ilmeinen. Otteessa vedotaan kaikkiin lukijoihin me-retoriikan käytöllä: *meidän on tehtävä/suhtauduttava*. Kaikissa kirjoituksissa ei suinkaan uskota, että työpaikat kasaantuisivat itse kuntaan, vaan pikemminkin työpaikat menevät ulkopuolisille erikoisosajille. Esimerkissä 63 vedotaan myös lukijoihin puhuttelemalla heitä: *Jokainen sydämessään tietää*. Ydinvoiman rakentamista pidetään vaihtoehdottomana, josta kertoo pakkoa ilmaiseva *pakko rakentaa*. Esimerkissä argumentoidaan tuulivoiman lisäävän *korkean tekniikan työpaikkoja*.

(60) *Kun Kokkolaa ja Vaasaa vuorotellen jo toista vuotta pompottanut Mervento Oy lupaa satoja ja välillisesti jopa tuhansia työpaikkoja tulisi varoituskellojen soida pääkirjoitusosastollakin!*

(61) *Merventon miljoonahanke on suuri mahdollisuus Vaasalle ja koko kaupunkiseudulle. Itse tehtaan lasketaan työllistävän parhaimmillaan ehkä parisataa ihmistä, ja alihankintaketjuineen kaikkineen Merventon edustajat puhuvat tuhansista työpaikoista.*

(62) *Nyt, jos koskaan, meidän on tehtävä viisaita päätöksiä ja suhtauduttava myönteisesti tähän hankkeeseen. Muuten jokin toinen maakunta ja toiset kunnat vievät rahat ja työpaikat mukansa. ...hanke vahvistaa edelleen alueemme osaamista ja työllisyyttä.*

(63) *Jokainen sydämessään tietää, että mikäli nykyinen elintaso halutaan säilyttää ja sähköä saada muualtakin kuin töpselistä, on ydinvoimaa pakko rakentaa... Tuulivoimalat ovat kannatettavia, se on selvä, mutta ne vain täydentävät olemassa olevia energialähteitä paikallisesti. Niiden hyvä puoli tietysti on, että investointien jälkeen energia on lähes ilmaista. Sen lisäksi myllyjen rakentaminen tarjoaa korkean tekniikan työpaikkoja.*

Pääkirjoituksissa painotetaan Vaasan seudun tuulivoimarakentamisen vauhdittamista, jotta alue voisi nousta Suomen kärkeen energiaosaamisen saralla. Alueella on jo vahvaa osaamista ja tuulivoiman uskotaan edistävän myös tuulivoimateknologian vientiä (esimerkki 64). Myönteisesti tuulivoimarakentamiseen suhtautuvissa yleisönosastokirjoituksissa pidetään tärkeänä kotimarkkinoiden kehitystä, mutta myös koko Suomen mahdollisuuksia kilpailla kansainvälisten yritysten kanssa. Esimerkissä 65 todetaan Suomen olevan kehityksestä jäljessä, jota kuvataan metaforan *samalla viivalla* avulla. Samoin esimerkissä 66 luotetaan suomalaisen koulutukseen ja osaamiseen sekä uskotaan siihen, että uudesta tuulivoimateknologiasta nousee uusi Nokia. Argumentointiin pyritään saamaan tehoa me-retoriikan avulla: *meillä jos kellä ja emme saa nukkua/luovuttaa*. Puheista voidaan tulkita, että markkinat eivät odota, ja siksi nyt on toimittava. Metaforan *tuuli muuttaa rantojen kivet kullaksi* sisältö esiintyi useammassakin kirjoituksessa. Esimerkistä 67 tulee esille hyvin se, että mahdolliset taloudelliset hyödyt asetetaan luonnon ja ihmistoimintojen edelle. Lisäksi puhutaan vähättelevään sävyyn paikallisten asukkaiden arvoista.

(64) *Vaasan alueella on koko maan energiaklusterina mahdollisuus nousta Suomen ilmasto- ja energiaosaamisen edelläkävijäksi, mikä edistää alan uuden teknologian vientiä.*

(65) *Nyt tarvitaan määrätietoisia panostuksia kotimarkkinoihin ja koulutukseen, että Suomen asema tulevina vuosina voimakkaasti kasvavilla markkinoilla voi kasvaa. Liikkeelle on lähdettävä heti tai jäämme junasta... Suomessa on valtavasti osaamista, mutta ilman kotimarkkinoiden kehitystä eivät suomalaiset korkean teknologian kasvuyritykset ja koko teollisuuden ala ole samalla viivalla kansainvälisten kilpailijoidemme kanssa.*

(66) *Suomi on korkean koulutuksen ja tekniikkaosaajien maa. Meillä jos kellä on kaikki edellytykset tehdä uudesta energiatekniikasta seuraava Nokia. Emme saa nukkua onnemme ohi ja luovuttaa teknologiajohtajan paikkaa USA:lle ja Kiinalle.*

(67) *Jos minun takapihaltani löytyisi kultasuoni, en vetäisi naamaani sitruunaksi. Tuulivoima muuttaa rantojen kivet kullaksi, tuuli tuo alueen kehittämiseen tehoa.*

Omavaraista ja luotettavaa sähköntuotantoa pidetään teollisuuden voimavarana. Osataan tuulivoiman ei uskota varmistavan talouskasvua, vaan ydinvoimaan luotetaan enemmän. Esimerkissä 68 todetaan, kuinka energiaa tarvitaan tulevaisuudessa talouskasvun jatkumiseen yhä enemmän ja tuulivoima nähdään tukevan sitä tehottomasti ainakin tällä hetkellä. Esimerkki 69 edustaa myönteisempää suhtautumista. Siinä taloudelliset (lama) ja ekologiset (ilmastonmuutos) huolet voidaan saada kuriin samalla kertaa uutta energiaosaamista kehittämällä. Esimerkeissä talouden edistystä kuvataan metaforalla *talouskasvu*. Lisäksi esiintyy muita metaforia: *kulutustason lasku, energiatarpeen kattaminen, kasvavan energiatarpeen vaje, kaksi karpästä yhdellä iskulla, selittää laman, tulevaisuudenpitävä talous*.

(68) *On kaunista puhua energian säästämisestä, mutta jatkuva talouskasvu vaatii aina vain lisää energiaa. ...ei elin- ja kulutustason laskun vaihtoehdoksi jää muu kuin lisääntyvän energiatarpeen kattaminen ydinvoimalla. Vaihtoehtoiset energiamuodot - kuten tuulivoima - eivät ainakaan nykymuodossa kata kasvavan energiatarpeen vajetta.*

(69) *Uudella energiaosaamisella Suomi ja Eurooppa voivat lyödä kaksi karpästä yhdellä iskulla, selittää laman ja ilmastonmuutoksen. Näin voimme luoda tulevaisuudenpitävän talouden.*

Tuulivoima koetaan toisaalta hyvin luotettavana ja tasapainoisena energiaratkaisuna, erityisesti rannikolla ja merellä, josta kertoo lausahdus ”*merellä tuulee aina*”. Kriittisen näkökannan mukaan tuulienergia on epäluotettava, koska aina eivät tuuletkaan puhalla

(esimerkki 70). Tuuli on sinänsä epätasaista, koska välillä on tyyntä. Otteessa käytetään retorisenä keinona kysymystä, joka Iijolaisen (1999: 109) mukaan herättää lukijan huomion ja mielenkiinnon. Tämä on tehokas tapa, sillä lukija pohtii vastausta mielessään. Tuulienergia on myös epäluotettava, koska aina tuulisuus ja kulutus eivät kulje käsi kädessä. Esimerkissä 71 tuulivoiman turvallisuutta ja luotettavuutta verrataan ydinvoiman luotettavuuteen. Ydinenergian hinnan argumentoidaan muuttuvan taloudellisten ja poliittisten tilanteiden mukaan, mutta tuulivoima pysyy tasaisena. Näin vältettäisiin myös kriisit. Otteessa käytetään kvantifioivaa faktuaalistamisstrategiaa. Kvantifioivat ääri-ilmaukset ”*koko ajan*” ja ”*tuulet eivät ole koskaan*” kertovat vaihtoehtojen vähyydestä. Muita sanallisia kvantifioivia ilmauksia ovat: *aina, samalla hinnalla, nousee, laantuneet ja niin suuri*.

(70) *Onhan se ”puhdasta” energiaa, mutta eipä sen tuottaminen onnistu jos tuulta ei ole!*

(71) *Tuuli on siitä luotettava, että tuulee aina samalla hinnalla. Kaiken muun hinta nousee. Tämän vuoksi se on myös turvallinen ja siihen voi luottaa. Ydinvoiman vaatima uraanin hinta nousee koko ajan...Tuulet eivät ole koskaan laantuneet kriisitilanteista. Luonnon voima on niin suuri, etteivät kriisit sitä heilauta.*

5.4. Vaihtoehdottomuuspuhe

Yleisönosasto- ja pääkirjoitusten vaihtoehdottomuuspuheessa tulee esille ennen kaikkea energiantuotantotapojen kamppailu. Suomessa yksi keskeinen kysymys on ollut uusien ydinvoimaloiden rakentaminen. Kirjoituksissa ydinvoiman haastajaksi asettuvat uusiutuvat energiantuotantotavat. Yleisönosasto- ja pääkirjoitusten vaihtoehdottomuuspuheeseen sisältyy energiapoliittinen diskurssi. Energiapoliittinen diskurssi liittyy läheisesti kaikkiin muihin diskursseihin, erityisesti teknis-taloudelliseen diskurssiin ja ekologisen vastuun diskurssiin. Ydinvoiman ja tuulivoiman etuja ja haittoja peilataan toisiinsa. Energiapoliittisessa diskurssissa avainasemassa esiintyvät kansainväliset ja kansalliset energiapoliittiset päätökset ja sopimukset.

Vaihtoehdottomuus tulee ilmi melkein jokaisessa kirjoituksessa. Joko tuulivoima nähdään vaihtoehdottomana energiantuotantotapana tai sitten ydinvoima. Ne eivät kovinkaan usein tue toisiaan ja niitä kuvaillaan hyvin erilaisina energialähteinä. Tuulivoiman ei uskota riittävän ainoana energialähteenä, jolloin ydinvoima asetetaan etusijalle. Ydinvoiman vahvuutena korostetaan sen luotettavuutta, jolloin tuulivoima puolestaan nähdään epävarmana. Tuulivoimaa ja muita uusiutuvia energialähteitä ei ole riittävästi, eikä niiden uskota pystyvän turvaamaan kasvavaa energiatarvetta. Tuulivoimaa puoltavissa puheissa uskotaan, että tuulivoima voi päihittää ydinvoiman ja se voisi olla tulevaisuuden energiantuotantotapa.

YVA-selostuksen mielipiteissä vaihtoehdottomuuspuhe koskee hankkeen suunnittelu- ja päätöksentekoprosessia ja erityisesti ympäristövaikutusten arviointiselostusta. YVA-selostus ei ole riittävä ja se tulisi tehdä uudestaan ja huomattavasti paremmin. Vaihtoehdottomuuspuheeseen sisältyy kaksi diskurssia: *tiedon diskurssi* ja *toimintatapadiskurssi*. Tiedon diskurssissa vaihtoehdottomuus ilmenee siinä, että annettu tietomäärä ei ole tarpeeksi riittävä ja selvityksessä ei ole arvioitu ihmisiin ja eläimiin kohdistuvia ympäristövaikutuksia tarpeeksi kattavasti. EPV:n ja Rambolin olisi tutkittava vaikutukset paremmin ja tehtävä lisäselvityksiä, jotta epätietoisuus hälvenisi ja asiat voitaisiin todeta paikkansapitäviksi, eivätkä ne jäisi vain arvailujen varaan. Toimintatapadiskurssissa puolestaan toimijat, heidän toimintatapansa ja YVA-selostuksen puolueellisuus ja epäluotettavuus herättävät epäluottamusta paikallisissa asukkaissa. Yksinkertaisesti todetaan, että tuulivoimaloita ei tulisi rakentaa suunnitellulle alueelle.

5.4.1. Energiapoliittinen diskurssi

Energiapoliittisessa diskurssissa tulee esille energiapoliittiseen suunnitteluun ja päätöksentekoon liittyviä kysymyksiä. Keskustelua käydään mm. tuulivoimarakentamiseen liittyvistä epäkohdista. Keskusteluissa on jonkin verran kannanottoja demokraattisen päätöksenteon puolesta, joka tulisi olla kansalaisten oikeus. Eri päätöksentekoelimiä kritisoidaan tai heidän toivotaan ottavan vastuuta energiapoliittisista päätöksistä. Poliittinen kamppailu vallasta ja vallan käytöstä on selkeästi nähtävissä.

Taulukosta 24 on luettavissa energiapoliittisen diskurssin esiintymät. Diskurssi esiintyi yleisönosastokirjoituksissa 20 kertaa, joka on 26% kaikista diskurssiesiintymistä. Kymmenessä kirjoituksessa suhtauduttiin myönteisesti (50%), kahdeksassa kirjoituksessa kielteisesti (40%) ja kahdessa kirjoituksessa neutraalisti (10%). Pääkirjoituksissa diskurssi esiintyi kahdeksan kertaa, joka on 31% kaikista diskurssiesiintymistä. Kuudessa kirjoituksessa suhtautuminen oli myönteistä (75%) ja kahdessa kirjoituksessa neutraalia (25%). Energiapoliittinen diskurssi on prosentuaalisesti hieman yleisempi pääkirjoituksissa, ja molemmissa kirjoituksissa diskurssissa vallitsee myönteisempi suhtautuminen tuulivoimaan.

Taulukko 24. Energiapoliittisen diskurssin esiintymät.

Kanta	Yleisönosastokirj. (N=78)	Pääkirjoitukset (N=26)
Myönteinen	10 (50%)	6 (75%)
Kielteinen	8 (40%)	-
Neutraali	2 (10%)	2 (25%)
Yhteensä	20 (100%)	8 (100%)

Taulukoissa 25 ja 26 on lueteltuna tuulivoimaan liittyvät energiapoliittisen diskurssin argumentit. Yleisönosastokirjoituksissa argumentteja esiintyi 29, joista kuusi esiintyi kaksi kertaa tai useammin. Yleisönosastokirjoituksissa argumentteja esiintyi 11, joista kaksi esiintyi kaksi kertaa. Yhteensä argumentteja esiintyi yleisönosastokirjoituksissa 37 ja pääkirjoituksissa 13.

Taulukko 25. Energiapoliittisen diskurssin argumentit yleisönosastokirjoituksissa.

ENERGIAPOLIITTISET DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Tuulivoimalla ei ole jätteiden säilytys ongelmaa	1
2. Tuulivoima on ehtymätöntä	1
3. Tuulivoima-ala tulisi avata kilpailulle	1

4. Kuluttajille mahdollisuus myydä ylijäämänsähkö verkkoon	1
5. Syöttötariffitaso liian korkea	1
6. Pienetkin tuulivoimalat tulisi ottaa syöttötariffien piiriin	1
7. Uusiutuvaa energiaa ei ole riittävästi	1
8. Tuulivoima ei päihitä ydinvoimaa	3
9. Tuulivoima on epävarmin uusiutuvan energian tuotantotapa	1
10. Sopimukset edellyttävät tuulivoiman ja uudistuvan energian lisäämistä	1
11. Tuulivoimalla Suomessa valtavat kasvumahdollisuudet	1
12. Tuulivoima ei pysty kattamaan kasvavaa energiatarvetta	2
13. Tuulivoima on järkevä vaihtoehto ydinvoimalle	3
14. Pohjalaisten hyvä olla mukana kehityksessä	2
15. Voimalat vain täydentävät olemassa olevia energialähteitä paikallisesti	2
16. Tuulivoima vastaava energiaratkaisu kuin ydinvoima	1
17. Tuulivoima on ydinvoimaa turvallisempi vaihtoehto	1
18. On otettava huomioon energiatuotannon intressit	1
19. Suunnittelutarve on ylikuumentunut/hankkeita on liikaa	2
20. Eduskunnan pitäisi päättää uusien tuulivoimaloiden rakentamisesta	1
21. Tuulivoimahankkeet olisi oltava YVA-menettelyn piirissä	1
22. Tuulivoimaloita voi rakentaa niin paljon kuin vain mahtuu	1
23. Tuulivoimaloiden sijoittelun oltava sopusoinnussa aluesuunnittelun kanssa	1
24. Ympäristölainsäädäntö ei takaa kokonaisvaltaista suunnittelua ja päätöksentekoa	1
25. Tuulivoimapäätöksentekoon tarvitaan kokonaisvaltaista ja johdonmukaista suunnittelua ja päätöksentekoa	1
26. Vaasalaisten poliitikkojen kannettava osa kokonaisvastuusta kaavoittajina tai voimayhtiöiden edustajina	1
27. Kansalla oikeus päättää energiaratkaisuista	1
28. Tuulivoima nopein ratkaisu nykYTEKNOLOGIALLA	1
29. ”Merellä tuulee aina”	1
YHTEENSÄ	37

Taulukko 26. Energiapoliittisen diskurssin argumentit pääkirjoituksissa.

ENERGIAPOLIITTISEN DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Tuulivoima ei ole kilpailukykyinen muiden energiamuotojen kanssa	2
2. Kansainväliset sitoumukset vaativat panostusta uusiutuvaan energiaan	2
3. Ongelmana on lupaprosessi	1
4. Valitukset ovat viivyttäneet rakentamista	1
5. Poliittinen paine laittaa rakentamaan	1
6. Suomi tarvitsee tuulivoimaloita	1
7. Utopistinen ajatus lisätä tuulivoimaa tavoitteiden mukaisesti	1
8. Merivoimaloita syytä kehittää ihan rauhassa	1
9. Ydinvoima päihittää tuulisähkön	1
10. Vaasan alueella mahdollisuus nousta Suomen ilmasto- ja energiaosaamisen edelläkävijäksi	1
11. Tuulivoimatavoitteiden toteuttaminen vaatii alueellista yksimielisyyttä	1
YHTEENSÄ	13

Energiapoliittisessa diskurssissa tulee esille tuulivoiman ja ydinvoiman kamppailu. Siksi esimerkeissä käsittelen myös ydinvoiman argumentaatiota. Vaihtoehtoiset energiantuotantotavat tulevat ilmi diskurssissa vahvemmin kuin aikaisemmissa diskursseissa. Energiapoliittisessa diskurssissa kritisoitiin Suomen huonoa energiaomavaraisuutta. Tuulivoima nähdään joko yhtenä osana omavaraista energiantuotantoa tai vaihtoehtoisesti se jää ydinvoiman varjoon. Esimerkissä 72 vedotaan siihen, että Suomen tulisi pystyä tuottamaan energiaa oman kulutuksensa verran. Muuten Suomen pääoma virtaa maasta ulos, mikä puolestaan heikentää elintasoamme. Esimerkissä argumentoidaan omavaraisuuden puolesta. Nykyisin Suomessa kulutettavasta energiasta iso osa on tuontia, jota tulisi kuitenkin vähentää. Tuulivoima ei riitä yksinään, vaan ydinvoimaa on myös rakennettava. Jotta tuulivoimaa voitaisiin ylipäänsä rakentaa, tarvitaan myös vesivoimaa. Varoittavaan esimerkkiin nojautuen pyritään vakuuttamaan lukijat siitä, että pelkästään tuulivoimatuotannolla Suomi ei pärjää. Esimerkit toimivat hyvin perustelu- ja havainnollistamiskeinoina. Esimerkit saattavat toimia hyvin varsinkin silloin, jos niiden avulla onnistuu luomaan harhan ilmiön tavanomaisuudesta (Kakkuri-Knuuttila 2000: 251).

(72) ...Siksi on selvää, että Vuotoksen ja Kollajan altaat Pohjois-Suomessa on rakennettava, mikäli haluamme Suomeen suuren tuulivoiman...Muuten meidän käy kuin Tanskan. Norjalaiset ostavat kaiken halvan tuulivoimaenergian, minkä Tanskasta saavat ja pitävät oman vesivoimansa suljettuna. Kun Tanskassa ei tuule, norjalaiset avaavat vesivarantonsa ja myyvät kallista energiaa takaisin. Varokaamme sellaista kaupantekoa.

Teimme niin tai näin, meidän on muistettava, että 80 prosenttia Suomessa kulutettavasta energiasta, öljy mukaan lukien, on tuontia. Tästä aiheutuu aivan liian suuri pääomavirta maasta, ja tämän pääomavirran on pian pienennettävä voidaksemme säilyttää elintasomme.

Esimerkissä 73 puhutaan myös ydinvoiman lisärakentamisen puolesta. Venäjältä sähkön tuominen saattaa olla pitkän ajan kuluessa riskialtista. Otteessa vedotaan poliitikkoihin, joiden tulisi tehdä myöntävä päätös ydinvoiman rakentamisesta. Esimerkissä 74 ilmenee puolestaan vastakkainen näkökanta. Kirjoituksessa kokonaisuutena puhutaan tuulivoimarakentamisen puolesta ja ydinvoiman lisärakentamista vastaan. Ydinvoiman rakentamisesta seuraisi se, että elintasomme huononisi. Argumenttia vahvistetaan ääri-ilmaisun *ettei mikään kansakunta* avulla. Hallituksella on asiassa päätösvalta. Otteessa

kritisoidaan mahdollista hallituksen päätöstä antaa kolmelle ydinvoimalle rakennusluvat. Teko olisi negatiivisessa mielessä historiallinen. Argumenttia vahvistaa ääri ilmaus *täysin*, joka luo kuvaa ydinvoimarakentamisen totaalista mahdottomuudesta.

(73) On kaikkein järkevintä tuottaa Suomen tarvitsema energia omalla maapellillä. Sähkön tuominen Venäjältä on riskialtista. Pohjoismaatkin tarvitsevat tulevaisuudessa itse kaiken tuottamansa energian.

Poliitikkojen on aika lopettaa sössiminen ydinvoiman lisärakentamisessa. Hiljattain tapahtunut Kristiinankaupungin ydinvoimahankkeen torpedoiminen oli suuri menetys Suupohjalle.

(74) Lopuksi totean, ettei mikään kansakunta voi sijoittaa energiasektoriinsa enempää kuin määrätyn osan kansantuotteestaan tai seuraukset ovat todella ikävät. Jos Suomi tuhlaa osuutensa lisäydinvoimaan, jäämme auttamattomasti kakkoskastin kansalaisiksi. Täysin järjetön ajatus on kolmen uuden luvan myöntäminen ydinvoimalle. Sillä päätöksellä hallitus todella jäisi historiaan.

Kansainväliset päätökset ja sopimukset vaikuttavat merkittävästi Suomen energiapolitiisiin päätöksiin. Suomi on asettanut omat energiapolitiittiset tavoitteensa, jotta kansainvälisiin kestäväen kehityksen päämääriin pystytään vastaamaan. Esimerkissä 75 vedotaan Suomen solmimiin kansainvälisiin sopimuksiin, jotka velvoittavat lisäämään uusiutuvaa energiaa. Otteessa tukeudutaan vaihtoehdottomuusstrategian käyttöön, josta kertoo vaihtoehdottomuutta ilmaisevat *vaativat ja ei jää muuta vaihtoehtoa*. Kvantifioiva ääri-ilmaus *mittavaa* kertoo kansainvälisten tavoitteiden olevan suhteellisen laajoja. Otteessa tuulivoimarakentamiselle haetaan tukea toteamalla, että myös monissa muissa maissa vallitsee myönteinen ilmapiiri ja muut maat ovat pidemmällä rakentamisessa kuin Suomi. Sitä myös kvantifioidaan sanalla *paljon*. Jäljelle ei jää muuta vaihtoehtoa kuin rakentaa tuulivoimaa. Valta annetaan valtiolle, eikä otteessa oteta kantaa siihen, mitä mieltä kansalaiset ovat. Päätösvalta asiassa on valtiolla, joka ohjaa rakentamista mm. tukien ja syöttötariffin avulla. Esimerkissä 76 argumentoidaan takuuhinnan tärkeyden puolesta. Otteessa uskotaan tuulivoiman mahdollisuuksiin, mikä ilmenee kvantifioidusta ilmaisusta *merkittävä*. Takuuhinnan uskotaan houkuttelevan energiayhtiöitä. Otteessa tuulivoimarakentamisen kehitystä ja takuuhinnan merkittävyyttä kuvataan metaforilla *ensi askel ja rakentaa tukevaa ja houkuttelevaa pohjaa*.

(75) *Ehdottoman trendikäs se kuitenkin on, koska Suomen kansainväliset sitoumukset vaativat mittavaa panostusta uusiutuvaan energiaan 2010-luvulla. Siinä tuulivoiman nimeen vannotaan tiukasti. Sama tuulivoimalle myönteinen ilmapiiri on vallalla muissakin maissa, jotka myös ovat asiassa paljon Suomea pidemmällä.*

Kun näkymät ovat tuota luokkaa, valtiovallalle ei jää muuta vaihtoehtoa kuin tukea tuulivoimaa massiivisesti.

(76) *Takuuhinta on ensi askel, kun merkittävälle tuulivoimatuotannolle yrittään rakentaa tukevaa ja energiayhtiötä houkuttelevaa pohjaa.*

Energiapoliittisessa diskurssissa keskustellaan siitä, kuka omaa päätösvallan energiakysymyksissä, kenen sitä tulisi käyttää ja miten. Seuraavissa esimerkeissä otetaan kantaa tähän kysymykseen. Esimerkissä 77 kritisoidaan ”pätösvallan hallitsijoiden” horjuvaa kantaa energiapoliittisissa kysymyksissä. Heillä ei ole selkeää kantaa ydinvoimatuotannosta, mikä puolestaan vaikuttaa taloudellisiin kysymyksiin, kuten mahdolliseen tuotannonalojen sijoittumiseen Suomeen. Otteessa argumentoidaan ydinvoimaloiden lisäämisen ja lupien myöntämisen puolesta, joista energiayhtiöt voisivat päättää. Toisen henkilön mielipiteen suoran lainauksen avulla luodaan argumentille tukevampaa pohjaa. Kun joku toinenkin on samaa mieltä, saattaa argumentti näyttäytyä lukijalle vakuuttavampana.

(77) *Ydinvoimalla sanoo leipävarras, mutta äänivarras sanoo: ”Ei ydinsähköä”. Näiden kannanottojen välillä horjuvat päätösvallan hallitsijat, eivätkä ole huomaavinaan mm. sitä, että näin horjuessaan vaikuttavat suorastaan epäedullisesti uusien ja entisten tuotannonalojen mahdolliseen sijoittumiseen Suomeen...Ja lopuksi Tiurin sanoin: ”Ydinvoiman rakentamista haluaville on annettava luvat. Hakijat pystyvät parhaiten päättämään rakennetaanko lisää ydinvoimaa ja milloin”.*

Esimerkin 78 otteessa puhutaan tuulivoimarakentamisen puolesta ja ydinvoimarakentamista vastaan. Mielipidemittausten mukaan enemmistö suomalaisista vastustaisi ydinvoimarakentamista. Vakuuttamisen keinona käytetään kvantifiointia: *enemmistö, 52 prosenttia ja vain 34 prosenttia*. Lisäksi vedotaan asiantuntijuuteen kun viitataan *tutkimuksiin*. Kansalaisten mielipidettä tulisi kuunnella ja päätösvalta tulisi olla heillä. Otteessa käytetään sosiaaliin normeihin tukeutuvaan strategiaan vetoamalla *perustuslakiin*, joka velvoittaa kaikkia Suomen kansalaisia. Otteessa puhutaan valtaeliitistä, jolla

viitataan luultavasti kansanedustajiin ja hallitukseen. Liiallista vallan keskittymistä valtaeliitille ei pidetä suotavana, vaan kansalla tulisi olla myös valtaa. Kuitenkin heti perään todetaan, että kansanedustajien tulee huolehtia kansalaisten turvallisuudesta. Sillä viitataan ydinvoiman riskeihin. Toisaalta päätösvalta annetaan kansanedustajille. Kansalaisten oikeuksia ja sananvaltaa puolustetaan myös esimerkissä 79. Suomen kansalla tulisi olla vaikutusvaltaa päätettäessä ydinvoiman lisärakentamisesta. Ei riitä, että yksinomaan puolueet tekevät päätökset ja kansalaiset jäävät sivustaseuraajiksi. Otteessa vedotaan sosiaalisiin normeihin; demokratiaan ja sen toteutumiseen äänestysten kautta. Esimerkissä 80 tuulivoimarakentamiseen suhtautuminen on selkeästi kielteinen. Hankkeita tulisi karsia, ja se olisi tehtävä maakuntaliiton ja ympäristöministeriön toimesta. Otteessa vedotaan siihen, että kaikki voimat olisi otettava syöttötariffin piiriin ja kansalaisilla tulisi olla mahdollisuus myydä sähkönsä. Kyse on jälleen demokratiasta ja yhdenvertaisista mahdollisuuksista. Kuluttajien vaikutusvaltaa halutaan laajentaa.

(78) Perustuslain mukaan valta kuuluu Suomen kansalle. Suomalaisten enemmistö vastustaa lisäydinvoiman rakentamista. Tutkimusten mukaan 52 prosenttia kansalaisista vastustaa lisäydinvoimaa ja vain 34 prosenttia kannattaa sitä. Enemmistön mielipidettä tulee kuunnella nyt, ettei vastakkainasettelu valtaeliitin ja kansan välillä kasva liian suureksi.

Kansanedustajien tulee huolehtia kansalaisten turvallisuudesta nyt ja tulevaisuudessa.

(79) Suomen maaperään haudataan ydinpolttoainetta. Onko Suomen kansa saanut yleisesti äänestää ydinjätteen loppusijoituspaikasta tai ydinvoimaloiden lisärakentamisesta? Ei riitä, että nämä äänestykset tehdään puolueiden välillä. Nämä asiat koskevat jokaista Suomen kansalaista.

(80) Kun on ilmeistä, että tuulivoima Suomen oloissa on kallein, tilaa vievin ja kovien pakkasjaksojen sähkönkulutushuippujen tasaajana epävarmin uudistuvan energian tuotantotapa, tulisi maakuntaliiton tai viimeistään ympäristöministeriön pikemminkin karsia hankkeita kuin edistää niitä.

On käsittämätöntä että porvarihallitus on sulkemassa kokonaisen alan markkinoimilta tukemalla vain megaluokan tuulivoimaloita. Miksi tuulivoima-alaa ei avata kilpailulle esim. ottamalla pienetkin tuulivoimalat syöttötariffien piiriin ja tarjoamalla kuluttajille mahdollisuus myydä ylijäämänsähkönsä verkkoon?

Huhtikuussa 2011 tuli voimaan uusi lakimuutos, joka antaa kunnille aikaisempaa paremman mahdollisuuden kaavoittaa kokonaisvaltaisesti tuulivoima-alueet koko kunnan

alueelle. Kunnalla on siten mahdollisuus myöntää tuulivoimaloille rakennuslupia suoraan yleiskaavan perusteella. Esimerkissä 81 halutaan päätösvaltaa siirtää kuitenkin päinvastaiseen suuntaan, eli kunnilta takaisin eduskunnalle. Toisaalta otteessa vedotaan asukkaisiin, jotta he eivät antaisi periksi tuulivoimayhtiöille. Tuulivoimayhtiöt nähdään uhkatekijänä ja vallankäyttäjänä. Otteessa käytetään vaihtoehdottomuusstrategiaa, jota lievennetään käyttämällä konditionaalia: *pitäisi siirtää ja olisi saatettava*. YVA-menettely on tuulivoimaloiden suunnitteluprosessin tärkeä väline, jonka aikana kansalaiset saavat tuoda julki oman mielipiteensä. Esimerkissä 82 ei kuitenkaan uskota, että ympäristölainsäädäntö pystyisi takaamaan kokonaisvaltaisen suunnittelun ja päätöksenteon. Poliitikkojen tulisi ottaa vastuu. Esimerkissä 83 painotetaan YVA-menettelyn avoimuuden ja vuorovaikutuksen tärkeyttä. Tämä oli hyvin harvinainen ilmaus yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa.

(81) Päätös tuulivoimapuistojen rakentamisesta pitäisi siirtää kunnilta eduskunnalle ja kaikki hankkeet olisi saatettava YVA-menettelyn piiriin...Raippaluodon asukkaat alkää antako periksi tuulivoimayhtiölle, sillä tuulipuiston myötä saarenne on pilattu ikiajoiksi.

(82) Meneillään olevat yksittäiset YVA-prosessit (ympäristövaikutusten arviointi) osoittavat, että osin varsin uusi ja yleinen ympäristölainsäädäntö ei välttämättä takaa riittävän kokonaisvaltaista suunnittelua ja päätöksentekoa. Tässä on nyt vaasalaiusten ja ympäristökuntien poliitikkojen otettava osansa kokonaisvastuusta joko kaavoittajina tai voimayhtiöiden omistajina.

(83) Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä keskeistä on avoimuus ja vuorovaikutus.

5.4.2. Tiedon diskurssi

Tiedon diskurssi esiintyy ainoastaan YVA-selostuksen mielipiteissä. Diskurssissa yleinen tuulivoimaan suhtautuminen on selvästi positiivista (64%), joka näkyy taulukossa 27. Kun tarkastellaan suhtautumista Sidlandetin hankkeessa, kääntyy suhtautuminen selvästi kielteiseksi (82%). Tiedon diskurssi oli yksi Sidlandetin hankkeen hegemonisemmista diskursseista 25% osuudella.

Taulukko 27. Tiedon diskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä.

Kanta	Yleinen tuulivoimakanta (N=88)	Sidlandet (N=88)
Myönteinen	14 (64%)	-
Kielteinen	1 (4%)	18 (82%)
Neutraali	7 (32%)	4 (18%)
Yhteensä	22 (100%)	22 (100%)

Taulukko 28 kertoo, että diskurssissa argumentoitiin yhteensä 27 kertaa. Argumenteista 21 esiintyi kaksi kertaa tai useammin ja argumenttien esiintymismäärä oli yhteensä 114. Varjojen ja väkkeen lisäselvitysten tarpeellisuuden vuoksi argumentoitiin kaikkein eniten.

Taulukko 28. Tiedon diskurssin argumentit Sidlandetin mielipiteissä.

TIEDON DISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. Melukartat ovat epäselviä / vääriä / sekavia	5
2. Melua tulisi selvittää tarkemmin	10
3. Tarvitaan lisäselvityksiä väkkeestä ja varjoista	13
4. Selvityksessä ei analysoida ihmistä ja terveyttä	9
5. Linnustoa koskevat analyysit ovat riittämättömiä	6
6. Valokuvasimulaatiota tulee selvittää	11
7. Voimaloiden suuruus ei ole selvillä	6
8. Maanomistusoloja ei ole analysoitu	2
9. Analyysi yhteisvaikutuksista muiden alueen tuulivoimaloiden kanssa on Riittämätön	8
10. Elektromagneettisista vaikutuksista tarvitaan lisäselvityksiä	1
11. Kartat ovat puutteellisia	5
12. Luontoselvityksessä on heikkouksia	2
13. YVA vaatii huomattavia lisäselvityksiä	2
14. Liito-oravapopulaatiota ei ole tutkittu tarpeeksi	2
15. Lepakoita tulee tutkia tarkemmin	
16. Ei ole selvitetty taloudellisia ja sosiaalisia seurauksia	3
17. Kiinteistön arvon alenemista tulee selvittää	6
18. EPV:n päästöoikeuksia tulee tutkia	1
19. Selvityksestä puuttuu kirjallisuusviitteet	1
20. Kivenlouhimo ja muut meluhaitat tulee ottaa huomioon	2
21. Selvityksessä on väärää tietoa	4
22. Tulee selvittää voimaloiden vaikutukset radio- ja TV-signaaleihin	2

23. Voimaloiden vaikutukset liikkumiseen tulee selvittää	3
24. Tuulivoimaloiden vaikutusta kalastukseen / kaloihin ei ole tutkittu	3
25. Tuulivoimaloiden rakentaminen ei vaadi vesivoimaa	1
26. Vaikutusta lentoliikenteeseen ei ole tutkittu	1
27. Työllistymismahdollisuudet tulee selvittää	3
YHTEENSÄ	114

Tiedon diskurssissa argumentoitiin monien arviointiselostuksessa ilmenneiden puutteellisten, väärin ja epäselvien asioiden puolesta. YVA-selostuksessa ei ole paneuduttu tarpeeksi syvällisesti moniin ympäristöä, eläimiä ja ihmisiä koskeviin seikkoihin, jotka vaikuttavat ratkaisevasti siihen, sopiiko tuulivoimapuisto alueelle. Paikalliset asukkaat eivät ole saaneet YVA-selostuksesta tarpeeksi kattavaa ja oikeanlaista kuvaa ja siksi heidän on vaikea suhtautua hankkeeseen ja punnita sitä tarpeeksi laaja-alaisesti. He ottavat hankkeen vakavasti, mutta seurauksia on vaikea pohtia, koska informaatiota on annettu liian vähän. Asukkaat vaativat paljon lisäselvityksiä monista heitä askarruttavista seikoista. Asukkailla ei ole yksinkertaisesti tarpeeksi tietoa, jota vaaditaan päätöksiä tehtäessä. Siksi voidaankin kysyä, että onko sitä myöskään EPV Tuulivoimalla ja Rambolilla? Vai onko kyse tarkoituksenmukaisesta tietojen salaamisesta? Tätä pohdittiin myös mielipiteissä. Tietoa tarvitaan ja sitä ei ole koskaan liikaa. Informaatio on esitettävä asianmukaisesti ja selkeästi, koska maallikoilla on aivan eri lähtökohdat hankkeen arvioimiseen kuin sitä monta vuotta suunnitelleilla ammattilaisilla. Päätösten tulisi perustua tosiasioihin, jotka nyt kyseenalaistetaan mielipiteissä. Arviointiselostuksessa on esiintynyt asukkaiden mukaan liikaa epäselvyyksiä, kuten mm. kuvia havainnollistettaessa. Asukkaat kaipaavat relevanttia tietoa, ilman monimutkaisia ilmauksia ja termejä eli popularisoitua tietoa. Nyt ihmiset ovat joutuneet itse etsimään ja tarkistamaan annettuja tietoja voimaloiden vaikutuksista.

Paikallisten asukkaiden näkemyksen mukaan haittoja on sivuutettu ja ympäristövaikutuksia vähätellään, kuten linnustoa ja kalakantaa. Kyse on silloin luottamuksen puutteesta. Ihmiset näkevät oman ympäristönsä toisella tavalla kuin hankkeen suunnittelijat. Tai ehkä hankkeen suunnittelijatkin näkevät asiat samalla tavalla, mutta haluavat pehmentää asioista annettavaa kuvaa. Joka tapauksessa mielipiteistä paistaa läpi se, että ihmisten mielissä pyörii paljon kysymyksiä, jotka kaipaavat vastauksia.

Paikalliset asukkaat olivat mielipiteissään hyvin pitkälti yhtä mieltä siitä, että selvitys ei ole tarpeeksi kattava vastaamaan vaatimuksiin, joiden tulee täytyä ennen kuin tuulivoimapuiston rakentamista voidaan edes harkita. Vaihtoehtojen määrää (1, 2, 3 ja 0) pidetään myös riittämättöminä. Vaihtoehdot ja sijoituspaikat eivät ole realistisia. Tulisi tarkastella todellisia vaihtoehtoja ja miettiä sitä, mikä olisi sopiva määrä voimaloita Sidlandetin alueelle. Esimerkin 84 mukaan YVA-prosessi ei vastaa lain ja asetusten vaatimuksia. Selvityksessä on puhuttu kolmen ja viiden MW:n voimaloista. Tiedot voimaloiden tarkasta koosta on esitetty epäselvästi. Ei ole ilmoitettu tarkasti kumman kokoluokan voimaloita tulee hankealueella olemaan. Silloin on myös hankala hahmottaa ympäristövaikutuksia, koska voimaloiden koko vaikuttaa oleellisesti vaikutusten suuruuteen. Tämä tulee ilmi esimerkissä 85. Voimaloiden sijainnista ei ole annettu myöskään tarkkoja koordinaatteja. Sekään ei luonnollisesti helpota paikallisia asukkaita heidän yrittäessään hahmottaa voimaloiden vaikutuksia omaan elämäänsä ja alueen tulevaisuuteen kokonaisuutena. Lisäksi selvityksessä ei ole laskettu tai analysoitu alueen läheisyyteen rakennettavien muiden tuulivoimaloiden ja tuulivoimapuistojen kanssa mahdollisesti aiheutuvia yhteisvaikutuksia. Esimerkissä 86 kritisoidaan näitä puutteita. Asukkaiden olisi saatava kokonaiskuva Maalahden kuntaan ja naapurikuntiin kohdistuvista ympäristövaikutuksista. Nyt tiedot on esitetty harhaanjohtavasti.

(84) ...YVA selvitys ei ole Sidlandetin osalta riittävä, vaan se vaatii huomattavasti lisäselvityksiä, syvempää todellisten vaihtoehtojen analyysiä ennen kuin se kattaa lain ja asetusten vaatimuksen YVA prosessin riittävydestä.

(85) Enligt beräkningsmodeller torde vindkraftverkens storlek vara 3-5 MW och i detta skede finns det inte uppgifter om vilken storlek som kommer att gälla...Koordinater för vindkraftsverkens placering saknas vilket ytterligare ökar osäkerheten.

(86) Man har i MKB helt förbisett helhetsbilden för miljökonsekvenser av det sammanlagda antalet planerade vindkraftsetableringar i Malax kommun och grann kommunen Korsnäs nämligen Bergö vindkraften och Bredhällans vindkraftverk...Den nuvarande är helt missvisande!

Esimerkissä 87 tulee esille se, että melun selvitykset ovat liian vähäisiä ja tiedot ovat epätarkkoja. Melun vaikutuksia pidetään ratkaisevina, ja siksi on tärkeää tietää miten ihmiset ja eläimet siihen reagoivat. Melun laadulla ja frekvenssillä voi olla merkitystä siihen, millaisena ihmiset melun kokevat. Esimerkissä käytetään asiantuntijuusstrategiaa

ja siinä viitataan *Ruotsin ja Tanskan melurajoihin* sekä *tanskalaisen professori Möllerin tutkimuksiin*. Esimerkissä asetetaan kyseenalaiseksi Suomen korkeammat meluraja-arvot ja niitä pidetään vanhentuneina. Kun meluraja-arvot annettiin vuonna 1992, ei silloin meluhaitoista ollut niin paljon tietoa kuin nyt. EPV ja Ramboll nojaavat informaatioissaan vanhaan tietoon, joka oikeutetusti kyseenalaistetaan. Ympäristövaikutuksia tulisi analysoida uudestaan ja syvällisemmin ajan tasalla olevien tietojen mukaan. Esimerkissä 88 viitataan melun suhteen toiseen epävarmuustekijään, joka liittyy myös tietoon. Konsultin (Rambollin) tekemä mallinnus melusta tulisi arvioida myös toisella konsultilla epävarmuustekijöiden pienentämiseksi. Toista mittaustekniikkaa käyttämällä on ehkä mahdollista saada toisenlaiset tulokset. Ei ole vain yhtä ainoaa oikeaa tapaa. Esimerkeissä 87 ja 88 käytetään molemmissa vaihtoehdottomuusstrategiaa: *tutkimuksia tulisi käyttää hyväksi ja epävarmuustekijä tulisi vähentää*. Vaihtoehdottomuutta on lievennetty konditionaalilla.

(87) *Melu tulee olemaan keskeisiä kysymyksiä arvioitaessa tuulivoimaloiden vaikutuksia ihmisiin (ja eläimiin). Näiden osalta ympäristöselvitys vaatii lisäselvityksiä ja tarkennuksia...Tuulivoimaloiden melu on Rambollin ja eri muiden lähteiden mukaan luonteeltaan erilaista kuin esimerkiksi liikenteen melu ja se voidaan kokea sitä häiritsevämpänä. Tätä ilmiötä olisi selvitettävä enemmän, ja mikä merkitys melun laadulla ja frekvenssillä on sovellettaviin melurajoihin...Ruotsissa ja Tanskassa ja muutamissa muissa maissa on enemmän kokemusta tuulimyllyjen rakentamisesta ja siellä meluraja yöllä vapaa-ajan asutukselle ovat 35 db. Johtuvatko nämä alemmat rajat kokemuksesta vai enemmästä tiedosta koskien tuulivoimaloiden äänen luonnetta? Suomen melurajat ovat valtioneuvoston päätöksestä vuodelta 1992, jolloin tietoa isojen tuulivoimaloiden meluhaitoista ei ollut olemassakaan. Ulkomaista tutkimustietoa esim. tanskalaisen professori Möllerin tutkimuksia tulisi käyttää hyväksi.*

(88) *Melukartoituksiin liittyy paljon epävarmuustekijöitä, varsinkin kun puhutaan uudesta teknologiasta ja uusista kokoluokista myllyjen koosta. Mallinnuksen epävarmuustekijä tulisi vähentää teettämällä sama analyysi toisella mallilla (konsultilla), jotta esitettyihin kaavoihin liittyvää epävarmuutta voitaisiin vähentää.*

Ympäristövaikutusten arviointiselvitys on laaja, mutta ihmisiä hämmästyttää ja raivosuttaa se, ettei ihmisiin ja ihmistoimintoihin kohdistuvien vaikutusten analyysiin ole panostettu. Vaikutuksia ei ole analysoitu kuin yhden sivun verran. Analyysia ei pidetä lainkaan kattavana, eikä se anna realistista kuvaa. Tietoja olisi kaivattu lisää, kuten seuraavista esimerkeistä ilmenee. Esimerkistä 89 ilmenee, että EPV:n menettelytapa asiassa

kertoo moraalin puutteesta ja toimintatapaa pidetään myös epäeettisenä. Esimerkissä 90 kuvataan, kuinka tuulivoimaloiden vaikutukset asuinympäristöön ovat jääneet huomioidatta. Lisäksi viihtyisyys ja niinkin oleellinen seikka, kuin ihmisten terveys, on jäänyt täysin huomiotta. Ihmisille terveys on elämässä A ja O, joten asian tutkimiseen ja selvittämiseen olisi pitänyt panostaa enemmän. Aasukkaat eivät ole kovin perillä riskeistä, joita mahdollisesti kohdistuu ihmisiin. Tämä tulee esille esimerkissä 91, jossa pohditaan, miten melu, varjot ja infraääni vaikuttavat. Argumentaatiota vahvistetaan asiantuntijusstrategiaa käyttämällä ”*det finns alarmerade rapporter från andra länder*”. Vaikka tutkimusten mukaan todisteita on ihmisiin kohdistuvista terveysvaikutuksista, niin silti EPV on sivuuttanut ne.

(89) *Man kan inte godkänna en miljökonsekvensbedömning på 400 sidor varav konsekvenser för människornas levnadsförhållanden och trivsel är ett direkt håån mot de mänskliga rättigheterna och direkt omoralisk och oetisk!*

(90) *...man har inte alls undersökt konsekvenserna för boendemiljö och människornas trivsel och hälsa.*

(91) *Vilken hänsyn har man tagit till de risker för sjukdomar som människor utsätts för när de tvingas bo för nära vindkraftverk? Hur verkar ständiga ljud, skuggor, reflexer, infraljud m.m.? Det finns alarmerande rapporter från andra länder, men problemet tycks avfärdas med en axelryckning.*

Selvityksessä ei ole analysoitu tarpeeksi tarkasti ja kattavasti eläimiin kohdistuvia vaikutuksia. Selvityksessä ilmenee, että EPV ja Ramboll ovat tietoisia alueen muuttolainuista. Esimerkissä 92 ilmenee, että selvityksessä vähätellään lintujen tömäyksiä voimaloihin. Koska voimalat sijoittuvat laajalle alueelle, niin silloin luulisi, että myös törmäysvaara on suuri, eikä vain vähäinen. Vaikutukset vielä korostuvat, kun otetaan huomioon alueen läheisyyteen sijoitettavat muut tuulivoimapuistot. Lintujen törmäystä voimaloihin kvantifioidaan sanallisesti: *mycket stora ja mångdubbelt större*.

(92) *I utredningen konstateras att den österbottniska kusten är huvudled för många flyttande fåglar. Ändå negligeras risken för kollisioner med vindkraftparken genom konstaterandet att fåglarna i allmänhet flyttar på ”bred front” och således blir antalet som krockar med vindkraftverken obetydligt. Vindkraftparken breder ju också ut sig på ”bred front” så möjligheterna att krocka med vindmöllorna är mycket stora. Om man nu tar i beaktande alla de övriga parker som nu planeras längs hela den österbottniska kusten blir risken mång-*

dubbelt större. Detta borde närmare utredas samt för enskilda arter, bl.a. havsörn, trana och svan, mera exakt på hur ”bred front” de flyttar. Dessa stora, tunga klumpiga fåglar skall alla flytta över den planerade vindkraftpar-ken och kollisionrisken är mycket stor.

Selvityksessä on otettu kantaa alueella havaittuun merikotkan pesään. Esimerkissä 93 vedotaan pesän pakkorauhoittamisen vaihtoehtottomuudella *bör fredas* ja turvarajaksi kvantifioidaan vähintään kaksi kilometriä. Esimerkissä painotetaan, että muiden alueella elävien 17 merikotkan elinaluetta ei ole huomioitu. Kotkien elinolosuhteita alueella olisi pitänyt tutkia paremmin. Ei riitä, että vain todetaan merikotkan pesän sijaitsevan alueel-
la.

(93) I områdets södra del finns ett havsörnbo. Detta bör fredas med minst 2 km säkerhetszon till alla riktningar. Över de 17 örnar som setts på området finns inga uppgifter. Bör utredas bättre.

Sanontahan menee niin, että ”kuvat kertovat enemmän kuin tuhat sanaa”. Niin myös luulisi olevan tuulivoimapuiston suhteen. Tuulivoimalat ovat vielä niin harvinaisia Suomessa, että monikaan ei ole päässyt niitä lähietäisyydeltä näkemään. Silloin voi olla hankala hahmottaa, miltä tuulivoimalat luonnossa näyttävät ja miten ne sulautuvat ympäristöönsä. Esimerkissä 94 kritisoidaan kuvien heikkoa laatua. Esimerkissä käytetään kvantifiointia vahvistamaan argumentointia: *lähes 200 m, 173 m, 20 m, 180 ast, tuhansia*. Esimerkkiä vahvistetaan vertaamalla voimaloita Näsinneulan torniin. Jotkin kuvat ovat puutteellisia siltäkin kannalta, että niistä puuttuu kuvatekstit ruotsiksi (esimerkki 95). Se rikkoo myös kielilakia.

*(94) Maisemakuvamontaasit on tehty virheellisesti vähätellen kulttuurimaise-
man muuttamista täysin uudenlaiseksi teollisuusalueeksi. Lähes 200 m korkeat
(vrt. Näsinneula 173 m) voimalat eivät peity metsään, jonka korkeus on max.
20 m. Lisäksi mereltä eli lännestä ei ole yhtään kuvaa – 180 ast. On unohdettu.
Siellä kuitenkin sijaitsevat mökit, joilla asuu tuhansia henkilöitä.*

*(95) ...Det förvärras av nonchalans mot språklagens krav ifråga om för utred-
ningen väsentliga figurer. Som exempel kan anges bullerzonerna på sidan 147
och skuggeffekterna på sidorna 151-152, som har enbart finskspråkiga tecken-
förklaringar. Det uppfyller inte språklagens krav i en tvåspråkig kommun, även
om det undertecknade att förstå figurerna.*

Kansalaisten osalta yksi kiusallisimmista selostuksessa esiintyvistä puutteista on se, että henkilökohtaisen omaisuuden (tontin jne.) arvossa tapahtuvia muutoksia ei ole analysoitu lainkaan. Paikallisille asukkaille ja mökkiläisille tämä merkitsee paljon. Asialla on myös paljon merkitystä tulevaisuuden kannalta. Monet asunnon, maatilan tai tontin omistavat ovat ehkä ajatelleet jälkeläisten perivän heidän omaisuutensa. Esimerkissä 96 tukeudutaan sosiaalisiin normeihin vetoamalla perustuslakiin. Otteessa nojaututaan lisäksi vaihtoehdottomuuteen (*borde ha innehållit*) ja todetaan, että tuulivoimaloiden aiheuttamia ympäristötuhoja olisi arvioitava perustuslain perspektiivistä. Samoihin puutteisiin reagoidaan esimerkissä 97. Argumenttia vahvistetaan asiantuntijuusstrategialla ja kvantifioinnilla ja todetaan, että Ruotsissa *kiinteistöjen arvot ovat laskeneet niin paljon kuin 30 %*. Kysymysmerkkinä ilmassa on myös se, että kuka korvaa tonttien ja kiinteistöjen omistajille aiheutuneet tappiot?

(96) Medborgarnas grundlagsenliga rätt till privat egendom är inte utredd...Skadornas omfattning är av den magnituden att MKB även borde ha innehållit undersökningar kring den innehållsmässiga miljöförstöringen och värdeminskningen ur ett grundlagsperspektiv.

(97) MKB tar ej upp hur tomt och fastighetsvärden påverkas av VKV. I Sverige har värdet sjunkit så mycket som 30%. Vem ersätter tomt och fastighetsägare vid en sådan förlust?

5.4.3. Toimintatapadiskurssi

Toimintatapadiskurssi esiintyi ainoastaan mielipidekirjoituksissa. Se esiintyi 20 kertaa ja oli aineistossa toiseksi yleisemmin esiintyvä diskurssi 23 prosentin osuudella (ks. Taulukko 29). Diskurssissa yleinen tuulivoimaan suhtautuminen oli myönteistä (70%), kun taas hankkeeseen suhtautuminen oli selkeästi kielteistä (90%).

Taulukko 29. Toimintatapadiskurssin esiintymät YVA-selostuksen mielipiteissä.

Kanta	Yleinen tuulivoimakanta (N=88)	Sidlandet (N=88)
Myönteinen	14 (70%)	-
Kielteinen	2 (10%)	18 (90%)
Neutraali	4 (20%)	2 (10%)
Yhteensä	20 (100%)	20 (100%)

Toimintatapadiskurssissa argumentoitiin yhteensä 34 kertaa (ks. Taulukko 30). Argumentteja esiintyi yhteensä 101, joista 17 esiintyi vain yhden kerran ja loput argumenteista kaksi kertaa tai useammin.

Taulukko 30. Toimintatapadiskurssin argumentit Sidlandetin mielipiteissä.

TOIMINTATAPADISKURSSIN ARGUMENTIT	N
1. YVA ei ole luotettava / on epäeettinen, manipuloiva, vääristävä	10
2. Selvityksessä on vakavia puutteita	3
3. YVA on puolueellinen / Ramboll ei ole objektiivinen toimija	4
4. Korvauksista ja korvausvelvollisesta ei ole informoitu	9
5. Hankkeen etenemistapa on väärä ja sitä edistetään salassa	5
6. YVA:n julkaisuajankohta oli huono	
7. Kaikkiin maanomistajiin ei oltu yhteydessä/ asukkaisiin ei ole oltu yhteydessä	5
8. YVA-selostuksessa ei ilmoiteta kuka on vastuussa vääristä tiedoista	18
9. Asukaskysely meni väärille ihmisille / tehtiin liian aikaisin	3
10. Asukaskysely on heikkolaatuinen ja epäluotettava	9
11. Asukaskyselyyn vastaajilla ei ollut tarpeeksi tietoa	2
12. YVA:n valmistelu-aika oli liian lyhyt	1
13. EPV ei antanut vastauksia kysymyksiin	1
14. YVA ei täytä lain vaatimuksia	2
15. Hanke on maakuntakaavan vastainen	3
16. Hanketta on pidetty salassa	1
17. Arvioinnille on annettu väärä sähköpostiosoite	1
18. Hankkeen seurauksista ei ole annettu tarpeeksi ajoissa tietoa	1
19. Poliitikkoja on informoitu huonosti tuulivoiman faktoista	1
20. Melukartoitus tulisi teettää toisella konsultilla	1
21. Tarvitaan luotettavan auktoriteetin suorittama analyysi Linnuston suojelusta / linnustoa vähätellään	1
22. Merikotkaongelmaa vähätellään	1
23. Linnustokuolemia vähätellään	2

24. EPV haluaa maksimoida intressinsä	1
25. Asukkaiden viihtyvyyttä/ asumajiston analyysia vähätellään	3
26. Työllisyysvaikutuksia liioitellaan	1
27. Vaikutuksia kalakantaan vähätellään	1
28. Ei selviä kuka on vastuussa onnettomuuksista	1
29. Varoitusvalojen häiritsevyyttä vähätellään	1
30. Maiseman muuttumista vähätellään	2
31. Hankkeen rajoja on muutettu siitä ilmoittamatta	2
32. Tuulivoimaloita ei voi tarkastella rakennuksina	2
33. EPV vähättelee valtakunnallista ja alueellista maisemansuojelutoimintaa	1
34. Terveysvaikutuksia on vähätelty	1
YHTEENSÄ	101

Toimintatapadiskurssi liittyy tiiviisti yhteen tiedon diskurssin kanssa. Tiedon diskurssi osaltaan synnyttää toimintatapadiskurssin ja päinvastoin. Kun asukkaat saavat liian vähän tietoa ja informaatio on puutteellista, on silloin vaikea toimia toivotulla tavalla. Optimaalinen tiedonkulku ja tiedonkulun takaava toiminta eivät ole helppoja toteuttaa. Tiedon määrä ja laatu vaikuttavat siihen, millaisena koko suunnittelu- ja päätöksentekoprosessi nähdään kansalaisten näkökulmasta; mahdollisena vai mahdottomana. Hankkeen toimintatavat puolestaan vaikuttavat siihen, miten tietoa välitetään ihmisille. Oikean tiedon (faktan) perillemeno on tärkeää. Vastaanottajien arvioitavana on tiedon oikeellisuus ja hyväksyttävyyys. Toimintatavat ovat ratkaisevassa osassa.

Toimintatapadiskurssi liittyy sekä suunnittelu- ja päätöksentekoprosessiin, mutta myös vahvasti YVA-selostukseen ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin prosessin kuluessa. Diskurssissa ilmenee vahva luottamuspula sekä YVA-selostusta, päätöksenteko- ja suunnitteluprosessia sekä toimijoita (Ramboll, EPV) kohtaan. Myös kunnan toimintaa tai puutteellista toimijuutta kritisoidaan. YVA-menettely ei saa osakseen kehuja. Se ei näyttäyty tässä hankkeessa toimivana, kaikki osapuolet huomioivana työkaluna. Sitä ei nähdä riittävänä vaihtoehtona tarjoamaan tasavertaiset osallistumismahdollisuudet kaikille osapuolille, vaan välineenä, jonka avulla EPV pystyy toimimaan ja tekemään päätöksiä, jotta se pääsee omiin tavoitteisiinsa paikallisista asukkaista piittaamatta. Ramboll ja EPV eivät näyttäyty yhteistyökykyisinä ja yhteistyöhön pyrkivinä toimijoina. He ajavat asukkaiden mielestä vain omaa etua paikallisten asukkaiden intresseistä piittaamatta. Hanke on edennyt väärin, salassa asukkailta ja asukkaiden mielipiteitä kysymättä tai kuuntelematta. Diskurssista huokuu hankkeen menettelytapojen ja prosessin kulun epä-

demokraattisuus, koska asukkaat eivät ole prosessissa täysivaltaisina osallistujina. Ympäristövaikutuksia vähätellään. Nämä kaikki seikat aiheuttavat luottamuspulaa. YVA-prosessista ja YVA-selostuksesta välittyvä yleisvaikutelma on epäluotettava, epäeettinen, moraaliton ja manipuloiva. Toimintatapadiskurssi paljastaa sen, että asukkaiden näkökulmasta YVA-prosessi ei takaa yhdenmukaisia osallistumismahdollisuuksia päätöksentekoon.

YVA-selostuksen analyysit koetaan riittämättöminä ja ihmisiin ja eläimiin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia vähätellään. Ongelmiin tarttumista vältellään. Paikalliset asukkaat näkevät asiat eri tavalla kuin Ramboll ja EPV, ja YVA-selostuksessa olevat kommentit koetaan aliarvioivina. Esimerkissä 98 otetaan kantaa linnuista tehtyjen analyysien vajavaisuuteen. Argumentointia vahvistetaan ääri-ilmaisulla *täysin riittämättömiä*. Vaikka analyysia on määrällisesti paljon, niin sisällöllisesti analyysi ei anna vastauksia ja siksi se nähdään vajavaisena.

(98) Linnustoa koskeva analyysi vie paljon sivuja, mutta siitä tehdyt analyysit ovat täysin riittämättömiä tai vaikutuksia vähätteleviä...Merikotkaongelmaa on yritetty vältellä ja vähätellä.

YVA-selostusta pidetään sisällön puolesta yleisesti epäluotettavana ja puolueellisena. EPV:n toiminnan lisäksi mielipiteissä kritisoidaan Rambolin toimintaa. Rambolin ammattitaito ja puolueettomuus asetetaan kyseenalaiseksi. Se ei näyttäydy kansalaisille objektiivisena ja ammattitaitoisena osajana, vaan puolueellisuus paistaa läpi mm. puutteellisen informaation takia. Selostusta pidetään tarkoitushakuisena ja vain tilaajan etua ajavana. Selostusta pidetään esimerkiksi 99 epäluotettavana, koska se antaa liian positiivisen yleiskuvan tuulivoimaloiden vaikutuksista. Tuulivoimapuiston vaikutukset asukkaisiin, luontoon ja virkistytymiseen ovat moniselitteisempiä kuin nyt annetaan ymmärtää. Lisäksi tietyt tekniset yksityiskohdat herättävät hämmennystä ja kaikkien tietojen paikkansapitävyyttä ei sulateta. Esimerkissä 100 kyseenalaistetaan tuulivoimaloiden aiheuttamien varjojen vaikutus. Esimerkissä 101 tulee esille selvityksen epäuskoavuus. Koetaan, että yhteiskunnan tehtävänä on tehdä puolueeton selvitys. Se jää epäselväksi, mitä tahoa ”yhteiskunnalla” tarkoitetaan. Esimerkissä otetaan kantaa tuulivoimaloiden todennäköisiin haittavaikutuksiin, joiden uskotaan vaikuttavan ihmisiin

niin paljon, että heillä on oikeus hakea vahingonkorvauksia. Argumentaatiota vakuutetaan tukeutumalla vaihtoehdottomuuteen (*kommer att kräva*) ja lisäksi käytetään retorikkaa (*vi och många med oss*), mikä antaa argumentista sellaisen kuvan, että väitteen esittäjä ei seiso yksin argumentin takana vaan esittää näkemyksen myös muiden asukkaiden puolesta. Esimerkissä 102 kyseenalaistetaan selvityksessä olevien tietojen paikkansapitävyys ja Rambolin objektiivisuus. Argumentin paikkansapitävyyttä vahvistetaan *itse todettuun vetoavan strategian* avulla. Puhuja on itse lukenut selvityksen ja käynyt tiedotustilaisuudessa kuulemassa selvityksen yksityiskohtia. Rambolia ei pidetä puolueettomana toimijana ja lisäksi koetaan, että EPV Tuulivoima toteuttaa päämäärään Rambolin avulla, jolloin Rambolilla ei ole mahdollisuutta tehdä työtä ammattitaitoisesti.

(99) *Min invändning är att miljökonsekvensbeskrivningen ger en alltför positiv bild av vad som händer när stora kraftverk placeras nära bebyggelse och i naturområden som användes för rekreation.*

(100) *Miljökonsekvensutredningen är till denna del svårbegriplig, men verkar inte trovärdig ifråga om de faktiska skuggeffekterna.*

(101) *Vi anser att det är samhällets sak att göra en opartisk utredning och vindkraftsbolagets sak att betala. Om parken byggs kommer vi och många med oss att kräva **skadestånd** både för sänkta fastighetsvärden och för försämrad trivsel.*

(102) *Vi var i Åminne Folkpark på EPV:s informationstillfälle angående MKB. Vi har väldigt svårt att överhuvudtaget tro att de uppgifter som finns i MKB stämmer. Vi ifrågasätter Rambolls objektivitet i detta projekt.*

Hankkeen prosessia ei koeta demokraattiseksi, koska informaation kulku ei ole toiminut toivotulla tavalla. Informointia, tiedotusta ja tiedon tasoa kritisoidaan. Esimerkissä 103 kritisoidaan hankkeen seuraamuksista annetun tiedon vähyyttä vetoamalla vaihtoehdottomuuteen: *borde ha fått*. Sekä asukkaat että päättäjät Maalahdessa eivät ole saaneet tarpeeksi informaatiota, kuten esimerkeissä 104 ja 105 todetaan. Kaikkia maanomistajia ei ole myöskään huomioitu. EPV ei ole ottanut yhteyttä maanomistajiin, vaikka heidän maa-alueensa ovat tuulivoimaloiden vaikutuspiirissä (esimerkki 105). Mielipiteistä on selkeästi luettavissa ihmisten pettymys. Kokonaisuudessaan julkisuuteen annettu tiedon määrä on liian vähäistä, jotta asukkaat voisivat muodostaa kokonais käsityksen hankkeesta. Esimerkissä 106 faktuaalistetaan argumentaatiota *itse todettuun vetoavan strate-*

gian avulla: *jag diskuterade*. Asukkaat ovat saaneet käsityksen, että heiltä odotetaan aktiivisuutta ja heidän olisi itse hankittava tarvitsemansa tieto.

(103) *Befolkningen och beslutsfattarna i Malax kommun borde ha fått mera information om konsekvenser av projektet i god tid, människan och hennes miljö får inte vara priset vi betalar för vår (Malax) insats i lösningar av energiproblematiken.*

(104) *Vidare anser undertecknad att både riks- och kommunpolitikerna är alltför dåligt informerade om dessa fakta.*

(105) *Olen vieläkin hyvin hämmästynyt, ettei hankealueen kaikkiin sen vaikutuspiirissä oleviin maanomistajiin ole oltu yhteydessä ja kysytty heidän mielipidettään.*

(106) *Jag diskuterade igår med folk bosatta / har hus i Åminne på södra sidan av Malax å, mycket nära grannar till den planerade vindkraftsparken...Många hade åsikter om att så lite information getts ut rörande detta projekt, varför har man ej kunnat sända ut information till fastighetsägare i området? Nu har det förutsatts att alla skall söka infon själva, vara aktiva.*

EPV teetätti asukaskyselyn vuonna 2009, jonka tarkoituksena oli selvittää alueen asukkaiden mielipiteitä tuulivoimasta ja kyseisestä hankkeesta. Seuraavat esimerkit kertovat siitä, että kyselyä ei suoritettu aivan optimaalisella tavalla, vaan se oli monestakin näkökulmasta puutteellinen. Kyselyn ei nähdä olevan lainkaan luotettava. Sitä ei lähetetty oikeille ihmisille, vaan sen vastaanottivat postinumerot, jotka eivät edes sijainneet hankealueella vaan naapurikunnassa (esimerkki 107). Lisäksi vastaajien määrä oli melko vähäinen. Mielipiteissä tuli esille kyselyn kohderyhmän väärä sijainti ja se, että kesäasukat eliminoitiin kyselystä. Kesäasukilla olisi pitänyt olla yhtäläiset mahdollisuudet vastata kyselyyn. Lisäksi kyselyn ajankohta ei ollut kaikkein paras, vaan se toteutettiin liian aikaisin. Esimerkistä 108 ilmenee, että kyselyn tekohetkellä ihmisillä ei ollut vielä tarpeeksi tietoa kyseisestä hankkeesta ja yleisestikään tuulivoimasta. Tämä on ymmärrettävää, sillä Suomessa ja Pohjanmaalla tuulivoimarakentaminen on varsin uusi asia, ja tiedon saamiseksi asukkaiden olisi pitänyt sitä itse aktiivisesti hankkia. Esimerkissä 109 vedotaan siihen, että kysely tulisi tehdä uudestaan, koska se on epäonnistunut. Ihmisillä on nyt paremmin tietoa tuulivoimaloiden vaikutuksista. Lisäksi kyselyyn saivat osallistua vain alueen asukkaat. Vaihtoehdottomuuteen vedoten (*måste få tillfälle*) todetaan

tärkeäksi asiaksi, että kaikki asukkaat saisivat vastata, eivätkä vain murto-osa alueen asukkaista.

(107) ...dessutom har en bristfällig enkät-undersökning skickats ut av Ramboll med mest förfrågningar till närbelegna kommuner och personer som bor på annan ort.

(108) Mielipidekysely toteutettiin liian aikaisin ja henkilöille, joilla ei ollut vielä käsitystä mitä voisi tapahtua eikä myöskään kiinnostusta mitä toisella puolella kuntaa voi tapahtua. Sadat mökinomistajat ovat ulkopaikkakuntalaisia eikä heiltä ole kysytty mitään nyt - eikä jatkossakaan.

(109) Vi tycker att enkätundersökningen borde göras om, nu då folk är mera upplysta och insatta i problematiken. Vid en ny undersökning är det viktigt att endast de som verkligen berörs av vindkraftparken (bor eller har sin fritidsstuga inom en radie på ca 3 km) får svara på enkäten. Samtliga hushåll måste få tillfälle att svara på enkäten, inte enbart 10-20 % som vid senaste undersökning.

EPV ei ole pelannut täysin avoimin kortein. Esimerkissä 110 tulee esille, että asukkaat ovat pyrkineet saamaan lisää informaatiota hankkeesta, mutta EPV ei ole vastannut heidän tiedusteluihinsa. Tämä kertoo myös siitä, että EPV ei ole ollut toivotulla tavalla avoin ja yhteistyökykyinen toimija. Esimerkissä 111 kritisoidaan EPV:n toimintatapoja ja hankkeen suunnittelua. Siinä tulee ilmi, että asukkaalta ei ole kysytty mitään, vaikka hankealueella on hänen omaisuuttaan. Otteessa vedotaan vaihtoehtottomuuteen (*bör stoppas*) ja suunnittelun toivotaan toteutettavan toisella tavalla. Asukkaat kokevat myös, että hanketta on pidetty salassa (esimerkki 112). Se herättää asukkaiden keskuudessa epäluuloisuutta EPV:n toimintaa kohtaan.

(110) De som drabbas har inte beretts tillräckligt med tid eftersom EPV-V inte svarat på frågor...

(111) Ingen har tillfrågat mig om jag godkänner att min egendom ritats inom gränserna för påverkningsområdet och vindupptagningsområdet för ett så stort industriområde. Planeringsprocessen för detta projekt anser jag är uppgjord enligt felaktiga principer och projektet bör genast stoppas tills en bättre planering genomförts.

(112) Detta är bara några av de kommentarer som man kan säga om ett projekt som man försöker genomföra i störst möjliga tystnad. Den öppenhet som så mycket nämns i rapporteringen lyser fortfarande med sin frånvaro.

EPV ei ole onnistunut aikataulullisesti hankkeen suunnittelussa. Esimerkistä 113 näkyy, että ympäristövaikutusten arviointiselvityksen julkaisuajankohta ei ollut paras mahdollinen. Selvitys julkaistiin loma-aikaan, jolloin ei voi olettaa, että asukkaat olisivat valmiita antamaan mielipiteensä. Selvitys on kuitenkin laaja, ja maallikoilta menee suhteellisen paljon aikaa selvityksen sisällön arvioimisessa. Selvityksen vastaamiseen annettua aikaa ei pidetä riittävänä. Esimerkin 114 mukaan vastausajan tulisi olla vähintään neljä kuukautta, koska hankkeen vaikutusten ja selvityksen arviointi vie reilusti aikaa.

(113) YVA laitettiin nähtäväksi 16.6–16.8.2010 parhaaseen loma-aikaan, jolloin asianosaisilla on yleensä paljon muutakin tehtävää kuin tutustua monistasiivukseen tarkoitushakuisesti laadittuun selvitykseen.

(114) Svarstiden skall för EPV-V del vara minst 4 månader och det samma gäller även utlåtandetiden eftersom materialet kräver noggrannare analyser än vad som nu varit fallet.

Asukkaiden mieltä on kaivertanut myös se, että kuka on vastuussa tuulivoimaloiden aiheuttamasta haitasta. Kuka korvaa aiheutuneet vahingot paikallisille asukkaille? Vastuussa olevasta/olevista tahoista tai korvauksista ei nimittäin lue mitään selvityksessä, eikä asukkaita ole informoitu asiasta muullakaan tavoin. Esimerkissä 115 ja 116 argumentoidaan asiasta ja vedotaan vaihtoehdottomuuteen: *bör framgå ja ska vara utredda*. Tuulivoimaloiden aiheuttamien haittavaikutusten korvaukset tulisi olla selvitettyinä ennen kuin voimalat rakennetaan.

(115) I planen bör framgå vilka parter är ansvarsskyldiga och ersättningspliktiga att ge kompensation till lokalbefolkningen för eventuella av hittills okända eller negativa konsekvenser den planerade vindkraftsparken kan åstadkomma för människor, djur och natur.

(116) Det finns inget angett om vart man ska vända sig till om ersättning för buller, ljus och skuggreflexer, värdeminskningar på bostäder, sommarstugor, naturtomter, obebyggda tomter eller skogsmark. Dylika frågor ska vara utredda innan beviljande av byggnadstillstånd ges för en vindkraftspark.

Tiivistäen voidaan todeta, että paikallisten asukkaiden näkökulmasta katsottuna YVA-prosessi ei ole tarpeeksi avoin ja se ei pysty takaamaan yhdenmukaisia osallistumismahdollisuuksia päätöksentekoprosessissa. Toimijoihin ja toimintatapoihin ei luoteta.

5.5. Yhteenveto

Diskurssien yhteenveto

Yleisönosasto- ja pääkirjoitusten aineistossa esiintyi neljä diskurssia: *teknis-taloudellinen diskurssi*, *energiapoliittinen diskurssi*, *ekologisen vastuun diskurssi* ja *sosiaalisen vastuun diskurssi*. Taulukoissa 31 ja 32 on lueteltuna aineiston diskurssit prosenttiosuuksineen. Yleisönosastokirjoituksissa esiintyi diskursseja yhteensä 78 ja pääkirjoituksissa 26. Taulukosta 33 näkyy diskurssien keskinäinen jakaantuminen. Yleisönosastokirjoituksissa teknis-taloudellinen diskurssi esiintyi 28% osuudella kaikkein eniten, energiapoliittinen diskurssi toiseksi eniten (26%), ekologisen vastuun diskurssi kolmanneksi eniten (24%) ja sosiaalisen vastuun diskurssia vähiten (22%). Ekologisen vastuun diskurssissa suhtautuminen oli enemmän kielteistä kuin myönteistä. Kolmessa muussa diskurssissa suhtautuminen oli myönteisempää. Pääkirjoituksissa teknis-taloudellinen diskurssi esiintyi kaikkein eniten (38%), energiapoliittinen diskurssi esiintyi toiseksi eniten (31%), sosiaalisen vastuun diskurssi kolmanneksi eniten (19%) ja ekologisen vastuun diskurssi esiintyi vähiten (12%) (ks. Taulukko 33).

Taulukko 31. Diskurssit luokiteltuna tuulivoimakannan mukaan yleisönosastokirjoituksissa.

Kanta	Teknis-taloudellinen diskurssi	Energiapol. diskurssi	Ekologisen vastuun diskurssi	Sosiaalisen vastuun diskurssi
Myönteinen	11 (50%)	10 (50%)	5 (26%)	8 (47%)
Kielteinen	9 (41%)	8 (40%)	11 (58%)	6 (35%)
Neutraali	2 (9%)	2 (10%)	3 (18%)	3 (18%)
Yhteensä (N=78)	22 (100%)	20 (100%)	19 (100%)	17 (100%)

Taulukko 32. Diskurssit luokiteltuna tuulivoimakannan mukaan pääkirjoituksissa.

Kanta	Teknis-taloudellinen diskurssi	Energiapol. diskurssi	Ekologisen vastuun diskurssi	Sosiaalisen vastuun diskurssi
Myönteinen	8 (80%)	6 (75%)	2 (75%)	5 (100%)
Kielteinen	-	-	1 (25%)	-
Neutraali	2 (20%)	2 (25%)	-	-
Yhteensä (N=26)	10 (100%)	8 (100%)	3 (100%)	5 (100%)

Taulukko 33. Diskurssien esiintyminen yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa.

Diskurssit	Yleisönosastokirjoitukset (N=78)	Pääkirjoitukset (N=26)
Teknis-taloudellinen diskurssi	22 (28%)	10 (38%)
Energiapoliittinen diskurssi	20 (26%)	8 (31%)
Ekologisen vastuun diskurssi	19 (24%)	3 (12%)
Sosiaalisen vastuun diskurssi	17 (22%)	5 (19%)

Yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa selkeästi hegemonisin diskurssi oli teknis-taloudellinen diskurssi. Se oli vallitsevin sekä prosentuaalisesti että argumentatiivisesti. Yleisönosastokirjoituksissa on huomattavissa se, että vaikka energiapoliittinen diskurssi näyttäytyy määrällisesti vahvempana kuin ekologisen vastuun diskurssi, niin siitä huolimatta ekologisen vastuun diskurssi on vahvempi. Tätä puoltaa myös argumenttien suurempi määrä ja saman argumentin esiintyminen useampaan otteeseen. Pääkirjoituksissa kamppailu teknis-taloudellisen diskurssin takana on suhteellisen vaisua. Loput diskurssit eivät erotu kovinkaan vahvasti toisistaan. Tätä puoltaa myös niiden tasainen prosentuaalinen esiintyminen ja argumenttien vähäinen määrä. Kuitenkin huomiota herättää ekologisen vastuun diskurssin jääminen hänille 12 prosentin osuudella. Ekologisen vastuun diskurssin vähäinen esiintyminen voi kertoa nimenomaan siitä, että mielellään kielteisen suhtautumisen puheissa tukeudutaan ekologisen vastuun diskurssiin. Yleisön-

osastokirjoituksissa ekologisen vastuun diskurssissa suhtautuminen oli nimenomaan kaikkein kielteisintä.

Taulukossa 34 diskurssit on suhteutettu yleisönosasto- ja pääkirjoitusten määrään (39 ja 12) ja prosenttiosuudet on laskettu niiden mukaan. Prosenttiosuus kertoo siitä, kuinka useasti diskurssi esiintyi kaikissa yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa. Yleisönosastokirjoituksissa vahvin diskurssi oli teknis-taloudellinen diskurssi, joka esiintyi 56 prosentissa kirjoituksia. Pääkirjoituksissa teknis-taloudellinen diskurssi on selkeästi hegemonisin diskurssi 83 prosentin osuudellaan. Taulukkoon 34 olen laskenut lisäksi yleisönosasto- ja pääkirjoitusten diskurssien siintymät yhteen. Teknis-taloudellinen diskurssi esiintyy edelleen vahvimpana. Nyt energiapoliittinen diskurssi on selkeästi vahvempi kuin ekologisen vastuun diskurssi.

Taulukko 34. Diskurssien esiintyminen yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa kirjoitusten mukaan.

Diskurssi	Yleisönosasto- Kirjoitukset (N=39)	Pääkirjoitukset (N=12)	Yhteensä (N=51)
Teknis-taloudellinen diskurssi	22 (56%)	10 (83%)	32 (63%)
Energiapoliittinen diskurssi	20 (51%)	8 (67%)	28 (55%)
Ekologisen vastuun diskurssi	19 (49%)	3 (25%)	22 (43%)
Sosiaalisen vastuun diskurssi	17 (44%)	5 (42%)	22 (43%)

YVA-selostuksen mielipiteissä (28 kappaletta) esiintyi diskurssiesiintymiä yhteensä 88. Taulukossa 35 on esitetty diskurssien keskinäinen jakaantuminen prosenttiosuuksineen. Taulukossa kuvataan suhtautumista hankkeeseen. Selostuksen mielipiteistä löytyi yhteensä viisi diskurssia: *tiedon diskurssi*, *toimintatapadiskurssi*, *sosiaalisen vastuun diskurssi*, *ekologisen vastuun diskurssi* ja *talousdiskurssi*. Tiedon diskurssi esiintyi 25%:ssa mielipiteitä, toimintatapadiskurssi ja sosiaalisen vastuun diskurssi 23%:ssa mielipiteitä, ekologisen vastuun diskurssi 15%:ssa mielipiteitä ja talousdiskurssi

12%:ssa mielipiteitä. Näin tarkasteltuna tiedon diskurssi olisi hegemonisin. Se ei kuitenkaan eroa prosentuaalisesti kovinkaan paljon toimintatapadiskurssista ja sosiaalisen vastuun diskurssista. Taulukossa 36 on luokiteltuna YVA-selostuksen mielipiteiden diskurssit hankekannan mukaan. Kaikissa diskursseissa suhtautuminen painottuu kielteiselle kannalle. Diskurssien prosenttiosuudet ja argumenttien määrät tuovat hyvin esille hegemonisimmat diskurssit, jotka ovat tiedon diskurssi, toimintatapadiskurssi ja sosiaalisen vastuun diskurssi. Tiedon diskurssi ja toimintatapadiskurssi tukevat toisiaan ja siksi ne näyttävätkin kaikkein hegemonisimpina. Tiedon diskurssi ja toimintatapadiskurssi kuuluvat molemmat vaihtoehtottomuuspuheeseen kun taas sosiaalisen vastuun diskurssi, ekologisen vastuun diskurssi ja talousdiskurssi kuuluvat vastuun puheeseen. Kun nämä diskurssit yhdistetään ja hegemonisuutta lähtee tarkastelemaan puhetyypitään, niin silloin molemmat puhetyypit kamppailevat vahvasti toistensa kanssa.

Taulukko 35. Diskurssien esiintyminen YVA-selostuksen mielipiteissä.

Diskurssit (N=88)	YVA-selostuksen mielipiteet
Tiedon diskurssi	22 (25%)
Toimintatapadiskurssi	20 (23%)
Sosiaalisen vastuun diskurssi	22 (25%)
Ekologisen vastuun diskurssi	13 (15%)
Talousdiskurssi	11 (12%)

Taulukko 36. Sidlandetin diskurssit luokiteltuna hankekannan mukaan.

Kanta	Tiedon diskurssi	Toimintatapadiskurssi	Sosiaalisen vastuun diskurssi	Ekologisen vastuun diskurssi	Talousdiskurssi
Myönteinen	-	-	-	-	-
Kielteinen	18 (82%)	18 (90%)	20 (91%)	12 (92%)	9 (82%)
Neutraali	4 (18%)	2 (10%)	2 (9%)	1 (8%)	2 (18%)
Yhteensä (N=88)	22 (100%)	20 (100%)	22 (100%)	13 (100%)	11 (100%)

Taulukossa 37 diskurssit ovat suhteutettu annettujen mielipiteiden määrään (28) ja prosenttiosuudet on laskettu niiden mukaan. Prosenttiosuus kertoo siitä, kuinka useasti diskurssi esiintyi kaikissa mielipidekirjoituksissa. Näin tarkasteltuna tiedon diskurssi ja sosiaalisen vastuun diskurssi olisivat hegemonisimmat. Mutta kuten jo aiemmin totesin, niin toimintatapadiskurssi esiintyy yhtä vahvana prosenttiosuudesta huolimatta. Näiden diskurssien hegemonisuutta todistaa myös argumenttien suuri määrä ja erityisesti saman argumentin esiintyminen useaan otteeseen.

Kiinnitin huomiota ekologisen vastuun diskurssin heikkoon asemaan YVA-selostuksen mielipiteissä. Heikko asema voi johtua mm. siitä, että ekologisen vastuun diskurssi tulee epäsuorasti esille myös tiedon diskurssissa ja vähäisessä määrin toimintatapadiskurssissa, esimerkiksi kun vedotaan analyysien riittämättömyyteen.

Taulukko 37. Diskurssien esiintyminen YVA-selostuksen mielipiteissä kirjoitusten mukaan.

Diskurssi	Sidlandetin mielipiteet (N=28)
Tiedon diskurssi	22 (79%)
Toimintatapadiskurssi	20 (71%)
Sosiaalisen vastuun diskurssi	22 (79%)
Ekologisen vastuun diskurssi	13 (46%)
Taloudiskurssi	11 (39%)

Faktuaalistamisstrategioiden ja argumenttien yhteenveto

Tarkastelin faktuaalistamisstrategioita argumenttien analysoinnin yhteydessä. Määrällisen analyysin jätin kokonaan pois. Faktuaalistamisstrategioita ja argumentaatiota analysoidessa kiinnitin huomiota ääri-ilmaisuihin, me- ja minä -puheeseen, vaihtoehtomuutta ilmaiseviin sanoihin, passiiviin, vertauksiin ym.

Aineistossa esiintyy seuraavat faktuaalistamisstrategiat: *vaihtoehdottomuusstrategia*, *kvantifioiva strategia*, *asiantuntijuusstrategia (oma asiantuntijuus/ulkopuolinen asiantuntijuus)*, *sosiaalisiin normeihin tukeutuva strategia* ja *itse todettuun vetoava strategia*. Pääkirjoituksissa selkeästi vallitsevimmat strategiat olivat vaihtoehdottomuusstrategia ja kvantifioiva strategia. Kvantifiointi oli suureksi osaksi sanallista, mutta myös numeerisia ilmaisuja esiintyi. Lisäksi asiantuntijuusstrategia esiintyi kirjoituksissa. Kirjoituksissa vedottiin sekä omaan asiantuntijuuteen että ulkopuoliseen asiantuntijuuteen. Itse todettuun vetoavaa strategiaa käytettiin vain muutaman kerran. Tämä varmasti johtuu siitä, että tuulivoimat eivät ole vielä niin tuttuja kansalaisille ja harva on päässyt vielä niitä lähietäisyydeltä näkemään sekä kokemaan niiden todellisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia. Sosiaalisiin normeihin tukeutuvaa strategiaa käytettiin hieman enemmän kuin itse todettuun vetoavaa strategiaa. Myös pääkirjoituksissa vaihtoehdottomuusstrategia oli vallitsevin. Itse todettuun vetoavaa strategiaa ei käytetty lainkaan. Kovin suurta eroa ei ilmennyt sosiaalisiin normeihin tuketuvan strategian, asiantuntijuusstrategian ja kvantifioivan strategian välillä. Kvantifioivassa strategiassa käytettiin enemmän numeerista kvantifiointia, ei niin paljon sanallista kvantifiointia kuin yleisönosastokirjoituksissa. YVA-selostuksen mielipiteissä esiintyi kaikki strategiat. Vaihtoehdottomuusstrategia oli selvästi vallitsevin, ja se nousi erityisesti esiin vaihtoehdottomuuspuheessa. Itse todettuun vetoava strategia ei esiintynyt mielipiteissäkään kovin suuressa määrin. Asiantuntijuusstrategia esiintyi mielipiteissä melko vahvasti, erityisesti ulkopuoliseen asiantuntijuuteen ja ulkopuolisiin lähteisiin vedottiin usein. Tässä näkyy huomattava ero yleisönosasto- ja pääkirjoituksiin nähden. Lisäksi YVA-selostuksen asiantuntijälähteiden vähäisen määrän takia niitä myös peräänkuulutettiin. Mielipiteissä esiintyi runsaasti numeerista kvantifiointia. Sanallista kvantifiointia esiintyi myös, mutta se ei ollut kokonaisuutena niin vahvaa kuin yleisönosastokirjoituksissa. Sosiaalisiin normeihin tukeutuva strategian esiintyminen ei ollut kovinkaan vahvaa.

Faktuaalistamisstrategioiden lisäksi argumenttien vakuuttamisen keinoina käytettiin kaikkia Perelmanin kolmea argumenttien sidostyyppiä: *kvasiloogisia argumentteja*, *todellisuuden rakenteeseen perustuvia argumentteja* sekä *rakennetta luovia tai perustavia argumentteja*. Aineistossa esiintyi paljon ääri-ilmaisuja, kuten *ei mikään*, *ei koskaan*, *merkittävä*, *mittava*, *jättimäinen* ja *kauhistuttava*. Ääri-ilmaisuja käytettiin selke-

ästi enemmän yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa kuin YVA-selostuksen mielipiteissä. Ääri-ilmaisut toimivat hyvänä vakuuttamisen keinona kun haluttiin kuvata tuulivoimaloita ja niiden vaikutuksia, joskin joissakin tapauksissa ääri-ilmaisut loivat asioiden merkityksiin liioittelevan vaikutelman. YVA-selostuksen mielipiteissä argumentteja vakuutettiin faktuaalisemmin, joka saattaa selittää ääri-ilmaisujen vähäisemmän käytön. Argumentteja vakuutettiin myös vetoamalla suurempaan joukkoon ja asukkaiden tunteisiin käyttämällä me-pronomillista rakennetta, jolloin lause sai puhuttelevan luonteen, esimerkiksi ilmaisuin: *ainutlaatuisen saaristomme ystävien ja huomattava osa saaristomme*. Yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa esiintyi joukko nukkuvia metaforia ja ilmi metaforia, mm. *projekti syö maailmanperinnön uskottavuutta, tuuli muuttaa rantojen kivet kullaksi, energiatarpeen kattaminen ja kasvavan energiatarpeen vaje*. Nukkuvat metaforat ovat usein vaikeasti havaittavia ja siksi ne toimivat hyvinä argumenttien vakuuttamiskeinoina. Esimerkkejä, omia kokemuksia ja vertauksia käytettiin havainnollistamaan ja vakuuttamaan argumentteja. Tuulivoimaloita verrattiin mm. muihin isoihin rakennuksiin, esim. *Näsinneulan korkuisten*. Jonkin verran vakuuttamisen keinona käytettiin tunnekeskeistä argumentointia. Erityisesti joissakin YVA-selostuksen mielipiteissä tunnekeskeinen argumentointi loi mielikuvan hyvin vakavasti otettavista mielipiteistä. Kun luonnon, ihmisten ja eläinten puolesta argumentoitiin, käytettiin arvoihin ja asenteisiin vetoavia argumentteja. Paljon esiintyi myös arvailuun perustuvia argumentteja, *uskomuksia*, joita ei perusteltu lainkaan.

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen päätarkoituksena oli tarkastella tuulivoimaa energiantuotantotapana sekä tutkia tuulivoimarakentamisen suunnittelu- ja päätöksentekoprosessia ja hahmottaa sitä, miten tuulivoimarakentaminen merkityksellistetään ja miten se tuotetaan selontekojen kautta julkisen keskustelun tilassa. Lisäksi tarkoitus oli tutkia millaisena Maalahden Sidlandetin hankkeeseen ja suunnitteluprosessiin suhtautuminen ja osallistuminen näyttyy ja onko hankkeessa havaittavissa merkkejä nimby-ilmiöstä. Tuulivoimarakentamisen merkityksellistämistä tutkin Foucault’laisen diskurssianalyysin avulla. Tuulivoimarakentamisen ja hankkeen toimijoiden ja osallistujien näkökantojen argumentointia ja faktaksi vakuuttamista tutkin faktuaalistamisstrategioiden sekä Perelmanin argumentaatioteorian avulla.

Tuulivoimarakentamista, asukkaiden asenteita ja suhtautumista on aikaisemmin tutkittu lähinnä kyselytutkimuksin. Smith ja Klick (2007: 2) ovat todenneet, että tuulivoimaa asenteita mittaavat tutkimukset ovat olleet laajoja, mutta yksittäiset kysymykset yksinkertaistavat asian ja ovat pinnallisia. Kyselykaavakkeita on kehitetty, mutta niiden avulla ei ole vielä täysin päästy kiinni asukkaiden asenteiden muutoksen taustasyihin ja nimby-ilmiöön. Tutkimukseni antaa toisenlaisen näkökulman tuulivoimarakentamisen ja ihmisten suhtautumisen tutkimiseen yleisellä mielipidetasolla sekä hanketasolla diskurssianalyysin avulla.

Millaisena energiantuotantotapana tuulivoima esiintyy?

Kestävän kehityksen haasteisiin halutaan vastata sekä globaalilla että kansallisella tasolla. Kansainvälisen ja kansallisen tason sopimukset ja päämäärät ovat varmistamassa, että tavoitteisiin päästään. Haitallisten päästöjen vähentämiselle on asetettu tavoiterajat ja ajat, joiden puitteissa Suomenkin olisi saavutettava sille asetetut päämäärät. Tuulivoiman lisääminen näyttää olevan yksi väline kamppailussa puhtaamman tulevaisuuden puolesta. Valtio näkee uusiutuvan energian lisäämisen yhtenä tavoitteiden saavuttamisen keinona ja tuulivoiman nousevana energiamuotona. Tuulivoiman potentiaalista on Suomessa käytetty vasta murto-osa. Valtio on valmis parantamaan tuulivoimarakenta-

misen ja tuulivoiman tuottajien asemaa markkinoilla mm. lakiuudistusten, syöttötariffin ja tukien avulla. Tuulivoimarakentajien, yritysten ja toimijoiden kiinnostus kohdistuu Pohjanmaalle, jossa on saatu runsaasti käyntiin uusia tuulivoimahankkeita. Pohjanmaan tuulivoimatuotannon edellytyksistä kertoo se, että Pohjanmaan liiton tavoitteena on, että maakuntaan asennetaan vuoteen 2030 mennessä noin 500 voimalaa. Pohjanmaan maakuntasuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi saada päätöksistä nopeita ja selkeitä, jotka edistävät kaavoitusta ja rakentamista. Pohjanmaa on julistautunut tuulivoimamaakunnaksi ja tuulivoimarakentamisen edelläkävijäksi Suomessa. Tässä Merinovalla on tärkeä osa. Myös kunnat pystyvät vaikuttamaan tuulivoimarakentamisen etenemiseen, sillä yleiskaava mahdollistaa tuulivoimaloiden lupien myöntämisen. Maalahden kunnassa on suhtauduttu positiivisesti tuulivoimaan ja kunnassa kaavoitetaan tällä hetkellä yleiskaavan avulla tuulivoimaloille soveltuvat alueet. Tämä on tärkeä toimenpide tuulivoimaloiden suunnittelu- ja päätöksentekoprosessin sujuvuuden ja nopeutumisen kannalta sekä tuulivoimaloiden ja tuulivoimalapuistojen yhteisvaikutusten hahmottamisen kannalta.

Miten tuulivoimaan suhtaudutaan? Onko merkkejä nimby-ilmiöstä?

Tutkimusaineistooni kuului julkisen keskustelun tuulivoimaselonteot, jotka koostuivat Pohjalaisen yleisönosasto- ja pääkirjoituksista. Hanketason aineistoni muodostui Sidlandetin tuulivoimahankkeen YVA-selostuksen mielipiteistä. Yleisönosastokirjoituksissa suhtautuminen jakaantui melko tasaisesti kielteisen ja myönteisen suhtautumisen kesken. Suhtautuminen oli osaltaan myös neutraalia. Aineisto ajoittuu noin kolmen vuoden ajalle. Havaitsin kirjoituksissa suhtautumisen ajallisen muutoksen, joka jaksotui kolmeen ajanjaksoon. Aineisto paljasti, että suhtautuminen on muuttunut kielteisestä nimby-ilmiöstä myönteisempään suuntaan. Tosin nimby-ilmiö esiintyi kaikkina ajanjaksoina, mutta kaikkein vahvimmin ensimmäisenä ajanjaksona (3.3.2008–28.8.2009), jolloin kirjoituksista yli puolessa oli nimby-ilmiöön viittaavia piirteitä. Tuulivoimalat oltiin valmiita sijoittamaan muualle Suomeen tai kauemmaksi omasta asuinalueesta. Kielteisen suhtautumisen määrään ensimmäisenä ajanjaksona voi löytää vastauksen siitä, että nimenomaan tuona ajanjaksona tuulivoimahankkeiden suunnitteluprosessit olivat lähteneet kunnolla Vaasan seudulla käyntiin. Toinen ajanjakso (28.8.2009–22.5.2010) kuvaa huomattavasti myönteisempää suhtautumista. Toisen ajanjakson

myönteisempi suhtautuminen ja nimby-ilmiön vähentyminen saattaa kertoa siitä, että tuulivoima on tullut tutummaksi ja turvallisemmaksi ihmisille. Viimeisessä ajanjaksossa (25.5.2010–23.6.2011) on havaittavissa vaihtelevuutta suhtautumisen osalta. Myönteinen, kielteinen ja neutraali suhtautuminen jakaantuvat melko tasan. Suhtautuminen suuntautuu kuitenkin aavistuksen kielteiseen suuntaan. Näiden kolmen ajanjakson aikana Pohjanmaan alueen hankemäärä on moninkertaistunut. Suhtautumisen ajallinen muutos voi olla sattumaa tai saattaa olla myös niin, että ihmiset ovat tiedostaneet uusiutuviin energiamuotojen tarpeellisuuden, tuulivoimaloiden edut ja ekologisuuden. Nämä seikat voivat vaikuttaa siihen, että suhtautuminen on muuttunut myönteisempään suuntaan.

Tarkastelin suhtautumista myös kirjoittajatyypeittäin. Jaottelin yleisönosastokirjoitusten kirjoittajat kolmeen luokkaan: *kansalaiset*, *poliitikot* ja *oma nimi/järjestö*. Oli hieman yllättävää, että järjestöjen kirjoitukset jäivät vain muutamaan. He ilmaisevat mahdollisesti asiansa toisten kanavien kautta tai ottavat osaa keskusteluun vasta kun kannanottoja varta vasten kysytään. Kansalaisten ja poliitikkojen suhtautuminen erosi selvästi toisistaan. Kansalaisten suhtautuminen oli enemmän kielteistä kuin myönteistä. Poliitikkojen suhtautuminen oli puolestaan selvästi myönteisempää. Tutkimusten mukaan kansalaisten on todettu suhtautuvan tuulivoimaan ja uusiutuviin energialähteisiin myönteisesti. Aineiston kannanotot eroavat tästä linjasta huomasti. Syy löytyy mahdollisesti siitä, että yleisönosastokirjoituksissa hankekanta ja yleinen tuulivoimakanta sekoittuvat keskenään. Poliitikkojen kirjoitusten myönteisyys on lähempänä yleistä tuulivoimasuhtautumista. Kirjoitusten myönteisyyden voidaan tulkita juontuvan osaksi myös valtion energiapoliittisesta linjasta ja sen myönteistä suhtautumista tuulivoimaan ja uusiutuviin energiamuotoihin.

Pääkirjoituksissa (30.10.2008–13.11.2010) tuulivoimarakentamiseen suhtautuminen oli selkeästi myönteistä. Kirjoituksissa ei kritisoitu kovinkaan paljon tuulivoimaloiden heikkouksia tai päättäjiä ja muita toimijoita. Ne ovat luonteeltaan myötäileviä ja ns. pehmeitä tuulivoima- ja energia-asenteita edustavia. Tuulivoimalat eivät pysty kilpailemaan vielä ydinvoiman kanssa mm. teknis-taloudellisten seikkojen takia. Kirjoituksissa

tuulivoima nähtiin kuitenkin kehittyvänä ja potentiaalisena energiamuotona, joka vaatii kuitenkin tulevana vuosina panostuksia tuulivoimatoimijoilta, valtiolta ja kunnilta.

Sidlandetin YVA-selostuksen mielipiteissä tuulivoimarakentamiseen suhtautuminen ilmaistiin hyvin selkeästi ja se oli kaksinaista. Yleisesti tuulivoimaloihin ja tuulivoimarakentamiseen suhtautuminen oli selkeästi myönteistä. Suhtautuminen Sidlandetin hanketta kohtaan oli yhtä selkeästi kielteistä. Yleisen tuulivoimarakentamiseen suhtautumisen ja hankkeeseen suhtautumisen välinen ero on kuin yö ja päivä. Voi sanoa, että hankkeeseen suhtautumisessa tulee esiin nimby-ilmiö. Paikalliset asukkaat ja kesämökkiläiset eivät hyväksy tuulivoimalapuistoa Sidlandetin alueelle tai oman tontin viereen. Kuitenkin tuulivoimalat tai tuulivoimapuisto koetaan hyväksyttävänä toisaalla Maalahdessa tai naapurin tontilla. Mutta se, mistä ilmiö johtuu, ei selviä vain tarkastelemalla suhtautumista. Koska asukkaiden suhtautuminen tuulivoimaloiden rakentamista kohtaan oman kunnan alueelle on selkeästi myönteistä, niin näkisin, että kyseessä ei ole nimby-ilmiön yksinkertainen selitysmalli, jonka mukaan asukkaat käyttäytyvät vain itsekkäästi omaa etuaan ajavina. Samansuuntaisia tuloksia ovat saaneet myös Wolsink (2000, 2005, 2007b) ja Smith ja Klick (2007).

Millaisia diskursseja tuulivoimakirjoituksista voidaan löytää? Miten tuulivoimarakentamista ja hankkeen toimijoiden ja osallistujien näkökantoja argumentoidaan ja vakuutetaan faktaksi (tiedoksi)?

Tutkimukseni osoitti, että aineistojen puhetavoista löytyy samankaltaisuutta, ja suhtautuminen tuulivoimarakentamiseen on myönteistä, kielteistä tai neutraalia. Puhetapoja löytyi kolme: *vastuun puhe*, *kilpailukykypuhe* ja *vaihtoehdottomuuspuhe*. Puheita luonnehtii tekniset, taloudelliset, sosiaaliset, luonnontieteelliset ja energiapoliittiset kysymykset sekä päätöksentekoprosessiin liittyvät kysymykset. Yleisönosasto- ja pääkirjoitusten vastuun puheeseen sisältyy *ekologisen vastuun diskurssi* ja *sosiaalisen vastuun diskurssi*, kilpailukykypuheeseen sisältyy *teknis-taloudellinen diskurssi*, ja vaihtoehdottomuuspuheeseen *energiapoliittinen diskurssi*. Mielipiteiden vastuun puheeseen sisältyy *ekologisen vastuun diskurssi*, *sosiaalisen vastuun diskurssi* ja *talousdiskurssi*, ja vaihtoehdottomuuspuheeseen sisältyy *tiedon diskurssi* ja *toimintatapadiskurssi*. Aineiston

argumentaation ja faktuaalistamisstrategioiden perusteella ilmenee selvästi, että tuulivoima ei ole vielä tuttu kansalaisille. Se näkyy myös siinä, että kielteisesti ja myönteisesti tuulivoimaan suhtautuvat argumentoivat samoin argumentein joko puolesta tai vastaan. Argumentit eivät näyttäyty kovin faktuaalisina vaan monesti ne jäävät perusteluja vaille oleviksi oletuksiksi. Faktuaalisuutta pyritään saamaan vahvemmasi erityisesti vaihtoehdottomuuden, kvantifioinnin ja ääri-ilmaisujen avulla. Asiantuntijuuteen vedotaan harvoin. Sidlandetin mielipiteissä tosin peräänkuulutetaan faktuaalisuutta, totuutta ja tiedon tarpeellisuutta. Lisäksi toimijoiden (EPV, Ramboll) asiantuntijuus kyseenalaistetaan. Ulkopuoliseen asiantuntijuuteen, esimerkiksi kansainvälisiin tutkimuksiin sitä vastoin luotetaan huomattavasti enemmän. Argumentaatio paljastaa, että tuulivoimarakentaminen koskettaa kansalaisten arvoja ja asenteita.

Tutkimus osoitti, että tuulivoiman suhde muihin energiamuotoihin on merkityksellistämisen kannalta olennaista. Tuulivoima kamppailee julkisessa keskustelussa erityisesti ydinvoiman kanssa. Ydinvoima ja tuulivoima asetetaan vastakkain ja ne nähdään usein vaihtoehdottomina; joko rakennetaan ydinvoimaa tai vaihtoehtoisesti tuulivoimaa. Tämä ilmenee ainoastaan yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa. Kilpailukykypuheessa vastakkainasettelu tulee esille hyvin selkeästi. Tuulivoima nähdään mm. kalliimpana kuin ydinvoima. Teknis-taloudellinen diskurssi paljastaa, että onnistuneiden energiaratkaisujen toivotaan takaavan taloudellisen kasvun ja hyvinvoinnin jatkumisen. Talous kasvaa tehokkaiden ja tuottavien energiaratkaisujen avulla. Ydinvoima on tällä hetkellä kilpailukykyisempi energiantuotantotapa kuin tuulivoima, mutta tuulivoiman kilpailukyvyyn kasvuun uskotaan vahvasti. Kilpailukykyä joudutaan tukemaan valtion kassan avulla, mutta sen uskotaan muuttuvan tulevaisuudessa. Vaasan seutua pidetään kilpailukykyisenä teknis-taloudellisten seikkojen takia. Vaasaan toivotaan syntyvän tuulivoimateknologian ja -rakentamisen keskittymä, joka pystyy tarjoamaan korkean teknologian osaamista ja koulutusta. Innovaatioiden avulla on mahdollista kehittää tuulivoimatekniikkaa ja sen vientiä ja saada tuulivoimantuotanto teknis-taloudellisesti tasapainoon. Puheessa korostuu mm. öljyn epävarmuuden takia kotimarkkinoiden kehityksen ja energiaomavaraisuuden tärkeys, jotka takaavat paremmat mahdollisuudet kilpailla kansainvälisten yritysten kanssa ja riippumattomuuden muiden valtioiden sähköstä.

Tuulivoima ei ole kaikkien mielestä taloudellisesti kannattavaa, vaan lähinnä tehottomana energiantuotantotapana vailla tulevaisuutta. Teknis-taloudelliset ominaisuudet ovat niin heikot, että tuulivoima ei pysty kilpailemaan vahvempien energiamuotojen kanssa. Tuulivoimaa ja ydinvoimaa ei kuitenkaan tulisi nähdä toistensa vastakohtina, vaan Suomen energiaratkaisujen ja energiamuotojen tulisi tukea toisiaan. Nyt kuitenkin tuulivoima kilpailee markkinoilla ydinvoimaa ja muita energiamuotoja vastaan. Teknis-taloudellinen diskurssi oli yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa hegemonisin. Tämä merkitsee sitä, että teknilliset ja taloudelliset seikat ovat vahvoja tekijöitä, joiden perusteella joko puolletaan tai vastustetaan tuulivoimaloiden rakentamista. Tuulivoimarakentaminen ja -tuotanto vaativat tuntuva tukea valtiolta, jotta se olisi kilpailukykyinen. Syöttötariffitaso on nykyään Suomessa hyvä, mikä on tärkeä seikka, jotta tuulivoimarakentamisen tavoitteet saadaan täytettyä. Esimerkiksi Tanskassa, joissa syöttötariffitaso on ollut hyvä, on tuulivoimaloiden rakentaminen edennyt paremmin kuin muissa maissa. Vaikka tuki tulee valtiolta, niin kansalaiset näkevät itsensä sijaiskärsijöinä, koska tuet tulevat näkymään sähkölaskussa. Tuulivoimaa kuvataan kalliiksi, säätövoimaa vaativaksi, epätasaiseksi, kustannustehottomaksi ja sen työllistävää vaikutusta kuvataan laimeaksi. Lyhyesti sanottuna se koetaan taloudelliseksi uhkatekijäksi.

Tuulivoimarakentamista merkitysellistetään ekologiseen ja sosiaaliseen vastuuseen nojaten. Vastuun puheessa ydinvoimarakentaminen nähdään ympäristöriskinä nykyisten ja tulevien sukupolvien näkökulmasta. Yllättävää ehkä, mutta niin nähdään myös tuulivoimarakentaminen. Tuulivoimarakentaminen ei vastustajien kannanottojen mukaan ole kestävä kehityksen tae. Luontoarvot ja visuaalisuus, lajien ja ympäristön elinvoimaisuus koetaan uhatuiksi. Tuulivoiman puolestapuhujat arvostavat tuulivoiman puhtautta, uusiutuvuutta ja ekologisuutta sekä mahdollisuuksia saavuttaa sen avulla kestävä kehityksen päämäärät ja välttää ympäristökatastrofit. Vastuun puheessa ekologisen vastuun ja sosiaalisen vastuun diskurssi esiintyvät yleisönosasto- ja pääkirjoituksissa prosentuaalisesti kaikkein vähiten kaikki diskurssit huomioiden. Pääkirjoituksissa ei korostettu kovinkaan paljon ekologista eikä sosiaalista vastuuta, mutta yleisönosastokirjoitusten prosentuaaliset lukemat eivät kerro täysin koko totuutta. Ekologisen vastuun diskurssin voidaan sanoa olevan yleisönosastokirjoituksissa teknis-taloudellisen diskurssin kanssa hegemonisin. Vastuun puheessa korostuu pitkän tähtäimen ympäristö- ja ihmisystävälli-

set teot. Luontoa halutaan suojella ja sen arvo halutaan säilyttää. Vastuuta halutaan ottaa myös eläimistä, erityisesti merikotkista ja muista linnuista. Pohjanmaalla ja myös Maalahdessa on arvokkaita suojelunalaisia luonto- ja kulttuurialueita (Natura, Unescon maailmanperintöalue). Alueen muuttuminen teollisuusalueeksi tuhoaisi alueen nykyisten ihmisten elinolosuhteet ja merenläheisen asumisen. Visuaalisuuden eli maisematekijöiden ja maiseman laadun avulla voidaan Wolsinkin (2007a: 1195) tutkimusten mukaan selittää suhtautumista. Omat tulokseni tukevat Wolsinkin tutkimuksia, sillä puheessa korostuu visuaalisuuden merkitys suhtautumiseen. Sidlandetin hankkeen mielipiteissä korostetaan maisema-arvojen ja visuaalisuuden lisäksi luonnon moniarvoisuutta, saaristomaiseman arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta. Saaristo halutaan selkeästi pitää koskemattomana. Tuulivoimalat sopisivat alueille, joissa ne eivät häiritsisi ihmistoimintoja ja nykyisiä asukkaita.

Hankkeen mielipiteiden ekologisen vastuun diskurssissa ei oteta kantaa samalla tavalla globaaleihin ilmastonmuutoskysymyksiin. Se kertoo paljon siitä, että asukkaiden vastuu kohdistuu nimenomaan paikallisiin asukkaisiin ja heidän elinoloihin. Hankkeen ollessa käynnissä ei näytä sanonta ”ajattele globaalisti, toimi paikallisesti” pätevän. Asukkaille on jäänyt mahdollisuudeksi vain puolustaa aluettaan. Hanke tuntuu vahvistavan paikallista yhteisöllisyyttä. Argumentteja tarkastelemalla voidaan huomata, että paikallisilla asukkailla on samoja arvoja. He tuntevat, että heidän itsemääräämisoikeuttaan rajoitetaan. Koska he omistavat maat ja tontit, ovat he siten oikeutettuja kertomaan mielipiteensä ja tekemään päätöksiä yhdessä muiden toimijoiden kanssa aluetta koskevissa kysymyksissä. Vastuun puheessa korostuu epäluottamus tuulivoimaloiden turvallisuutta kohtaan. Tuulivoimaloita pidetään terveysriskinä ja vaarallisina melun, infraäänien, varjojen ja vilkkuvan valon takia. Huoli ei koske vain nykyisiä asukkaita, vaan myös heidän jälkeläisiään. Hankkeen mielipiteissä tulee esille, että asukkaat haluavat ottaa vastuuta myös koko Maalahden tulevaisuuden puolesta. Voimaloilla olisi vaikutusta mm. ihmisten virkistysmahdollisuuksiin, elinkeinotoimintaan ja harrastusmahdollisuuksiin. Alueen viihtyisyyden ja arvon laskua pelätään, mikä johtaisi siihen, että alue ei houkuttelisi uusia asukkaita. Vastuun puheessa korostuu myös taloudellinen vastuu. Taloudelliset menetykset huolestuttavat eikä taloudelliseen hyötyyn uskota, vaan kunnan pelä-

tään menettävän verotuloja. Asukkaita ovat huolissaan erityisesti maan ja kiinteistöjen arvon alenemisesta. Arvonlennukset ovat olleet tosiseikka mm. Ruotsissa.

Vaihtoehdottomuuspuheessa korostuu energiantuotantotapojen kamppailu. Tuulivoimarakentaminen koetaan ydinvoiman haastajana, kun ydinvoimaloiden rakentamista osaltaan puolletaan ja sen vahvuuksia korostetaan. Energiapoliittisessa diskurssissa tuulivoiman ja ydinvoiman heikkoudet ja vahvuudet asetetaan vastakkain. Tavoitteena on turvata omavarainen ja luotettava sähköntuotanto. Lisäksi kansainväliset ja kansalliset energiapoliittiset sopimukset ja päätökset ovat vaikuttamassa energiaratkaisuihin. Joko tuulivoima nähdään vaihtoehdottomana energiantuotantotapana tai vaihtoehtoisesti ydinvoima. Niitä luonnehditaan toisistaan poikkeaviksi energiaratkaisuiksi ja siksi niiden ei koeta tukevan toisiaan. Yksinään tuulivoiman ei uskota riittävän, jolloin etusijan energiapoliittisissa päätöksissä saa ydinvoima. Luotettavuus on ydinvoiman vahvuus, mutta tuulivoiman heikkous. Tuulivoiman epävarmuuden takia, sen ei uskota turvaavan kasvavaa energiatarvetta. Tuulivoimaa puoltavissa puheissa eivät nämäkään seikat lanista, vaan se nähdään tulevaisuuden energiantuotantotapana. Energiapoliittisessa diskurssissa ilmenevät energiapoliittiseen suunnitteluun ja päätöksentekoon liittyvät kysymykset. Demokraattinen päätöksenteko ja osallistuminen koetaan tärkeäksi energiapoliittisista asioista päätettäessä. Päätöksentekijöille annetaan kritiikkiä ja heidän toivotaan kantavan vastuunsa tehdyistä päätöksistä. Diskurssissa tulee ilmi poliittinen kamppailu vallasta ja vallan käytöstä. Kansalaiset tuntuvat jäävän ulkopuolelle päätöksenteosta, ja heille jää vaihtoehdoksi vain kritisoida tehtyjä päätöksiä.

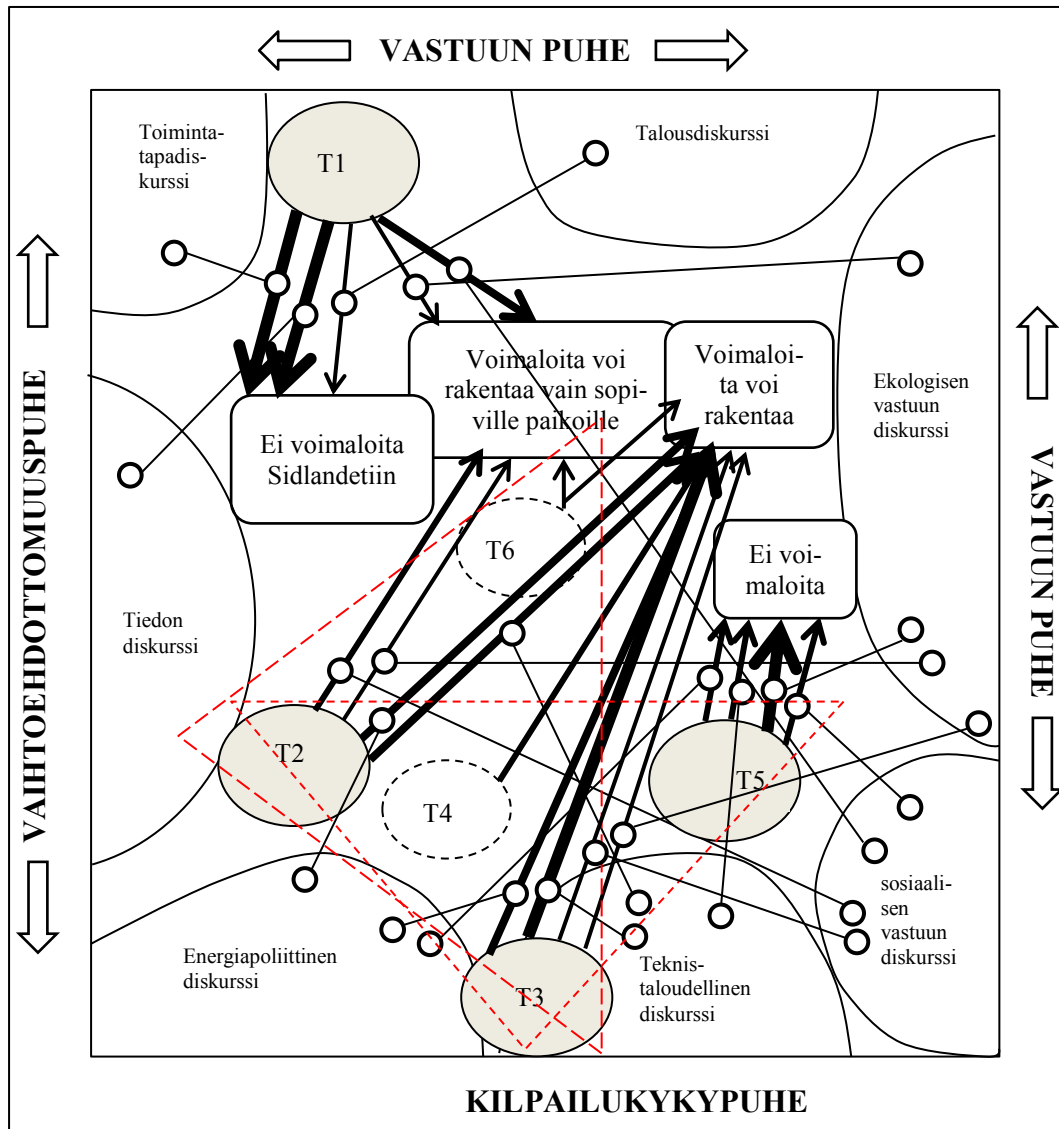
Sidlandetin hankkeen YVA-selostuksen mielipiteet liittyvät vahvimmin vaihtoehdottomuuspuheeseen. Vaihtoehdottomuuspuhe koskee hankkeen suunnittelu- ja päätöksentekoprosessia ja YVA-prosessin etenemistä. YVA-selostus koettiin vajavaiseksi ja siksi se tulisi ehdottomasti tehdä uudestaan. Vaihtoehdottomuuspuheeseen sisältyy kaksi diskurssia: *tiedon diskurssi* ja *toimintatapadiskurssi*, jotka ovat hegemonisimmat diskurssit. Tiedon diskurssissa vaihtoehdottomuuspuhe liittyy annetun tietomäärän riittämättömyyteen ja selvityksen huonoon laatuun ihmisiin ja eläimiin kohdistuvien ympäristövaikutusten osalta.

YVA-selostus koetaan erityisen puutteelliseksi ihmisiin kohdistuvien terveydellisten ja muiden haittojen osalta. Ihmisiä häiritsee epätietoisuus ja asioiden tiedon faktuaalisuuden taso. Aukkaat eivät omaa tarpeeksi kattavaa tietopohjaa, joka vaaditaan päätöksiä tehtäessä. Siksi he oikeutetusti kyseenalaistavat Rambolin ja EPV:n esittämät tiedot, ja vaativat lisäselvityksiä. YVA-selostuksessa asiat tulisi esittää tarpeeksi yksinkertaisesti ja selkeästi, toisin sanoen popularisoidusti. On myös tärkeää, että tiedot perustuvat faktoihin oletusten sijaan. Aukkaat ovat nyt joutuneet itse etsimään tietoa ja tekemään omia selvityksiä. Tämä on johtanut luottamuksen puutteeseen Rambolia, EPV:tä ja YVA-selvitystä kohtaan. Lippmanin (1965: 23–49, 54–57, teoksessa Pietilä 1997: 144–145) on todennut, että modernissa yhteiskunnassa ihmiset eivät kykene hankkimaan asiaa koskevaa tosiasiatietoa kokemuksellisesti tai muutenkaan. Tietojen saamista vaikeuttaa mm. salailu, sensurointi, ihmisten yhteiskunnallinen asema ja ajan niukkuus. Aukkaisten mielestä kyseessä voisi olla tiedon tarkoituksenmukainen salailu ja vähätteleminen. Kyse voi olla myös ajan puutteesta. Nyt tuulivoimatoimijat haluavat kiiruhtaa hankkeita eteenpäin, jolloin YVA-selostusta ei saada tarpeeksi kattavaksi. Toimijoiden välinen luottamus on hankkeen onnistumisen kannalta tärkeää, mutta se tuntuu puuttuvan tästä hankkeesta. Toimintatapadiskurssissa puolestaan toimijat, heidän toimintatapansa ja YVA-selostuksen puolueellisuus ja epäluotettavuus herättävät epäluottamusta paikallisissa asukkaissa, jonka takia tuulivoimaloita ei tulisi rakentaa suunnitellulle alueelle. Toimintatapadiskurssi liittyy myös vastuun puheeseen. Aukkaat odottivat, että EPV tai vaihtoehtoisesti kunta kantaisi vastuun mm. aiheutuvista vahingoista, asunnon arvonalennuksista ja tulon menetyksistä.

Kuviossa 10 on kuvattu aineistoni esiintuomat diskurssit ja puhetyypit. Tuulivoimatoimijoilla (T1, T2, T3, T4 ja T5) on erilaisia tavoitteita tuulivoimaloiden rakentamista koskien. Aineistosta nousi esiin neljä tavoitetta: *tuulivoimaloita ei tulisi rakentaa Sidlandetiin, tuulivoimaloita tulisi rakentaa vain niille sopiville alueille, tuulivoimaloita voi rakentaa vapaasti ja tuulivoimaloita ei tulisi rakentaa*. Kuviossa nuolet kuvaavat argumentteja, joiden avulla toimijat puolustavat päämääriään. Sidlandetin asukkailla (T1) on kaksi eri tavoitetta. Vahvimmin nousee esiin tavoite, jonka mukaan tuulivoimalapuistoa ei tulisi rakentaa Sidlandetin alueelle. Toisaalta taas hyväksytään tuulivoimalapuistojen rakentaminen tuulivoimaloille sopiville alueille, jopa Maalahteen. T2 kuvaa

yleisönosastokirjoituksissa esiin tulleita toimijoita, jotka suhtautuvat myönteisesti tuulivoimaloiden rakentamiseen. He argumentoivat vahvimmin voimaloiden rakentamisen puolesta, mutta toisaalta myös sen puolesta, että voimalat rakennettaisiin vain niille soveltuville alueille. *Pohjalaisen* pääkirjoittajat (T3) argumentoivat voimaloiden rakentamisen puolesta. T4 kuvaa Suomen valtion kantaa, joka selkeästi puoltaa voimaloiden rakentamista. T5 kuvaa yleisönosastokirjoituksissa esiin tulleita toimijoita, jotka suhtautuvat kielteisesti tuulivoimaloiden rakentamiseen. T6 kuvaa Maalahden kunnan kantaa. Maalahden kunta suhtautuu myönteisesti tuulivoimaloiden rakentamiseen, mutta haluaa varmistaa mm. kaavoituksen avulla tuulivoimaloille sopivat alueet ja erityisesti tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset. Maalahden kunnan olen sijoittanut kyseisen kuvion keskelle, koska näen kunnan aseman tulevaisuudessa vastuun kantajana, jonka tulee päätöksissään ottaa huomioon energiapoliittisten ja teknis-taloudellisten seikkojen lisäksi ekologiset, sosiaaliset ja osallistumiseen liittyvät tekijät.

Argumenteista lähtevät viivat kuvaavat niiden tukeutumista eri diskursseihin. Mitä paksumpi nuoli on, sitä vahvemmin argumentti tukeutuu kyseiseen diskurssiin. Kuviosta on mahdollista tulkita, miten toimijat ryhmittyvät suhteessa toisiinsa. Voidaan huomata, kuinka toimijat muodostavat *toimijakoalitioita*, eli toimijat ajavat samoja tavoitteita. Toimijat voivat kuitenkin puolustaa tavoitteitaan erilaisin argumentein ja diskurssein. Vahvan toimijakoalition (kuvattuna katkoviivaisen kolmion sisään) muodostavat tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvat yleisönosastokirjoittajat, pääkirjoitusten kirjoittajat, valtio ja Maalahden kunta (T2, T3, T4, T6). Nämä toimijat puoltavat tuulivoimaloiden rakentamista.

Kuvio 10. Tuulivoimapuheen toimijoiden ja tavoitteiden muodostamat diskurssit ja argumentit julkisen keskustelun tilassa.

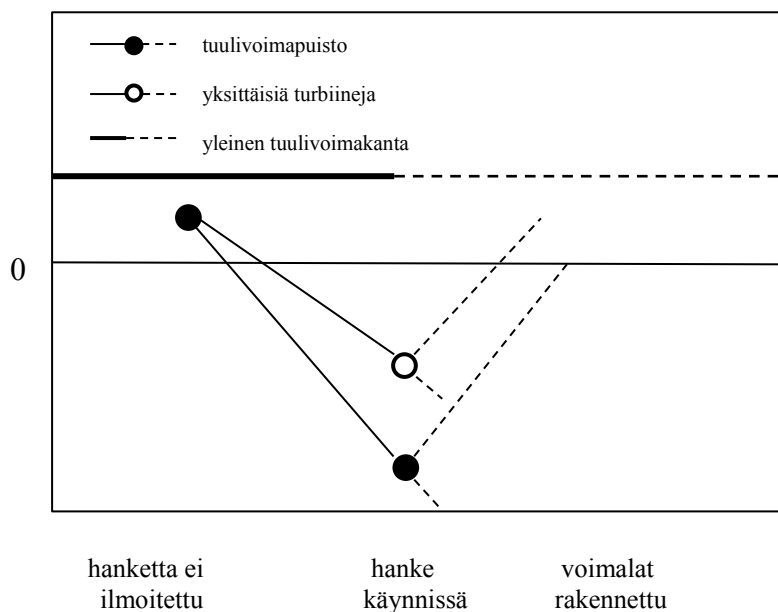
Osa aineiston diskursseista on vahvempia ja esiintyvät useammin kuin toiset, joten ne ovat hegemonisessa asemassa. Aineistosta nousee esiin *diskurssikoalitio*, eli toimijat jakavat saman merkitysjärjestelmän. Toisin sanoen argumentit tukeutuvat samaan diskurssiin. Energiapoliittiseen ja teknis-taloudelliseen diskurssiin tukeutuvat vahvasti myönteisesti suhtautuvat yleisönosastokirjoittajat ja pääkirjoitusten kirjoittajat. Hieman heikommin diskursseihin nojautuu myös kielteisesti tuulivoimaan suhtautuvat yleisön-

osastokirjoittajat. Oletettavasti myös Suomen valtion argumentit suuntautuisivat näihin diskursseihin. Tämä diskurssikoalitiio on kuvattu kuviossa katkoviivaisen kolmion sisään (T2, T3, T5, T4). Voi kuitenkin huomata, että vaikka toimijat tukeutuvat samoihin diskursseihin, heidän päämääränsä eroavat. Sosiaalisen vastuun diskurssiin nojaututaan vahvemmin kolmen toimijan suunnalta, kun Sidlandetin asukkaat, kielteisesti tuulivoimaan suhtautuvat yleisönosastokirjoittajat ja myönteisesti tuulivoimaan suhtautuvat yleisönosastokirjoittajat muodostavat diskurssikoalition. Vaikka ekologisen vastuun diskurssiin nojaututaan monen toimijan suunnalta, niin en kuitenkaan näe niiden muodostavan koalitiota, koska diskurssit eivät ole tarpeeksi vahvoja. Ekologisen vastuun diskurssi kamppailee hegemonisesta asemasta vain myönteisesti tuulivoimaan suhtautuvissa yleisönosastokirjoituksissa. On huomioitava, että puhettavat ja diskurssit ovat dynaamisia ja tilannesidonnaisia. Hanketasolle mentäessä on energiapoliittinen diskurssi jäänyt pois, ja toimintatapadiskurssi ja tiedon diskurssi ovat vallanneet hegemonisen aseman. Myös kilpailukykypuheen teknis-taloudellinen diskurssi on muuttunut hanketasolla taloudellisen vastuun puheeseen. Aineiston hegemoniset diskurssit eivät merkityksellistä tuulivoimarakentamista ja todellisuutta yksin, vaan niillä on interdiskursiivinen ulottuvuus, eli ne ovat muodostuneet ja muokkautuvat suhteessa toisiin diskursseihin. Esimerkiksi tiedon diskurssi ja toimintatapadiskurssi muokkaantuvat vuorovaikutuksessa.

Millaisena hankkeeseen ja suunnitteluprosessiin suhtautuminen ja osallistuminen näytettyvät Maalahdessa? Minkälainen on kansalaisten toimija-asema? Onko merkkejä nimby-ilmioistä?

Sidlandetin hankkeen mielipiteistä ja suhtautumisesta on selkeästi havaittavissa nimby-ilmio. Usein asukkaat leimataan omaa etuaan ajaviksi ihmisiksi, jotka vain hidastuttavat hankkeiden etenemistä. Analyysistäni on luettavissa, että alueen asukkaita ei voi leimata itsekkäiksi vastustajiksi, eikä suunnittelijoita puolestaan järkeviksi ja vastuullisiksi toimijoiksi, kuten yleensä tehdään nimby-ilmion vallitessa. Tulokset paljastavat, että suhtautuminen on dynaamista. Asukkaiden asenteista tulee esille heidän yleinen suhtautumisensa tuulivoimaloita kohtaan, joka on suurelta osin myönteistä. Asukkaiden suhtautuminen on mitä todennäköisimmin muuttunut hieman kielteisemmäksi, kun he ovat

saaneet tiedon hankkeesta. Samaan aikaan he ovat käynnistäneet ajatusproessin ja vaihtoehtojen punnitseminen on alkanut. Hankkeen edetessä heille on muodostunut kanta hanketta kohtaan, joka on tässä vaiheessa hanketta hyvin kielteinen. Aikaisemmat tutkimukset (mm. Wolsink 2000, 2005, 2007) tukevat tuloksiani, joiden mukaan kansalaisten asenteet yleisesti tuulivoimaa kohtaan eroavat asenteista itse tuulivoimapuistoja kohtaan. Asenteiden muodostus on siis *dynaamista*. Sidlandetin hankkeen asenteiden muuttumista voidaan kuvata U-muotoisen käyrän avulla (kuvio 11). Kun hanketta ei ole ilmoitettu, on asenne myönteinen. Ilmoituksen jälkeen asenne on alkanut laskea ja tällä hetkellä YVA-prosessia se on luultavasti kielteisempi. Hankkeen toimijoista, YVA-prosessin jatkumisesta ym. tekijöistä riippuu mihin suuntaan käyrä jatkuu. Wolsinkin (2007b: 2696) mukaan käyrä nousisi, eli suhtautuminen muuttuu jälleen myönteisemmäksi, kun voimalat on rakennettu. Aineistostani on erotettavissa lisäksi suhtautuminen yksittäisiin tuulivoimaloita tai pienempää tuulivoimapuistoa kohtaan. Suhtautuminen yksittäisiin voimaloihin on huomattavasti positiivisempi.

Kuvio 11. Suhtautumisen dynaamisuus kuvattuna U-muotoisen käyrän avulla (mukautettu, Wolsink 2007b).

Lisäksi kuviosta on luettavissa yleinen tuulivoimakanta. Tätä muutosta en kuitenkaan pysty aineistostani tulkitsemaan, joten kuviossa yleistä tuulivoimakantaa kuvaava viiva on suora. On toki mahdollista, että myös yleinen tuulivoimakanta on muuttunut joko myönteisempään tai kielteisempään suuntaan.

Toimintatapadiskurssissa tulee esille EPV Tuulivoiman ja konsulttiyhtiö Rambolin toiminta- ja menettelytavat sekä hankealueen asukkaiden toimija-asema. Hankkeen toimijoiden toimintatavoilla on vaikutusta siihen, miten tietoa välitetään asukkaille ja siihen, tuleeko asukkaista toimijoita, eli kokevatko he olevansa osallisina suunnittelu- ja päätöksentekoprosessissa. Aineiston pohjalta voi todeta, että hankkeen suunnittelu- ja päätöksentekoprosessi ei ole onnistunut asukkaiden toivomalla tavalla. Toimijat, heidän toimintatapansa ja YVA-selostus koetaan puolueellisiksi ja epäluotettaviksi. Asukkaat eivät ole osallisina ja toimijoina prosessissa. Heidän subjektipositioksi on muodostunut vain kantaaottava ja reagoiva osapuoli. Heidät on objektivoitu osapuoleksi, vailla merkittäviä mahdollisuuksia vaikuttaa suunnitteluun tai päätöksiin. Asukkaiden positio on hyvin rajoittava.

Luottamus EPV:tä ja Rambolia kohtaan ei ole korkea, mutta myös Maalahden kunnan toiminta ja toimijuus saa kritiikkiä. Rambolin ammattitaito ja puolueettomuus asetetaan kyseenalaiseksi. Se ei näyttäydy kansalaisille objektiivisena ja ammattitaitoisena osajana. Sen puolueellisuus paistaa läpi mm. puutteellisen informaation välityksen takia. Toimintatapadiskurssi liittyy myös vahvasti YVA-prosessiin ja YVA-selostuksen merkitykseen ja sen tuomiin mahdollisuuksiin osallistumisen näkökulmasta. YVA-menettely ei pidetä toimivana työkaluna, joka velvoittaisi ottamaan kaikki osapuolet huomioon, vaan asukkaat kokevat, että se hyödyttää vain EPV:n intressejä. Sitä ei nähdä vaihtoehtona, joka pystyisi luomaan tasavertaiset osallistumismahdollisuudet kaikille osapuolille. Valta on jakautunut epätasaisesti toimijoiden ja osallistujien kesken. YVA-menettely toimii hallintatapana, joka objektivoi subjektit (asukkaat) tähän vastustavaan nimby-käyttäytymistä luovaan diskurssipositioon. Tietoa käytetään vallan (hallinnan) välineenä. En kuitenkaan näe, että valtasuhteet määrittäisivät millaista tietoa on, vaan lähinnä ne määrittävät sitä, millaista tietoa annetaan julkisuuteen ja miten sitä käytetään. Kuten Foucault on sanonut ”tieto pitkittää ja vahvistaa vallan vaikutuksia” (Alhanen

2007: 136). Hanke on edennyt salassa asukkailta eikä asukkaiden mielipiteitä ole kuunneltu tai kysymyksiin vastattu. Diskurssista huokuu hankkeen menettelytapojen epädemokraattisuus ja ympäristövaikutuksia vähättelevä sävy. Aasukkaat eivät ole päässeet osallistumaan suunnitteluun toivomallaan tavalla. EPV on selkeä vallankäyttäjä, jolle nykyinen YVA-menettely ei aseta esteitä. Se on jakanut tietoa ja päättänyt siitä, mikä on oikeaa tietoa. Koska YVA-laki ei edellytä kuulemismenettelyyn liittyvän osallistumismahdollisuuden lisäksi muuta osallistumista, on tässäkin hankkeessa vain minimivaatimus täytetty. Osallistumisen vaikuttavuus jää hyvin pieneksi ja asukkaat subjektiivouivat hankkeiden vastustajiksi.

Olen todennut jo aikaisemmin, että YVA-prosessia ei pitäisi nähdä ihmevälineenä. Tämä hanke todistaa, että se pitää paikkansa. YVA-prosessia ja YVA-selostusta luonnehditaan epäluotettavaksi, epäeettiseksi, moraalittomaksi ja manipuloivaksi. Prosessissa on ilmennyt monia epäkohtia: hanketta on pidetty salassa, asukkaita ei ole informoitu tarpeeksi ajoissa ja tarpeeksi kattavasti, YVA-prosessin aikana tehty kysely lähetettiin väärille henkilöille ja liian harvalle, EPV ei ole vastannut asukkaiden esittämiin kysymyksiin ja YVA-selostus annettiin julki parhaaseen loma-aikaan. Lisäksi yleisötapah-tumia oli järjestetty pienellä varoitusajalla ja työaikaan. Näkisin, että paikallisten asuk-kaiden suhtautuminen ja nimby-ilmiö saattaa juontaa juurensa ennen kaikkea vuorovai-kutus- ja toimintatavoista sekä institutionaalisista tekijöistä. Tässä ilmenee diskurssien ekstradiskursiivinen ulottuvuus kun instituutiot, sosiaaliset prosessit ja yhteiskunnalliset rakenteet vaikuttavat diskurssien muotoon.

Prosesseja tulisi kehittää *kollaboratiivisen suunnittelun* suuntaan, jolloin institutionaa-lista ja sosiaalista pääomaa kasvatettaisiin, eli tietoa, relationaalisia resursseja ja mobili-saatiokykyä. Toimijat ja osallistujat voisivat päästä paremmin yhteisymmärryksen ja eri osapuolten intressit voitaisiin ottaa laajemmin huomioon, eivätkä ne rajoittaisi osal-listumista. Osallistumista voitaisiin laajentaa siten, että kansalaisten subjektipositioksi muodostuisi suunnitteluun osallistuva osapuoli. Kollaboratiivinen suunnittelu voisi pa-rantaa kommunikointia suunnittelijoiden, asukkaiden ja muiden toimijoiden välillä. YVA-menettely ei takaa osallistuvan ja kollaboratiivisen suunnittelun toteutumista. Ku-ten tutkimuksestani ilmeni, on YVA-selostus vajavainen myös ihmisiin kohdistuvien

vaikutusten, eli sosiaalisten vaikutusten arvioinnin osalta. SVA-menettely tulisi mielestäni toteuttaa osana YVA-menettelyä. Nyt YVA:ssa ei vaadita kuin pintapuolinen tarkastelu hankkeen mahdollisesti aiheuttamista sosiaalisista vaikutuksista. Kollaboratiivisen suunnittelun tukena Suomessa olisi tarkasteltava lisäksi *paikallisen omistajuuden* mahdollisuutta, joka toimii tuulivoimaloiden aiheuttamien paikallisten haittojen yhtenä kompensatiokeinona. Omistajuus ei kuitenkaan yksistään takaa tehokasta osallistumista, mutta paikalliset omistajuussuhteet voivat mahdollisesti luoda positiivisempaa asennetta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely tulisi olla tiiviimmin suunnitteluprosessin osa. Nyt hanke on edennyt *ylhäältä-alas* (top-down) -suunnittelun kautta. Päätöksentekoprosessi on ollut monologinen. Ensin EPV on kaikessa hiljaisuudessa päättänyt tuulivoimaloiden sijainnin, jonka jälkeen se nyt toivoo saavansa asukkaiden hyväksynnän hankkeelle. Tätä suunnittelu- ja päätöksentekoprosessin mallia kutsutaan *päätä-ilmoitapuolusta* -malliksi (*decide-announce-defend model*), eli *DAD*. Se ei ole johtanut menestyksekkäisiin hankkeisiin. Sen sijaan hankkeen tulisi edetä niin, että asukkaat pääsevät osallisiksi prosessiin paljon aikaisemmassa vaiheessa. Ennen päätöksentekoa tulisi informaatiota jakaa aikaisemmin ja laajemmin. *DAD*-mallin sijaan hanke voisi edetä *suunnittele-ilmoita-päätä-ilmoita* -mallin mukaan (*plan-announce-decide-announce model*), eli *PADA*-mallin mukaan. Asukkaat pääsisivät osallisiksi hankkeeseen jo suunnitteluvaiheen aikana. Osallistuminen varhaisessa vaiheessa voisi tarkoittaa esimerkiksi tiedottamista, asukkaiden paikallisen asiantuntijuuden käyttämistä hyväksi suunnitteluprosessin aikana sekä mahdollisuutta yhdessä etsiä kaikkein optimaalisimmat sijaintipaikat voimaloille. Avoimuus, luottamus, demokraattisuus ja läpinäkyvyys takaavat mahdollisimman laajan toimijajoukon. Asukkaiden mielipiteissä tuli ilmi Maalahden kunnan väisä osallistuminen. Kunnan rooli koko suunnitteluprosessin aikana voisi mahdollisesti olla suurempi ja kunta aktiivisena toimijana voisi kehittää yhteydenpitoa asukkaiden, hankevastaavan ja muiden toimijoiden kesken.

Hankevastaavan olisi tunnistettava hankkeen erityisyys, alueen historia ja dynamiikka sekä asukkaiden ja muiden toimijoiden näkemykset ja intressit. Olisi huomioitava sekä mikro- että makrotason tekijät. Makrotason rakenteelliset tekijät, kuten lainsäädäntö

vaikuttaa mikrotason tekijöihin, kuten tuulivoimahankkeiden toimijoiden mahdollisuuksiin osallistua prosessiin. Lainsäädännön kehittäminen on siksi tarpeellista, jotta rakenteelliset osallistumista rajoittavat tekijät murrettaisiin. Hankkeen aikana syntyviä konflikteja ja nimby-ilmiötä ei tulisi nähdä vain negatiivisena ilmiönä. Konfliktit voivat toimia positiivisena voimavarana. Konflikteihin johtaneita syitä ja seurauksia tulisi analysoida vakavasti. Niistä voi saada arvokkaita ideoita, joiden kautta hankkeiden suunnittelu- ja päätöksentekoprosessia on mahdollista kehittää toimivampaan ja avoimempaan suuntaan. Tuulivoimaloiden rakentamiseen ja niiden sijaintiin vaikuttaa pitkälti taloudelliset ja energiapoliittiset tekijät. Voimaloiden sijaintia päätettäessä tulisi lisäksi kiinnittää huomiota ekologis-sosiaalisiin tekijöihin. Taloudellisia ja ekologis-sosiaalisia tekijöitä punnitaan ennen kaikkea hyödyn ja haitan näkökulmasta.

Tämä tutkimus osoitti, että tuulivoimapuiston vastustus ei johdu vain asukkaiden itsekästä käyttäytymisestä. Tulosten perusteella on tulkittavissa, että kielteistä suhtautumista voivat selittää suunnitteluprosessin rakenteelliset ja toimijalähtöiset tekijät. Tulokset antavat jatkotutkimukselle aiheita. Huomio on keskittynyt aikaisemmissa tutkimuksissa asenteiden ja suhtautumisen tutkimiseen. Nykyiset toimintatavat ja suunnitteluprosessin eteneminen olisi kyseenalaistettava ja keskityttävä tarkastelemaan rakennus- ja toimijalähtöisiä tekijöitä. Nimby-ilmiön yksinkertaiset selitysmallit olisi hylättävä. On tarkasteltava onko suunnittelu- ja päätöksentekoprosessia mahdollista kehittää kollaboratiivisen suunnittelun suuntaan? Miten osallistuminen ja tiedonkulku saataisiin paremmaksi? Onko ympäristövaikutusten arviointimenettely riittävä väline osallistumisen takaamiseksi? Vai tulisiko sitä laajentaa tai sen rinnalle luoda uusia toimintatapoja? Onko mahdollista huomioida toimijoiden intressit? Vain tuntemalla toimijoiden intressit, voidaan päästä yhteisymmärrykseen ja tehdä kompromisseja. Tulisi tarkastella onnistuneiden tuulivoimahankkeiden suunnitteluprosesseja ja menettelytapoja. Toisilta toimijoilta oppimisen kautta ja menestyneiden hankkeiden avulla voidaan luoda uusia ja toimivampia menettelytapoja. Lisäksi uusia näkökulmia ja ideoita tuulivoimarakentamiseen voi tuoda toisilta oppiminen kansainvälisen yhteistyön kautta. Yhteistyö ja oppiminen mahdollistavat hyvien käytäntöjen luomisen.

LÄHDELUETTELO

- Ahonen, Ari & Tomi J. Kallio (2002). Käsité- ja tekstitutkimuksen metodologia: Perusteita, näkökulmia ja haasteita johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kannalta. Keskustelua ja raportteja 5: 2002. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja.
- Alasuutari, Pertti (1989). Erinomaista rakas Watson: Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. Helsinki: Hanki ja Jää.
- Alasuutari, Pertti (1994). Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Alasuutari, Pertti (2007). Yhteiskuntateoria ja inhimillinen todellisuus. Alkuperäisteos: Social Theory and Human Reality (2004). Suom. Kaisa Koskinen & Tampereen yliopiston kääntäjäryhmä. Helsinki: Gaudeamus.
- Alhanen, Kai (2007). Käytännöt ja ajattelu Michel Foucault'n filosofiassa. Helsinki: Gaudeamus.
- Allardt, Erik (1991). Kestävän kehityksen yhteiskunnallisista edellytyksistä. Teoksessa: Ympäristökysymys: Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle, 11–23. Toim. Ilmo Massa, Rauno Sairinen. Helsinki: Gaudeamus.
- Bell, Derek, Tim Gray & Claire Haggett (2005). Policy, Participation and the 'social Gap' in Wind farm Siting Decisions. Environmental Politics 14: 4, 460–477.
- Botnia-Atlantica Institute (2011). Etusivu. Saatavissa 13.6.2011: <http://www.botnia-atlantica.fi/fi/etusivu.html>.
- Breukers, Sylvia (2006). Changing Institutional Landscapes for Implementing Wind Power: A Geographical Comparison of Institutional Capacity Building: The Netherlands, England and North Rhine-Westphalia. Amsterdam: Amsterdam University Press.

- Burningham, Kate, Julie Barnett & Diana Thrush (2006). The limitations of the NIMBY concept for understanding public engagement with renewable energy technologies: A literature review. ESRC, Working paper 1.3.
- Cision Wire (2011). Merituulivoima odottaa tulevalta hallitukselta panostuksia. Saatavissa 26.5.2011: <http://www.cisionwire.fi/viestintatoimisto-pohjoisranta-oy/r/merituulivoima-odottaa-tulevalta-hallitukselta-panostuksia,c563019>.
- Dear, Michael (1992). Understanding and Overcoming the NIMBY Syndrome. *Journal of the American Planning Association* 58: 3, 288–300.
- Dewine-Wright, Patrick (2004). Beyond NIMBYism: Towards an integrated Framework for Understanding Public Perceptions of Wind Energy. *Wind Energy* 8: 2, 125–139.
- Di Napoli, Carlo (2007). Tuulivoimaloiden melun syntyvät ja leviäminen. *Suomen ympäristö* 4/2007. Ympäristöministeriö. Saatavissa 1.3.2011: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=64260>.
- Ehrnrooth, Jari (1998). Intuitio ja analyysi. Teoksessa: *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*, 30–41. Toim. Klaus Mäkelä. Helsinki: Gaudeamus.
- Ekstrand, Lisa (2010). Vinden tilltar i Finland: Vad finns det att lära av Danmark? *Tuulienergia* 1, 8–9. Saatavissa 9.3.2011: http://www.tuulivoimayhdistys.fi/tuulivoimayhd-files/TE0110_valmis1.pdf.
- EK (2010). Toimintakertomus 2010. Saatavissa 25.5.2011: http://www.ek.fi/www/fi/tutkimukset_julkaisut/2011/EKtoimintakertomus2010.pdf.

- Energiateollisuus (2010). Energia-asenteet 2009: Seurantatutkimustietoa suomalaisten suhtautumisesta energiapoliittisiin kysymyksiin 1983–2008. Energiateollisuus ry. Saatavissa 1.3.2011: http://www.sci.fi/~yhdys/eas_09/eas-tied_09.htm.
- EPV Tuulivoima Oy (2010). Maalahden Sidlandetin tuulivoimapuisto: Ympäristövaikutusten arviointiselostus. Ramboll Finland Oy. Saatavissa 24.2.2011: <http://www.epvtuulivoima.fi/Dokumentit/Yhti%C3%B6t/EPVT%20Aineisto/maalaitselostus-suomi.pdf>.
- EPV Tuulivoima Oy (2011). Puhtaasti tuulen voimalla. Saatavissa 26.5.2011: <http://www.epvtuulivoima.fi/fi/etusivu>.
- Eranti, Esa (2007). Suomen ympäristöpolitiikka: Kestävää kehitystä vai vastuutonta vallankäyttöä? Teknillisen korkeakoulun vesitalouden ja vesirakennuksen julkaisuja 14. Helsinki: Nykypaino Oy.
- Erickson, Wallace, Gregory Johnson, Dale Strickland, David Young, Karyn Sernka, Rhett Good (2001). Avian Collisions with Wind Turbines: A Summary of Existing Studies and Comparisons to Other Sources of Avian Collision Mortality in the United States. NWCC Recourse Document. WEST, Inc.
- Fairclough, Norman (1997). Miten media puhuu. Alkuperäisteos: Media Discourse (1995). Suom. Virpi Blom & Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- Fortum (2011). Uusiutuvaa ja täysin päästötöntä tuulivoimaa. Saatavissa 26.5.2011: <http://www.fortum.com/fi/energiantuotanto/tuulivoima/pages/default.aspx>.
- Gibson, Timothy A. (2005). NIMBY and the Civic Good. *City and Community* 4: 4, 381–401.

- Haapanen, Pirkko (1996). Roomalaisten korkein taito: Johdanto antiikin retoriikkaan. Teoksessa: Pelkkää retoriikkaa: Tutkimuksen ja politiikan retoriikat, 23–50. Toim. Kari Palonen & Hilikka Summa. Tampere: Vastapaino.
- Haila, Yrjö & Ville Lähde (2003). Luonnon poliittisuus: Mikä on uutta? Teoksessa: Luonnon Poliitiikka, 7–36. Toim. Yrjö Haila & Ville Lähde. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Hailikari, Ville, Sami Kyntölä, Aki Kallio & Krogerus Oy (2010). Toimiva syöttötariffijärjestelmä tuulivoimahankkeiden rahoittamisen haasteena. Tuulienergia 4, 5–7. Saatavissa 29.3.2011: http://www.tuulivoimayhdistys.fi/tuulivoimayhd-files/TE0410_vedos_final.pdf.
- Hallitusohjelma (2011). Neuvottelutulos hallitusohjelmasta 17.6.2011. Saatavissa 18.6.2011: <http://www.valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/hallitusneuvottelut-2011/neuvottelutulos/fi.pdf>.
- Haverinen, Risto (1992). Tiedon interaktiivisuudesta energiakirjoittelussa. Teoksessa: Myrkkyä, rahastusta ja retoriikkaa: Kahdeksan sosiologista katsausta ympäristöön, 65–78. Toim. Pekka Jokinen, Ismo Kantola & Keijo Koskinen. Turku: Turun yliopisto.
- Heikkinen, Vesa (1999). Ideologinen merkitys: Kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Hirvilammi, Tuuli & Ilmo Massa (2009). Ympäristöpolitiikan lähtökohtia. Teoksessa: Vihreä teoria: Ympäristö yhteiskuntateorioissa, 102–129. Toim. Ilmo Massa. Helsinki: Gaudeamus.

- Horelli, Liisa & Heikki Kukkonen (2002). Osallistuminen, ympäristö, vuoropuhelu. Teoksessa: Osalliset ja osaajat: Kansalaiset kaupungin suunnittelussa, 243–259. Toim. Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman. Helsinki: Gaudeamus.
- Hukkinen, Janne (2001). Mistä maailmankylä elää? Kuntien kestävän kehityksen haasteet globalisoituvassa ympäristössä. Teoksessa: Kunnat virtaavassa maailmassa: Kuntien haasteet globaalissa verkostoyhteiskunnassa, 59–74. Toim. Markku Sotarauta & Kaija Majoinen. Helsinki: Suomen kuntaliitto & Hakapaino Oy.
- Hukkinen, Janne (1999). *Institutions in Environmental Management: Constructing Mental Models and Sustainability*. London: Routledge.
- Hyötytuuli (2011). Offshore tuulivoimala pystytetty Tahkoluotoon. Saatavissa 26.3.2011: <http://www.hyotytuuli.fi/index.php?page=26348a2864dc0a86969e38b9fac1de6>.
- Häkkinen, Janne-Erik, Henna Kamensky & Annemari Tähtinen (1997). Maailmanlaajuiset ympäristökokoukset. Teoksessa: Ympäristöohjailua Euroopan Unionissa, 3–22. Toim. Liisa Uusitalo. Helsingin kaupunkorkeakoulu.
- Jantunen, Jorma & Pekka Hokkanen (2010). YVA-lainsäädännön toimivuusarviointi: Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toimivuus ja kehittämistarpeet. Suomen ympäristö 18. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Jokinen, Arja (1999a). Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa: Diskurssianalyysi liikkeessä, 126–159. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja (1999b). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa: Diskurssianalyysi liikkeessä, 37–53. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Tampere: Vastapaino.

- Jokinen, Arja & Kirsi Juhila (1991). Diskursseja rakentamassa: Näkökulmia sosiaalisten käytäntöjen tutkimiseen. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Jokinen, Arja & Kirsi Juhila (1993). Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa: Diskurssianalyysin aakkoset, 75–108. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suononen. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja & Kirsi Juhila (1996). Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa: Merkitykset ja vuorovaikutus: Poimintoja asunnottomuuspuheiden kulttuurisesta virrasta, 53–78. Acta Universitatis Tamperensis. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (1993). Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyyttiset käsitteet. Teoksessa: Diskurssianalyysin aakkoset, 17–47. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Pekka, Matti Kamppinen & Petri Raivola (1995). Riskit yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Teoksessa: Riskit yhteiskunnassa: Maallikot ja asiantuntijat päätösten tekijöinä, 126–180. Toim. Matti Kamppinen, Petri Raivola, Pekka Jokinen & Hasse Karlsson. Tampere: Gaudeamus.
- Jokinen, Arja, Eero Suoninen & Jarl Wahlström (2000). Miten tavoittaa auttamistyön ydintä? Teoksessa: Auttamistyö keskusteluna: Tutkimuksia sosiaali- ja terapian arjesta, 15–33. Toim. Arja Jokinen & Eero Suoninen. Tampere: Vastapaino.
- Joutsenvirta, Maria (2006). Ympäristökeskustelun yhteiset arvot: Diskurssianalyysi Enson ja Greenpeacen ympäristökirjoituksista. Acta Universitatis oeconomicae Helsingiensis, A-273.

- Juhila, Kirsi (1996). Miten tarinasta tulee tosi? Faktuaalistamisstrategiat viranomaispuheissa: Poimintoja asunnottomuuspuheiden kulttuurisesta virrasta. Teoksessa: Merkitykset ja vuorovaikutus, 131–160. Toim. Arja Jokinen & Kirsi Juhila. Tampere: Acta Universitatis Tamperensis.
- Juhila, Kirsi (2003). Miten tarinasta tulee tosi? Teoksessa: Diskurssianalyysin aakkoset, 151–188. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Tampere: Vastapaino.
- Järvelä, Marja & Markku Wilenius (1996). Ilmastoriski ja ympäristöpolitiikka: Suomalaiset ympäristövaikuttajat ja nykyajan ympäristöongelmat. Tampere: Gaudeamus.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (2000). Retoriikka. Teoksessa: Argumentti ja kritiikki: Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot, 233–272. Toim. Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila. Helsinki: Gaudeamus.
- Kantola, Ismo & Timo Peuhkuri (1992). Suomalaisen energiakeskustelun ristiriidat ja diskurssit. Teoksessa: Myrkkyä, rahastusta ja retoriikkaa: Kahdeksan sosiologista katsausta ympäristöön, 37–64. Toim. Pekka Jokinen, Ismo Kantola & Keijo Koskinen. Turku: Turun yliopisto.
- Kantola, Anu, Inka Moring & Esa Väliverronen (1998). Miten mediaa luetaan? Teoksessa: Media-analyysi: Tekstistä tulkintaan, 5–12. Toim. Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Karjalainen, Satu (2010). Tuulivoima kaavoituksessa ja lupamenettelyissä: Kaavoittajien ja rakennustarkastajien neuvottelupäivät 30.11–1.12.2010 Rantasalmi. Etelä-Savon ELY-keskus. Saatavissa: 28.3.2011: http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/EtelaSavonELY/Ajankohtaista/Documents/Tuulivoima_2010_SatuKarjalainen.pdf.

- Kaufman, Sandra & Janet Smith (1997). Locally unwanted change: The case of GSX. *Journal of Planning Education & Research* 16: 3, 188–200.
- Kempton, Willett, Jeremy Firestone, Jonathan Lilley, Tracy Rouleau & Phillip Whitaker. (2005). The off-shore wind power debate: Views from Cape Cod. *Coastal Management* 33, 119–149.
- Kettunen, Aija (1998). *Kunnat ja ympäristökonfliktit*. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Kettunen, Pekka (2002). Miksi osallistumisesta puhutaan? Osallistumisen kehittäminen suomalaisissa kunnissa. Teoksessa: *Osalliset ja osajat: Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*, 18–35. Toim. Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman. Helsinki: Gaudeamus.
- Khan, Jamil (2003). Wind Power Planning in Three Swedish Municipalities. *Journal of Environmental Planning and Management*, 46: 4, 563–581.
- Koistinen, Jarmo (2004). *Tuulivoimaloiden linnustovaikutukset*. Suomen ympäristö 721. Helsinki: Ympäristöministeriö, alueiden käytön osasto.
- Koivisto, Juha & Esa Väliverronen (1987). *Julkisuuden valta: Jürgen Habermasin sekä Oskar Negtin ja Alexander Klugen julkisuusteorioiden tarkastelua*. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos.
- Kojo, Matti & Pekka Hokkanen (2004). YVA-menettely ympäristökonfliktin hallintakeinona: Kansalaisosallistuminen ydinjätteen loppusijoitushankkeessa. *Alue ja ympäristö* 33: 2, 33–42.
- Kopomaa, Timo & Lasse Peltonen (2008). Johdanto. Teoksessa: *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*, 9–27. Toim. Timo Kopomaa, Lasse Peltonen & Tapio Litmanen. Helsinki: Gaudeamus.

- Koskennurmi-Sivonen, Ritva (2006). Diskurssianalyysi. Saatavissa 25.3.2011: <http://www.helsinki.fi/~rkosken/diskurssi.pdf>.
- Koskiaho, Briitta (2001). Menestyvän kaupungin salaisuuksia hallinnan kannalta. Teoksessa: Paikallinen valta, 5–43. Toim. Liisa Häikiö, Briitta Koskiaho & Helena Leino. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Koskinen, Anna (2007). Kiotosta Korsnäsiin: Tutkimus uusiutuviin energiamuotoihin, tuulivoimaan sekä tuulivoimaloihin liittyvistä mielipiteistä. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Vaasan tiedekirjasto Tritonia.
- Kauppa- ja teollisuusministeriö (2004). Tuulivoimatavoitteiden toteutumisenäkymät Suomessa. Saatavissa 1.4.2011: [http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/all/AD1B1CD9FED5BD05C2256F88004F7BAC/\\$file/tuulivoimaselvitys_2004.pdf](http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/all/AD1B1CD9FED5BD05C2256F88004F7BAC/$file/tuulivoimaselvitys_2004.pdf).
- Kuusisto, Riikka (1996). Sodan retoriikasta. Teoksessa: Pelkkää retoriikkaa: Tutkimuksen ja politiikan retoriikat, 267–291. Toim. Kari Palonen & Hilikka Summa. Tampere: Vastapaino.
- Laine, Timo (2001). Miten kokemusta voidaan tulkita? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toim. Juhani Aaltola & Raine Valli. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Laine, Markus & Pekka Jokinen (2001). Poliitiikan ulottuvuudet. Teoksessa: Ympäristöpolitiikka, 47–65. Toim. Yrjö Haila & Pekka Jokinen. Tampere: Vastapaino.
- Laine, Markus & Lasse Peltonen (2003). Ympäristökysymys ja aseveliakseli. Ympäristön politisoituminen Tampereella vuosina 1959–1995. Tampere: Acta Electronica Universitatis Tamperensis 247.

- Lehtimäki, Markku (2005). *The Poetics of Norman Mailer's Nonfiction: Self-Reflexivity, Literary Form, and the Rhetoric of Narrative*. Tampere: Tampere University Press.
- Lehtonen, Mikko (1998). *Merkitysten maailma. Kulttuurisen tekstintutkimuksen lähtökohtia*. 2. painos. Tampere: Vastapaino.
- Leino, Helena (2001). *Vallankäyttö vuorovaikutteisessa kaavasuunnittelussa*. Teoksessa: *Paikallinen valta*, 44–70. Toim. Liisa Häikiö, Briitta Koskiahho & Helena Leino. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Leiwo, Matti & Sari Pietikäinen (1996). *Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä*, 85–108. Teoksessa: *Pelkkää retoriikkaa*. Toim. Kari Palonen & Hilikka Summa. Tampere: Vastapaino.
- Leskinen, Jaakko (1995). *Johdanto*. Teoksessa: *Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla*, 3–10. Toim. Jaakko Leskinen. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Lippman, Walter (1965). *Public Opinion*. New York: The Free Press.
- Litmanen, Tapio & Lasse Peltonen (2008). *Nimby-kiistojen ymmärtäminen ja selittäminen*. Teoksessa: *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*, 208–236. Toim. Timo Kopomaa, Lasse Peltonen & Tapio Litmanen. Helsinki: Gaudeamus.
- Lukkari, Jukka (2011). *Tuulivoiman rakentaminen kääntyi laskuun*. *Tekniikka & talous* 14.2.2011. Saatavissa 29.3.2011: <http://www.tekniikkatalous.fi/energia/article576733.ece>.

- Luukka, Minna-Riitta (2000). Näkökulma luo kohteen: Diskurssintutkimuksen taustaoletukset. Teoksessa: Kieli, diskurssi & yhteisö, 133–160. Toim. Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh. Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Länsi-Suomen ympäristökeskus (2008). Päätös ympäristövaikutusten arvioinnin soveltamisesta maalahden 35 kpl:n ja 105–175 MW:n tuulivoimapuistoon. Vaasa. Saatavissa 4.3.2011: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=95760>.
- Länsi-Suomen ympäristökeskus (2009). Maalahden tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointi. Yhteysviranomaisen lausunto. 5.6.2009 Vaasa. Saatavissa 5.3.2011: http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/EtelaPohjanmaanELY/Ymparistonsuojelu/YVA/paattyneet/muutDocuments/Vahankyron/%20tuulivoimapuistohanke/Yhteysviranomaisen_lausunto_arviointiohjelmasta.pdf.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2005). Ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutusstrategia. MMM:n julkaisuja 1/2005. Saatavissa 24.2.2011: http://wwwb.mmm.fi/julkaisut/julkaisusarja/2005/MMMjulkaisu2005_1.pdf.
- Mannermaa, Mika (1993). Tulevaisuus – murroksesta mosaiikkiin. Helsinki: Otava.
- Massa, Ilmo (2009). Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen paradigmat ja keskeisimmät suuntaukset. Teoksessa: Vihreä teoria: Ympäristö yhteiskuntateorioissa, 9–46. Toim. Ilmo Massa. Helsinki: Gaudeamus.
- Motiva & Suomen Tuulivoimayhdistys (2011). Tuulivoiman tietopaketti. Saatavissa 25.5.2011: <http://www.tuulivoimatieto.fi/>.
- Motiva (2010). Tuuliatlas – tuulisuustiedot kartalle. Saatavissa 1.3.2011: <http://www.motiva.fi/tuuliatlas>.
- Motiva (1999). Tuulivoiman projektiopas 5/1999. Helsinki: Motiva.

- MTV3 (2010). Suomeen kaksi uutta ydinvoimalaa. Julkaistu 1.7.2010. Saatavissa 25.5.2011: <http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/2010/07/1150705/suomeen-kaksi-uutta-ydinvoimalaa>.
- Nieminen, Hannu & Mervi Pantti (2004). Media markkinoilla: Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen. Helsinki: Loki-kirjat.
- Pakarinen, Terttu (2002). Osallistumisen taustalla olevat ajatusmallit ja osallistumisen tulevaisuus. Teoksessa: Osalliset ja osaajat: Kansalaiset kaupungin suunnittelussa, 75–91. Toim. Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman. Helsinki: Gaudeamus.
- Paldanius, Jari (1992). Ympäristökasvatus moniarvoisessa yhteiskunnassa. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.
- Paloheimo, Heikki & Matti Wiberg (1997). Poliitiikan perusteet. Helsinki & Porvoo: WSOY.
- Palonen, Kari & Hilikka Summa (1996). Johdanto: retorinen käänne? Teoksessa: Pelkkää retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat, 7–19. Toim. Kari Palonen & Hilikka Summa. Tampere: Vastapaino.
- Peltonen, Lasse (2008). Nimby maankäytön konfliktien kehyksenä: Rajaamisen vaikutukset ja vaihtoehdot. Teoksessa. Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta, 186–207. Toim. Timo Kopomaa, Lasse Peltonen & Tapio Litmanen. Helsinki: Gaudeamus.
- Peltonen, Lasse (2004). NIMBY-kiistojen asukaskeskeiset ja kontekstuaaliset selitykset. Alue ja ympäristö 33: 2, 43–54.

- Peltonen, Lasse & Sampo Villanen (2004). Maankäytön konfliktit ja niiden ratkaisumahdollisuudet. Osa 1. Katsaus käsitteisiin ja kirjallisuuteen. Suomen ympäristö 723. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Perelman, Chaïm (1996). Retoriikan valtakunta. Alkuperäisteos: *L'empire rhétorique. Rhétorique et argumentation*. Suom. Leevi Lehto. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, Sari (2000). Kriittinen diskurssintutkimus. Teoksessa: *Kieli, diskurssi & yhteisö*, 191–218. Toim. Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh. Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Pietikäinen, Sari & Anne Mäntynen (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pietilä, Veikko (1997). Joukkoviestintätutkimuksen valtateillä: Tutkimusalan kehitystä jäljittämässä. Tampere: Vastapaino.
- Pohjanmaan liitto (2010a). Uusiutuvat energiavarat ja niiden sijoittuminen Pohjanmaalla. Saatavissa 24.2.2011: <http://www.obotnia.fi/fi/binaryviewer.aspx?MediaID=5059>.
- Pohjanmaan liitto (2010b). Uusiutuvat energiamuodot ja niiden sijoittuminen Pohjanmaalla. Kohdekortit. Saatavissa: 24.2.2011: <http://www.obotnia.fi/fi/binaryviewer.aspx?MediaID=4709>.
- Pohjanmaan liitto (2010c). Pohjanmaan maakuntaohjelma 2011–2014. Saatavissa 24.2.2011: http://www.pohjanmaa.fi/medialibrary/data/MAO_07062010_muutoksen-%7B1rcu4-dewsy-urre7%7D.pdf.

- Pohjanmaan liitto (2010d). Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2040: Uuden energian Pohjanmaa! Energiaa, huippuosaamisesta, monikulttuurisuudesta ja vahvasta yhteisöllisyydestä. Saatavissa 24.2.2011: <http://www.obotnia.fi/fi/binaryviewer.aspx?MediaID=4594>.
- Päivänen, Jani, Johanna Kohl, Rikhard Manninen, Rauno Sairinen & Marketta Kytä (2005). Sosiaalisten vaikutusten arviointi kaavoituksessa: Avauksia sisältöön ja menetelmiin. Suomen ympäristö 766. Helsinki: Ympäristöministeriö. Alueidenkäytön osasto.
- Ratinen, Mari (2011). Vindkraftföreningen r.f. 30 vuotta. Ilmamassojen liikkeestä kestävään kehitykseen. Saatavissa 25.5.2011: <http://www.tuulivoimayhdistys.fi/tuulivoimayhd-files/VKF%20Histrik%20Suomeksi%20110405.pdf>.
- Rautajoki, Arto M. (2009). Asiantuntijuutta vakuuttamassa: Opettajien työelämäsuhteen asiantuntijuuspuhe sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston työelämäprojekteissa. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis.
- Rouhinen, Sauli (1991). Ympäristöpolitiikka Suomessa. Teoksessa: Ympäristökysymys: Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle, 219–247. Toim. Ilmo Massa & Rauno Sairinen. Helsinki: Gaudeamus.
- Saaristo, Kimmo (2000). Avoin asiantuntijuus: Ympäristökysymys ja monimuotoinen ekspertiisi. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 66. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Saikkonen, Paula (2008). Kaatopaikka takapihalla: Myllypuron Alakiventien tapaus asukkaiden kokemana. Teoksessa: Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta, 95–122. Toim. Timo Kopomaa, Lasse Peltonen & Tapio Litmanen. Helsinki: Gaudeamus.

- Sairinen, Rauno (2009). Ympäristöhallinnan monet teoriat. Teoksessa: Vihreä teoria: Ympäristö yhteiskuntateorioissa, 130–150. Toim. Ilmo Massa. Helsinki: Gaudemus.
- Sawin, Janet L. & William R. Moomaw (2009). Kohti kestäväää energiatulevaisuutta: Maailman tila 2009 lämpenevään maailmaan, 140–143. Toim. Linda Starke. Alkuperäisteos: State of the World 2009. Worldwatch Institute. Helsinki: Gaudemus.
- Siitonen, Arto & Ilpo Halonen (1997). Ajattelu ja argumentointi. Juva: WSOY.
- Simon, Herbert A. (1997). Administrative behavior: A study of Decision-Making Processes in Administrative Organizations. New York: The Free Press.
- Smith, Eric R. A. N. & Holly Klick (2007). Explaining NIMBY Opposition to Wind Power. Boston, Massachusetts. Saatavissa 25.5.2011: <http://www.polsci.ucsb.edu/faculty/smith/wind.pdf>.
- Sorsa, Virpi, Pekka Pälli, Eero Vaara & Katja Peltola (2010). Strategia mahdollisuutena ja rajoitteena kuntaorganisaatioissa: Kielestä, kommunikaatiosta ja vallasta. Helsinki: Forskningsrapporter från Svenska handelshögskolan.
- Suhonen, Pertti (1994). Mediat, me ja ympäristö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Hanki ja jää.
- Summa, Hilikka (1989). Hyvinvointipolitiikka ja suunnitteluretoriikka: Tapaus asuntopolitiikka. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A 17. Espoo: Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskus. Teknillinen korkeakoulu.

- Summa, Hilikka (1995). Retoriikka ja argumentaatioanalyysi yhteiskuntatutkimuksessa. Teoksessa: Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla, 67–90. Toim. Jaakko Leskinen. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Suomen kuntaliitto (2011). Maankäyttö- ja rakennuslain muutos koskien poikkeamistoimivaltaa ja tuulivoimaloita. Saatavissa 1.5.2011: http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2011/Sivut/maankaytto-rakennuslain-muutokset-tuulivoimala_t.aspx.
- Suomen tuuliatlas (2010). www.tuuliatlas.fi. Saatavissa 1.3.2011: <http://www.energia.fi/content/root%20content/energiateollisuus/fi/julkaisut%20>.
- Suomen Tuulivoimayhdistys ry (2009). Tuulivoiman syöttötariffi on hyvä alku: tavoitteisiin pääseminen edellyttää myös muita toimia. Lehdistötiedote 29.9.2009. Saatavissa 29.3.2011: <http://www.tuulivoimayhdistys.fi/tiedotteet>.
- Suomen Tuulivoimayhdistys ry (2011a). Tuulivoimalaitokset Suomessa. Saatavissa 20.3.2011: <http://www.tuulivoimayhdistys.fi/tuulivoimalaitokset>.
- Suomen Tuulivoimayhdistys ry (2011b). Tuulivoimahankkeet – Wind power projects. Saatavissa 20.3.2011: <http://www.tuulivoimayhdistys.fi/hankkeet>.
- Suomen tuulivoimayhdistys ry (2011c). Tietoa yhdistyksestä. Saatavissa 1.5.2011: <http://www.tuulivoimayhdistys.fi/yhdistyksesta>.
- Suomen Tuulivoimayhdistys ry (2011d). Tuulisähkö. Saatavissa 26.5.2011: <http://www.tuulivoimayhdistys.fi/tuulisahko>.
- Suoninen, Eero (1993). Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa: Diskurssianalyysin aakkoset, 48–74. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Tampere: Vastapaino.

- Suoninen, Eero (1999). Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teokses-
sa: Diskurssianalyysi liikkeessä, 17–36. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Ee-
ro Suoninen. Tampere: Vastapaino.
- Tekes (2011). Perustehtävä. Saatavissa 26.5.2011: <http://www.tekes.fi/fi/community/Perusteht%C3%A4v%C3%A4/1053/Perusteht%C3%A4v%C3%A4/2341>.
- Teknolohiateollisuus (2011). Tuulivoima-alan toimittajat -toimialaryhmä. Saatavissa
25.5.2011: [http://www.teknolohiateollisuus.fi/fi/ryhmat-ja-yhdistykset/tuulivoi-
ma-alan-toimittajat.html](http://www.teknolohiateollisuus.fi/fi/ryhmat-ja-yhdistykset/tuulivoi-
ma-alan-toimittajat.html).
- TEM (2008). Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategia: Valtioneuvoston selonteko
eduskunnalle 6. päivänä marraskuuta 2008. Työ- ja elinkeinoministeriön jul-
kaisuja. Energia ja ilmasto, 36/2008.
- TEM (2010). Uusiutuvalla energialla tuotetusta sähköstä tuotantotukea. Saatavissa
29.3.2011: http://www.tem.fi/index.phtml?101881_m=101624&s=4265.
- TEM (2011). Uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tukijärjestelmä käyttöön. Tiedote
24.3.2011. Saatavissa 29.3.2011: [http://www.tem.fi/?89519_m=102404&s=24
71](http://www.tem.fi/?89519_m=102404&s=24
71).
- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2003). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Hel-
sinki: Tammi.
- Tuulivoimaopas (2011). Yhtenäiset käytännöt tuulivoimarakentamiseen. Saatavissa
25.5.2011: <http://www.tuulivoimaopas.fi/>.
- Tynkkynen, Veli-Pekka (2006). Aluesuunnittelu ja kestävä kehitys Luoteis-Venäjällä:
Ympäristösuunnittelun mahdollisuus paikallisissa hallintatavoissa. Helsinki:
Helsingin yliopisto, maantieteen laitos.

- Tynkkynen, Veli-Pekka (2009). NIMBY-allerginen toimintastrategia ja kaavoituksen jälkeinen ”musta aukko”. *Alue ja ympäristö* 38: 2, 47–53.
- Uosukainen, Seppo (2010). Tuulivoimaloiden melun synty, eteneminen ja häiritsevyys. VTT tiedotteita. Saatavissa 1.3.2011: <http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2010/T2529.pdf>.
- Uusitalo, Liisa (1991). Oma etu vai yhteinen hyvä? Ympäristötietoisuuden ja toiminnan ristiriita. Teoksessa: *Ympäristökysymys: Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle*, 24–48. Toim. Ilmo Massa & Rauno Sairinen. Helsinki: Gaudeamus.
- Valkonen, Jarno & Kimmo Saaristo (2010). Luonto ja yhteiskunta: Ympäristösosiologian lähtökohdat. Teoksessa: *Ympäristösosiologia*, 7–28. Toim. Jarno Valkonen. Helsinki: WSOY.
- Valtonen, Sanna (1998). Hyvä, paha media: Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa: *Media-analyysi: Tekstistä tulkintaan*, 93–121. Toim. Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Varho, Vilja (2007). *Calm or Storm? Wind Power Actor's Perceptions of Finnish Wind Power and its Future*. *Environmentalica Fennica* 25. Helsinki: Helsinki University Printing House.
- Vehmas, Jarmo, Jouko Pätäjä, Jari Kaivo-oja, Pentti Malaska & Jyrki Luukkanen (1998). Ilmastopolitiikka ja Suomi: Kansainvälisiä näkökohtia sekä kansallisia sähköntuotannon ja -kulutuksen skenaarioita. *Suomen ympäristö* 223. Helsinki: Ympäristöministeriö. Ympäristönsuojeluosasto.
- Vihinen, Hilikka (1996). Maatalous tekstinä: Retoriikka maatalouspolitiikan tutkimisessa. Teoksessa: *Pelkkää retoriikkaa*, 221–242. Toim. Kari Palonen & Hilikka Summa. Tampere: Vastapaino.

- VTT (2011). Suomen tuulivoimatilastot. Saatavissa 1.4.2011: <http://www.vtt.fi/proj/windenergystatistics/>.
- Väliaverronen, Esa (1998). Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa: Media-analyysi: Tekstistä tulkintaan, 13–39. Toim. Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliaverronen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Weckman, Emilia (2006). Tuulivoimalat ja maisema. Suomen ympäristö 5/2006. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Wegman, Cornelis (1994). Factual argumentation in private opinions: Effects of rhetorical context and involvement. *Text - Interdisciplinary Journal for the Study of Discourse* 14: 2, 287–312.
- Wiberg, Matti (1989). Päätöksenteon oikeuttaminen arvoriistiriitojen vallitessa. Teoksessa: Energiapolitiikan arvoriistiriidat, 257–273. Toim. Pentti Malaska, Ismo Kantola & Pirkko Kasanen. Turku: Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja A-1.
- Wolsink, Maarten (1994). Entanglement of interests and motives: Assumptions behind the NIMBY-theory on facility siting. *Urban studies* 31: 6, 851–866.
- Wolsink, Maarten (2000). Wind power and the NIMBY-myth: institutional capacity and the limited significance of public support. *Renewable Energy* 21, 49–64. Saatavissa 1.5.2011: http://home.medewerker.uva.nl/m.p.wolsink/bestanden/RenE_n2000.pdf.
- Wolsink, Maarten (2007a). Wind power implementation: The nature of public attitudes: Equity and fairness instead of ‘backyard motives’. *Renewable & sustainable energy reviews* 11: 6, 1188–1207.

- Wolsink, Maarten (2007b). Planning of renewables schemes: Deliberative and fair decision-making on landscape issues instead of reproachful accusations of non-cooperation. *Energy Policy* 35: 5, 2692–2704.
- Wood, Linda & Rolf Kroger (2000). *Doing Discourse analysis. Methods for Studying Action in Talk and Text*. Thousand Oaks, London & New Delhi: Sage Publications, Inc.
- Wpd & Motiva (2010). Tuulen voimalla Suomessa. Saatavissa 28.2.2011: http://motiva.fi/files/3322/Tuulen_voimalla_Suomessa.pdf.
- Yle (2010). Ny förening jobbar mot vindkraft på strandremsan i Malax. Saatavissa 25.5.2011: <http://sv.yle.mobi/w/nyheter/osterbotten/ns-ydsv-191811>.
- Ylönen, Marja & Tapio Litmanen (2010). Sosiologisia lähestymistapoja yhteiskunnan ympäristösuhteeseen. Teoksessa: *Ympäristösosiologia*, 51–82. Toim. Jarno Valkonen. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Ympäristöministeriö (2002). Ympäristölainsäädännön soveltaminen tuulivoimarakentamisessa. Työryhmän mietintö. Suomen ympäristö 584. Helsinki: Ympäristöministeriö, alueidenkäytön osasto.
- Ympäristöministeriö (2004). Tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet Merenkurkussa ja Perämerellä. Suomen ympäristö 666. Helsinki: Ympäristöministeriö, alueidenkäytön osasto.
- Ympäristöministeriö (2008). Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategia: Ympäristöministeriön sektoriselvitys. Ympäristöministeriön raportteja 19/2008. Saatavissa 22.2.2011: <http://www.environment.fi/download.asp?contentid=86191&lan=fi>.

Ympäristöministeriö (2009). Ympäristöministeriön EU-strategia. Ympäristöministeriön raportteja 26/2009. Saatavissa 28.2.2011: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=113537&lan=fi>.

Ympäristöministeriö (2010). Pohjanmaan maakuntakaava. Saatavissa 3.3.2011: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=123517&lan=fi>.

Ympäristöministeriö (2011a). Maakuntakaavoitus. Saatavissa 3.3.2011: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=353114&lan=fi&clan=fi>.

Ympäristöministeriö (2011b). Tuulivoimalat YVA-asetuksen hankeluetteloon 1.6.2011. Saatavissa 24.5.2011: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=127229&lan=fi>.

Ympäristöministeriö (2011c). Ympäristöhallinnon esittely. Saatavissa 25.5.2011: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=16971>.

Ympäristöministeriö (2011d). Tuulivoimarakentamisen suunnittelu: Työryhmän ehdotus tuulivoimarakentamisen kaavoitusta, vaikutusten arviointia ja lupamenettelyä koskevaksi ohjeistukseksi. Ympäristöministeriön raportteja 19/2011. Saatavissa 26.5.2011: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=127047&lan=fi>.

TUTKIMUSAINEISTO

EPV Tuulivoima (2010). Tuulivoimahanke Maalahti, Sidlandet. YVA-selostukseen saapuneet mielipiteet (28 kpl).

Yleisönosastokirjoitukset (39 kpl):

1. Tuulimyllyjä, ei ikinä. Pohjalainen 3.3.2008.

2. Tuulivoimaloista länsitie. Pohjalainen 27.3.2008.
3. Harhaanjohtavaa lukujen käyttöä Puheenvuoro. Pohjalainen 1.5.2008.
4. Ydinvoima - vastuun siirtoa. Pohjalainen 21.10.2008.
5. Tuulivoimahankkeen laajuus yllättää. Pohjalainen 28.10.2008.
6. Tuulivoimalat keskelle merta. Pohjalainen 6.11.2008.
7. Tuulivoimaloiden melu häiritsee kauempaakin. Pohjalainen 13.11.2008.
8. Malttia tuulivoiman suunnitteluun. Pohjalainen 28.11.2008.
9. Tuulivoimaa nyt. Pohjalainen 12.5.2009.
10. Tuuli vihreää kultaa. Pohjalainen 28.5.2009.
11. Vallgrund sydämessäni. Pohjalainen 16.6.2009.
12. Tuulimyllyistä lisää tehoa kehitykseen Puheenvuoro. Pohjalainen 26.6.2009.
13. Ei työpaikkoja tuulivoimasta. Pohjalainen 30.6.2009.
14. Rehtori tuuliajolla. Pohjalainen 2.7.2009.
15. Toista mieltä tuulivoimasta. Pohjalainen 28.8.2009.
16. Asian ytimessä. Pohjalainen 28.8.2009.
17. Tuulivoimalat ja ympäristöarvot Puheenvuoro. Pohjalainen 1.9.2009.
18. Tämän päivän Don Quijote. Pohjalainen 10.9.2009.
19. Tuulivoimaa teollisuusalueille. Pohjalainen 23.9.2009.
20. Suomi tarvitsee kolme ydinvoimalaa. Pohjalainen 6.10.2009.
21. Ydinvoimalla vai ei? Pohjalainen 10.10.2009.
22. Energian ruotiminen jatkuu. Pohjalainen 10.10.2009.
23. Kansako valitsee energiamuodon? Pohjalainen 9.11.2009
24. Tuulimylly tuhoaa luonnonvaroja. Pohjalainen 19.11.2009.
25. Pohjalaista ekoenergiaa. Pohjalainen 21.11.2009.
26. Tuulivoimasta lisätuloa kunnille. Pohjalainen 23.1.2010.
27. Tuulivoima on tulevaisuutta. Pohjalainen 24.1.2010.
28. Tuulivoimaloitako Molpeen? Pohjalainen 14.2.2010.
29. Tyvenen päivän mietteitä. Pohjalainen 1.5.2010.
30. Tuulivoimaa mereltä. Pohjalainen 20.5.2010.
31. Puhdasta populismia. Pohjalainen 22.5.2010.
32. Tuulivoimalat eivät sovi saaristoon. Pohjalainen 25.5.2010.
33. Suomalainen energia on osavoitto populismista. Pohjalainen 25.5.2010.

34. Tuulivoimaloita Merenkurkkuun. Pohjalainen 27.5.2010.
35. Valta kuuluu kansalle. Pohjalainen 1.7.2010.
36. Tuulivoimavaroitus vääristä toimista. Pohjalainen 10.9.2010.
37. Tuulivoima on ydinvoiman järkevä vaihtoehto. Pohjalainen 21.3.2011.
38. Kaikissa energialähteissä on omat vaaransa. Pohjalainen 9.4.2011.
39. Tuulivoima ei mene läpi väkisin. Pohjalainen 23.6.2011.

Pääkirjoitukset (12 kpl):

1. Tuulivoima ei saa uhata maailmanperintöaluetta. Pohjalainen 30.10.2008.
2. Ilmastokokous sai aikaan sopimuksen suotuisien kompromissien avulla. Pohjalainen 22.12.2008.
3. Lakeuksillakin tuulivoimaloita rakentamaan. Pohjalainen 20.2.2009.
4. Tuulisähkölle saatiin hintaraamit. Pohjalainen 9.4.2009.
5. Rannikolla suotuisat paikat tuulivoimalle. Pohjalainen 26.11.2009.
6. Vihreän energiapolitiikan loppurutistus. Pohjalainen 26.3.2010.
7. Sata euroa jokaiselta uusiutuvaan energiaan ja maahan kaksi uutta ydinvoimalaa. Pohjalainen 22.4.2010.
8. Energiansäästötavoitteet syytä pitää yhä mielessä. Pohjalainen 24.4.2010.
9. Tuulivoiman kivikkoinen tie jatkuu. Pohjalainen 22.5.2010.
10. Tärkeä askel eteenpäin. Pohjalainen 2.7.2010.
11. Tuulivoimatehdas on iso mahdollisuus. Pohjalainen 8.9.2010.
12. Voimakasta vastatuulta. Pohjalainen 13.11.2010.